

فصلنامه الکترونیکی تازه‌های بیمه ایران و جهان

نشریه علمی، تخصصی و اطلاع‌رسانی

شماره ۱۹ / بهار ۱۴۰۵

- ❖ روندهای خشونت‌های سیاسی و ناآرامی‌های مدنی در سال ۲۰۲۶
- ❖ مدیریت ارزش‌داری در معرض ریسک ژئوپلیتیک با هدف بهره‌گیری از فرصت‌ها و کاهش ریسک
- ❖ رکورد جهانی شکاف پوشش فوت در سالی که گذشت
- ❖ پوشش درمان‌های فردا: توازن میان نوآوری‌های پزشکی و واقعیت‌های اجرایی

شناسه نشریه

فصلنامه الکترونیکی تازه‌های بیمه ایران و جهان

شماره ۱۹ / بهار ۱۴۰۵

صاحب امتیاز:

پژوهشکده بیمه (وابسته به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران)

مدیر مسئول:

دکتر لیلی نیاکان

سرمدیر:

امیر هوشنگ فکرت‌نژاد

دبیر اجرایی:

مهدی ملائی

طراحی و صفحه‌آرایی:

مهدی ملائی

همکاران این شماره:

شیدا اسماعیل‌نیا، مینا دهقان دولتی، مهدی ملائی

آدرس: تهران، سعادت‌آباد، خیابان سرو غربی، پلاک ۴۳، پژوهشکده بیمه

اداره روابط عمومی و امور بین‌الملل

تلفن: ۱۲۹ - ۲۲۰۸۱۰۸۸ (۰۲۱)

وبسایت: tazeha.irc.ac.ir

ایمیل: intinfo@irc.ac.ir

مطالب درج‌شده در این نشریه لزوماً به معنای دیدگاه پژوهشکده بیمه نیست.

فهرست مطالب

پیشگفتار	۵
مقالات تازه	
۱.۱. روندهای خشونت‌های سیاسی و ناآرامی‌های مدنی در سال ۲۰۲۶	۸
۲.۱. مدیریت ارزش‌داری در معرض ریسک ژئوپلیتیک با هدف بهره‌گیری از فرصت‌ها و کاهش ریسک	۴۶
اخبار تازه	
۱.۲. هاودن ری: فشار شدید بر بیمه‌های دریایی و جنگ در پی بحران تنگه هرمز	۶۲
۲.۲. دگرگونی الگوهای ریسک، صنعت بیمه و زنجیره‌های تأمین در سایه درگیری‌های خاورمیانه	۶۵
۳.۲. تداوم روند ادغام و یکپارچه‌سازی در صنعت جهانی بیمه عمر با وجود تفاوت‌های منطقه‌ای و چالش‌های اقتصادی؛ گزارشی تحلیلی از آژانس رتبه‌بندی فیچ	۶۹
بیش‌های تازه	
۱.۳. رکورد جهانی شکاف پوشش فوت در سالی که گذشت	۷۶
۲.۳. پوشش درمان‌های فردا: توازن میان نوآوری‌های پزشکی و واقعیت‌های اجرایی	۸۵
یک معرفی تازه	
۱.۴. روش‌های بیزی در ارزیابی ریسک و قیمت‌گذاری بیمه: مزایا، محدودیت‌ها و روندهای آتی	۱۱۱
یک مفهوم تازه	
۱.۵. بیمه مسئولیت مازاد چتری: پوشش مسئولیت در حوزه‌های دریایی و غیردریایی	۱۲۴
شخصیت برجسته علمی	
۱.۶. پروفسور دکتر دیوید دیکسون	۱۲۸
تازه‌های نشر	
۱.۷. قراردادهای بیمه اتکایی: اصول تفسیر و ساختار حقوقی	۱۳۲
۲.۷. راهنمای ضروری ادعاهای خسارت محموله کشتی	۱۳۵

فهرست جداول و نمودارها

جدول ۱: شرکت شما بیش از همه نگران کدام یک از ریسک‌های سیاسی و خشونت‌محور است؟ / صفحه ۱۲

جدول ۲: نقشه اعتراضات ضدحکومتی در سال ۲۰۲۵: به تفکیک کشور و مقیاس / صفحه ۳۰

جدول ۳: شاخص تاب‌آوری ریسک فوت و شکاف پوششی بر اساس منطقه / صفحه ۷۹

جدول ۴: شمایی ساده از سازوکارهای نوظهور تجمیع ریسک و خرید خدمات درمانی / صفحه ۱۰۴

نمودار ۱: شرکت شما بیش از همه نگران کدام یک از ریسک‌های سیاسی و خشونت‌های اجتماعی است؟ / صفحه ۱۰

نمودار ۲: شرکت شما بیش از همه نگران کدام یک از ریسک‌های سیاسی و خشونت‌محور است؟ / صفحه ۱۲

نمودار ۳: نگرانی اصلی شرکت شما در مواجهه با ریسک‌های سیاسی و خشونت‌محور، مشخصاً بر کدام پیامد متمرکز است؟ / صفحه ۲۱

نمودار ۴: بخش‌هایی که در سال ۲۰۲۵ در اروپا از حوادث «جنگ هیبریدی» مرتبط با روسیه آسیب دیدند / صفحه ۲۶

نمودار ۵: رویدادهای مرتبط با اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) و تغییرات شاخص تاب‌آوری اجتماعی (SRI)؛ به تفکیک کشورهای منتخب بر اساس سطح شاخص تاب‌آوری اجتماعی (SRI) / صفحه ۳۶

نمودار ۶: فرمول محاسبه ارزش ژئوپلیتیک در معرض ریسک (برای نمونه: یک منطقه جغرافیایی، یک واحد سازمانی، یا هر بخش دیگر) / صفحه ۵۰

نمودار ۷: فناوری اطلاعات و نیروی کار بیشترین میزان مواجهه را با تحولات ژئوپلیتیک دارند. / صفحه ۵۳

نمودار ۸: گلوب‌لنز - شرکت‌ها از مجموعه‌ای از اقدامات برای افزایش چابکی سازمانی خود استفاده می‌کنند / صفحه ۵۷

نمودار ۹: چابکی بالاتر سازمانی و کارکردی به شرکت‌ها امکان می‌دهد مواجهه ژئوپلیتیک بیشتری را با «ارزش در معرض ریسک» کمتر تحمل کنند. / صفحه ۶۰

منطقه‌ای می‌تواند هم‌زمان بر بیمه‌های دریایی، انرژی، باربری و حتی پوشش‌های وقفه در کسب‌وکار اثر بگذارد (Allianz Commercial, 2026; Howden Re Business Intelligence, 2026).^۶ در نتیجه، صنعت بیمه بیش از گذشته با پدیده «انباشت ریسک»^۸ مواجه شده است؛ وضعیتی که در آن یک تکانه ژئوپلیتیکی می‌تواند به یک رخداد چندرشته‌ای^۹ تبدیل شود.

” مسئله اصلی صرفاً افزایش احتمال وقوع جنگ‌ها یا ناآرامی‌های سیاسی نیست، بلکه تغییر ماهیت این ریسک‌ها است “

این تحول از منظر نظری نیز قابل تبیین است. در چارچوب نظریه سنتی بیمه‌پذیری برلینر^{۱۰}، یک ریسک زمانی قابل بیمه‌گری پایدار است که خسارت‌ها تا حدی مستقل باشند، توزیع احتمال آن‌ها قابل‌برآورد باشد و زیان‌های شدید به‌صورت هم‌زمان بخش بزرگی از پرتفوی بیمه‌گر را درگیر نکنند (Berliner, 1982).^{۱۱} اما، ریسک‌های ژئوپلیتیکی معاصر دقیقاً این مفروضات را تضعیف می‌کنند. جنگ‌ها و تنش‌های سیاسی معمولاً با هم‌بستگی بالای خسارت‌ها، عدم قطعیت ژرف و پیامدهای زنجیره‌ای در اقتصاد جهانی همراه هستند. چنین ویژگی‌هایی باعث می‌شود که حتی اصل بنیادین تنوع‌بخشی ریسک^{۱۲} و قانون اعداد^{۱۳} نیز کارایی کمتری داشته باشد (Arrow, 1971).^{۱۴} علاوه بر این، هنگامی که پیامدهای اقتصادی جنگ از طریق شبکه‌های مالی و تجاری به بخش‌های مختلف اقتصاد منتقل می‌شود، ریسک به ماهیتی سیستمی^{۱۵} نزدیک می‌شود؛ وضعیتی که

در سال‌های اخیر، ریسک‌های ژئوپلیتیکی^۱ به یکی از تعیین‌کننده‌ترین متغیرهای محیط فعالیت صنعت بیمه تبدیل شده‌اند. با این حال، مسئله اصلی صرفاً افزایش احتمال وقوع جنگ‌ها یا ناآرامی‌های سیاسی نیست، بلکه تغییر ماهیت این ریسک‌ها است. در گذشته، جنگ یا خشونت سیاسی اغلب به‌عنوان «ریسک رویدادی»^۲ تلقی می‌شد؛ رخدادی با آغاز و پایانی نسبتاً مشخص که می‌توانست در قالب پوشش‌هایی مانند بیمه جنگ^۳ یا خشونت سیاسی^۴ مدیریت شود. اما تحولات ژئوپلیتیکی سال‌های اخیر نشان می‌دهد که بسیاری از این تنش‌ها به شرایطی پایدار و فرسایشی تبدیل شده‌اند که به‌طور مداوم بر تجارت جهانی، بازار انرژی، زیرساخت‌های حمل‌ونقل و جریان سرمایه اثر می‌گذارند. در چنین فضایی، ریسک ژئوپلیتیکی به تدریج از سطح یک حادثه منفرد، به سطح یک «ریسک ساختاری»^۵ تغییر ماهیت می‌دهد؛ ریسکی که پیامدهای آن، نه در یک رشته بیمه‌ای خاص، بلکه در شبکه‌ای از پوشش‌های به‌هم‌پیوسته ظاهر می‌شود. گزارش‌های اخیر بازار بیمه نیز این تغییر را تأیید می‌کنند و نشان می‌دهند که اختلال در مسیرهای حیاتی تجارت یا افزایش تنش‌های

⁸ Accumulation Risk

⁹ Multi-line Insurance Event

¹⁰ Berliner's Insurability Theory

¹¹ Berliner, B. (1982). Limits of insurability of risks. Prentice-Hall.

¹² Risk Diversification

¹³ Law of large numbers

¹⁴ Arrow, K. J. (1971). Essays in the theory of risk-bearing. Markham.

¹⁵ Systemic Risk

¹ Geopolitical Risk

² Event Risk

³ War Insurance

⁴ Political Violence Insurance

⁵ Structural Risk

⁶ Allianz Commercial. (2026). Political violence and civil unrest trends 2026.

⁷ Howden Re Business Intelligence. (2026). Strait of Hormuz update: Market implications of an evolving risk landscape.

ارزش‌داری در معرض ریسک ژئوپلیتیک با هدف بهره‌گیری از فرصت‌ها و کاهش ریسک^۶. بخش‌بندی‌های تازه، به مباحثی همچون شکاف پوشش فوت و پوشش درمان‌های نوظهور می‌پردازد. در بخش اخبار تازه، به چهار عنوان مطلب در حوزه‌های بیمه دریایی ناشی از جنگ در تنگه هرمز، تغییر در الگوهای ریسک و ادغام و یکپارچه‌سازی در صنعت بیمه عمر جهان اشاره شده است. در بخش شخصیت برجسته علمی، استاد برجسته در دانشگاه ملبورن استرالیا، پروفیسور دکتر دیوید دیکسون^۸؛ در بخش یک معرفی تازه، «روش‌های بیزی^۹ در ارزیابی ریسک^{۱۰} و قیمت‌گذاری بیمه: مزایا، محدودیت‌ها و روندهای آتی» و در بخش تازه‌های نشر، دو کتاب با عناوین «راهنمای ضروری مطالبات بیمه محموله کشتی^{۱۱}» و «قراردادهای بیمه اتکایی: اصول تفسیر و ساختار حقوقی» معرفی می‌شوند. همچنین، این شماره از فصلنامه، در بخش یک مفهوم تازه، به «بیمه مسئولیت مازاد چتری»^{۱۲} می‌پردازد. در پایان، از نویسندگان و مترجمانی که در تدوین و تنظیم این شماره از فصلنامه الکترونیکی تازه‌های بیمه ایران و جهان ما را یاری نموده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

لیلی نیاکان

مدیرمسئول

در آن یک تکانه در یک نقطه می‌تواند از طریق پیوندهای شبکه‌ای به بخش‌های متعدد سرایت کند (Acharya et al., 2017)^۱. برای بیمه‌گران، چنین شرایطی به معنای دشوارتر شدن قیمت‌گذاری، افزایش نیاز به سرمایه و حساسیت بیشتر نسبت به سناریوهای زیان تجمعی^۲ است.

پیامد این روند را می‌توان در موضوعی دانست که برخی تحلیلگران آن را «بحران بیمه‌پذیری»^۳ می‌نامند. بحران بیمه‌پذیری لزوماً به معنای خروج کامل بازار از پوشش یک ریسک نیست، بلکه به وضعیتی اشاره دارد که در آن بیمه‌گران برای کنترل عدم قطعیت، ناگزیر به افزایش نرخ‌ها، کاهش حدود تعهد یا گسترش استثنائات قراردادی می‌شوند. تجربه بازارهای بیمه جنگ، تروریسم و خشونت سیاسی در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که ظرفیت بیمه اتکائی و اشتها و آستانه تحمل ریسک^۴ بازار به شدت تحت تأثیر ارزیابی‌های ژئوپلیتیکی قرار گرفته است. در چنین فضایی، اتکای صرف به داده‌های تاریخی برای مدل‌سازی ریسک کافی نیست و تحلیل سناریومحور^۵ و آزمون‌های فشار^۶ اهمیت بیشتری یافته‌اند. در نهایت، صنعت بیمه ناگزیر است مفهوم بیمه‌پذیری را در چارچوب جدیدی بازتعریف کند؛ چارچوبی که در آن ریسک‌های ژئوپلیتیکی نه به‌عنوان حوادثی استثنایی، بلکه به‌عنوان بخشی از معماری دائمی اقتصاد جهانی در نظر گرفته می‌شوند. آینده این صنعت تا حد زیادی به توانایی آن در تلفیق تحلیل‌های ژئوپلیتیکی، مدل‌های ریسک سیستمی و سازوکارهای نوین توزیع ریسک میان بازار و نهادهای دولتی و عمومی وابسته خواهد بود.

این شماره از فصلنامه الکترونیکی تازه‌های بیمه ایران و جهان، به بررسی ابعاد گسترده این چالش‌ها و سایر موضوعات مهم صنعت بیمه به شرح ذیل می‌پردازد.

در بخش مطالب اصلی، عناوین ذیل ارائه می‌گردد: «روندهای خشونت‌های سیاسی و ناآرامی‌های مدنی در سال ۲۰۲۶» و «مدیریت

⁶ Stress Testing

⁷ University of Melbourne, Australia

⁸ Prof. Dr. David C. M. Dickson

⁹ Bayesian method

¹⁰ Underwriting

¹¹ Cargo Claim

¹² Aleatory Contract

¹ Acharya, V., Pedersen, L., Philippon, T., & Richardson, M. (2017). Measuring systemic risk. Review of Financial Studies.

² Accumulation Loss Scenario

³ Insurability Crisis

⁴ Risk appetite

⁵ Scenario Analysis

مقالات تازه

۱.۱. روندهای خشونت‌های سیاسی و ناآرامی‌های مدنی در سال ۲۰۲۶

۲.۱. مدیریت ارزش‌داری در معرض ریسک ژئوپلیتیک با هدف

بهره‌گیری از فرصت‌ها و کاهش ریسک

۱.۱. روندهای خشونت‌های سیاسی و ناآرامی‌های مدنی در سال ۲۰۲۶^۱

پیش‌بینی‌ها و پویایی‌های نوظهور در چشم‌انداز ریسک‌های جهان

ترجمه، تدوین و ویراستاری: مهدی ملائی، کارشناسی امور بین‌الملل پژوهشکده بیمه

بازگشت نگران‌کننده‌ی سایه جنگ به صدر فهرست ریسک‌ها و پیچیدگی‌های بیمه‌گری در مناطق جنگی، تا نفوذ «جنگ‌های ترکیبی» به زیرساخت‌های حیاتی، تداوم ناآرامی‌های مدنی ناشی از تنگنای اقتصادی و تغییر الگوهای تروریسم در جوامع غربی. شما در این مطلب خواهید خواند که چگونه صنعت بیمه با تنوع بخشیدن به پوشش‌های خود، از «بیمه اموال» فراتر رفته و به دنبال تضمین تداوم کسب‌وکار در میانه بحران‌های بزرگ است. این تحلیل، نقشه‌راهی است برای مدیران و کارشناسان

در دنیای پرالتهاب امروز، صنعت بیمه دیگر تنها یک نهاد جبران‌ساز نیست، بلکه به سپر دفاعی کسب‌وکارها در برابر موج فزاینده ناآرامی‌ها تبدیل شده است. گزارش پیش‌رو، حاصل تحلیل‌های عمیق و تازه‌ترین یافته‌های واحد تحقیقات آلیانز است که به کالبدشکافی چهره‌ی متغیر خشونت‌های سیاسی در سال ۲۰۲۶ می‌پردازد.

این گزارش با نگاهی جامع، به بررسی چهار روند اصلی می‌پردازد که مرزهای امنیت جهانی را جابه‌جا کرده‌اند: از

^۱ منبع: شرکت آلیانز کامرشال، تاریخ انتشار: ۲۹ اردیبهشت ۱۴۰۵ (۱۹ می ۲۰۲۶)، وبسایت:

<https://commercial.allianz.com/content/dam/onemarketing/commercial/commercial/reports/commercial-political-violence-civil-unrest-trends-2026.pdf>

دارند. تحلیل‌های «آلیانز» نشان می‌دهد که اگرچه مشکلات معیشتی عاملی کلیدی در این جریان است، اما این ناآرامی‌ها صرفاً محدود به کشورهای بی‌ثبات نیست؛ چنان‌که اقتصادهای تاب‌آوری نظیر فرانسه و آلمان نیز شاهد برخی از پرتکرارترین اعتراضات بوده‌اند.

” در سال ۲۰۲۶، جنگ جایگزین ناآرامی‌های مدنی شده و هم‌اکنون به دغدغه اصلی شرکت‌ها در حوزه خشونت‌های سیاسی تبدیل شده است.“

- اگرچه آمار کلی تروریسم در سال ۲۰۲۵ کاهش یافت، اما این پدیده در غرب، تحت تأثیر عواملی چون دوقطبی‌سازی، یهودستیزی، اسلام‌هراسی و فعالیت‌های راست افراطی، با رشدی فزاینده همراه بود. در همین حال، جنگ در ایران، ریسک‌های تروریستی را تشدید کرده است و گروه‌های افراطی در منطقه جنوب صحرای آفریقا نیز همچنان از خلأهای امنیتی بهره‌برداری می‌کنند. از سوی دیگر، تقویت الگوریتمی محتوا در بن‌سازه‌های دیجیتال^۲، روند بنیادگرا شدن جوانان را سرعت بخشیده است.

نظم و ثبات طرف مقابل را هدف قرار می‌دهد تا از پاسخ‌گویی قانونی و نظامی مستقیم بگریزند.

² Digital platform

بیمه تا با شناخت دقیق منشأ خطرات نوین، راهکارهای هوشمندانه‌تری برای صیانت از سرمایه‌ها برگزینند.

نکات کلیدی

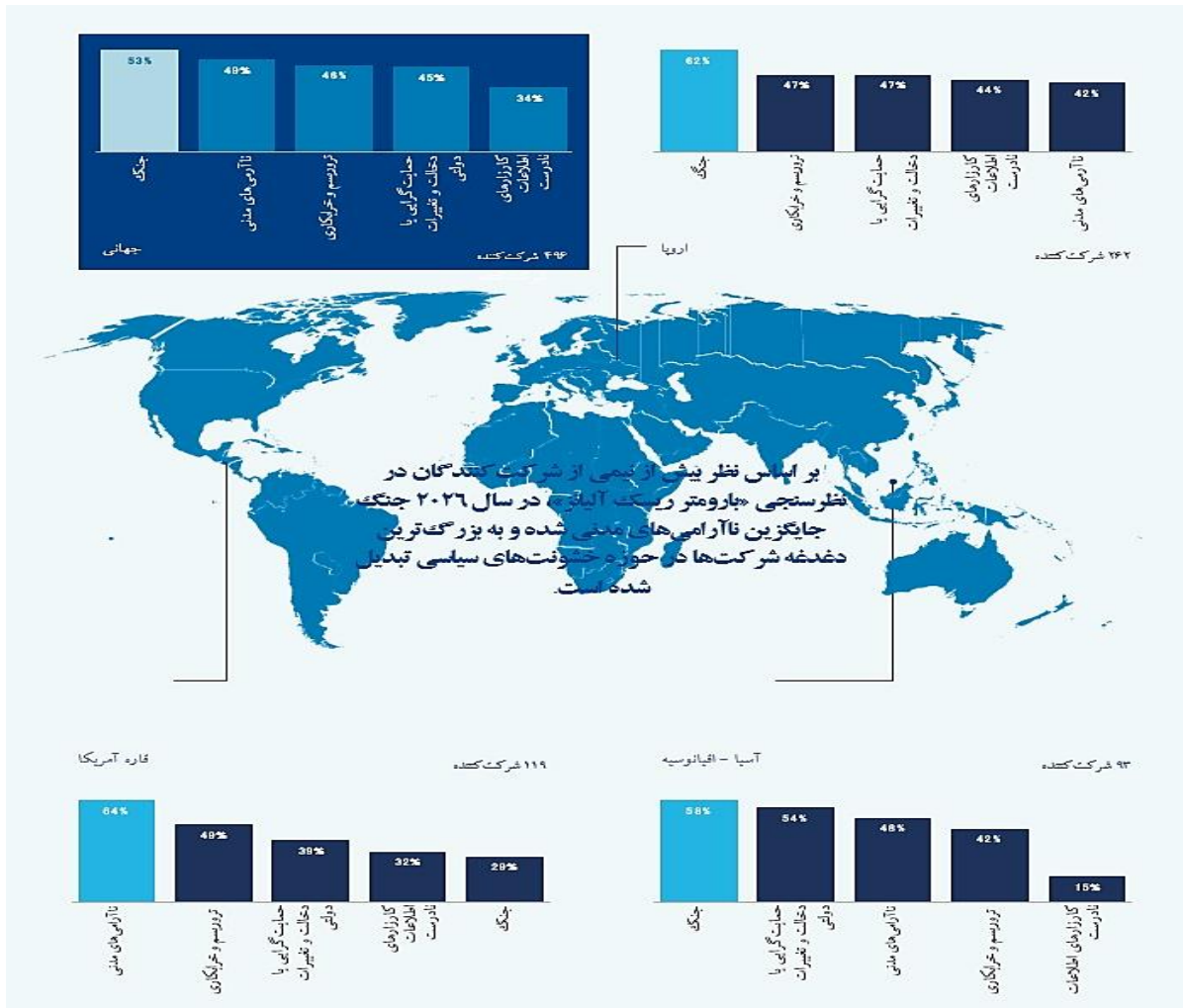
- بر اساس گزارش «[بارومتر ریسک آلیانز](#)» در سال ۲۰۲۶، جنگ جایگزین ناآرامی‌های مدنی شده و هم‌اکنون به دغدغه اصلی شرکت‌ها در حوزه خشونت‌های سیاسی تبدیل شده است؛ نش‌های جاری در اروپا و خاورمیانه نه‌تنها جریان تجارت جهانی را مختل کرده، بلکه با تحت فشار قرار دادن ائتلاف‌های سیاسی و جسورتر کردن قدرت‌های رقیب، امنیت دارایی‌های تجاری را بیش از پیش به خطر انداخته است.
- در «منطقه خاکستری»^۱ میان صلح و جنگ تمام‌عیار، عوامل تهدید با بهره‌گیری از فناوری، شبکه‌های تبه‌کار و انتشار اطلاعات نادرست، زیرساخت‌های حیاتی، شرکت‌های تراز اول و افراد را هدف قرار می‌دهند؛ این اقدامات ضمن محو مرز میان بازیگران دولتی و غیردولتی، تلاش‌ها برای شناسایی و مقابله با این تهدیدها را نیز ناکام می‌گذارد.
- فرسایش انسجام اجتماعی، محرک اصلی افزایش ناآرامی‌های مدنی در سطح جهان است؛ اعتراضاتی که ریشه در دغدغه‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی

^۱ Gray Zone: فضایی میان صلح متعارف و جنگ تمام‌عیار. در این محدوده، بازیگران (دولتی یا غیردولتی) برای پیشبرد اهداف راهبردی خود از اقداماتی استفاده می‌کنند که از سطح اعلان جنگ فراتر نمی‌رود، اما عملاً

نمودار ۱: شرکت شما بیش از همه تکران کدام یک از ریسک‌های سیاسی و خشونت‌های اجتماعی است؟

۵ پاسخ برتر به تفکیک مناطق جغرافیایی

منبع: بارومتر ریسک آلیانز، ۲۰۲۶. ارقام نشان می‌دهند هر ریسک چه میزان (به صورت درصدی از کل پاسخ‌ها) انتخاب شده است. مجموع درصدها به ۱۰۰ درصد نمی‌رسد، زیرا هر شرکت‌کننده می‌توانست تا سه ریسک را انتخاب کند.

” بر اساس گزارش «بارومتر ریسک آلیانز» در سال ۲۰۲۶، جنگ جایگزین ناآرامی‌های مدنی شده و هم‌اکنون به دغدغه اصلی شرکت‌ها در حوزه خشونت‌های سیاسی تبدیل شده است.“

جدول ۱: شرکت شما بیش از همه نگران کدام یک از ریسک‌های سیاسی و خشونت‌محور است؟

۵ گزینه برتر به تفکیک کشورهای منتخب

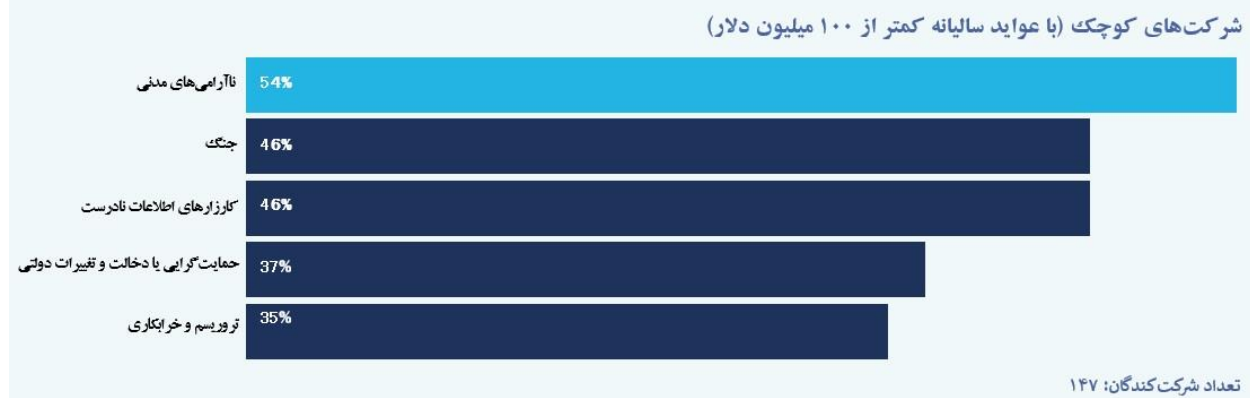
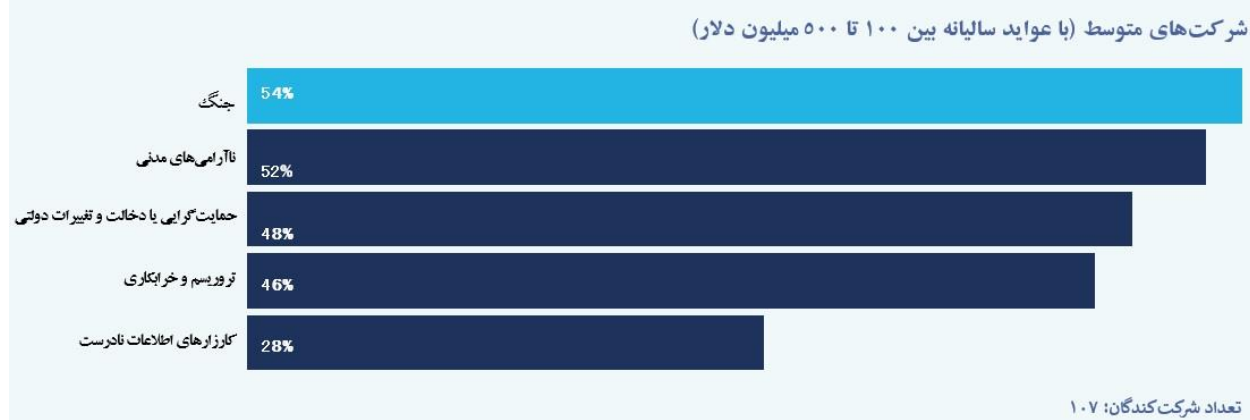
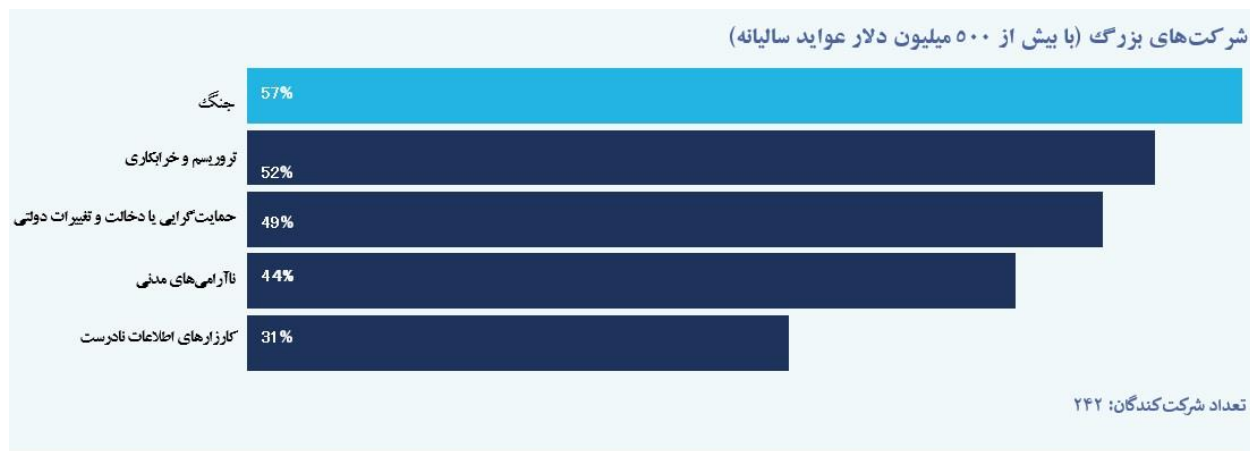
کشور	تعداد شرکت‌کنندگان	جنگ (درصد)	ناآرامی‌های مدنی (درصد)	تروریسم و خرابکاری (درصد)	حمایت‌گرایی یا دخالت و تغییرات دولتی (درصد)	کارزارهای اطلاعات نادرست (درصد)
چین	۱۷	۶۵	۲۹	۲۴	۸۲	۱۲
کلمبیا	۵۹	(اعتصابات) ۳۴	۷۶	۶۳	۲۹	۲۵
فرانسه	۳۴	۴۱	۸۲	۳۵	۵۳	۳۲
آلمان	۵۶	۶۳	۲۱	۵۴	۴۶	۴۶
هند	۲۰	۵۵	۶۰	۵۰	۴۵	(اعتصابات) ۱۰
ایتالیا	۳۴	۸۵	۳۵	۵۰	۳۵	۲۴
ژاپن	۱۵	۴۷	۴۰	۶۷	۴۷	۱۳
رومانی	۱۶	۷۵	۳۸	۲۵	۳۸	۶۹
انگلستان	۲۹	۴۸	۵۵	۵۹	۵۵	۴۵
ایالات متحده	۲۴	۳۳	۴۶	۳۳	۵۸	۴۶

منبع: بارومتر ریسک آلیانز، ۲۰۲۶. ارقام نشان می‌دهند هر ریسک چه میزان (به‌صورت درصدی از کل پاسخ‌ها) انتخاب شده است. مجموع درصدها به ۱۰۰ درصد نمی‌رسد، زیرا هر شرکت‌کننده می‌توانست تا سه ریسک را انتخاب کند.

”اگرچه آمار کلی تروریسم در سال ۲۰۲۵ کاهش یافت، اما این پدیده در غرب، تحت تأثیر عواملی چون دوقطبی‌سازی، یهودستیزی، اسلام‌هراسی و فعالیت‌های راست افراطی، با رشدی فزاینده همراه بود.“

نمودار ۲: شرکت شما بیش از همه نگران کدامیک از ریسک‌های سیاسی و خشونت‌محور است؟

۵ گزینه برتر در سطح جهانی، به تفکیک اندازه شرکت

منبع: بارومتر ریسک آلیانز، ۲۰۲۶. ارقام نشان می‌دهند هر ریسک چه میزان (به صورت درصدی از کل پاسخ‌ها) انتخاب شده است. مجموع درصدها به ۱۰۰ درصد نمی‌رسد، زیرا هر شرکت‌کننده می‌توانست تا سه ریسک را انتخاب کند.

چکیده

روندهای مهمی که باید زیر نظر داشت

جنگ و درگیری‌های مسلحانه: افزایش کم‌سابقه سطح تهدیدها

جنگ و درگیری‌های مسلحانه بر چشم‌انداز ریسک‌های جهانی سایه انداخته‌اند؛ به طوری که در «بارومتر ریسک آلیانز» ۲۰۲۶، شرکت‌ها جنگ را مهم‌ترین نوع مواجهه با خشونت‌های سیاسی دانسته‌اند که بیش از همه از آن هراس دارند - و این نگرانی از ناآرامی‌های مدنی نیز پیشی گرفته است.

”ترمیم زیرساخت‌های آسیب‌دیده ممکن است سال‌ها زمان برد و ارزیابی ریسک منطقه به سطح «متوسط تا بالا» تغییر کرده است.“

تداوم منازعات، از جمله تقابل آمریکا و ایران، جنگ اوکراین و دیگر تنش‌های خاورمیانه، موجب تشدید نگرانی‌های امنیتی در سطح جهانی، اختلال در مسیرهای تجاری و افزایش فشار بر ائتلاف‌های بین‌المللی شده است. هم‌زمان، افزایش اقدامات یک‌جانبه، برای نمونه کنار گذاشتن رئیس‌جمهور ونزوئلا، نیکلاس مادورو، می‌تواند به جسورتر شدن دولت‌های رقیب دامن بزند و ثبات ژئوپلیتیکی و اقتصادی را تا سال ۲۰۲۶ و پس از آن تضعیف کند.

تقابل آمریکا و ایران به طور معناداری چشم‌انداز ریسک خشونت سیاسی و تروریسم را تحت تأثیر قرار داده است. فارغ از تلفات انسانی این درگیری، بازار بیمه «خشونت سیاسی و تروریسم» (PVT)^۱ در خاورمیانه نیز به شدت آسیب دیده و تمرکز خسارت‌ها عمدتاً در بخش‌های کلیدی مانند نفت، گاز و حمل‌ونقل بوده است. ترمیم زیرساخت‌های آسیب‌دیده ممکن است سال‌ها زمان برد و ارزیابی ریسک منطقه به سطح «متوسط تا بالا» تغییر کرده است؛ به گونه‌ای که برخی صنایع اکنون در دسته «بالا تا بسیار شدید» قرار می‌گیرند. ابعاد خسارت بالقوه می‌تواند این رویداد را به حادثه‌ای پرهزینه‌تر از مطالبات بیمه‌ای خشونت سیاسی و تروریسم ناشی از جنگ اوکراین، تبدیل کند.

در همین حال، باید انتظار افزایش خطر اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی را داشت؛ به‌ویژه در کشورهایی که وابستگی بالایی به نفت و گاز خاورمیانه دارند. کشورهایی که سازوکارهای کارآمدی برای مدیریت شوک‌های قیمت مواد غذایی و سوخت در اختیار دارند، می‌توانند تا حدی این ریسک‌ها را مهار کنند؛ اما سایر کشورها با تهدیدات پررنگ‌تری از قبیل سهمیه‌بندی، ناآرامی و غارت روبه‌رو خواهند بود.

کسب‌وکارهایی که درگیر پیامدهای جنگ و درگیری‌های مسلحانه می‌شوند، با مجموعه‌ای از مشکلات جدی دست‌وپنجه نرم می‌کنند؛ از اختلال در زنجیره تأمین و محدود شدن دسترسی به بازارها گرفته تا حملات سایبری و عملیات

مانند تروریسم، خرابکاری، اعتصاب‌ها، شورش‌ها و آشوب‌های مدنی مصون می‌دارد؛ ریسک‌هایی که معمولاً در بیمه‌نامه‌های تجاری معمول، پوشش داده نمی‌شوند.

^۱ Political Violence and Terrorism Insurance: بیمه خشونت سیاسی و تروریسم، نوعی پوشش بیمه‌ای تخصصی که دارایی‌ها، عملیات و زنجیره تأمین کسب‌وکارها را در برابر خسارت‌های ناشی از رویدادهایی

صلح و جنگ را کمرنگ می‌کنند و به تشدید تنش‌های جهانی دامن می‌زنند. خرابکاری در زیرساخت‌های حیاتی و حملات سایبری علیه دولت‌ها و شرکت‌ها نیز روزبه‌روز رایج‌تر می‌شود و ریسک‌های معتابهی برای امنیت ملی و استمرار فعالیت‌های کسب‌وکار ایجاد می‌کند.

خرابکارانه. حتی پیش از آغاز جنگ ایران نیز برآوردها نشان می‌داد که طی پنج سال گذشته، میزان آسیب‌پذیری دارایی‌های شرکت‌ها در برابر درگیری‌ها بیش از ۲۰ درصد افزایش یافته است. در کنار این موارد، جرایم سازمان‌یافته هم رو به گسترش است؛ گروه‌هایی که با استفاده از بی‌ثباتی مناطق جنگی، به خرابکاری‌های فرامرزی و دیگر اقدامات در «منطقه خاکستری» روی می‌آورند.

«فعالیت‌ها در «منطقه خاکستری» از جمله خرابکاری، حملات سایبری و کارزارهای اطلاعات نادرست، در حال بلژتعریفِ چهره و گبری‌های مدرن هستند.»

گزارش‌ها حاکی است که از زمان حمله روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲، اروپا تا پایان سال ۲۰۲۵ شاهد ۱۴۵ مورد خرابکاری بوده است. برندهای شناخته‌شده و مکان‌های نمادین، از اهداف پرتکرار این حملات هستند. ورود پهپادها به حریم هوایی موجب اختلال در فرودگاه‌های اروپا شده است، کابل‌های زیردریایی در نزدیکی تایوان و نیز در دریای بالتیک و دریای سرخ آسیب دیده‌اند و شرکت‌های بزرگ نیز هدف حمله قرار گرفته‌اند. همچنین، فعالیت سایبری روسیه در یک‌سال منتهی به

تقابل آمریکا و ایران نیز به احتمال زیاد در ادامه مسیر، اثر چشمگیری بر رویکردهای کاهش ریسک خواهد گذاشت؛ به‌گونه‌ای که درعین شتاب بخشیدن به تقاضا برای بیمه «خشونت سیاسی و تروریسم»، توجه شرکت‌ها را به راهبردهای مدیریت ریسک و تاب‌آوری زنجیره تأمین افزایش می‌دهد؛ از جمله این راهبردها می‌توان به نزدیک‌سازی^۱، دوست‌سازی^۲ و متنوع‌سازی تأمین‌کنندگان اشاره کرد.

«منطقه خاکستری»، خرابکاری و تخریبِ عامدانه

فعالیت‌ها در «منطقه خاکستری» از جمله خرابکاری^۳، حملات سایبری و کارزارهای اطلاعات نادرست^۴، در حال بازتعریفِ چهره درگیری‌های مدرن هستند. این اقدامات پنهان که اغلب از سوی بازیگران دولتی و غیردولتی انجام می‌شوند، مرز میان

تولیدی، دارایی‌های فیزیکی یا شبکه‌های اطلاعاتی یک سازمان یا دولت انجام می‌شود تا تداوم فعالیت‌های آن را با بن‌بست مواجه کند. ^۴ Misinformation campaign: کارزارهای اطلاعات نادرست، تلاش‌های سازمان‌یافته برای انتشار هدفمند اخبار جعلی یا تحریف‌شده با هدف گمراه کردن افکار عمومی، تضعیف اعتماد به نهادها و دامن زدن به شکاف‌های اجتماعی و سیاسی؛ ابزاری که در دنیای مدرن برای پیشبرد منافع سیاسی و ایجاد بی‌ثباتی به‌طور گسترده به کار گرفته می‌شود.

^۱ Nearshoring: انتقال فعالیت‌های تجاری یا تولیدی به کشوری نزدیک (معمولاً هم‌مرز) با بازار اصلی، به منظور کاهش هزینه‌ها و ریسک‌های لجستیکی.

^۲ Friendshoring: راهبردی تجاری که در آن شبکه‌های تأمین و تولید به کشورهایی منتقل می‌شوند که دارای ارزش‌های سیاسی و اقتصادی مشترک یا هم‌پیمان هستند، تا ریسک‌های ناشی از تنش‌های دیپلماتیک کاهش یابد.

^۳ Sabotage: خرابکاری، عملیات تخریبی هدفمندی است که با هدف از کار انداختن، مختل کردن یا آسیب رساندن به زیرساخت‌ها، فرایندهای

رویدادهایی که در آن‌ها مشارکت فعال بیش از هزار نفر بوده و بیش از یک روز ادامه داشته‌اند. بیشترین تعداد این رخدادها در پاکستان ثبت شده و پس از آن اندونزی قرار دارد. از دیگر کشورهایی که شمار بالایی از این رویدادها را تجربه کرده‌اند می‌توان به آمریکا، یونان، تونس، مجارستان، ایران و هند اشاره کرد.

فشارهای اقتصادی از جمله مشکلات مرتبط با هزینه‌های معیشت، در سراسر جهان به اعتراض‌ها و اعتصاب‌ها دامن می‌زنند؛ شهروندان معترض هم‌زمان خواستار حکمرانی کارآمدتر و اصلاحات اقتصادی هستند. شبکه‌های اجتماعی در ناآرامی‌های امروز نقشی دوگانه دارند: از یک سو امکان بسیج سریع اعتراض‌ها را فراهم می‌کنند و از سوی دیگر، با تقویت اطلاعات نادرست، دوقطبی‌سازی و ایدئولوژی‌های افراطی، به تشدید تنش‌ها کمک می‌کنند. بسیاری از جنبش‌های اعتراضی که بخش عمده‌ای از آن‌ها از سوی نسل زد^۲ مدیریت می‌شوند، بر موضوعاتی مانند تغییرات اقلیمی، عدالت اجتماعی و اصلاحات سیاسی متمرکز بوده‌اند؛ در عین حال، نگرانی از اقتدارگرایی^۳ و نقض آزادی‌های مدنی در برخی موارد به رویارویی‌های خشونت‌آمیز انجامیده است.

تاب‌آوری اجتماعی و ناآرامی‌های مدنی: اتحادی ناپایدار

اقتدارگرایی، شکلی از حکمرانی که در آن قدرت Autocracy³ سیاسی در دست یک فرد یا یک هسته‌ی محدود متمرکز است و نهادهای منتخب، نظارت عمومی و سازوکارهای پاسخ‌گویی دموکراتیک عملاً تضعیف یا بی‌اثر می‌شوند. در نظام‌های اقتدارگرا، حاکمیت تمایل دارد با محدود کردن آزادی بیان، کنترل رسانه‌ها و سرکوب مخالفان، ثبات سیاسی را به بهای کاهش حقوق و آزادی‌های مدنی حفظ کند.

ژوئن ۲۰۲۵، ۲۵ درصد افزایش یافت و در این میان، آمریکا بیشترین میزان هدف‌گیری را داشته است.

انتظار می‌رود در پی تقابل آمریکا و ایران، فعالیت‌ها در «منطقه خاکستری» از سوی عاملان مورد حمایت ایران نیز افزایش یابد؛ از جمله در فضای سایبری که میزان مواجهه با تهدیدها در آن رو به تشدید است؛ به‌ویژه برای کسب و کارهایی که از نگاه مهاجمان، حامی آمریکا تلقی می‌شوند.

” حتی پیش از آغاز جنگ ایران نیز برآوردها نشان می‌داد که طی پنج سال گذشته، میزان آسیب‌پذیری دارایی‌های شرکت‌ها در برابر هوگرایی‌ها بیش از ۲۰ درصد افزایش یافته است.“

ریسک ناآرامی‌های مدنی همچنان بالاست

ناآرامی‌های مدنی همچنان یکی از دغدغه‌های مهم در حوزه خشونت سیاسی است و در «بارومتر ریسک آلیانز» برای سال ۲۰۲۶، در رتبه دوم قرار می‌گیرد. «پژوهش آلیانز» طی پنج سال گذشته حدود ۲۵۰ رویداد گزارش شده از اعتصاب‌ها، شورش‌ها و آشوب‌های مدنی (SRCC)^۱ را رصد کرده است؛

¹ Strikes, riots, and civil commotion

² نسل زد، نسلی متولد حدوداً از اواخر دهه ۱۹۹۰ تا ۱۳۷۶ تا حوالی اوایل دهه ۲۰۱۰ (۱۳۹۱) که در عصر دیجیتال بزرگ شده‌اند. دغدغه‌های این نسل معمولاً فراتر از مسائل صرفاً معیشتی است و بیش از نسل‌های پیشین، بر عدالت اجتماعی، اصلاحات ساختاری و پایداری زیست‌محیطی تأکید دارند؛ در نتیجه، به محرک اصلی جنبش‌های مطالبه‌گرانه و اعتراضات نوین در سطح جهان بدل شده‌اند.

تروریسم در سطح جهانی رو به کاهش است، اما رویدادهای بین‌المللی می‌توانند این روند را معکوس کنند

اگرچه آمار مرگ‌ومیر ناشی از تروریسم در سال ۲۰۲۵ در سطح جهان کاهش یافت، اما در کشورهای غربی شاهد جهش حملات تروریستی بودیم؛ جایی که رشد یهودستیزی، اسلام‌هراسی و تروریسم با انگیزه‌های سیاسی، شمار قربانیان را افزایش داده است.

” حتی پیش از آغاز جنگ ایران نیز برآوردها نشان می‌داد که طی پنج سال گذشته، میزان آسیب‌پذیری دراپی‌های شرکت‌ها در برابر هوگرایی‌ها بیش از ۲۰ درصد افزایش یافته است.“

تقابل آمریکا و ایران، تهدیدات تروریستی در غرب را تشدید کرده است. پیامدهای اقدامات اسرائیل و آمریکا در ایران و غزه می‌تواند به بنیادگرایی بیشتر دامن بزند که این امر به‌طور بالقوه می‌تواند به خشونت‌های میدانی بینجامد.

در سال ۲۰۲۵، کودکان و نوجوانان، ۴۲ درصد از پرونده‌های تحقیقاتی مرتبط با تروریسم در اروپا و آمریکای شمالی را به خود اختصاص دادند؛ فرایندی که در آن، «تقویت الگوریتمی»^۳ در بن‌سازه‌های دیجیتال، روند بنیادگرایی را تسریع کرده است.

(برای افزایش تعامل کاربر)، به‌طور ناخودآگاه باعث گسترش سریع ترافیک افراطی و رادیکالیزه شدن کاربران می‌شوند.

تاب‌آوری اجتماعی به‌عنوان عاملی حیاتی در مهار بی‌ثباتی مطرح شده است. با این حال، «شاخص تاب‌آوری اجتماعی آلیانز» (SRI)^۱ نشان می‌دهد که ۷۰ درصد از اعتصاب‌ها، شورش‌ها و آشوب‌های مدنی در جهان بین سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵، در اقتصادهایی با «تاب‌آوری متوسط» رخ داده است. امروزه ناآرامی دیگر محدود به کشورهای بی‌ثبات نیست و کشورهای نظیر اندونزی و ایالات متحده نیز با فراوانی بالای اعتراضات روبه‌رو بوده‌اند.

برای هر کسب‌وکار وابسته به آماد و پشتیبانی (لجستیک)، این جابه‌جایی جغرافیایی، یک تغییر تعیین‌کننده است: اختلال ناشی از ناآرامی‌های مدنی دیگر صرفاً پدیده‌ای حاشیه‌ای در بازارهای نوظهور نیست، بلکه سناریویی است که باید در تمامی ابعاد زنجیره عملیاتی، حتی در کشورهای دارای درآمد بالا، تحت «آزمون فشار» (سنجش مقاومت) قرار گیرد.

در چشم‌انداز پیش‌رو، احیای درگیری‌ها در خاورمیانه می‌تواند تاب‌آوری اجتماعی را از طریق شوک‌های قیمتی انرژی به بوته آزمایش بگذارد؛ در این میان، اروپا در برابر این شوک‌ها آسیب‌پذیرتر از ایالات متحده است و بازارهای نوظهور با بیشترین ریسک مواجه هستند.

ریسک‌های عملیاتی ناشی از کاهش تاب‌آوری اجتماعی شامل اعتصاب‌ها، مسدود شدن راه‌ها، تظاهرات و خشونت‌های پراکنده است که همگی موجب اختلال در ترابری و تدارکات و وقفه در کسب و کار^۲ می‌شوند.

¹ Allianz Social Resilience Index

² Business interruption

³ Algorithmic Amplification: تقویت الگوریتمی، سازوکار بن‌سازه‌های دیجیتال که با اولویت دادن به محتواهای جنجالی و تحریک‌آمیز

شود؛ چرا که کشورهای تحت فشار مالی، با محدودیت شدید در منابع امنیتی خود مواجه هستند.

روند ۱

جنگ و درگیری‌های مسلحانه: افزایش کم‌سابقه سطح تهدیدها

پس از جهش درگیری‌های خشونت‌آمیز در سال ۲۰۲۵، سال ۲۰۲۶ با وقوع جنگ در خاورمیانه آغاز شد؛ وضعیتی که با خود ریسک‌هایی چون تشدید تنش‌ها، اختلال در مسیرهای تجاری، آسیب به زیرساخت‌های تجاری و غیرنظامی در منطقه و بروز احتمالی بحران انرژی را به همراه آورده است.

جنگ به تدریج به یکی از منابع اصلی نگرانی کسب‌وکارها در سراسر جهان مبدل شده است؛ چرا که منازعات خشونت‌آمیز در چندین نقطه از دنیا، آثار ویرانگری بر جا گذاشته‌اند. در «بارومتر ریسک آلیانز» ۲۰۲۶، شاخص جنگ به‌عنوان مهم‌ترین ریسک مرتبط با خشونت سیاسی از نگاه شرکت‌ها شناخته شد و با افزایش سهم خود از ۴۸ درصد در سال ۲۰۲۵ به ۵۳ درصد، از شاخص ناآرامی‌های مدنی، پیشی گرفت.

در ۲۸ فوریه ۲۰۲۶، ایالات متحده و اسرائیل، حملات هماهنگ و گسترده‌ای را علیه تأسیسات هسته‌ای و نظامی ایران انجام دادند. این عملیات به کشته شدن چندین مقام ارشد، از جمله

^۵ Sleeper Cells: هسته‌های خفته، گروه‌های کوچکی از عوامل عملیاتی که در یک کشور یا منطقه مستقر می‌شوند، اما تا زمان دریافت دستور برای انجام عملیات (خرابکاری یا حمله)، زندگی عادی و مخفیانه‌ای دارند تا شناسایی نشوند.

^۶ Net Zero Commitments: تعهدات خالص صفر، تعهدات کشورها و سازمان‌ها برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای به میزانی که با جذب کربن از جو خنثی شود، تا از گرمایش جهانی جلوگیری شود.

از سال ۲۰۱۵ تاکنون، بیش از ۹۰ درصد حملات در غرب توسط «گروه‌های تنها»^۱ صورت گرفته است. جذب‌کنندگان این گروه‌ها نیز از بن‌سازه‌های اجتماعی نظیر «روبلاکس»^۲، «فورتنایت»^۳ و «دیسکورد»^۴ برای ایجاد پیوندهای اجتماعی با کاربران بهره می‌برند.

”جنگ به تدریج به یکی از منابع اصلی نگرانی کسب‌وکارها در سراسر جهان مبدل شده است.“

کسب‌وکارهای غربی که همسو با ایالات متحده یا اسرائیل تلقی شوند، اهداف احتمالی برای هسته‌های خفته^۵ محسوب می‌شوند؛ هسته‌هایی که به‌طور فزاینده‌ای برای پیشبرد عملیات و فرار از شناسایی، از فناوری‌های پیشرفته استفاده می‌کنند.

علاوه بر این، با عقب‌نشینی دولت‌ها در برخی مناطق از تعهدات «خالص صفر»^۶، ممکن است شاهد تشدید اقدامات مستقیم از سوی کنشگران محیط‌زیستی باشیم.

در نهایت، تلاش‌های ضدتروریستی ممکن است به دلیل آشفتگی‌های جهانی و فشارهای اقتصادی داخلی با مانع روبه‌رو

^۱ Lone Wolves: گروه‌های تنها، افرادی که به‌صورت انفرادی و بدون عضویت رسمی در گروه‌های تروریستی سازمان‌یافته، تحت تأثیر ایدئولوژی‌های افراطی دست به حملات خشونت‌آمیز می‌زنند. این پدیده به دلیل دشواری پیش‌بینی و ردیابی، یکی از چالش‌های اصلی نهادهای امنیتی است.

² Roblox

³ Fortnite

⁴ Discord

دولتی و چه از طریق تأمین منابع جایگزین - به مراتب بهتر از پس‌ریسک‌های اعتصابات، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی برمی‌آیند. در مقابل، کشورهایی که دچار تنگنا شوند و ناچار به سهمیه‌بندی سوخت یا حتی بدتر از آن، مواد غذایی شوند، با ریسک بالاتر بروز شورش و غارت مواجه خواهند بود.»

آمارهای گردآوری‌شده توسط سازمان جمع‌آوری داده‌های مربوط به مکان و رویدادهای درگیری‌های مسلحانه (ای.سی.ال.ای.دی - ACLED)^۲، پیش از آغاز مناقشه کنونی با ایران نشان می‌دهد که در سطح جهان، رویدادهای مرتبط با درگیری در بازه زمانی اول دسامبر ۲۰۲۴ تا ۲۸ نوامبر ۲۰۲۵، بیش از ۲۴۰ هزار کشته بر جای گذاشته است؛ به گونه‌ای که در سال ۲۰۲۵، از هر شش نفر در جهان یک نفر در معرض نوعی از درگیری قرار داشته است (معادل حدود ۱۶ درصد جمعیت دنیا). جنگ‌های اوکراین و فلسطین نیز بیش از ۴۰ درصد از کل این تنش‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

”کشورهایی که توان بیشتری برای کنترل شوک‌های قیمتی در حوزه غذا و سوخت دارند، به مراتب بهتر از پس‌ریسک‌های اعتصابات، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی برمی‌آیند.“

سردیان تودوروویچ می‌گوید: «دسترسی به آمار دقیق تلفات جنگ کنونی میان آمریکا و ایران دشوار است، اما بدیهی است

داده‌های مربوط به درگیری‌های مسلحانه، اعتراضات و ناآرامی‌های سیاسی در سراسر جهان می‌پردازد. داده‌های این نهاد به دلیل دقت و به‌روز بودن، مرجع اصلی تحلیل‌های کلان‌ریسک‌های امنیتی و خشونت‌های سیاسی در جوامع بین‌المللی است.

رهبر جمهوری اسلامی، انجامید. ایران در واکنش، حملات تلافی‌جویانه پهپادی و موشکی علیه اهداف آمریکا و متحدانش ترتیب داد و با تهدید مسیرهای حیاتی کشتیرانی در تنگه هرمز، عرضه جهانی نفت را نیز مختل کرد.

سردیان تودوروویچ^۱، مدیر جهانی بخش خشونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در «آلیانز کامرشال»، می‌گوید: «در چند سال اخیر، بحث‌ها عمدتاً حول محور ناآرامی‌های مدنی و جنگ اوکراین می‌چرخید؛ اما اکنون کسب‌وکارها به‌وضوح می‌بینند که تحولات جهانی وارد مرحله‌ای به مراتب جدی‌تر شده است. ما با سطحی از تلاطم سیاسی در جهان روبه‌رو هستیم که در دهه‌های گذشته، و شاید از پایان جنگ جهانی دوم به این سو، مشابه آن را ندیده‌ایم.»

تودوروویچ ادامه می‌دهد که تأثیر تقابل آمریکا و ایران، از آمریکای شمالی تا آمریکای جنوبی و از آفریقا تا آسیا احساس خواهد شد: «ریسک اعتصابات، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی نیز احتمالاً در سطح بالایی باقی می‌ماند، به‌ویژه اگر این درگیری طولانی شود.»

به گفته تودوروویچ، دامنه واقعی اثر جنگ بر این ریسک‌ها را وضعیت اقتصادی و میزان وابستگی کشورها به نفت و گاز خاورمیانه تعیین خواهد کرد: «همان‌طور که در دوره کووید-۱۹ و سپس بحران هزینه‌های معیشت پس از جنگ اوکراین دیدیم، کشورهایی که توان بیشتری برای کنترل شوک‌های قیمتی در حوزه غذا و سوخت دارند - چه از مسیر یارانه‌های

¹ Srdjan Todorovic

^۲ Armed Conflict Location & Event Data : سازمان جمع‌آوری داده‌های مربوط به مکان و رویدادهای درگیری‌های مسلحانه: یک سازمان غیرانتفاعی و مستقل که به جمع‌آوری، تحلیل و نقشه‌برداری

بسیار ارزشمندی است که از منظر خسارت مستقیم به اموال و نیز از جهت وقفه در کسب و کار، بسیار پرهزینه هستند. تعمیر و بازسازی این تأسیسات آسیب‌دیده یا ویران‌شده ممکن است ماه‌ها و حتی سال‌ها به طول انجامد که این امر، قطعاً تأثیر بسزایی بر مجموع خسارت‌های پرداختی خواهد داشت.»

او تشریح می‌کند که خاورمیانه در گذشته به‌عنوان منطقه‌ای با طیف متفاوتی از ریسک‌های «خسارت‌های سیاسی و تروریسم» (از سطح پایین تا بالا) شناخته می‌شد؛ اما ارزیابی‌های کنونی، این سطح ریسک را به «متوسط تا بالا» سوق داده و برخی صنایع کلیدی را نیز در زمره ریسک‌های «بالا تا بسیار شدید» قرار داده است.

تودوروویچ در پایان می‌گوید: «امروزه کمتر نقطه‌ای از این منطقه پهناور را می‌توان یافت که از تبعات این درگیری در امان مانده باشد.»

منازعه و پیامدهای آن برای کسب‌وکارها

در همین حال، تداوم جنگ اوکراین که اکنون وارد پنجمین سال خود شده، سال ۲۰۲۵ را به مرگبارترین سال برای غیرنظامیان این کشور از ابتدای تهاجم در ۲۰۲۲ تبدیل کرده است. این واقعیت که جنگ در حاشیه اروپا به بن‌بست رسیده و خطوط نبرد منجمد شده‌اند، هیچ افق روشنی از صلح را پیش روی ما نمی‌گذارد؛ همین موضوع سبب شده تا ۶۲ درصد از شرکت‌کنندگان اروپایی در نظرسنجی «بارومتر ریسک آلیانز»، جنگ را بزرگ‌ترین تهدید برای خسارت‌های سیاسی قلمداد کنند. نکته قابل تأمل اینجاست که این نظرسنجی پیش از وقوع تقابل میان آمریکا و ایران در فوریه ۲۰۲۶ انجام شده است.

که شمار جان‌باختگان در پی این مناقشه، به‌ویژه در ایران و همچنین لبنان، افزایش یافته است. فراتر از درگیری مستقیم میان آمریکا و اسرائیل، تاکنون ۱۰ کشور دیگر در خاورمیانه نیز به این مناقشه کشیده شده‌اند که مجموع جمعیت تحت تأثیر آن، به بیش از دو میلیارد نفر می‌رسد؛ ابعاد این فاجعه حیرت‌انگیز است.»

تأثیر تقابل آمریکا و ایران بر بازار بیمه

به‌گفته تودوروویچ، بازار بیمه «خسارت‌های سیاسی و تروریسم» به‌طور مشخص انتظار دارد که از مناقشات خاورمیانه متحمل خسارت معتناهی شود، هرچند هنوز تصویر کاملی از ابعاد نهایی این خسارت پدیدار نشده است. با توجه به ماهیت زیرساخت‌هایی که تاکنون آسیب دیده‌اند یا در معرض خطر قرار دارند، این احتمال وجود دارد که حجم خسارت ناشی از این رویداد، حتی از مطالبات بیمه‌ای مربوط به جنگ اوکراین نیز فراتر رود.

” ۶۲ درصد از شرکت‌کنندگان اروپایی در نظرسنجی «بارومتر ریسک آلیانز»، جنگ را بزرگ‌ترین تهدید برای خسارت‌های سیاسی قلمداد می‌کنند. “

تودوروویچ در این باره می‌افزاید: «خسارت‌ها وارد شده در خاورمیانه بخش‌های متعددی را در بر گرفته، اما تمرکز آن به‌طور عمده بر زیرساخت‌های کلیدی نظیر نفت و گاز، صنایع شیمیایی و شبکه حمل‌ونقل بوده است. این موارد شامل تأسیسات حیاتی و

¹ Loss quantum

بازارهای هدف گرفته تا افزایش حملات سایبری و خرابکاری‌های هدفمند.

تودوروویچ با تأکید بر تداوم این وضعیت می‌گوید: «تا پایان سال ۲۰۲۶، همچنان شاهد تضعیف ممتد ثبات اقتصادی و ژئوپلیتیک خواهیم بود؛ چرا که ماهیت جنگ‌های مدرن، دیگر تنها به جبهه‌های نبرد محدود نمی‌شود و ترکیبی از درگیری‌های مستقیم، حملات در «منطقه خاکستری» (عملیات‌های غیرمتعارف در مرز میان صلح و جنگ)، جرایم سایبری و جنگ‌های ترکیبی^۲ را شامل می‌شود. شوک‌های ناشی از این وضعیت، بخشی جدایی‌ناپذیر از آینده نزدیک کسب و کارهاست.»

” تا پایان سال ۲۰۲۶، همچنان شاهد تضعیف ممتد ثبات اقتصادی و ژئوپلیتیک خواهیم بود.“

او در تکمیل این هشدار می‌افزاید: «بسیاری از شرکت‌ها هنوز در شناسایی نقاط آسیب‌پذیر زنجیره تأمین فیزیکی و دیجیتال خود دچار نوعی «کوری راهبردی»^۳ هستند. درک درهم‌تنیدگی‌های پیچیده، امروزه یک ضرورت حیاتی است.

^۳ Visibility Gap: کوری راهبردی، در ادبیات مدیریت ریسک و زنجیره تأمین، به وضعیتی اشاره دارد که در آن سازمان‌ها به دلیل فقدان اشراف اطلاعاتی و داده‌های یکپارچه، از شناسایی تهدیدها یا نقاط آسیب‌پذیر پنهان در لایه‌های عمیق زنجیره تأمین خود (به‌ویژه در بخش‌های دیجیتال و زیرساخت‌های غیرمستقیم) ناتوان هستند. این «نقطه کور» مانع از آن می‌شود که مدیران، پیش از وقوع بحران، درک درستی از درهم‌تنیدگی‌های عملیاتی خود داشته باشند.

افزون بر اروپا، این نگرانی در کشورهای نظیر آلمان، ایتالیا و رومانی و همچنین در پهنه آسیا-اقیانوسیه به شدت احساس می‌شود.

شرکت‌هایی که حیات اقتصادی‌شان در سایه این ناآرامی‌هاست، با طیفی از تهدیدهای مستقیم و غیرمستقیم دست‌به‌گریبان هستند. داده‌های مؤسسه «وریسک مپل کرافت»^۱ نشان می‌دهد که حتی پیش از بحران ایران، میزان آسیب‌پذیری دارایی‌های تجاری در برابر منازعات، طی پنج سال اخیر، با جهشی ۲۲ درصدی مواجه شده است. به بیان دقیق‌تر، تعداد دارایی‌هایی که اکنون در مناطق درگیر منازعه مستقر هستند از حدود ۲۹ هزار و پانصد مورد در ابتدای سال ۲۰۲۱ به ۳۶ هزار مورد رسیده است. در برخی حوزه‌های حیاتی، شامل صنایع استخراج و فرآوری مواد معدنی، فناوری، ارتباطات و زیرساخت، این نرخ رشد حتی فراتر از ۶۰ درصد بوده که خود گویای گسترش نگران‌کننده ریسک‌های ژئوپلیتیک است.

فراتر از تهدیدهای فیزیکی مستقیم علیه جان کارکنان و اموال شرکت‌ها، جنگ و درگیری‌های مسلحانه زنجیره‌ای از مشکلات جانبی را نیز به کسب و کارها تحمیل می‌کند؛ از اخلال در شبکه‌های تأمین و مسدود شدن مسیرهای دسترسی به

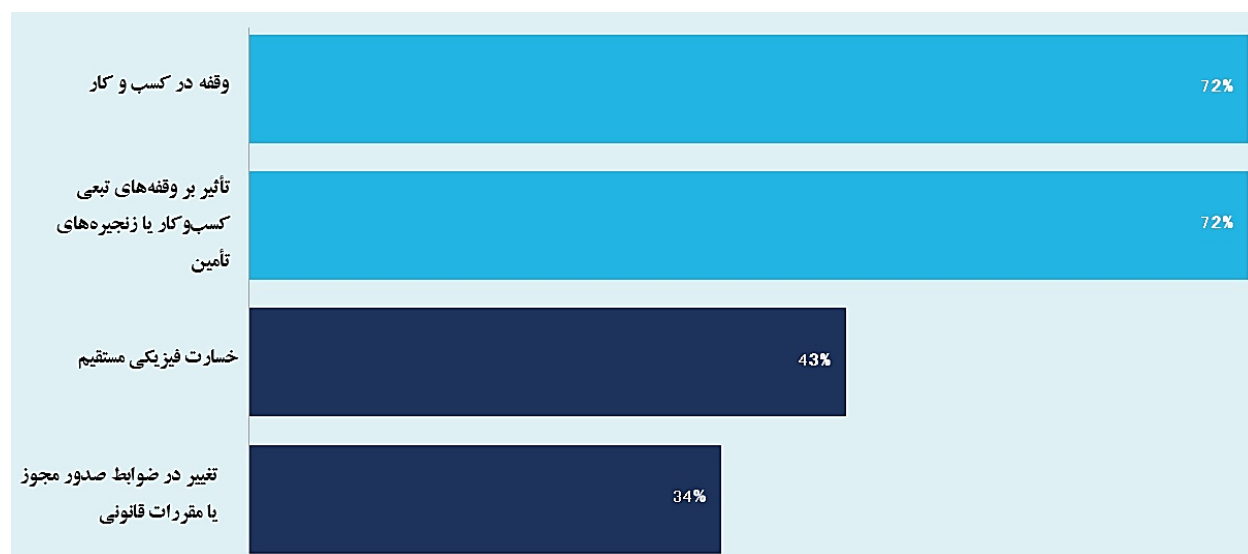
^۱ Verisk Maplecroft

^۲ Hybrid warfare: جنگ ترکیبی، به نوعی از نبرد گفته می‌شود که در آن، بازیگر مهاجم برای پیشبرد اهداف راهبردی خود، از ترکیب هدفمند ابزارهای نظامی متعارف با شیوه‌های نامتعارف و غیرنظامی بهره می‌گیرد. این ابزارها شامل جنگ‌های سایبری، کارزارهای انتشار اطلاعات نادرست، فشارهای اقتصادی، خرابکاری‌های پنهان و نفوذ سیاسی است. هدف اصلی در جنگ هیبریدی، بی‌ثبات کردن جامعه هدف از درون و فرسایش توان تصمیم‌گیری آن، بدون نیاز به درگیری مستقیم و تمام‌عیار نظامی است.

مدیران ریسک دیگر نمی‌توانند به راهبردهای ایستا تکیه کنند؛ خود را دائماً پالایش کنند تا بتوانند پایه‌های واقعیت‌های پرشتاب آن‌ها باید رویکردی بی‌وقفه آینده‌نگر داشته باشند و با رصد تهدیدهای نوظهور از منابع گوناگون، راهبردهای تاب‌آوری

نمودار ۳: نگرانی اصلی شرکت شما در مواجهه با ریسک‌های سیاسی و خشونت‌محور، مشخصاً بر کدام پیامد متمرکز است؟

به تفکیک ۵ پاسخ برتر در سطح جهانی

منبع: بارومتر ریسک آلیانز، ۲۰۲۶. ارقام نشان می‌دهند هر ریسک چه میزان (به‌صورت درصدی از کل پاسخ‌ها) انتخاب شده است. تعداد شرکت کنندگان: ۴۹۶ نفر. مجموع درصدها به ۱۰۰ درصد نمی‌رسد، زیرا هر شرکت کننده می‌توانست تا سه ریسک را انتخاب کند

یک و نیم برابر اندازه اتحادیه اروپاست. اروپا خود با شدت گرفتن جنگ اوکراین، بیشترین جهش سالانه در سطح خشونت را تجربه کرده و شاهد افزایش ۳۸ درصدی بوده است. طبق داده‌های «ای.سی.ال.ای.دی»، در سال ۲۰۲۵ نزدیک به سه‌چهارم رویدادهای خشونت‌آمیز در جهان با حضور نیروهای دولتی همراه بوده است. هم‌زمان، خشونت هدایت‌شده از سوی دولت علیه غیرنظامیان از سال ۲۰۲۰ تاکنون سه برابر شده و با فرسایش هنجارهای مردم‌سالاری، نیروهای دولتی نیز در

سیاره‌ای در آتش: جهش ۸۹ درصدی مناطق درگیر منازعه

بر اساس گزارشی از «ورسک میپل کرافت» که در نوامبر ۲۰۲۵ و پیش از مناقشه کنونی آمریکا و ایران منتشر شد، وسعت مناطق درگیر نبردهای مسلحانه طی پنج سال گذشته ۸۹ درصد افزایش یافته و اکنون نزدیک به ۵ درصد از خاک شش قاره مسکونی جهان را در بر می‌گیرد. در این گزارش برآورد شده است که بیش از ۶.۵ میلیون کیلومتر مربع از سطح زمین درگیر منازعات داخلی یا درگیری‌های بین‌دولت‌هاست؛ مساحتی که بیش از

در ۱۲ تا ۱۸ ماه اخیر جهشی چشمگیر داشته‌اند. او می‌گوید: «این حملات را می‌توان در دو دسته طبقه‌بندی کرد: در اروپا، ریسک‌ها بیشتر با رادیکال‌تر شدن جنبش‌های زیست‌محیطی گره خورده است که نسبت به عقب‌نشینی دولت‌ها از اهداف خالص صفر^۱ یا کندی پیشرفت در این مسیر معترض‌اند. اما در مقیاس جهانی، طی چهار سال اخیر شاهد موجی از حملات هدفمند و مخرب علیه زیرساخت‌های حیاتی از سوی گروه‌های موسوم به تهدیدات پیشرفته و مستمر (APT)^۲ بوده‌ایم که معمولاً توسط دولت‌ها یا سازمان‌های سرکش^۳ حمایت می‌شوند. محرک اصلی این اقدامات، عمدتاً فعالیت‌های روسیه برای تضعیف حمایت‌های غرب از اوکراین و وادار کردن دولت‌های غربی به صرف منابع‌شان برای تأمین امنیت داخلی است.

یورویل^۴، نهاد امنیتی اروپا، هشدار داده است که تداوم جنگ، تهدیدات ناشی از تروریسم، جرائم سازمان‌یافته، افراط‌گرایی خشونت‌آمیز و حملات سایبری را تشدید خواهد کرد. در پی وقوع چندین حمله به نهادها و دارایی‌های یهودیان در اروپا - از جمله انفجار مقابل کنیسه‌ای در بلژیک و آتش‌سوزی در آمبولانس‌های یک خیریه یهودی در انگلستان - ردپای برخی کشورهای متخاصم در این اقدامات مطرح شده است.

در «بارومتر ریسک آلیانز»^{۲۰۲۶}، رتبه شاخص «تروریسم و خرابکاری» نسبت به سال قبل صعود کرده است؛ به طوری که ۴۶ درصد از شرکت‌کنندگان، آن را به‌عنوان بزرگ‌ترین دغدغه خود در حوزه ریسک‌های سیاسی و خشونت معرفی کرده‌اند

به‌کارگیری زور، محدودیت و خویشتن‌داری کمتری از خود نشان می‌دهند.

روند ۲

منطقه خاکستری، خرابکاری و اقدامات مخرب: ریسک‌های دور از دید

امروزه عوامل مخرب، با پیوند زدن فناوری، فعالیت‌های مجرمانه و عملیات‌های روانی، خشونت‌های سیاسی را بسیار پیچیده‌تر کرده‌اند؛ آن‌ها با بهره‌گیری از این ترکیب نوظهور، ضمن آسیب رساندن به زیرساخت‌های کلیدی، ردپای خود را از دید سیستم‌های نظارتی پنهان نگه می‌دارند.

” تداوم جنگ، تهدیدات ناشی از تروریسم، جرائم سازمان‌یافته، افراط‌گرایی خشونت‌آمیز و حملات سایبری را تشدید خواهد کرد.“

قطع کابل‌های زیردریایی، حملات آتش‌سوزی به زیرساخت‌های برقی و نفوذ پهپادها به حریم فرودگاه‌ها؛ این قبیل اقدامات خشونت‌آمیز که در زمره جنگ‌های کلاسیک یا تروریسم سنتی نمی‌گنجد، به‌طور فزاینده‌ای رو به گسترش‌اند. سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی بخش خشونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در «آلیانز کامرشال»، معتقد است که عملیات‌های خرابکارانه، به‌ویژه با حمایت‌های دولتی،

³ Rogue state

⁴ Europol

¹ Net Zero

² Advanced Persistent Threat

مقامات غربی معتقدند که این اقدامات خرابکارانه، بخشی از یک «جنگ ترکیبی»^۲ است که با استفاده از آتش‌سوزی، مواد منفجره، پهپادها، کارزارهای اطلاعات نادرست، دخالت در انتخابات، جرائم سایبری و فشارهای اقتصادی، قصد دارد بذر نفاق را در اروپا بکارد، حمایت از کی‌یف را تضعیف کند، اعتماد به نهادهای حاکمیتی را از بین ببرد و منابع امنیتی اروپا را تحلیل ببرد. بنا بر گزارش آسوشیتدپرس، رئیس یکی از سرویس‌های اطلاعاتی اروپا گفته است که در حال حاضر، رسیدگی به پرونده‌های دخالت روسیه به‌اندازه مبارزه با تروریسم، وقت و انرژی این نهاد را به خود اختصاص داده است.

” امروزه عوامل مخرب، با پیوند زدن فناوری، فعالیت‌های مجرمانه و عملیات‌های روانی، خشونت‌های سیاسی را بسیار پیچیده‌تر کرده‌اند.“

سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی بخش خشونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در «آلیانز کامرشال»، می‌گوید: «این نوع حملات لزوماً خسارات فاجعه‌بار و گسترده‌ای به بار نمی‌آورند، اما می‌توانند زندگی روزمره و فعالیت‌های تجاری را مختل کنند و نهادهای دولتی را ناچار سازند تا منابع ارزشمند خود را صرف حراست و نظارت بر زیرساخت‌های حیاتی کنند؛ برای نمونه، در نوامبر ۲۰۲۵، لهستان پس از یک حمله

که این رقم نسبت به ۴۰ درصد سال گذشته، این ریسک را در جایگاه سوم قرار داده است.

تودوروویچ می‌گوید: «از آنجا که این نظرسنجی پیش از تشدید تنش‌های اخیر در خاورمیانه انجام شده، تردیدی نیست که اگر تحقیق در شرایط فعلی صورت می‌گرفت، درصد آرا به مراتب بالاتر می‌بود. به نظر می‌رسد این نگرانی فزاینده، ناشی از چندین مورد خرابکاری عمده علیه زیرساخت‌ها و کسب‌وکارها در سال ۲۰۲۵ بوده است؛ مواردی مانند آتش‌سوزی در یک سوپرمارکت اوکراینی در استونی و انفجار در خط ریل آهن در لهستان که از آن برای ارسال کمک به اوکراین استفاده می‌شد.»

او می‌افزاید: «همچنین شاهد آتش‌سوزی مشکوکی در کابل‌های برق برلین بودیم که منجر به قطعی چندروزه برق و گرفتار شدن هزاران خانوار در سرمای شدید شد. این حادثه تنها چند ماه پس از واقعه مشابهی در همین شهر رخ داد که در آن دو دکل برق به آتش کشیده شده بودند. این الگوی نوظهور، حقیقتاً نگران‌کننده است.»

نه جنگ و نه صلح

خبرگزاری «آسوشیتدپرس»^۱ در دسامبر ۲۰۲۵ گزارش داد که از زمان تهاجم روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲، دست کم ۱۴۵ مورد خرابکاری در اروپا ثبت شده است. کشورهای هم‌مرز با روسیه یعنی لهستان و استونی، بیشترین هدف حملات بوده‌اند، اما مواردی نیز در بریتانیا، آلمان، فرانسه و لتونی که همگی حامی اوکراین هستند، رخ داده است. بلژیک نیز به عنوان مقر کمیسیون اروپا و ستاد ناتو، بارها هدف قرار گرفته است.

² Hybrid war

¹ Associated Press

هم از نظر تاکتیکی در حال گسترش است. در کنار اقداماتی که پیش‌تر به روسیه نسبت داده شد، فعالیت‌های مشکوکی نیز در دریای چین جنوبی به چین و در دریای زرد به کره شمالی نسبت داده می‌شود. در آینده، بازیگران همسو با کشورهای درگیر در خاورمیانه نیز ممکن است به شیوه‌ای مشابه علیه همسایگان خود دست به اقدام بزنند.

تودوروویچ می‌گوید: «بازیگران متخاصم برای شانه خالی کردن از مسئولیت، به طور فزاینده‌ای از شبکه‌های تبهکار و گروه‌های مجرمین سازمان‌یافته برای اجرای فعالیت‌های غیرقانونی استفاده می‌کنند؛ رویکردی که کار انتساب و ردیابی را به شدت دشوار می‌سازد. برای مثال، قطع یک کابل زیردریایی در دریای بالتیک که به قطع اینترنت و در پی آن، اختلال در زنجیره تأمین منجر می‌شود، ممکن است کار یک صیاد باشد که در ازای پول، برای باندی جنایی کار می‌کند که خود تحت نفوذ یک سرویس اطلاعاتی است. این قبیل اقدامات در نگاه اول اغلب شبیه حادثه‌ای ناخواسته به نظر می‌رسند؛ به طوری که تمایز آن‌ها از حوادث واقعی یا جرائم عادی دشوار است، چه برسد به این که به‌عنوان بخشی از یک کارزار هماهنگ در «منطقه خاکستری» شناسایی شوند.»

طرح‌های عملیاتی در منطقه خاکستری می‌تواند خرابکارانی از چند کشور را در بر بگیرند که فرامرزی عمل می‌کنند؛ وضعیتی که مرز میان بازیگران دولتی و غیردولتی را مخدوش کرده و به آن‌ها امکان می‌دهد پشت پرده «انکارپذیری معقول»^۱ پنهان شوند. هم‌زمان، این اقدامات، دولت‌ها را ناچار به همکاری‌های

خرابکارانه به شبکه ریلی، ۱۰ هزار سرباز را برای محافظت از خطوط آهن خود مستقر کرد.»

تودوروویچ می‌افزاید: «این اقدامات تدافعی گسترده، بار مالی سنگینی را بر بودجه دولت‌ها تحمیل می‌کند؛ به‌ویژه در شرایطی که مسئولان با تهدیدات پویا و چندوجهی دست‌به‌گریبان‌اند: از فعالیت‌های ترکیبی روسیه و دوقطبی‌سازی‌های اجتماعی گرفته تا ظهور مجدد تروریسم اسلام‌گرا و رادیکالیسم محیط‌زیستی.»

به گفته تودوروویچ، در روزگاری که مردم تحت فشار سختی‌های معیشتی هستند، اختصاص بودجه به این بخش‌ها به‌جای اولویت‌های داخلی، ممکن است خشم عمومی را برانگیزد؛ چنان‌که اگر شهروندان احساس کنند به صورت ناعادلانه، هزینه رویدادهایی را می‌پردازند که از کنترل آن‌ها خارج است، احتمال دارد به خیابان‌ها بیایند و در آن صورت، بروز ناآرامی‌ها بسیار جدی خواهد بود.

”بازیگران متخاصم برای شانه خالی کردن از مسئولیت، به طور فزاینده‌ای از شبکه‌های تبهکار و گروه‌های مجرمین سازمان‌یافته برای اجرای فعالیت‌های غیرقانونی خود استفاده می‌کنند.“

گرفتار در میان دو لبه تیغ

آنچه «منطقه خاکستری» نامیده می‌شود - فضایی میان صلح و جنگ تمام‌عیار که در آن خصومت‌ها در سطحی زیرآستانه‌ای (زیر حد اعلام جنگ) دنبال می‌شوند - هم از نظر جغرافیایی و

¹ Plausible deniability

اختصاص داده و در میان بخش‌های مختلف نیز دولت‌ها با سهم ۲۵ درصدی، اصلی‌ترین هدف این فعالیت‌ها بوده‌اند.

ریشی باویسکار^۵، مدیر جهانی مشاوره ریسک سایبری در «آلیانز کامرشال» می‌گوید: «امروز هر سازمانی در سراسر زنجیره تأمین خود به زیرساخت و فناوری دیجیتال وابسته است. هنگامی که سامانه‌ها میان شرکت‌ها، تأمین‌کنندگان و مشتریان به هم متصل می‌شوند، یک حمله سایبری یا اختلال در سرویس‌های ابری^۶ می‌تواند به صورت زنجیره‌ای در کل شبکه‌ها گسترش یابد و فعالیت‌ها را در مقیاسی گسترده مختل کند.»

”بسیاری از بخش‌های اقتصادی می‌توانند هدف عملیات منطقه خاکستری قرار گیرند.“

در سال ۲۰۲۵، چندین مورد نفوذ پهپادی در اروپای مرکزی، اختلالات قابل توجهی در فرودگاه‌ها ایجاد کرد؛ از جمله تعطیلی موقت برخی فرودگاه‌ها در دانمارک و توقف کامل فعالیت فرودگاه بین‌المللی مونیخ در آلمان. در مواردی همچون آسیب دیدگی کابل‌های زیردریایی حامل ترافیک اینترنت در دریای بالتیک و نزدیکی تایوان، ظن خرابکاری دولتی مطرح شده است؛ در همین حال، شبه‌نظامیان حوثی دخالت در آسیب به کابل‌های زیردریایی دریای سرخ در سال ۲۰۲۴ را رد کرده‌اند.

اطلاعاتی و امنیتی می‌کند و در نتیجه، فشار مضاعفی بر منابع و ظرفیت‌های امنیتی آن‌ها وارد می‌آورد.

کسب‌وکارها و حتی افراد، در تیررس تهدیدهای منطقه خاکستری

بسیاری از بخش‌های اقتصادی می‌توانند هدف عملیات منطقه خاکستری قرار گیرند؛ از زیرساخت، حمل‌ونقل و تدارکات، هواپیمایی، انرژی، دفاعی و خدمات عمومی گرفته تا مخابرات، خدمات مالی و خرده‌فروشی. نام‌های تجاری شناخته‌شده و مکان‌هایی با بار نمادین بالا از جمله ساختمان‌های دولتی نیز می‌توانند در فهرست اهداف خرابکاری یا اختلال عمدی قرار بگیرند.

در سال‌های اخیر، نمونه‌های متعددی از این نوع حملات که کسب‌وکارها را به طور مستقیم تحت تأثیر قرار داده‌اند، گزارش شده است. در سال ۲۰۲۴، آمریکا و آلمان یک طرح روسی برای ترور مدیرعامل شرکت تسلیحاتی آلمانی «راین‌متال»^۱، آرمین پاپرگر^۲، را خنثی کردند. همچنین چهار بسته حاوی مواد آتش‌زا که از لیتوانی و از طریق شرکت‌های پستی دی.اچ.ال^۳ و دی.پی.دی^۴ ارسال شده بود، موجب آتش‌سوزی در آلمان، لهستان و انگلستان شد، در حالی که بسته چهارم به دلیل عمل نکردن چاشنی منفجر نشد.

بر اساس گزارش مایکروسافت، فعالیت‌های سایبری روسیه علیه کشورهای عضو ناتو در بازه زمانی منتهی به پایان ماه ژوئن ۲۰۲۵، ۲۵ درصد افزایش داشته است. در این میان، ایالات متحده با سهم ۲۰ درصدی، بیشترین سهم حملات را به خود

⁴ DPD

⁵ Rishi Baviskar

⁶ Coud service

¹ Rheinmetall

² Armin Papperger

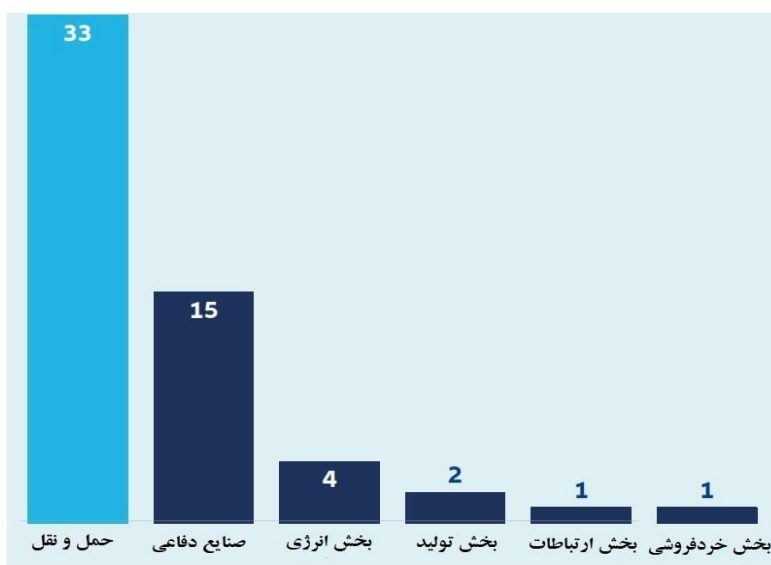
³ DHL

آنتونی واسالو^۲، رئیس جهانی بخش منابع طبیعی در «آلیانز کامرشال»، بر پیامدهای دوربرد چنین اقدامات خرابکارانه‌ای تأکید می‌کند:

«حتی اگر خسارت فیزیکی مستقیم نسبتاً محدود باشد، اختلال احتمالی در تأمین خدماتی مانند برق، آب، گاز یا اینترنت (یا ترکیبی از چند مورد به‌طور هم‌زمان) می‌تواند - و به‌احتمال زیاد خواهد توانست - اختلالی شدید در ارائه خدمات و تداوم کسب‌وکار ایجاد کند؛ از جمله با دامن‌زدن به تجمع بالقوه خسارت‌های تبعی^۳ در بازار بیمه. چالش‌ها، نگرانی‌ها و پویایی این وضعیت کاملاً آشکار است، با این حال در بازار بیمه این دغدغه جدی وجود دارد که نشانه‌های هشداردهنده نادیده گرفته می‌شوند و ما در حالی به سوی این سناریو پیش می‌رویم که ریسک‌های پیش‌رو به‌خوبی قابل رؤیت است.»

بیش از ۹۵ درصد ارتباطات داده‌ای جهان از طریق کابل‌های زیردریایی انجام می‌شود؛ زیرساخت‌هایی که به‌دلیل نقش راهبردی‌شان در ارتباطات بین‌المللی، آسیب‌پذیری فیزیکی و دسترسی نسبتاً آسان، هدفی وسوسه‌برانگیزی برای خرابکاری محسوب می‌شوند. افزون بر این، خسارت به کابل‌ها به‌راحتی می‌تواند شبیه حادثه‌ای ناشی از فعالیت‌های معمول صیادی یا لنگرانداختن کشتی‌ها جلوه کند؛ مواردی که در سطح جهان شایع‌ترین علت آسیب به کابل‌ها هستند. طبق اعلام کمیته بین‌المللی حفاظت از کابل‌ها^۱، در شبکه‌ای با طول بیش از یک‌ونیم میلیون کیلومتر، سالانه حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ مورد نقص ثبت می‌شود؛ عددی که نشان می‌دهد حتی بدون دخالت عوامل خصمانه نیز این زیرساخت حیاتی، دائماً در معرض ریسک قرار دارد.

نمودار ۴: بخش‌هایی که در سال ۲۰۲۵ در اروپا از حوادث «جنگ هیبریدی» مرتبط با روسیه آسیب دیدند

منبع: ویلیس^۴

³ Contingent claim

⁴ Willis

¹ International Cable Protection Committee

² Anthony Vassallo

با تداوم نارضایتی‌ها و فشار هزینه‌های زندگی، ریسک ناآرامی‌های مدنی در سطح بالایی باقی مانده است

ریسک انسجام اجتماعی در سراسر جهان با تهدیدهای فزاینده‌ای روبه‌روست؛ حتی در اقتصادهایی که نسبتاً باثبات به‌نظر می‌رسند. این روند، ریسک بروز ناآرامی‌های مدنی و نیز اختلالات اقتصادی احتمالی را - در صورتی که اعتراض‌ها به خشونت کشیده شوند - افزایش می‌دهد.

” ناآرامی‌های گسترده اجتماعی و بی‌ثباتی سیاسی « از منظر کسب‌وکارها، چهارمین سناریوی محتمل «قوی سیاه» در سطح جهان است. “

اگرچه جنگ اکنون جایگاه نخست را به‌عنوان مهم‌ترین مخاطره «خشونت سیاسی» از دید شرکت‌ها به خود اختصاص داده است، اما ناآرامی‌های مدنی در سطح جهان در رتبه دوم قرار دارد؛ به‌طوری که ۴۹ درصد شرکت‌کنندگان در نظرسنجی «بارومتر ریسک آلیانز» ۲۰۲۶ آن را جزء نگرانی‌های اصلی خود برشمرده‌اند.

در قاره آمریکا، ناآرامی‌های مدنی نخستین نگرانی در این حوزه است (۶۴ درصد) و در کشورهایی مانند هند (۶۰ درصد)،

کلمبیا (۷۶ درصد) و فرانسه (که این رقم در آن به ۸۲ درصد جهش کرده) نیز در صدر دغدغه‌ها قرار دارد. بیش از نیمی از شرکت‌های کوچک‌تر (با درآمد کمتر از ۱۰۰ میلیون دلار آمریکا) نیز ناآرامی‌های مدنی را مهم‌ترین نگرانی خود در حوزه خشونت سیاسی عنوان کرده‌اند.

پژوهش‌های تکمیلی آلیانز کامرشال نشان می‌دهد که «ناآرامی‌های گسترده اجتماعی و بی‌ثباتی سیاسی» از منظر کسب‌وکارها، چهارمین سناریوی محتمل «قوی سیاه»^۱ در سطح جهان است (با ۲۹ درصد رأی) و در مناطق قاره آمریکا (۳۱ درصد)، آفریقا و خاورمیانه (۴۱ درصد) و نیز در کشور فرانسه (۴۲ درصد)، در میان سه ریسک برتر قرار می‌گیرد.

اتین شره^۲، مدیر منطقه‌ای خشونت سیاسی و تروریسم در آلیانز کامرشال می‌گوید:

«در دنیایی که تا این حد متلاطم است، ناآرامی‌های مدنی نه تنها تمام‌شدنی نیستند، بلکه ماندگارند. شعله‌های جنگ در خاورمیانه و اوکراین همچنان زبانه می‌کشد، ائتلاف‌های جهانی در حال تغییرند و ساختارهای اقتصادی دستخوش بازچینشی دوباره شده‌اند؛ همزمان، موج بیگانه‌هراسی^۳ و اعتراض‌های ضد‌مهاجرت نیز سراسر اروپا را فراگرفته است.»

«در چنین فضای آکنده از نااطمینانی، اعتماد به دولت‌ها رنگ باخته، شکاف‌های اجتماعی و قطبی‌شدن جامعه عمیق‌تر شده و فشارهای اقتصادی، آتش نارضایتی‌های عمومی را شعله‌ورتر

نسیم نیکولاس طالب رایج شد، بر محدودیت‌های الگوهای پیش‌بینی و ناتوانی در درک کامل ریسک‌های سیستماتیک تأکید دارد.

² Etienne Cheret

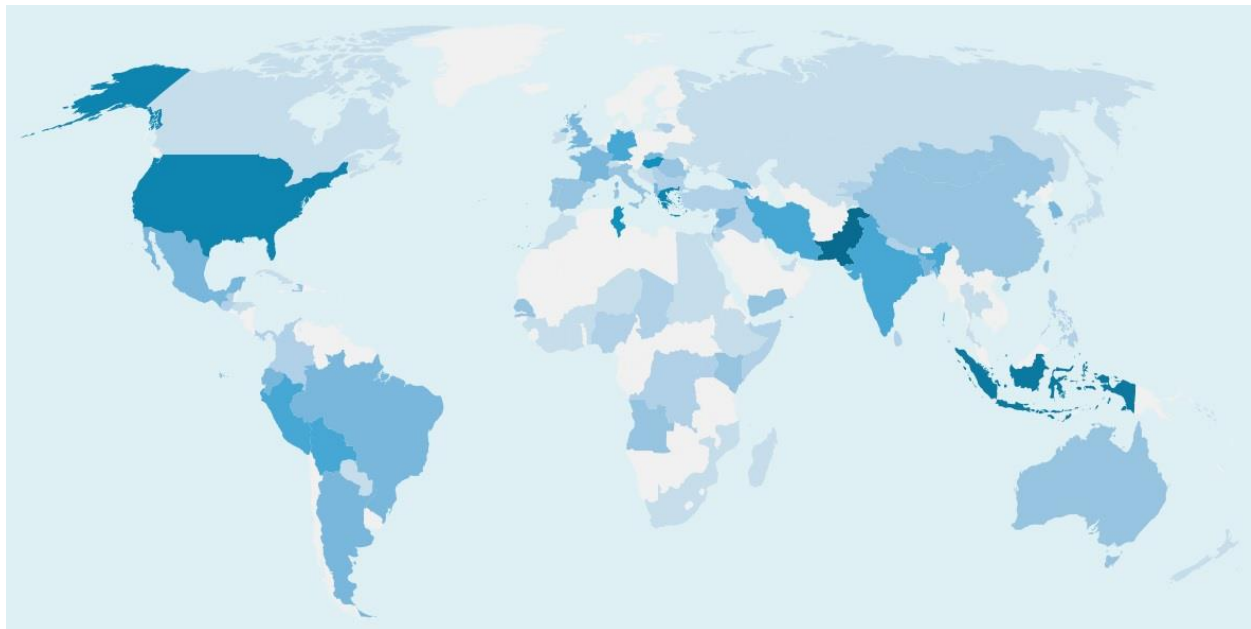
³ Xenophobia

¹ Black swan: «قوی سیاه» اصطلاحی در نظریه مدیریت ریسک است که به رویدادهایی اشاره دارد که احتمال وقوع آن‌ها بسیار پایین و پیش‌بینی‌شان ناممکن تلقی می‌شود، اما در صورت وقوع، پیامدهایی گسترده و دگرگون‌کننده (اغلب فاجعه‌بار) بر جای می‌گذارند. این مفهوم که توسط

شرکت آلیانز (Allianz) طی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵، نزدیک به ۲۵۰ رویداد بزرگ در دسته‌ی «اعتصابات، شورش و ناآرامی‌های مدنی» (SRCC) را شناسایی و ردیابی کرده است؛ رویدادهایی که با مشارکت بیش از ۱۰۰۰ نفر و با تداوم بیش از یک روز همراه بوده‌اند. در نقشه زیر، هرچه طیف رنگی تیره‌تر باشد، نشان‌دهنده فراوانی بیشتر این رویدادهاست. پاکستان با بیشترین میزان این ناآرامی‌ها، در صدر فهرست قرار دارد و اندونزی در جایگاه بعدی است. همچنین کشورهای ایالات متحده، یونان، تونس، مجارستان، ایران و هند، از دیگر کانون‌های اصلی پرتکرارترین ناآرامی‌ها در این بازه زمانی محسوب می‌شوند.

کرده است. در این میان، شبکه‌های اجتماعی با «دموکراتیک‌سازی» اطلاعات، سرعت انتشار اخبار را به شدت بالا برده، احساسات عمومی را تحریک کرده و بستر بسیج سریع توده‌ها را فراهم آورده‌اند. هنگامی که این واقعیت‌ها با تصور وجود فساد و تضعیف هنجارهای دموکراتیک گره می‌خورند، محیطی به‌غایت ناپایدار شکل می‌گیرد؛ محیطی که در آن بعید است نارضایتی‌ها محصور باقی بمانند و دیر یا زود، به کف خیابان‌ها سرازیر خواهند شد.»

جهانی در تلاطم: رصد اعتراضات، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی

منبع: مؤسسه موقوفه کارنگی، واحد تحقیقات آلیانز

جدول ۲: نقشه اعتراضات ضدحکومتی در سال ۲۰۲۵: به تفکیک کشور و مقیاس

کشور	عنوان اعتراض	تاریخ شروع	حداکثر جمعیت	انگیزه اصلی	مدت زمان
بنگلادش	اعتراض برای اصلاحات انتخاباتی	جولای ۲۰۲۵	۱۰۰ هزار نفر	سیاسی	۱ روز
فرانسه	اعتراضات «همه جا را مسدود کنید»	سپتامبر ۲۰۲۵	۵۰۰ هزار نفر	سیاسی و اقتصادی	۲ روز
فرانسه	اعتراضات روز جهانی کارگر ^۱ (اول می)	می ۲۰۲۵	۳۰۰ هزار نفر	سیاسی و اقتصادی	۱ روز
آلمان	اعتراضات علیه «فریدریش مرتس» ^۲	ژانویه ۲۰۲۵	۱۵۰ هزار نفر	سیاسی	۴ روز
مجارستان	اعتراض به ممنوعیت رژه افتخار ^۳	مارس ۲۰۲۵	۱۰۰ هزار نفر	سیاسی	۳ ماه
هند	اعتصاب سراسری «بهارات باند» ^۴	جولای ۲۰۲۵	۱۰۰ هزار نفر	اقتصادی	۱ روز
فیلیپین	اعتراضات به رسوایی طرح کنترل سیل	سپتامبر ۲۰۲۵	۶۰۰ هزار نفر	سیاسی و مبارزه با فساد	۳ ماه و نیم
فیلیپین	تجمع ملی برای صلح	ژانویه ۲۰۲۵	یک میلیون نفر	سیاسی	۱ روز
ترکیه	اعتراضات روز جهانی کارگر (اول می)	می ۲۰۲۵	۲۰۰ هزار نفر	سیاسی و اقتصادی	۱ روز
انگلستان	اعتراضات حقوق ترنس‌ها	آوریل ۲۰۲۵	۱۰۰ هزار نفر	سیاسی و جنسیتی	۳ ماه
ایالات متحده	اعتراضات «پادشاهی ممنوع»	ژوئن ۲۰۲۵	۷۰۰ هزار نفر	سیاسی و مبارزه با فساد	۲ روز
ایالات متحده	اعتراضات روز جهانی کارگر (اول می)	می ۲۰۲۵	۱۰۰ هزار نفر	سیاسی و اقتصادی	۱ روز

¹ May Day protest
² Anti-Merz protest
³ Pride march ban
⁴ Bharat Bandh

کشور	عنوان اعتراض	تاریخ شروع	حداکثر جمعیت	انگیزه اصلی	مدت زمان
ایالات متحده	اعتراضات «دست‌اندازی نکنید»	آوریل ۲۰۲۵	۱۰۰ هزار نفر	سیاسی و اقتصادی	۲ روز

منبع: «ردیاب جهانی اعتراضات»، مؤسسه موقوفه کارنگی برای صلح بین‌المللی

تلاقی ناراضی‌ها؛ جرقه‌ی امواج جدید اعتراضات

بر اساس داده‌های «مؤسسه موقوفه کارنگی برای صلح بین‌المللی»^۱، در دوازده ماه گذشته بیش از ۱۱۷ مورد اعتراض ضدحکومتی اثرگذار در سراسر جهان شکل گرفته و ۶۸ کشور شاهد ناآرامی‌های جدی بوده‌اند. محرک‌های این اعتراضات، طیف گسترده‌ای از دغدغه‌ها را شامل می‌شود؛ از هزینه‌های سوخت، سیاست‌های ریاضت اقتصادی، بحران مسکن و عملکرد نیروهای انتظامی گرفته تا جنگ غزه، مسائل مهاجرتی، دخالت در انتخابات، تهدید آزادی‌های مدنی، سیاست‌های کشاورزی، فساد و جرایم خشن. نکته قابل تأمل اینکه بسیاری از این جنبش‌ها توسط نسل جوان هدایت شده‌اند که با عنوان «اعتراضات نسل زد»^۲ شناخته می‌شوند.

دامنه اعتراضات در اروپا نیز در طول سال ۲۰۲۵ گسترده‌تر شد. در اسپانیا، حدود ۴۵ هزار نفر در مادرید علیه دولت پدرو سانچز^۳ و در واکنش به اتهامات فساد مالی به خیابان آمدند؛ در فرانسه نیز ۱۹۵ هزار نفر در شهرهای مختلف، مخالفت خود را با طرح پیشنهادی دولت برای کاهش هزینه‌های عمومی ابراز کردند. مهاجرت همچنان یکی از نقاط تنش‌زا در این قاره است؛ چنان‌که یک تجمع ضد‌مهاجرتی در لندن بیش از ۱۰۰ هزار

شرکت‌کننده داشت و در مقابل، تظاهرات گروه‌های حامی مهاجران در مونیخ آلمان، ۲۰۰ هزار نفر را به خیابان‌ها کشاند. طبق گزارش سازمان جمع‌آوری داده‌های مربوط به مکان و رویدادهای درگیری‌های مسلحانه، تظاهرات در ایالات متحده در سال ۲۰۲۵ حدود ۷۷ درصد افزایش داشته است. با عمیق‌تر شدن شکاف‌های اجتماعی و سیاسی، ابعاد این اعتراضات نیز بزرگ‌تر شده است؛ به طوری که در آوریل ۲۰۲۵، تظاهرات «دست‌اندازی نکنید»^۴ علیه دولت ترامپ برگزار شد و در اکتبر همان سال، جنبش «پادشاهی ممنوع»^۵ توانست حدود هفت میلیون شرکت‌کننده را در سراسر کشور بسیج کند.

«شرکت آلیانز (Allianz) طی سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵، نزدیک به ۲۵۰ رویداد بزرگ در دسته‌ی «اعتصابات، شورش و ناآرامی‌های مدنی» (SRCC) را شناسایی و ردیابی کرده است.»

¹ Carnegie Endowment for International Peace

² Gen-Z protests

³ Pedro Sánchez

⁴ Hands Off

⁵ No Kings

نگرانی از گسترش خودکامگی و نقض آزادی‌های مدنی، به یکی از نقاط بحرانی تبدیل شده است و در کشورهایی نظیر اندونزی، جمهوری آفریقای مرکزی، مالی، توگو، اوکراین، برزیل، اسلواکی، بریتانیا، مجارستان و ایالات متحده، آتش اعتراضات را شعله‌ور کرده است. واکنش برخی از این دولت‌ها نیز با استفاده از نیروی قهریه و مرگبار همراه بوده است؛ به طوری که در تانزانیا، نیروهای امنیتی صدها تظاهرکننده را در جریان اعتراضات انتخاباتی به گلوله بستند.

سیاست‌های ریاضت اقتصادی، ناکارآمدی‌های اقتصادی و بحران هزینه‌های زندگی، همچنان سوخت اعتراضات در سراسر جهان را تأمین می‌کنند. از آنجا که قیمت سوخت و مسیرهای زنجیره تأمین تحت تأثیر انسداد مؤثر «تنگه هرمز» قرار گرفته‌اند - مسیری که ۲۰ درصد از نفت و گاز مایع جهان از آن عبور می‌کند - تأثیرات دومینویی این بحران بر قیمت مواد غذایی و بنزین، می‌تواند به نارضایتی‌های گسترده‌تری دامن بزند.

آسیا بیشترین آسیب را از این انسداد متحمل شده است، چرا که ۸۴ درصد از نفت و ۸۳ درصد از گاز مایع عبوری از تنگه هرمز، معمولاً به مقصد این قاره ارسال می‌شود. در همین راستا، فیلیپین در مارس ۲۰۲۶، در پی اعتراضات ناشی از جهش قیمت سوخت، نخستین کشوری بود که وضعیت «هشدار انرژی»^۵ اعلام کرد. در سایر مناطق نیز، مدارس پاکستان تعطیل شد و در لائوس، تعداد روزهای حضور دانش‌آموزان در مدارس کاهش یافت. رابرت جیمز^۶، کارشناس ارشد بیمه خسونت‌های سیاسی و تروریسم در «آلیانز کامرشال» (منطقه آسیا-اقیانوسیه)

سایر تظاهرات‌های بزرگ نیز اقداماتی نظیر عملکرد «اداره مهاجرت و گمرک» ایالات متحده (ICE)^۱، نقش آفرینی ایلان ماسک^۲ در بدنه دولت فدرال و مناظره غزه را هدف قرار دادند.

در کنار این موارد، احساسات ضدشرکتی^۳ و مخالفت‌های سیاسی با گسترش طرح‌های هوش مصنوعی (AI)^۴ در آمریکا رو به افزایش است. «دیدهبان مراکز داده»^۵ گزارش می‌دهد که هم‌اکنون ۱۴۲ گروه فعال در ۲۴ ایالت این کشور علیه پروژه‌های مراکز داده فعالیت می‌کنند؛ این در حالی است که هزینه‌های ساخت‌وساز برای چنین تأسیساتی از سال ۲۰۲۱ تاکنون ۳۳۱ درصد رشد داشته است.

” آسیا بیشترین آسیب را از این انسداد متحمل شده است، چرا که ۸۴ درصد از نفت و ۸۳ درصد از گاز مایع عبوری از تنگه هرمز، معمولاً به مقصد این قاره ارسال می‌شود.“

در سایر نقاط جهان نیز اعتراضات علیه فساد در نپال منجر به سقوط دولت شد و تظاهرات بابت وضعیت خدمات عمومی، دولت ماداگاسکار را به چالش کشید. همچنین در کشورهایی نظیر اندونزی، مغولستان، مراکش، فیلیپین، صربستان و مکزیک نیز، موضوع فساد اداری و مالی به موتور محرک تظاهرات‌های گسترده تبدیل شده است.

فرسایش دموکراسی؛ پیشران ناآرامی‌های پایدار

⁵ Data Center Watch

⁶ Energy emergency

⁷ Robert James

¹ Immigration and Customs Enforcement

² Elon Musk

³ Anticorporate

⁴ Artificial Intelligence

خسارت‌های بیمه‌ای قابل توجهی بر جای گذاشت. شورش‌های ماه آگوست در اندونزی بیش از ۵۰ میلیون دلار خسارت بیمه‌ای به بار آورد و برآورد می‌شود خسارت‌های بیمه‌ای اعتراضات نپال، حتی از فاجعه زمین‌لرزه سال ۲۰۱۵ (که بیش از ۲۰۰ میلیون دلار برآورد شده بود) فراتر رود.

می‌گوید: «اگر محدودیت‌های سوختی در آسیا و سایر نقاط ادامه یابد، شاهد گسترش ناراضی‌ها و احتمالاً خشونت‌بار شدن آن‌ها خواهیم بود.» در ایرلند نیز کمبود بنزین منجر به مسدود کردن جاده‌ها و شکل‌گیری اعتراضات شده است. اگرچه بخش عمده تظاهرات‌های عمومی در سراسر جهان مسالمت‌آمیز است، اما حوادث بزرگ ناآرامی در سال ۲۰۲۵،

رصد رویدادهای انتخاباتی

چرخه‌های انتخاباتی می‌توانند به نقاطی بحرانی برای خشونت‌های سیاسی تبدیل شوند. در ادامه، برخی از مهم‌ترین رویدادهای انتخاباتی که تا پایان سال ۱۴۰۵ (۲۰۲۶) در سراسر جهان برگزار می‌شوند، آورده شده است:

۳ خرداد (۲۴ می)	قبرس	پارلمان
۱۰ خرداد (۳۱ می)	کلمبیا	ریاست‌جمهوری
۱۱ خرداد (۱ ژوئن)	اتیوپی	پارلمان
۱۷ خرداد (۷ ژوئن)	ارمنستان	پارلمان
۲۲ مرداد (۱۳ آگوست)	زامبیا	ریاست‌جمهوری و پارلمان
۸ شهریور (۳۰ آگوست)	هائیتی	ریاست‌جمهوری، مجلس نمایندگان و سنا
۲۲ شهریور (۱۳ سپتامبر)	سوئد	پارلمان
۱۲ مهر (۱۴ اکتبر)	برزیل	ریاست‌جمهوری، مجلس نمایندگان و سنا
۱۲ مهر (۱۴ اکتبر)	بوسنی و هرزگوین	ریاست‌جمهوری و مجلس نمایندگان
۱۷-۱۸ مهر (۹-۱۰ اکتبر)	جمهوری چک	سنا (دور نخست)
۱۲ آبان (۳ نوامبر)	ایالات متحده	مجلس نمایندگان و سنا
۱۴ آذر (۵ دسامبر)	گامبیا	ریاست‌جمهوری
۱ دی (۲۲ دسامبر)	سودان جنوبی	ریاست‌جمهوری، مجلس ملی و شورای ایالت‌ها

روند ۴

تاب‌آوری اجتماعی و ناآرامی‌های مدنی: ائتلافی پرتنش

سراسر جهان است، اما رابطه میان این دو پدیده چندان «ساده و خطی» نیست. داده‌ها حاکی از آن است که در فاصله سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵، اقتصادهای دارای «تاب‌آوری متوسط»، حدود ۷۰ درصد از فعالیت‌های مرتبط با «اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی» (SRCC) را به خود اختصاص داده‌اند.

تحلیل‌های «واحد تحقیقات آلیانز» نشان می‌دهد که اگرچه تنگناهای اقتصادی، موتور محرک اصلی ناآرامی‌های مدنی در

خسارت‌های مقطعی در حوزه ریسک‌های اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی، می‌انجامد.

” مطالعات آلیانز حاکی از آن است که ریسک ناآرامی تنها محدود به دولت‌های شکننده نیست. کشورهایی نظیر اندونزی و ایالات متحده بالاترین فراوانی اعتراضات را در داده‌ها به ثبت رسانده‌اند. “

تلاقی ناآرامی‌ها با بحران‌های مالی دولت

در نقطه مقابل طیف مذکور، محیط‌هایی با تاب‌آوری پایین قرار دارند که در آن‌ها شدت بالای اعتراضات با ضعف ظرفیت دولت در مدیریت منازعات اجتماعی همراه است. پاکستان با ثبت ۱۱ رویداد اعتراضی بزرگ در این داده‌سنجی، همچنان با بی‌ثباتی سیاسی و فشارهای کلان اقتصادی دست‌به‌گریبان است. بنگلادش نیز که ۴ رویداد اعتراضی را ثبت کرده است و بر اساس شاخص تاب‌آوری اجتماعی آلیانز در مرز تاب‌آوری پایین و متوسط قرار دارد، با بی‌ثباتی سیاسی مواجه است که می‌تواند تنش‌های اجتماعی را شعله‌ور سازد. در چنین بافتی، احتمال تلاقی ناآرامی‌ها با «بحران‌های مالی دولت» و محدودیت‌های حکمرانی بیشتر است؛ امری که ریسک رخدادهای گسترده کشوری مانند تنش‌های حاکمیتی یا نوسانات سیاستی را افزایش می‌دهد.

«شاخص تاب‌آوری اجتماعی آلیانز» (SRI)، ۱۷۱ کشور را بر مبنای چارچوب‌های اقتصادی، نهادی و اجتماعی در بازه صفر تا ۱۰۰ ارزیابی می‌کند. با وجود اینکه این شاخص در سال ۲۰۲۵ بهبود اندکی داشت و از ۴۷/۴ در سال ۲۰۲۴ به ۴۷/۹ رسید، اما این بهبود، نابرابری‌های ریشه‌دار میان کشورها را پنهان می‌کند. برای شرکت‌هایی که در معرض ریسک‌های اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی، قرار دارند، این شاخص نشان می‌دهد که چگونه فشارهای پنهان می‌توانند به اختلال در عملیات تجاری منجر شوند.

مطالعات آلیانز حاکی از آن است که ریسک ناآرامی تنها محدود به دولت‌های شکننده نیست. کشورهایی نظیر اندونزی و ایالات متحده بالاترین فراوانی اعتراضات را در داده‌ها به ثبت رسانده‌اند؛ به طوری که در اندونزی ۹ رویداد اعتراضی بزرگ و در ایالات متحده ۸ رویداد گزارش شده است. این بازارها ترکیبی از نظام‌های سیاسی نسبتاً باز با «افزایش سطح مطالبات»، مناقشات سیاستی و فشارهای اقتصادی هستند که می‌تواند زمینه‌ساز بسیج گسترده عمومی شود. در چنین فضایی، اعتراضات معمولاً قابل‌مدیریت باقی می‌مانند، اما همچنان پتانسیل اختلال در عملیات کسب‌وکار، زنجیره‌های تأمین و لجستیک را دارند.

در سوی دیگر، اقتصادهای دارای تاب‌آوری بالا مانند آلمان، فرانسه و انگلستان، در فاصله سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۵ بین چهار تا پنج رویداد اعتراضی مهم را تجربه کرده‌اند. با این حال، چارچوب‌های نهادی در این کشورها به گونه‌ای است که معمولاً امکان جذب اعتراضات را بدون بی‌ثباتی ساختاری فراهم می‌کند. این امر به جای بی‌ثباتی سیاسی پایدار، غالباً به

که برای سرمایه‌گذاران و صادرکنندگانی که افق‌های زمانی بلندمدت‌تری دارند، بسیار حائز اهمیت است.

شوک‌های قیمت انرژی و تهدید ثبات اقتصادی

در شرایطی که شاهد تاب‌آوری ناهمگون در مناطق مختلف جهان هستیم، تشدید منازعات در خاورمیانه می‌تواند با ایجاد شوک‌های تازه در قیمت انرژی، جوامع را به چالش بکشد. اروپا به دلیل وابستگی بیشتر به انرژی وارداتی، در مقایسه با ایالات متحده آسیب‌پذیرتر است؛ با این حال، بیشترین ریسک متوجه بازارهای نوظهوری است که از تاب‌آوری پایین‌تر و «ذخایر مالی» محدودتری برخوردارند. کشورهایمانند ویتنام، تایلند، مراکش، تونس و مالزی، به دلیل ترکیب تاب‌آوری پایین و وابستگی زیاد به واردات مواد غذایی و سوخت، در برابر افزایش قیمت انرژی آسیب‌پذیرند؛ مسئله‌ای که می‌تواند به فشارهای اجتماعی دامن بزند.

با توجه به اینکه حدود یک‌سوم محموله‌های دریایی کودهای شیمیایی از «تنگه هرمز» می‌گذرد، «برنامه جهانی غذای سازمان ملل متحد»^۳ هشدار داده است که اگر منازعه خاورمیانه تا نیمه سال ۲۰۲۶ حل‌وفصل نشود، حدود ۴۵ میلیون نفر دیگر در معرض گرسنگی حاد قرار خواهند گرفت. سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی بخش خشونت‌های سیاسی و

ریسک حاکمیتی^۱ معمولاً در کشورهایی افزایش می‌یابد که دولت‌ها با تضعیف تاب‌آوری اجتماعی مواجه‌اند و ظرفیت محدودی برای واکنش به آن دارند. گزارش‌های پیشین «واحد تحقیقات آلیانز» نشان می‌دهد که افت محسوس در «شاخص تاب‌آوری اجتماعی» (SRI)، معمولاً ۱۲ تا ۲۴ ماه پیش از رخداد‌های مرتبط با تنش یا بحران حاکمیتی بروز می‌یابد؛ این امر نشان‌دهنده آن است که کاهش تاب‌آوری می‌تواند پیش‌درآمدی بر بی‌ثباتی ارزی، اعمال محدودیت‌های سرمایه‌ای یا «بحران‌های مالی دولت» باشد.

”ریسک حاکمیتی معمولاً در کشورهایی افزایش می‌یابد که دولت‌ها با تضعیف تاب‌آوری اجتماعی مواجه‌اند و ظرفیت محدودی برای واکنش به آن دارند.“

با این حال، بهبود تاب‌آوری اجتماعی اغلب سریع‌تر از عادی‌سازی «اسپریدهای ریسک حاکمیتی»^۲ (پس از نکول یا بحران) رخ می‌دهد؛ این موضوع حاکی از آن است که جوامع، دارای ظرفیت‌های انطباقی هستند که به آن‌ها امکان می‌دهد سریع‌تر از توان اعتباری دولت‌های خود بازیابی شوند؛ نکته‌ای

^۲ Sovereign risk spread: اسپرید ریسک حاکمیتی، به اختلاف نرخ بهره (یا بازدهی) اوراق قرضه یک کشور با دارایی‌های بدون ریسک (معمولاً اوراق قرضه خزانه‌داری ایالات متحده یا آلمان) گفته می‌شود. این نرخ، در واقع «حق‌الزحمه» یا صرف ریسکی است که سرمایه‌گذاران برای پذیرش احتمال نکول (عدم بازپرداخت بدهی) توسط یک دولت، مطالبه می‌کنند. هرچه این عدد بزرگ‌تر باشد، به معنای تلقی بازار از ریسک بالاتر آن کشور است.

^۳ UN World Food Programme

^۱ Sovereign risk: به احتمال ناتوانی یا امتناع یک دولت از ایفای تعهدات مالی خود (نکول در بازپرداخت اصل یا سود بدهی‌های عمومی) اشاره دارد. این ریسک فراتر از نوسانات اقتصادی عادی، تحت تأثیر ثبات سیاسی، انسجام اجتماعی و ظرفیت‌های نهادی یک کشور تعیین می‌شود و مستقیماً بر اعتبار بین‌المللی و هزینه‌های استقرار آن دولت تأثیر می‌گذارد.

تدارکات را مختل و دسترسی به سایت‌های کاری را محدود می‌کند و موجب وقفه در کسب‌وکار می‌شود. از سال ۲۰۲۰، فعالیت‌های اعتراضی نه‌تنها در بازارهای نوظهور، بلکه در اقتصادهای پیشرفته نیز افزایش یافته است که نشان می‌دهد اختلالات عملیاتی مرتبط با ناآرامی‌های مدنی، دیگر تنها به حوزه‌های قضایی با ریسک بالا محدود نمی‌شود.»

وی در پایان تأکید می‌کند: «برای هر کسب‌وکاری که به ترابری و تدارکات وابسته است، تغییر حیاتی، ماهیتی جغرافیایی دارد: اختلالات ناشی از اعتصابات، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی دیگر یک پاورقی در گزارش‌های بازارهای نوظهور نیست، بلکه سناریویی است که باید در تمامی حوزه‌های عملیاتی، از جمله کشورهای پردرآمد، مورد آزمون فشار^۳ قرار گیرد.»

راهکارهای محیط‌های خصمانه در «آلیانز کامرشال» می‌گوید: «اگر تنگه بازگشایی نشود و جریان انتقال کودهای شیمیایی مختل بماند، باید موضوع امنیت غذایی جهانی را بسیار جدی بگیریم. آنچه به عنوان یک اختلال در صنعت کشاورزی آغاز می‌شود، می‌تواند به افزایش قیمت‌ها، محدودیت‌های دولتی و در نهایت تأثیر بر جمعیت‌های محلی منجر شود و اگر مردم ندانند که وعده غذایی بعدی‌شان چگونه تأمین می‌شود، انسجام اجتماعی مستقیماً تهدید خواهد شد.»

«لوکا مونتا»^۱، اقتصاددان ارشد بازارهای نوظهور و ریسک‌کشوری در «واحد تحقیقات آلیانز»، می‌افزاید: «ریسک عملیاتی^۲ ناشی از فرسایش تاب‌آوری اجتماعی، معتابه و در حال گسترش است. این ریسک شامل اعتصاب‌ها، مسدود شدن جاده‌ها، تظاهرات و خشونت‌های محلی است که ترابری و

” در شرایطی که شاهد تاب‌آوری ناهمگون در مناطق مختلف جهان هستیم، تشدید منازعات در خاورمیانه می‌تواند با ایجاد شوک‌های تازه در قیمت انرژی، جوامع را به چالش بکشد. همچنین، با توجه به اینکه حدود یک‌سوم محموله‌های دریایی کودهای شیمیایی از «تنگه هرمز» می‌گذرد، «برنامه جهانی غذای سازمان ملل متحد» هشدار داده است که اگر منازعه خاورمیانه تا نیمه سال ۲۰۲۶ حل‌وفصل نشود، حدود ۴۵ میلیون نفر دیگر در معرض گرسنگی حاد قرار خواهند گرفت.“

مدل‌های کسب‌وکار) در برابر سناریوهای بحرانی و شدید اما محتمل طراحی شده است. هدف از این آزمون، پیش‌بینی قطعی آینده نیست، بلکه شناسایی نقاط ضعف، نیازهای نقدینگی و ظرفیت تحمل سیستم در زمان مواجهه با شوک‌های ناگهانی است.

¹ Luca Moneta

² Operational risk

³ Stress test: آزمون فشار، آزمون شبیه‌سازی پیش‌نگرانه که برای ارزیابی تاب‌آوری یک سیستم (مانند مؤسسات مالی، پرتفوی دارایی‌ها یا

نمودار ۵: رویدادهای مرتبط با اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) و تغییرات شاخص تاب‌آوری اجتماعی (SRI)؛ به تفکیک کشورهای منتخب بر اساس سطح شاخص تاب‌آوری اجتماعی (SRI)

رویدادهای مرتبط با اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) [۲۰۲۰-۲۰۲۵] تغییر در شاخص تاب‌آوری اجتماعی (SRI) از سال ۲۰۱۵ تاکنون

منبع: مؤسسه موقوفه کارنگی برای صلح بین‌المللی، واحد تحقیقات آلبانز

روند ۵

۵۵۸۲ نفر رسید؛ با این حال، همین شاخص در کشورهای غربی جهشی ۲۸۰ درصدی را ثبت کرد و به ۵۷ کشته افزایش یافت.

از میان ۱۹ کشوری که در این شاخص وضعیت نامطلوب‌تری پیدا کرده‌اند، هفت کشور در زمره کشورهای غربی جای دارند؛ جایی که رشد یهودستیزی، اسلام‌هراسی و تروریسم با انگیزه‌های سیاسی، منجر به افزایش معتابه تلفات شده است. این الگوی نگران‌کننده تحت تأثیر عواملی چون رادیکالیزه شدن سریع جوانان، تعمیق شکاف‌های سیاسی و گسترش حملات یهودستیزانه، تقویت شده است.

از جمله رویدادهای تروریستی شاخص در کشورهای غربی در سال ۲۰۲۵ می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: حمله تروریستی با رویکرد اسلام‌گرایانه در نیواورلئان آمریکا که منجر به کشته

سیر نزولی تروریسم در جهان؛ آیا رویدادهای جاری مسیر را معکوس می‌کنند؟

تشدید تنش‌ها در خاورمیانه و تداوم فشارهای اقتصادی، می‌تواند زمینه‌ساز اوج‌گیری مجدد تهدیدات تروریستی شود؛ تغییری معنادار که اگرچه با سیر نزولی این تهدید در سطح جهانی در تضاد است، اما در کشورهای غربی با روندی صعودی همراه بوده است.

بر اساس گزارش «شاخص جهانی تروریسم»^۱ (منتشر شده توسط مؤسسه ویزن آو هیومنیتی)^۲، شمار تلفات ناشی از اقدامات تروریستی در سال ۲۰۲۵ با کاهشی ۲۸ درصدی به

² Vision of Humanity

¹ Global Terrorism Index

سیاسی در هر دو سوی شکاف سیاسی، به‌طور فزاینده‌ای گسترش یابد.

نقش آفرینی نیروهای نیابتی و گرگ‌های تنها در تشدید ریسک تروریسم

در پی تغییرات ژئوپلیتیک اخیر و تداوم چالش‌های منطقه‌ای در خاورمیانه، چشم‌انداز تهدیدات تروریستی در غرب دچار تحولات پیچیده‌ای شده است. در این میان، گذار ایران به مرحله‌ای جدید از ثبات پس از پشت سر گذاشتن تنش‌های جاری، نقشی تعیین‌کننده در مهار یا گسترش فعالیت گروه‌های نیابتی و عاملان انفرادی در سطحی فرامنطقه‌ای ایفا خواهد کرد.

”ریسک تروریسم راست‌گرای افراطی در اروپا رو به افزایش است. فضای سیاسی اروپا به‌طور کلی و تا حدی در مقیاس جهانی، به سمت راست متمایل شده است.“

بر اساس گزارش مؤسسه ویزن آو هیومنتی، کودکان و نوجوانان ۴۲ درصد از کل پرونده‌های تحقیقاتی مرتبط با تروریسم در اروپا و آمریکای شمالی را در سال ۲۰۲۵ به خود اختصاص دادند. علاوه بر این، میانگین زمان لازم برای رادیکالیزه شدن افراد از ۱۶ ماه در سال ۲۰۰۲، امروزه به تنها چند ماه کاهش یافته است؛ پدیده‌ای که محرک اصلی آن،

گفته می‌شود که برای کسب منافع شخصی، افزایش نفوذ سیاسی یا دستیابی به اهداف مالی، آگاهانه به تنش‌های اجتماعی دامن زده و با تولید یا بازنشر محتوای التهاب‌آور، شکاف‌های موجود میان گروه‌های جامعه را عمیق‌تر می‌کنند.

شدن ۱۵ نفر (از جمله عامل حمله) شد؛ ترور چارلی کرک^۱، فعال محافظه‌کار در یوتا؛ حمله یهودستیزانه در ساحل بوندای استرالیا با ۱۶ کشته (شامل یکی از دو مهاجم)؛ بازداشت پنج نوجوان در آلمان مرتبط با گروه راست‌گرای افراطی «آخرین موج دفاع»^۲؛ و قتل یک دانشجوی راست‌گرای افراطی توسط شبه‌نظامیان منتسب به جریان‌های چپ افراطی در لیون فرانسه.

سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی بخش خشونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در این‌باره می‌گوید: «ریسک تروریسم راست‌گرای افراطی در اروپا رو به افزایش است. فضای سیاسی اروپا به‌طور کلی و تا حدی در مقیاس جهانی، به سمت راست متمایل شده است؛ در این میان، حملات منتسب به راست‌گرایان افراطی، سریع‌ترین نرخ رشد را در میان ریسک‌های تروریستی اروپا دارد.»

با این حال، حادثه تیراندازی در ایست بازرسی امنیتی در نزدیکی محل ضیافت خبرنگاران کاخ سفید در آوریل ۲۰۲۶ - که منجر به اتهام سوءقصد به جان پرزیدنت ترامپ برای یک فرد شد - نشانه‌ای قدرتمندی است که افراط‌گرایی خشونت‌آمیز تنها به جریان راست افراطی محدود نمی‌شود. در ایالات متحده، نگرانی‌های جدی پدید آمده است که فرسایش اعتماد به نهادهای مردم‌سالار، در کنار انتشار محتوای تحریک‌آمیز در شبکه‌های اجتماعی - به‌ویژه توسط «کارآفرینان منازعه»^۳ که برای منافع شخصی یا سیاسی خود به این روند دامن می‌زنند - موجب شده است تا پذیرش خشونت

¹ Charlie Kirk

² Last Wave of Defense

³ Conflict entrepreneurs: کارآفرینان منازعه، به بازیگرانی (اعم از شخصیت‌های سیاسی، فعالان رسانه‌ای یا تأثیرگذاران شبکه‌های اجتماعی)

(ISGS)^۲ و «ولایت غرب آفریقای داعش» (ISWAP)^۳ تبدیل شده است.

طبق گزارش پایگاه داده مکان و رویدادهای درگیری مسلحانه (ACLED)، نزدیک به ۸۰ درصد از فعالیت‌های جهانی گروه تروریستی داعش در ۱۱ ماه نخست سال ۲۰۲۵ در قاره آفریقا ثبت شده است؛ رقمی که افزایش چشمگیری را نسبت به سهم ۴۹ درصدی در سال ۲۰۲۴ نشان می‌دهد. سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی بخش خشونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در این باره معتقد است: «داعش در حال بازسازی و احیای پایگاه‌های خود در منطقه ساحل است؛ بنابراین، علیرغم اینکه توجه رسانه‌ها به این موضوع کاهش یافته، ما پیش‌بینی می‌کنیم که فعالیت‌های تروریستی افراط‌گرایانه در منطقه جنوب صحرای آفریقا روندی صعودی به خود بگیرد.»

بر اساس آمارهای مؤسسه ویژن آو هیومنیتی، پاکستان در سال ۲۰۲۵ با ثبت ۱۱۳۹ فوتی، بیشترین تلفات ناشی از تروریسم را گزارش کرده است، در حالی که نیجریه و جمهوری دموکراتیک کنگو به ترتیب با ۴۶ و ۲۸ درصد افزایش، بالاترین رشد در آمار تلفات را داشته‌اند. تنش‌ها و درگیری‌های مرزی میان پاکستان و افغانستان، نمونه‌ای بارز از فعالیت‌های تروریستی در امتداد مرزهای بین‌المللی فاقد حاکمیت مؤثر و رها شده است؛ پدیده‌ای که در سال‌های اخیر روندی صعودی داشته است.

تقویت الگوریتمی محتوا در بن‌سازه‌های دیجیتال و سوءاستفاده از آسیب‌پذیری‌های روان‌شناختی دوران رشد و بلوغ است.

بیش از ۹۰ درصد از حملات تروریستی در کشورهای غربی از سال ۲۰۱۵ به این سو، توسط عاملان انفرادی موسوم به «گرگ‌های تنها» انجام شده است؛ افرادی که شانس موفقیت آن‌ها در اجرای حملات، سه برابر بیشتر از گروه‌های سازمان‌یافته برآورد می‌شود. در این میان، جذب‌کنندگان و مروجان تفکرات افراطی با بهره‌گیری از رسانه‌های اجتماعی و بازی‌های برخط نظیر روبلاکس، فورتنایت و دیسکورد، تلاش می‌کنند تا پیوندهای اجتماعی نزدیکی با کاربران جوان و نوجوان برقرار سازند.

” تشدید تنش‌ها در خاورمیانه و تداوم فشارهای اقتصادی، می‌تواند زمینه‌ساز اوج‌گیری مجدد تهدیدات تروریستی شود. “

شش کشور از ده کشوری که بیشترین آسیب را از تروریسم متحمل شده‌اند، در منطقه جنوب صحرای آفریقا واقع شده‌اند. همچنین بیش از نیمی از تلفات ناشی از تروریسم در سطح جهان، در منطقه ساحل^۱ رخ می‌دهد؛ منطقه‌ای که خلاءهای امنیتی و تنش‌های فرقه‌ای در آن، به زمین بازی مناسبی برای گروه‌های افراط‌گرای خشونت‌طلب نظیر «جماعت نصرت الاسلام والمسلمین» (JNIM)^۲، «داعش در صحرای بزرگ»

عملیاتی گروه‌های افراط‌گرای خشونت‌طلب تبدیل شده و در ادبیات امنیتی، به عنوان یکی از مهم‌ترین مناطق دارای «خلاء حکمرانی» شناخته می‌شود.

² Jama'at Nusrat al-Islam wal Muslemeen

³ Islamic State in the Greater Sahara

⁴ and Islamic State in the West African Province

¹ Sahel: منطقه ساحل، نوار جغرافیایی نیمه‌خشکی که در جنوب صحرای بزرگ آفریقا واقع شده و از اقیانوس اطلس تا دریای سرخ امتداد دارد. این منطقه به دلیل ضعف ساختارهای حاکمیتی، مرزهای طولانی و نفوذپذیری، و فقر اقتصادی گسترده، به یکی از کانون‌های اصلی تنش‌های فرقه‌ای و پایگاه

خطرات نهفته در خلاءهای حکمرانی

سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی آلیانز در بخش خسونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در این باره می‌گوید: «گروه‌های تروریستی از نظر ماهیت، متنوع و متأثر از طیف گسترده‌ای از انگیزه‌ها و ایدئولوژی‌ها هستند. بسیاری از گروه‌های شبه‌نظامی اکنون در خلاءهای امنیتی و دور از رادار سیستم‌های نظارتی فعالیت می‌کنند یا در قالب هسته‌های خفته در سراسر جهان مستقر شده‌اند؛ این هسته‌ها تهدیدی مستقیم علیه کسب‌وکارها و نهادهایی محسوب می‌شوند که در غرب هم‌سو با منافع ایالات متحده یا اسرائیل شناخته می‌شوند.»

وی می‌افزاید: «این گروه‌ها با بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته، از جمله پهپادها و سامانه‌های ارتباطی رمزگذاری شده، قادرند با آزادی عمل نسبی، فعالیت‌های خود را هماهنگ و اجرا کنند که همین امر، رصد و شناسایی آن‌ها را به‌طور فزاینده‌ای دشوار کرده است. علاوه بر این، فناوری، روند رو به رشد خسونت‌ورزی در میان جوانان را تسهیل کرده است؛ به‌گونه‌ای که فرآیند رادیکالیزه شدن آن‌ها در فضای برخط، سریع‌تر از هر زمان دیگری در حال وقوع است.»

تودوروویچ ادامه می‌دهد: «پیامدهای اقدامات اسرائیل و ایالات متحده در ایران و غزه می‌تواند تا مدت‌ها پس از پایان مناقشات، به رادیکالیزه شدن بیشتر دامن بزند؛ برای نمونه، نظرسنجی‌های اخیر نشان‌دهنده مخالفت بخشی از افکار عمومی آمریکا با جنگ در ایران است. این نارضایتی می‌تواند به‌طور بالقوه به رفتارهای خسونت‌آمیز منجر شود. همچنین، با توجه به عقب‌نشینی دولت‌ها در برخی مناطق از تعهدات خود در حوزه «خالص صفر»، پیش‌بینی می‌شود که کنشگری مستقیم فعالان محیط‌زیست نیز تشدید شود.»

او تأکید می‌کند که تلاش‌های ضدتروریستی ممکن است تحت تأثیر آشفتگی‌های ژئوپلیتیک و فشارهای اقتصادی داخلی تضعیف شود: «در شرایطی که کشورها با مجموعه‌ای از مناقشات جهانی، اختلال در زنجیره‌های تأمین، تزلزل در ائتلاف‌ها و نارضایتی‌های اجتماعی رو به فوران دست‌به‌گریبان هستند، دولت‌ها تحت فشار مالی با محدودیت منابع امنیتی مواجه شده‌اند. این «تلاقی بحران‌ها»، دولت‌ها را ناچار کرده است تا منابع محدود خود را میان اولویت‌های رقیب تقسیم کنند؛ امری که تاب‌آوری آن‌ها را در برابر ریسک‌های نوظهور جهانی، از جمله تروریسم، کاهش داده است.»

” گروه‌های تروریستی از نظر ماهیت، متنوع و متأثر از طیف گسترده‌ای از انگیزه‌ها و ایدئولوژی‌ها هستند.“

خسونت سیاسی و ناآرامی‌های مدنی: پیامدها بر فضای کسب‌وکار

در شرایطی که آشفتگی‌های ژئوپلیتیک، فشارهای اقتصادی و شبکه‌های اجتماعی همگی در جهت تقویت تهدید خسونت‌های سیاسی عمل می‌کنند، تبعات احتمالی این وضعیت می‌تواند منجر به خسارات کلان اقتصادی و بیمه‌ای شود؛ امری که تاب‌آوری کسب‌وکارها و بیمه‌گران آن‌ها را به چالش می‌کشد.

الگوی اعتراضات و خسونت‌های سال‌های اخیر به وضوح نشان داده است که برخی صنایع و حوزه‌های فعالیت، در برابر طیف وسیع خطرات ناشی از خسونت‌های سیاسی به‌مراتب

کسب‌وکارها صرفاً به دلیل «موقعیت جغرافیایی» و «گستره حضور فیزیکی» خود، قربانی این حوادث می‌شوند.

آسیب‌پذیرتر هستند. در این میان، اگرچه گاهی اهداف به‌طور مشخص برگزیده می‌شوند، اما در بسیاری از موارد،

فرآیندهای کاهش ریسک (تاب‌آوری در برابر بحران)

ریسک‌های ناشی از خشونت‌های سیاسی صرفاً به ابعاد مالی محدود نمی‌شوند؛ این مخاطرات می‌توانند امنیت کارکنان (به‌ویژه در مناطق پرخطر)، تداوم عملیات، اعتبار نام تجاری و پایداری زنجیره‌های تأمین را به شدت تحت تأثیر قرار دهند. اما شرکت‌ها برای محافظت از دارایی‌های خود و تضمین استمرار فعالیت‌های تجاری چه اقداماتی می‌توانند انجام دهند؟ کارشناسان مدیریت ریسک در واحد تجاری آلبانز پیشنهاد می‌کنند که با مشاهده اولین نشانه‌های ناآرامی یا خشونت سیاسی، گام‌های زیر در دستور کار قرار گیرد:

- **پایش مستمر و برنامه‌ریزی پیش‌دستانه:** اخبار مربوط به فراخوان‌های اعتراضی و تغییر در سیاست‌های دولتی را به دقت رصد کنید. چنانچه فاقد «برنامه تداوم کسب‌وکار» (BCP)^۲ هستید، پیش از وقوع بحران نسبت به تدوین آن اقدام نمایید.
- **به‌روزرسانی و بازنگری در برنامه‌های راهبردی:** در صورت نیاز، برنامه تداوم کسب‌وکار خود را بازنگری کنید. اگر رژیم‌های سیاسی، مقررات جدیدی وضع کنند یا ریسک اعمال تحریم‌ها افزایش یابد، ممکن است لازم باشد فرآیندهای عملیاتی و برنامه‌های تداوم کسب‌وکار خود را با شرایط جدید تطبیق دهید.
- **اقدامات حفاظتی برای واحدهای صنفی و تجاری:** کسب‌وکارهای مستقر در خیابان‌های اصلی و مراکز پرتردد (به‌ویژه بانک‌ها، داروخانه‌ها، پمپ‌بنزین‌ها، فروشگاه‌های زنجیره‌ای بین‌المللی و واحدهای عرضه‌کننده کالاهای گران‌قیمت) باید تدابیر امنیتی را تشدید کنند و حجم

ساختمان‌ها و کسب‌وکارهای در معرض بیشترین ریسک

اهداف حملات بسته به نوع حادثه متغیر است، اما به‌طور کلی موارد زیر را شامل می‌شود:

- **زیرساخت‌ها و مراکز حاکمیتی:** ساختمان‌های دولتی، شهرداری‌ها، مراکز نظامی و پلیس، و همچنین زیرساخت‌های کلیدی شهری.
- **شبکه‌های حمل‌ونقل:** زیرساخت‌ها و پایانه‌های حمل‌ونقل (بنادر، فرودگاه‌ها و ایستگاه‌های اصلی).
- **بخش خرده‌فروشی:** فروشگاه‌ها و اماکن تجاری، به‌ویژه آن‌هایی که دارایی‌های باارزش عرضه می‌کنند؛ داروخانه‌ها؛ و نام‌های تجاری که دارای مالکیت خارجی است یا نماد جهانی‌سازی و منافع اقتصادی قدرت‌های استعماری پیشین محسوب می‌شوند.
- **بنگاه‌های اقتصادی خصوصی:** شرکت‌هایی که مالکیت خارجی دارند یا گمان می‌رود از دولت‌های غیرمحبوب حمایت کرده‌اند.
- **دارایی‌های راهبردی:** زیرساخت‌های حیاتی مانند شبکه‌های انرژی و مخابرات.
- **مراکز ترابری و تدارکات:** انبارها و مراکز توزیع کالاها و دارایی‌های اساسی.
- **صنعت گردشگری و هتل‌داری:** به‌ویژه در کشورهایی که دولت‌های بین‌المللی سفر به آن‌ها را (جز در موارد ضروری) غیرمجاز یا پرخطر اعلام کرده‌اند.
- **زنجیره‌های تأمین:** اختلال در این شبکه‌ها می‌تواند به «املی‌گرایی در منابع»^۱ منجر شود؛ وضعیتی که در آن

حاصل شود که در صورت بروز بحران‌های پیش‌بینی نشده (مانند ناآرامی‌های مدنی، حملات سایبری، بلایای طبیعی یا جنگ)، فعالیت‌های حیاتی شرکت متوقف نمی‌شود یا در کوتاه‌ترین زمان ممکن به حالت عادی بازمی‌گردد.

¹ Resource Nationalism

^۲ Business Continuity Plan: این برنامه شامل مجموعه‌ای از فرآیندها و دستورالعمل‌هایی است که یک سازمان تدوین می‌کند تا اطمینان

موجودی کالا در محل را کاهش دهند. در صورت بالا بودن احتمال آسیب، انتقال موقت موجودی انبار یا دارایی‌های ارزشمند به مکان‌های امن را بررسی کنید.

- **تقویت امنیت مراکز ترابری و تدارکات:** تدابیر حفاظتی و امنیتی را در مراکز توزیع و انبارها به‌طور جدی افزایش دهید.
- **توسعه زیرساخت‌های دیجیتال:** جهت تضمین تداوم خدمات و کاهش وابستگی به حضور فیزیکی، آمادگی لازم برای انتقال بخشی از خدمات به بسترهای برخط را ایجاد کنید.
- **تنوع‌بخشی به زنجیره تأمین:** با توزیع جغرافیایی تأمین‌کنندگان و همکاری با شرکت‌های مختلف، از زنجیره تأمین خود در برابر شوک‌های منطقه‌ای محافظت کنید.
- **بازنگری در بیمه‌نامه‌ها:** اگرچه بیمه‌نامه‌های اموال در برخی موارد خسارات ناشی از خشونت‌های سیاسی را پوشش می‌دهند، اما بیمه‌گران پوشش‌های تخصصی‌تری را نیز برای جبران خسارات ناشی از اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) در بازار اختصاصی «ریسک‌های سیاسی» ارائه می‌دهند که می‌تواند تأثیر این بحران‌ها را به حداقل برساند.

دولت‌ها برای تضمین تأمین کالاهای اساسی در داخل کشور خود، محدودیت‌هایی را بر جریان کالا اعمال می‌کنند.

مدیریت ریسک و بیمه: راهکارهای صیانتی

با بهره‌گیری از راهکارهای کاهش ریسک، از نیروی انسانی، دارایی‌های فیزیکی و فرآیندهای عملیاتی خود محافظت کرده و تداوم کسب‌وکار را تضمین کنید.

تجاری جهان در جریان است، مدام در حال تغییر و تکامل است. در این چارچوب، پیش‌بینی می‌شود تنش میان ایالات متحده و ایران تأثیر چشمگیری بر راهبردهای کاهش ریسک در آینده نزدیک داشته باشد.

در «شاخص ریسک آلیانز ۲۰۲۶»، وقفه در کسب‌وکار (از جمله اختلال در زنجیره تأمین) در رتبه سوم ریسک‌های جهانی قرار گرفت. هرچند این نظرسنجی پیش از وقوع درگیری‌های اخیر میان آمریکا و ایران انجام شده بود، اما بسیاری از شرکت‌ها از

ریسک ناشی از خشونت‌های سیاسی و اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) در سطح جهانی همچنان بالا ارزیابی می‌شود. در این میان، تهدید ناشی از «وقفه در کسب‌وکارها» همسو با تنش‌های ژئوپلیتیکی که در مسیرهای

- تعداد مشابهی از کسب‌وکارها نیز با هدف کاهش هزینه‌ها، در حال چابک‌سازی عملیات و سرمایه‌گذاری در سامانه‌های تحلیل داده‌های پیشرفته و نرم‌افزارهای مدیریت زنجیره تأمین هستند.
- پیش، راهبردهایی را برای انطباق با ریسک‌های متغیر ژئوپلیتیک اتخاذ کرده بودند؛ اقداماتی که تاب‌آوری آن‌ها را در دوران تشدید تلاطم‌های جهانی تقویت خواهد کرد.
- یافته‌های آماری نشان می‌دهد که:

- کمی بیش از یک‌سوم شرکت‌ها (۳۵ درصد) در حال بررسی گزینه‌های «نزدیک‌سپاری» و ارزیابی ظرفیت‌های تولید داخلی هستند.
 - ۳۲ درصد به دنبال بهبود مدیریت موجودی انبار، از جمله ذخیره‌سازی کالا در مناطق آزاد تجاری، هستند.
 - تقریباً نیمی از آن‌ها (۴۹ درصد) بازنگری در قراردادها و تنوع‌بخشی به زنجیره‌های تأمین را در دستور کار دارند.
- سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی آلیانز در بخش خسونت‌های سیاسی، معتقد است: «راهکارهایی نظیر نزدیک‌سپاری، دوست‌سپاری، تنوع‌بخشی به شبکه تأمین‌کنندگان و مشتریان، و نیز سرمایه‌گذاری در نرم‌افزارهای پایش زنجیره تأمین، می‌تواند به شرکت‌ها در عبور از گذار ژئوپلیتیکی حاکم بر تجارت جهانی کمک کند. علاوه بر این، بسیاری از مجموعه‌ها ممکن است برای محافظت از خود در برابر شوک‌های انرژی ناشی از بحران‌های آتی (مانند خاورمیانه)، روند عبور از سوخت‌های فسیلی و جایگزینی منابع انرژی را تسریع کنند.»

بیمه خسونت‌های سیاسی؛ افزایش تقاضا در جهان پرابهام

تلاطم‌های فزاینده‌ی ژئوپلیتیک، تمایل به استفاده از پوشش‌های بیمه‌ای خسونت‌های سیاسی را به شدت افزایش داده است؛ این تقاضا به‌ویژه در حوزه‌های پوشش تروریسم، اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) و مخاطرات جنگی مشهود است.

سردیان تودوروویچ، مدیر جهانی بخش خسونت‌های سیاسی و راهکارهای محیط‌های خصمانه در واحد تجاری آلیانز، در این باره می‌گوید: «تقاضا برای بیمه خسونت‌های سیاسی همچنان رو به صعود است. ما اکنون شاهد سطح بالایی از اشتیاق برای خرید این پوشش‌ها هستیم و تعداد متقاضیان در این بازار به بیشترین میزان خود رسیده است. مشتریان در حال گسترش دامنه‌ی پوشش‌های بیمه‌ای خود هستند تا با «نقشه ریسک»^۱ آن‌ها تناسب بیشتری داشته باشد. این یک تغییر رویکرد معنادار نسبت به دوران پیش از جنگ اوکراین است که اکنون با وقوع حوادث پس از آن، دوچندان شده است.»

به‌طور خاص در کشورهای حاشیه خلیج فارس، کسب‌وکارهایی نظیر هتل‌ها، طرح‌های انرژی، خطوط لوله، مراکز داده و شرکت‌های فناوری با ریسک‌های شدت‌یافته‌ای روبرو هستند. این مخاطرات شامل خسارات ناشی از پیامدهای مستقیم جنگ، فعالیت‌های

^۱ Risk Footprint: نقشه ریسک در مدیریت ریسک به مجموع گستره‌ی جغرافیایی و عملیاتی اشاره دارد که دارایی‌ها، نیروی انسانی و زنجیره تأمین یک کسب‌وکار در آن پراکنده شده‌اند. در واقع، نقشه ریسک نشان می‌دهد که یک مجموعه به اعتبار مکان فیزیکی فعالیت‌هایش، تا چه اندازه و در چه نقاطی در معرض تهدیدهای محیطی (مانند خسونت‌های سیاسی یا بلایای طبیعی) قرار دارد. هر چه پراکندگی جغرافیایی یا تنوع عملیاتی یک شرکت بیشتر باشد، «ردپای ریسک» آن گسترده‌تر و مدیریت آن پیچیده‌تر خواهد بود.

تروویستی، سقوط لاشه‌ی موشک‌های رهگیری شده و نیز افزایش قرارگیری در معرض اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی (SRCC) می‌شود.

مقایسه بیمه خسونت‌های سیاسی و تروویسم؛ تفاوت در چیست؟

برای پوشش سناریوهای مختلف ریسک در حوزه خسونت‌های سیاسی، انواع متفاوتی از بیمه‌نامه‌ها در دسترس است. فارغ از اینکه کدام نوع بیمه‌نامه انتخاب شود، کلیه الگوهای بیمه‌ای در حوزه «تروویسم و خسونت‌های سیاسی» به‌طور کلی شامل پوشش‌های اصلی زیر می‌شوند:

تشریح انواع پوشش‌های بیمه‌ای در حوزه خسونت‌های سیاسی

۱. پوشش اموال

- **خسارات فیزیکی:** جبران آسیب‌های عینی یا اتلاف اموال که ناشی از خطرات^۱ تحت پوشش باشد.
- **پوشش وقفه در کسب و کار (BI) و وقفه در کسب و کار تبعی (CBI)^۲**
- **کاهش درآمد خالص یا ناخالص:** جبران افت درآمد ناشی از توقف ناگزیر عملیات تجاری؛ همچنین پوشش هزینه‌های صرف شده برای کاهش میزان خسارت یا انتقال عملیات به مکان‌های دیگر.
- **ممانعت از دسترسی^۳:** پوشش خسارات در مواردی که دسترسی به محل کسب و کار به دستور مقامات کشوری یا نظامی مسدود شده باشد، و همچنین جبران پیامدهای ناشی از اختلال در زنجیره تأمین.

۳. بیمه اختصاصی تروویسم و خرابکاری^۴

- **اقدامات تروویستی:** هرگونه اقدام یا مجموعه‌ای از اقدامات، از جمله به‌کارگیری زور یا خسونت، توسط فرد یا گروه‌ها (به‌صورت انفرادی یا به نمایندگی از یک سازمان) که با اهداف سیاسی، مذهبی یا ایدئولوژیک صورت گیرد.
- **خرابکاری:** هرگونه تخریب یا آسیب فیزیکی عمدی که با انگیزه‌های سیاسی توسط افراد شناسایی شده یا ناشناس انجام شود.

۴. بیمه اختصاصی اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی^۵

- **اعتصاب‌ها:** هرگونه اقدام عمدی توسط اعتصاب‌کنندگان یا کارگران اخراج شده (در جریان اعتصاب)؛ و همچنین اقدامات مقامات قانونی برای سرکوب یا به حداقل رساندن پیامدهای اعتصاب.

^۱ Peril: واژه «خطر» در ادبیات تخصصی بیمه، به علت یا منشأ مستقیم و عینی بروز خسارت اطلاق می‌شود (مانند آتش‌سوزی، انفجار یا شورش)، در حالی که «ریسک» (Risk) بیانگر احتمال وقوع آن حادثه و عدم اطمینان از پیامدهای احتمالی آن است؛ به عبارت دیگر، ریسک یک مفهوم تحلیلی و احتمالی است که گستره‌ی وقوع یک واقعه را می‌سنجد، اما خطر به خود آن عاملی اشاره دارد که منجر به وقوع خسارت فیزیکی یا مالی می‌گردد.

^۲ Contingent Business Interruption: وقفه در کسب و کار تبعی به پوششی اطلاق می‌شود که در آن خسارات ناشی از توقف فعالیت، زمانی که خود کسب و کار مستقیماً آسیب ندیده است، اما به دلیل بروز حادثه برای تأمین‌کنندگان، مشتریان کلیدی یا زیرساخت‌های حیاتی (مانند برق یا بنادر)، روند عملیاتی آن مختل شده است.

^۳ Denial of Access

^۴ Standalone Terrorism and Sabotage

^۵ Standalone SRCC

- **شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی:** هرگونه اقدام سیاسی که در جریان برهم خوردن نظم عمومی توسط گروهی از افراد رخ دهد؛ و اقدامات مقامات قانونی برای کنترل یا سرکوب این شورش‌ها.
- **اقدامات مخرب^۱:** خسارت یا اتلاف فیزیکی ناشی از یک عمل مخرب با انگیزه سیاسی که در جریان ناآرامی‌های عمومی رخ دهد.
- **جنایات سازمان‌یافته:** در صورت درخواست برای مناطق مکزیبک و آمریکای لاتین، می‌توان پوشش مکملی برای حوادث مرتبط با اعتصاب‌ها، شورش‌ها و ناآرامی‌های مدنی و اقدامات مخربی که توسط گروه‌های جنایی سازمان‌یافته (مانند کارتل‌ها^۲) انجام می‌شود، ارائه داد.

۵. جنگ و مخاطرات شبه‌جنگ

- **قیام، انقلاب و شورش:** مقاومت مسلحانه، سازمان‌یافته و عمدی شهروندان یا اتباع یک کشور در برابر قوانین حکومت مرکزی.
 - **کودتا و تمرد:** سرنگونی ناگهانی، خشونت‌آمیز و غیرقانونی یک حکومت؛ یا مقاومت اعضای نیروهای مسلح قانونی و حافظ صلح در برابر دستورات افسران مافوق.
 - **جنگ و جنگ داخلی:** منازعه میان دو یا چند کشور مستقل (اعم از اعلام‌شده یا نشده)؛ یا جنگی که میان شهروندان رقیب در داخل مرزهای یک کشور واحد رخ می‌دهد.
- نکته مهم:** بیمه‌نامه‌های «جامع» خشونت سیاسی^۳ معمولاً تمامی موارد فوق را شامل می‌شوند. این پوشش‌ها می‌توانند مواردی همچون خسارت فیزیکی، وقفه در کسب‌وکار، وقفه تبعی، ممانعت از دسترسی، تأخیر در راه‌اندازی و «عدم‌النفع پیشرفته» (ALOP)^۴ برای طرح‌های ساختمانی را در برگیرند. با این حال، جزئیات و شرایط دقیق پوشش، تابع مفاد مندرج در بیمه‌نامه انفرادی شماست.

منابع

- Allianz Commercial. (2026, January). *Allianz Risk Barometer 2026*.
- Allianz Commercial. (2026, March). *Business black swans*.
- Allianz Research. (2026, March 11). *Allianz Social Resilience Index 2025: The middle-resilience trap*.
- ACLED. (2025, December 11). *What's driving conflict today? A review of global trends*. Armed Conflict Location & Event Data Project.

¹ Malicious Damage

^۲ Cartel: «کارتل‌ها» به سازمان‌های جنایی بزرگ و پیچیده‌ای اطلاق می‌شود که با ساختاری سلسله‌مراتبی، کنترل بازارهای غیرقانونی (عمدتاً مواد مخدر، قاچاق انسان و سلاح) را در دست دارند. برخلاف تعریف اقتصادی کارتل (که به تبانی شرکت‌های قانونی برای کنترل قیمت اشاره دارد)، کارتل‌های تبهکار با بهره‌گیری از بازوهای مسلح شبه‌نظامی و نفوذ در لایه‌های سیاسی و اقتصادی، باعث تضعیف حاکمیت قانون و فرسایش «تاب‌آوری اجتماعی» می‌شوند. فعالیت این گروه‌ها، به‌ویژه در مناطق پرخطر، مرز میان جرم سازمان‌یافته و ناآرامی‌های سیاسی را کمرنگ کرده و ریسک‌های فیزیکی و عملیاتی بزرگی (مانند اختلال در زنجیره تأمین و آسیب به دارایی‌ها) را متوجه شرکت‌های بیمه و بیمه‌گذاران می‌کند.

³ Full political violence insurance

^۴ Advanced Loss of Profit: این پوشش مخصوص پروژه‌های در حال ساخت است که به دلیل حادثه، بهره‌برداری از آن‌ها به تأخیر می‌افتد و سود پیش‌بینی شده محقق نمی‌شود.

- S&P Global. (2025, December 2). *Optimism grows as capital flows, but what if AI promises fade?*
- U.S. Energy Information Administration. (2025, June 16). *Amid regional conflict, the Strait of Hormuz remains critical oil chokepoint.*
- United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights. (2026, January 12). *2025 deadliest year for civilians in Ukraine since 2022, UN human rights monitors find.*
- Verisk Maplecroft. (2025, November 13). *Political risk outlook.*
- Verisk Maplecroft. (2025, December 4). *Escalating unrest, polarisation, economic woes set stage for disruptive 2026, Political risk outlook 2025.*
- Willis Towers Watson (WTW). (2026, February). *Crisis management annual review 2026.*
- World Food Programme. (2026, March 17). *WFP projects food insecurity could reach record levels as a result of Middle East escalation..*
- Associated Press. (2025, December 18). *Russia wants to drain Europe's investigative resources with its sabotage campaign, officials say.*
- BBC News. (2025, September 17). *Lithuania charges 15 over alleged Russian-backed parcel bombs.*
- BBC News. (2026, April 8). *Why the Strait of Hormuz matters so much in the Iran war.*
- Brookings Institution. (2026, February 18). *How Mexican cartels are using drones, now and in the future.*
- Carnegie Endowment for International Peace. (2026, March 2). *Global protest tracker.*
- Council on Foreign Relations. (2026, February 18). *Global conflict tracker: Violent extremism in the Sahel.*
- Data Center Watch. (2025, May). *\$64 billion of data center projects have been blocked or delayed amid local opposition.*
- Institute for Economics & Peace. (2026, March). *Global Terrorism Index 2026: Measuring the impact of terrorism.*
- International Cable Protection Committee. (2025, May 16). *ICPC media factsheet: Submarine cable protection & resilience.*
- Microsoft. (2025, October). *Microsoft Digital Defense Report 2025.*
- National Oceanic and Atmospheric Administration. (2024, March 5). *Submarine cables.*
- New York Times. (2026, March 24). *Investigators seek answers in attacks on Jewish sites in Europe.*
- Reuters. (2026, March 5). *Europol warns Iran crisis raises threat of terror, extremism and cyberattacks.*

۲.۱. مدیریت ارزش دارایی در معرض ریسک ژئوپلیتیک با هدف بهره‌گیری از فرصت‌ها و کاهش ریسک^۱

تگارانگان: Cindy Levy، شریک ارشد، لندن؛ Shubham Singhal، رئیس مؤسسه جهانی مک کنزی و شریک ارشد، دیترویت؛ Matt Watters، شریک، نیوجرسی؛ Brooke Weddle، شریک ارشد، واشینگتن دی‌سی؛ Madeleine Goerg، شریک، لندن
مترجم و مؤلف: شیدا اسماعیل‌نیا، کارشناس اتکائی، شرکت بیمه اتکائی تهران رواک؛ **ویراستاری:** دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

ریسک، ارزیابی دارایی‌ها، مدیریت سرمایه و تداوم کسب‌وکار بدل شده است.

در صنعت بیمه ایران، تحولات ذیل اهمیتی ویژه دارند: افزایش احتمال ریسک‌های همبسته و جهشی، دشوارتر شدن ارزیابی ریسک سیاسی، عملیاتی و اعتباری، تغییر در الگوی ریسک‌های انرژی، حمل‌ونقل و مهندسی، وقفه در کسب‌وکار، اهمیت یافتن سناریونویسی ژئوپلیتیک در

تحولات ژئوپلیتیک سال‌های اخیر از جمله تشدید رقابت میان قدرت‌های بزرگ و بازآرایی زنجیره‌های تأمین، تحریم‌ها، جنگ‌های منطقه‌ای، اختلافات مربوط به انرژی و چندقطبی شدن اقتصاد جهانی، ریسک‌های جدید، چندلایه و متغیری را برای بنگاه‌ها و نهادهای مالی ایجاد کرده است. عدم قطعیت ژئوپلیتیک دیگر یک ریسک حاشیه‌ای محسوب نمی‌شود؛ بلکه اکنون به یکی از مهمترین محرک‌های قیمت‌گذاری

^۱ منبع: شرکت خدمات حرفه‌ای مک کنزی؛ تاریخ انتشار: فروردین ۱۴۰۵ (آوریل ۲۰۲۶)، وبسایت:

<https://www.mckinsey.com/capabilities/geopolitics/our-insights/managing-geopolitical-value-at-stake-to-seize-opportunities-while-mitigating-risk#/>

از یک سو بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در بازارهای جدید و مسیرهای نوین تجاری و از سوی دیگر، مدیریت میزان مواجهه سازمان نسبت به ریسک‌های ژئوپلیتیک و پیامدهای آن. شرکت‌هایی که سریع‌تر اقدام می‌کنند، می‌توانند از نیروهایی که در حال بازآرایی نظم جهانی هستند - از هم‌ترازسازی‌های منطقه‌ای گرفته تا سیاست‌های حمایتی صنعتی دولت‌ها - بهره ببرند. همچنین آنها قادر خواهند بود حضور خود را در اقتصاد کشورهای در حال توسعه مانند هند و ویتنام گسترش دهند، به میلیاردها دلار یارانه صنعتی و مشوق‌های سرمایه‌گذاری دسترسی پیدا نمایند و سهم بازار رقبا را که کندتر حرکت می‌کنند، به دست آورند. در مقابل، شرکت‌های چندملیتی که نسبت به این تحولات ژئوپلیتیک واکنش نشان ندهند، ممکن است با شاهد کاهش ارزش بنگاه خود باشند؛ از جمله به دلیل هزینه‌های تعرفه‌ای، اختلال در زنجیره تأمین و عملیاتی و چالش‌های مشابه.

در مجموعه‌ای از مصاحبه‌های اخیر با بیش از ۱۵ مدیرعامل شرکت‌های چندملیتی، مشاهده شد که رهبران کسب‌وکار با محیط تجاری جدید و پیچیده‌ای دست‌وپنجه نرم می‌کنند. مدیرعامل یک شرکت خودروسازی می‌گوید: «حتی در بازارهایی که زمانی آنها را کاملاً باثبات می‌دانستیم، اکنون باید عوامل ژئوپلیتیک را نیز در محاسبات خود لحاظ کنیم». در اشاره به همین عدم قطعیت، رئیس یک شرکت فناوری آمریکایی اظهار می‌کند: در جلسات برنامه‌ریزی راهبردی ما بحث‌های جدی مطرح شد که آیا این تغییرات صرفاً پدیده‌ای موقتی هستند یا نشانه‌ای از یک تحول پایدار. جمع‌بندی کلی این بود که نوسان‌های ژئوپلیتیک دیگر حالت مقطعی ندارند؛ بلکه به وضعیت عادی جدید محیط کسب‌وکار تبدیل شده‌اند.

مدیریت ریسک و سرمایه و افزایش نیاز به تحلیل وابستگی‌های زنجیره تأمین.

گزارش حاضر که توسط شرکت خدمات حرفه‌ای مک‌کنزی^۱ تهیه و منتشر شده است، چارچوبی نظام‌مند برای شناسایی، کمی‌سازی و مدیریت «ارزش در معرض ریسک ژئوپلیتیک»^۲ ارائه می‌کند و نشان می‌دهد چگونه شرکت‌ها می‌توانند هم‌زمان ریسک را کنترل و از فرصت‌های ناشی از تغییرات ژئوپلیتیک بهره‌برداری کنند.

مقدمه

ارزیابی ارزش بنگاهی متأثر از تحولات ژئوپلیتیک و پذیرش چابکی سازمانی می‌تواند به شرکت‌های چندملیتی کمک کند تا در جهانی پرنوسان و چندقطبی، عملکردی مطلوب و پایدار داشته باشند.

”مدیرعامل یک شرکت خودروسازی می‌گوید: «حتی در بلزهایی که زمانی آنها را کاملاً باثبات می‌دانستیم، اکنون باید عوامل ژئوپلیتیک را نیز در محاسبات خود لحاظ کنیم.»“

تحولات سریع ژئوپلیتیک، شرکت‌های چندملیتی (MNCs)^۳ را در معرض ریسک‌هایی قرار داده است که در سطح جهان شناخته شده‌اند؛ با این حال، همین تحولات هم‌زمان فرصت‌های عمده‌ای برای رشد نیز ایجاد می‌کنند.

این وضعیت، مدیران عامل را با یک مأموریت دوگانه روبه‌رو می‌کند:

¹ McKinsey & Company

² Geopolitical Value at Stake

³ Multinational corporations

گاز طبیعی اروپا تبدیل شد و درآمد خود را بین سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۲ بیش از ۶۰ درصد افزایش داد.^{۴۲}

با این حال، همان نیروهای ژئوپلیتیک که می‌توانند رشد ایجاد کنند، قادرند ارزش اقتصادی شرکت‌ها را نیز کاهش دهند. برای مثال، شرکت اینتل^۵ در سال ۲۰۲۴ اعلام کرد بخشی از کاهش پیش‌بینی درآمد این شرکت، ناشی از لغو مجوز فروش برخی نیمه‌رساناها^۶ به شرکت هواوی^۷ توسط وزارت بازرگانی ایالات متحده بوده است.^۸ در نمونه‌ای دیگر، شرکت جگوار لندروور^۹ گزارش داد که تعرفه ۲۷/۵ درصدی آمریکا، همراه با روندهای منفی نرخ ارز، موجب شد حاشیه سود عملیاتی آن در یک فصل، از ۸/۹ درصد به ۴/۰ درصد کاهش یابد.

” تحولات ژئوپلیتیک می‌توانند به‌طور قابل‌توجهی به صورت مثبت یا منفی، بر ارزش بنگاهی شرکت‌های چندملیتی اثر بگذارند.“

با وجود ابعاد قابل‌توجه ارزشی که در معرض ریسک قرار دارد، تنها شمار اندکی از شرکت‌های چندملیتی، آن را به‌صورت نظام‌مند و دقیق اندازه‌گیری می‌کنند. برای نمونه،

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر، دو اقدام می‌تواند به مدیران عامل مزیت رقابتی قابل‌توجهی بدهد: محاسبه دقیق ارزش در معرض ریسک ناشی از تحولات ژئوپلیتیک، با هدف هدایت راهبردهای رشد و مدیریت ریسک، تقویت چابکی سازمانی برای واکنش سریع به فرصت‌ها و تهدیدهای جدید به محض ظهور.

ارزیابی ارزش در معرض ریسک ژئوپلیتیک با هدف هدایت تصمیم‌های مربوط به سرمایه‌گذاری و مدیریت ریسک

تحولات ژئوپلیتیک می‌توانند به‌طور قابل‌توجهی به صورت مثبت یا منفی، بر ارزش بنگاهی شرکت‌های چندملیتی اثر بگذارند. جنبه مثبت این تحولات آن است که می‌توانند بازارهای تازه‌ای ایجاد کنند یا تقاضا را افزایش دهند و شرکت‌هایی را که قادرند به‌سرعت حجم تولید و قیمت‌ها را تنظیم کنند، منتفع سازند. برای نمونه، پس از تهاجم روسیه به اوکراین، تلاش اروپا برای تأمین گاز غیرروسی به‌طور چشمگیری بازار گاز طبیعی مایع‌شده (LNG)^۱ را دگرگون ساخت. شرکت‌های آمریکایی که توانستند مسیر عرضه خود را تغییر دهند از این شرایط بهره بردند، به‌طوری که سهم ایالات متحده از واردات گاز طبیعی اروپا از ۲۷ درصد در سال ۲۰۲۱ به ۴۸ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت.^۲ در همین راستا، شرکت نروژی اکوینور^۳ پس از افزایش تولید برای پاسخگویی به تقاضای بیشتر، به بزرگ‌ترین تأمین‌کننده

⁵ Intel

⁶ Semiconductor

⁷ Huawei

^۸ مکزیکی هاو کینز و اریک واسون، «ایالات متحده مجوزهای اینتل و کوالکام برای فروش تراشه به هواوی را لغو کرد». منبع: بلومبرگ، ۸ مه ۲۰۲۴.

⁹ Jaguar Land Rover

¹ Liquefied natural gas

^۲ ایالات متحده در سال ۲۰۲۳ بزرگ‌ترین تأمین‌کننده گاز طبیعی مایع (LNG) برای اروپا باقی ماند. منبع: اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA)، ۲۹ فوریه ۲۰۲۴.

³ Equinor

^۴ ران بوسو و سایمون وب، «CERAWEEK - مدیرعامل اکوینور می‌گوید: عرضه گاز اروپا دو زمستان دیگر نیز محدود باقی می‌ماند». منبع: خبرگزاری رویترز، ۷ مارس ۲۰۲۳.

تحلیل‌های تکمیلی مطالعه حاضر نیز نشان می‌دهد که بیش از ۹۰ درصد شرکت‌های چندملیتی در معرض تعامل با کشورهای هسند که مواضع سیاسی و دیپلماتیک آنها تفاوت چشمگیری با دولت‌های مبدأ آن شرکت‌ها دارد. برای نمونه، در اروپا سهم شرکت‌هایی که در معرض محیط‌های ژئوپلیتیک دور قرار دارند، از ۷۸ درصد به ۹۵ درصد افزایش یافت و در آسیا نیز این رقم از ۸۵ درصد به ۹۰ درصد رسید.

کمی‌سازی «ارزش ژئوپلیتیک در معرض ریسک»

فرایند سنجش کمی ارزش ژئوپلیتیک، دو سنجه را شامل می‌شود: سنجه فاصله ژئوپلیتیک^۶ - میزان همسویی یا واگرایی بین کشور محل فعالیت شرکت و کشور مبدأ؛ سنجه در معرض بودن مالی^۷ - از جمله درآمد حاصل از هر بازار و سطح وابستگی اقتصادی.

در عمل، این روش شامل مراحل زیر است: ارزیابی درآمد شرکت از هر بازار هدف؛ اعمال وزن احتمالی بر اساس فاصله ژئوپلیتیک آن بازار از کشور مبدأ شرکت (به‌عنوان شاخصی از میزان واگرایی سیاسی و اقتصادی) و سپس تعدیل نتیجه با ضریب شدت که اثر سازوکارهای تثبیت‌کننده مانند توافق‌های تجارت آزاد، تعرفه‌های ترجیحی یا سیاست‌های صادراتی منعطف‌تر را منعکس می‌کند. حاصل این محاسبات، پاسخی راهبردی به مدیران عامل ارائه می‌دهد؛ دیدی جهت‌دار و مقداری تقریبی از اینکه کجاها می‌توانند با اقدامات ژئوپلیتیک، به طور

۶۲ درصد از شرکت‌های مورد مطالعه، تنش‌های تجاری میان آمریکا و چین، تعرفه‌ها و محدودیت‌های صادراتی را تهدیدهایی با اهمیت اساسی می‌دانند؛ اما تنها ۲۹ درصد از آنها تأثیر بالقوه این عوامل را به‌طور کمی محاسبه کرده‌اند. در نتیجه، این شرکت‌ها فرصت تبدیل نوسانات ژئوپلیتیک به یک مزیت رقابتی واقعی را از دست می‌دهند^۱.

”برآورد ارزش اقتصادی بنگاه در معرض تحولات ژئوپلیتیک، در گام نخست نیازمند هوک پروفایل ژئوپلیتیک شرکت است.“

برآورد ارزش اقتصادی بنگاه در معرض تحولات ژئوپلیتیک، در گام نخست نیازمند درک پروفایل ژئوپلیتیک شرکت است. ابزارهای مختلفی می‌توانند برای این هدف استفاده شوند؛ اما در این مقاله، نگارندگان بر شاخصی با عنوان «شاخص فاصله ژئوپلیتیک»^۲ متکی هستند؛ معیاری برای سنجش میزان همسویی سیاسی کشورها که توسط مؤسسه جهانی مک‌کنزی (MGI)^۳ و بر اساس سوابق رأی‌دهی کشورها در مجمع عمومی سازمان ملل متحد طراحی شده است.^۴ پژوهش‌های این مؤسسه نشان می‌دهد میانگین فاصله ژئوپلیتیک میان کشورهای درگیر تجارت یا سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی هستند، کاهش یافته است.^۵

صاحب‌رأی را روی یک طیف رأی‌دهی یک‌بعدی از صفر تا ده جای‌گذاری کند.

^۵ «تحول در سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI): چگونه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی امروز می‌تواند صنعت و تجارت فردا را شکل دهد»، مؤسسه جهانی مک‌کنزی (MGI)، ۲۲ سپتامبر ۲۰۲۵.

^۶ Geopolitical distance

^۷ Financial exposure

^۱ JLR یازدهمین فصل متوالی سودآور خود را در شرایط دشوار اقتصاد جهانی ثبت کرد.

^۲ Geopolitical Distance Index

^۳ McKinsey Global Institute

^۴ این شاخص بر بازه زمانی بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۲ استوار است و از روش «تحلیل مؤلفه‌های اصلی» (PCA) استفاده می‌کند تا هر کشور

فعالانه، از ارزش سازمانی حفاظت کنند یا آن را آزاد سازند (برای توضیحات بیشتر، به جعبه با عنوان «رویکرد» ریسک» مراجعه نمایید).

نمودار ۶: فرمول محاسبه ارزش ژئوپلیتیک در معرض ریسک (برای نمونه: یک منطقه جغرافیایی، یک واحد سازمانی، یا هر بخش دیگر)

$$\text{تعدیل شدت} \times \text{تقسیم فاصله ژئوپلیتیکی بر ۱۰} \times \text{مجموع میزان ارزش سازمانی}$$

ضریب تعدیل شدت

ضریبی بین ۰ تا ۱ که نشان می‌دهد محیط تجاری و سیاستی در کردیدور تجاری چگونه اثر تحولات ژئوپلیتیک را:

- کاهش می‌دهد (نزدیک‌تر به ۰)، از طریق عواملی همچون: توافق‌نامه‌های تجاری ترجیحی، کاهش موانع غیرتعرفه‌ای، استثنای مجوزدهی؛ یا
- تشدید می‌کند (نزدیک‌تر به ۱)، از طریق اقداماتی همچون: حمایت‌های سرمایه‌گذاری، کنترل‌های صادراتی.

میزان ارزش سازمانی^۱

مقدار درآمدی که به یک منطقه جغرافیایی یا کارکرد مشخص وابسته است (برای مثال، فروش در آن بازار).

فاصله ژئوپلیتیک

میزان واگرایی^۲ میان حوزه حاکمیتی کشور مبدأ شرکت و منطقه جغرافیایی^۱ در طیف هم‌سوسازی ژئوپلیتیک. این شاخص در مقیاس ۰ تا ۱۰ سنجیده می‌شود که در آن، اعداد بالاتر نشان‌دهنده واگرایی بیشتر هستند.

رویکرد مک‌کنزی برای سنجش و کمی‌سازی ارزش ژئوپلیتیک در معرض ریسک

گلوب‌لنز (GlobeLens)، بن‌سازه ژئوپلیتیک مبتنی بر هوش مصنوعی مک‌کنزی، در کنار بن‌سازه اطلاعات ارزش مک‌کنزی (McKinsey Value Intelligence Platform) به شرکت‌های چندملیتی کمک می‌کند تا ابعاد ارزش ژئوپلیتیک در معرض ریسک خود را تخمین بزنند و اقدامات اولویت‌دار را مشخص کنند. همچنین، دارایی‌ها و ابزارهای اختصاصی این شرکت این امکان را فراهم می‌کنند که مشوق‌های مرتبط با سیاست‌های صنعتی، اهرم‌های کاهش اثر تعرفه‌ها، فرصت‌های رشد در کردیدورهای تجاری با ارزش بالا و نیز راهکارهای بازآرایی جایگاه تولید در مقیاس جهانی شناسایی شوند. این تحلیل به مدیران کمک می‌کند تا از روایت‌های کلی و مبهم درباره ریسک عبور کنند و به بینش‌هایی مبتنی بر داده و آماده برای تصمیم‌گیری دست یابند؛ بینش‌هایی درباره اینکه در چه حوزه‌هایی باید دارایی‌ها را مجدداً پیکربندی کنند، مسیر تأمین را تغییر دهند، به دنبال رشد باشند و برنامه‌های جایگزین و اضطراری تدوین نمایند.

² Divergence

¹ Magnitude of corporate value

به منظور ارزیابی نوسانات احتمالی ارزش در چنین بازارهایی، مدیران باید تأثیر تکانه‌های ژئوپلیتیک بر تقاضا، هزینه‌ها و سرمایه را بررسی کنند. این یعنی علاوه بر اندازه‌گیری تقاضا و هزینه‌های عملیاتی، باید پایداری روابط اقتصادی بین کشورها و نیز احتمال تغییرات ناگهانی در مقرراتی همچون قوانین محلی‌سازی داده‌ها یا سیاست‌های بررسی سرمایه‌گذاری خارجی را نیز در نظر گرفت. همچنین، این ارزیابی‌ها نباید تنها در سطح کل شرکت انجام شود، بلکه لازم است در سطح هر یک از کارکردهای سازمانی نیز بررسی شوند.

”حضور در بازارهایی که از نظر ژئوپلیتیک فاصله دارند، مدیون را وادار می‌سازد نه تنها تقاضا و هزینه‌های عملیاتی در آن بازارها را ارزیابی کنند، بلکه پایداری و دوام روابط اقتصادی میان کشورهای آن نیز در نظر بگیرند.“

سنجش فاصله ژئوپلیتیک در سطح کارکردهای سازمانی

تحولات ژئوپلیتیک برای هر کارکرد سازمانی پیامدهای متفاوتی دارند. مدیرعامل یک شرکت جهانی فعال در صنعت مواد شیمیایی می‌گوید: «ژئوپلیتیک دیگر صرفاً موضوعی

اروگونه هستند و برخی کشورهای دیگر نیز به صورت عضو وابسته یا ناظر با آن همکاری می‌کنند.

^۳ توافقنامه همکاری اتحادیه اروپا و مرکوسور هنوز توسط کشورهای عضو تصویب نشده است.

در عمل، قرار گرفتن در معرض بازارهایی که از نظر ژئوپلیتیک فاصله زیادی دارند و در عین حال فاقد «ضربه‌گیرها»^۱ و سازوکارهای تثبیت‌کننده مانند توافق‌نامه‌های تجاری هستند، می‌تواند به افزایش قابل توجه ارزش در معرض ریسک منجر شود. برای مثال، توافق مشارکت اتحادیه اروپا و کشورهای مرکوسور^۲ که هدف آن حذف حدود ۹۰ درصد از تعرفه‌های کالاهای صادراتی اتحادیه اروپا به کشورهای مرکوسور^۳ و کاهش موانع غیرتعرفه‌ای است، می‌تواند با کاهش شدت اختلالات ژئوپلیتیک احتمالی در آینده، میزان ارزش در معرض ریسک شرکت‌های فعال در این بازارها را کاهش دهد.

حضور در بازارهایی که از نظر ژئوپلیتیک فاصله دارند، مدیران را وادار می‌سازد نه تنها تقاضا و هزینه‌های عملیاتی در آن بازارها را ارزیابی کنند، بلکه پایداری و دوام روابط اقتصادی میان کشورها را نیز در نظر بگیرند. برای نمونه، اقتصادهای نوظهور در آفریقا، آمریکای لاتین، خاورمیانه و آسیای جنوب شرقی سهم فزاینده‌ای از تقاضای جهانی را به خود اختصاص داده‌اند و بنابراین، فرصت‌های جذابی برای رشد ایجاد می‌کنند؛ اما بسیاری از این کشورها از نظر ژئوپلیتیک فاصله قابل توجهی با پایتخت‌های غربی دارند. این فاصله می‌تواند به چالش‌هایی مانند موارد زیر منجر شود: تفاوت در قوانین محلی‌سازی داده‌ها، محدودیت‌های زنجیره تأمین، غیرقابل‌پیش‌بینی بودن مقررات و حتی کاهش کنترل عملیاتی شرکت‌ها.

^۱ Shock absorber

^۲ Mercosur: مرکوسور یا «بازار مشترک جنوب» یک اتحادیه اقتصادی و تجاری در آمریکای جنوبی است که در سال ۱۹۹۱ با امضای پیمان آسونسیون تشکیل شد. اعضای اصلی آن شامل آرژانتین، برزیل، پاراگوئه و

نگاهی دقیق‌تر به هر یک از کارکردهای اصلی سازمان نشان می‌دهد که میزان مواجهه ژئوپلیتیک و موازنه میان ریسک و مزایا در هر حوزه متفاوت است:

فناوری. زیرساخت‌های دیجیتال توزیع شده در سطح جهان، در میان شرکت‌های چندملیتی بسیار رایج است و به آن‌ها امکان می‌دهد به سرعت وارد بازارها یا کریدورهای تجاری جدید شوند. با این حال، این رویکرد چالش‌هایی نیز به همراه دارد؛ از جمله ضرورت انطباق با قوانین متفاوت مربوط به محلی‌سازی داده‌ها و حریم خصوصی در کشورهای مختلف.

در این زمینه، مدیرعامل یک شرکت چندملیتی فناوری می‌گوید: «موضوع فقط ایجاد نهادهای حقوقی جداگانه برای حفظ دسترسی به بازارهای مختلف نیست؛ بلکه باید یک پشته کامل فناوری متفاوت^۲ برای انطباق با مقررات محلی داشته باشید. هزینه فعالیت در مقیاس جهانی، واقعاً سر به فلک کشیده است.» مدیر یکی از شرکت‌های اروپایی فعال در حوزه کالاهای مصرفی نیز می‌گوید که تفاوت استانداردهای بازارها باعث شده هزینه‌های فناوری این شرکت دو تا سه برابر شود. در نمونه مورد بررسی نگارندگان مطالعه حاضر، حدود ۴۰ درصد از شرکت‌های چندملیتی، هیچ‌گونه مواجهه فناوری با چین، هند یا روسیه نداشته‌اند؛ در همین حال، حدود ۳۰ درصد در معرض ترکیبی از مراودات فناورانه با چین و روسیه بوده‌اند؛ و مابقی شرکت‌ها عمدتاً در معرض هند قرار داشتند. هند، کشوری است که به‌عنوان یکی از مراکز اصلی برون‌سپاری خدمات فناوری اطلاعات برای شرکت‌های چندملیتی شناخته می‌شود.

مرتبط با ریسک نیست. ما آگاهی ژئوپلیتیک را در حوزه‌های بازرگانی، حسابداری، انطباق با قوانین، راهبردی، مالی و عملیاتی وارد کرده‌ایم.^۱ چنین اقداماتی کمک می‌کند تا توانایی تفسیر سیگنال‌های ژئوپلیتیک در سراسر سازمان نهادینه شود. نحوه تأثیر ژئوپلیتیک بر کارکردهای مختلف کسب‌وکار نیز در مناطق مختلف جهان متفاوت است. ما میزان مواجهه بیش از ۱۵۰ شرکت چندملیتی با سه اقتصاد ژئوپلیتیک دور در میان کشورهای بریکس^۱ (چین، هند و روسیه) را بررسی کردیم. نتایج نشان داد که شرکت‌های چندملیتی اروپایی در مقایسه با شرکت‌های آمریکایی، در چندین کارکرد سازمانی به‌ویژه در حوزه‌های فناوری و نیروی کار، در معرض این بازارهای ژئوپلیتیک دورتر قرار دارند. در این میان، شرکت‌های آمریکای شمالی در حوزه‌های فناوری اطلاعات و نیروی انسانی مواجهه بیشتری داشته‌اند؛ موضوعی که بازتاب‌دهنده اتکای بالای آن‌ها به زیرساخت‌های دیجیتال خارجی و درعین‌حال نتیجه پراکندگی گسترده نیروی کار در مناطق مختلف جهان است (نمودار ۷).

” نحوه تأثیر ژئوپلیتیک بر کارکردهای مختلف کسب‌وکار نیز در مناطق مختلف جهان متفاوت است.“

² Tech Stacks

¹ BRICS

مدیرعامل یک شرکت محصولات پزشکی در آمریکای شمالی با اشاره به اینکه یکی از اعضای چینی تیم رهبری سازمانش برای تمدید ویزای خود با چالش‌های جدی مواجه شده است، خاطرنشان کرد: «جابه‌جایی استعدادهای ارشد روزبه‌روز دشوارتر می‌شود.»

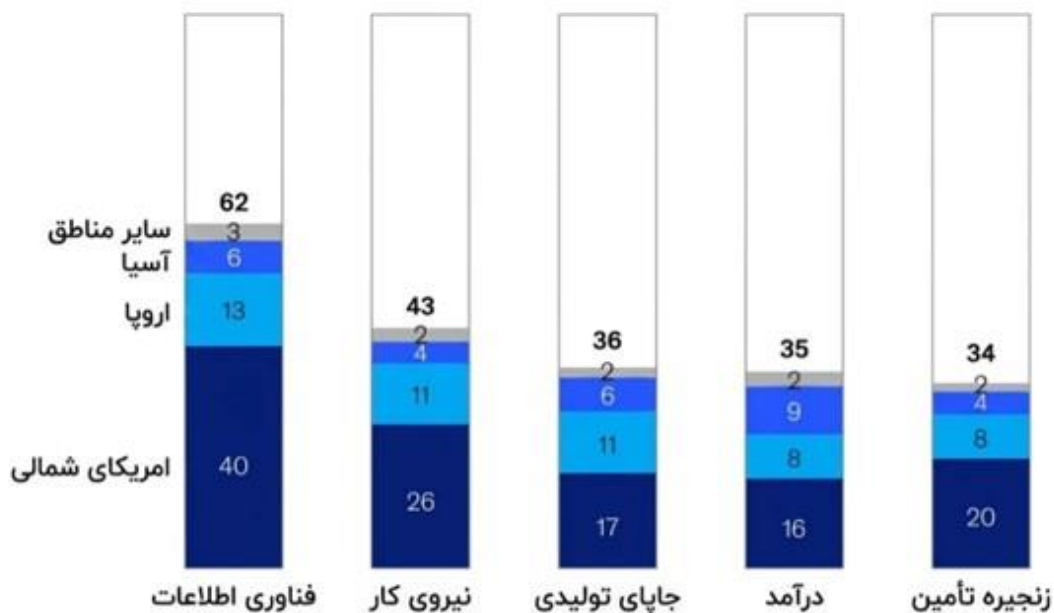
اگرچه چین برای چندین دهه، قطب جهانی نیروی کار به شمار می‌رفت، اما یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد که هم‌اکنون، کمتر از ۲۰ درصد شرکت‌های چندملیتی مورد بررسی، در این کشور نیرو استخدام کرده‌اند. از میان همین گروه نیز، ۶۰ درصد به‌طور هم‌زمان در هند نیز کارمند دارند؛ موضوعی که بیانگر اتخاذ راهبرد تنوع‌بخشی آگاهانه به‌منظور کاهش ریسک تمرکز است.

نیروی کار. امروزه، بسیاری از شرکت‌ها بخش عمده کارکنان خود را خارج از کشور مبدأ به کار گرفته‌اند. مدیرعامل یک شرکت چندملیتی خدمات اطلاعاتی مستقر در ایالات متحده می‌گوید: «فلسفه ما همواره این بوده است که بهترین استعدادها را هر جا که وجود دارند، پیدا کنیم و آن‌ها را در قالب تیم‌های جهانی به یکدیگر متصل نماییم.»

با این حال، مدیران با روندهای متضاد و موازنه‌های پیچیده‌ای روبه‌رو هستند. از یک سو، پیشرفت‌های هوش مصنوعی و ابزارهای همکاری دیجیتال، دسترسی به مخازن جهانی مهارت را گسترش داده و امکان افزایش سریع ظرفیت‌های تخصصی را فراهم کرده است؛ اما از سوی دیگر، سخت‌تر شدن مقررات مربوط به جابه‌جایی نیروی کار، انعطاف‌پذیری در استخدام را محدود می‌کند.

نمودار ۲: فناوری اطلاعات و نیروی کار بیشترین میزان مواجهه را با تحولات ژئوپلیتیک دارند.

سهام شرکت‌های در معرض مواجهه ژئوپلیتیک با چین، هند و روسیه، به تفکیک منطقه و کارکرد،* درصد

* بر اساس پایگاه داده شامل ۱۶۷ شرکت خصوصی و بورسی، از جمله اغلب ۱۰۰ شرکت برتر جهان از نظر ارزش بازار (آمریکای شمالی: ۱۰۴ شرکت، اروپا: ۳۷ شرکت، آسیا: ۲۴ شرکت، سایر مناطق: ۲ شرکت).

منبع: تحلیل مک کنزی افشاگری‌ها و گزارش‌های عمومی شرکت‌ها با استفاده از ابزار گلوب‌لنز (GlobeLens).

تولید. داشتن پایگاه تولیدی در یک بازار در حال رشد می‌تواند مزیتی غیرقابل رقابت ایجاد کند؛ زیرا معمولاً از طریق مقیاس‌پذیری و کارایی هزینه‌ها، منجر به افزایش سهم بازار و رشد حاشیه سود می‌شود. بسیاری از شرکت‌های چندملیتی، طی سال‌های گذشته تأسیسات تولیدی خود را در بازارهای روبه‌رشد مانند شمال آفریقا و اروپای شرقی، ایجاد کرده‌اند و این سرمایه‌گذاری‌ها با حمایت توافق‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای تقویت شده است.

با این حال، تمرکز بیش از حد تولید در یک منطقه واحد می‌تواند ریسک اختلال جدی ایجاد کند. تحلیل این مطالعه نشان می‌دهد ۴۱ درصد از شرکت‌های چندملیتی بیش از نیمی از ظرفیت تولیدی خود را در یک منطقه واحد اغلب در آسیا، مستقر کرده‌اند. برخی شرکت‌ها در واکنش به این شرایط، تلاش کرده‌اند نقاط تمرکز نیروهای خود را کاهش دهند. مدیرعامل همان شرکت آمریکای شمالی فعال در حوزه محصولات پزشکی می‌گوید: «در حال حرکت به سمت تولید منطقه‌ای و راهبردهای بازار-برای-بازار^۱ هستیم. از سال ۲۰۲۳ تاکنون، عملیات خود را از طریق سرمایه‌گذاری مشترک^۲، به سمت مدل فقط-چین منتقل کرده‌ایم؛ و این تصمیم را حتی پیش از تعرفه‌های جدید آمریکا، یک حرکت راهبردی صحیح می‌دانستیم.»

”تمرکز بیش از حد تولید در یک منطقه واحد می‌تواند ریسک اختلال جدی ایجاد کند.“

زنجیره تأمین. بیکربندی مجدد زنجیره‌های تأمین می‌تواند به تضمین تداوم فعالیت‌ها، بهبود چابکی و پاسخ‌گویی و گسترش دسترسی به زیست‌بوم‌های تأمین‌کنندگان هم‌سو با کربدورهای تجاری در حال رشد کمک کند. بیش از ۹۰ درصد از شرکت‌های چندملیتی مورد بررسی، اختلال در زنجیره تأمین را یک تهدید حیاتی می‌دانند و نزدیک به نیمی از آن‌ها در اسناد عمومی خود ریسک تمرکز منطقه‌ای تأمین‌کنندگان را به‌طور صریح مطرح کرده‌اند^۳. به منظور تقویت تاب‌آوری زنجیره تأمین، بسیاری از شرکت‌ها در حال ایجاد منابع جایگزین یا موازی برای ورودی‌های کلیدی خود هستند یا شبکه تأمین خود را در مسیرهای جدیدی هدایت می‌کنند. برای مثال، پیش از اعمال تعرفه‌های جدید آمریکا در سال گذشته، شرکت اپل بخشی از تولید آیفون را از چین به هند منتقل کرد تا عرضه محصولات در ایالات متحده را تضمین کند؛ حتی تا جایی پیش

^۳ تحلیل گلوب‌لنز مک کنزی از ریسک‌های زنجیره تأمین بر اساس اطلاعات افشاشده در گزارش‌ها و اسناد عمومی شرکت‌های چندملیتی.

^۱ Market-for-Market strategy

^۲ Joint venture

است. برای نمونه، در واکنش به تشدید تنش‌های تجاری میان آمریکا و چین، شرکت تسلا^۲ به تمامی تأمین‌کنندگان خود دستور داد تا در خودروهای تولیدی برای بازار آمریکا، هیچ نوع مواد ساخت چین، استفاده نشود^۳.

کمی‌سازی مواجهه ژئوپلیتیک که چگونه و در کجا فرصت‌ها و ریسک‌ها را ایجاد می‌کند. مواجهه با

بازارهایی که از نظر ژئوپلیتیک فاصله بیشتری دارند، ممکن است در شرایطی قابل قبول باشد که موانع ورود نسبتاً پایین باشد؛ برای مثال در حوزه خدمات دیجیتال یا نرم‌افزار که نیاز به حضور فیزیکی در محل نیست. به همین ترتیب، اگر موانع خروج یا ریسک گرفتار شدن سرمایه، پایین باشد - برای نمونه در ایجاد واحدهای پشتیبانی مشتریان در سطح محلی یا انتقال وظایف پشتیبانی جهانی به مناطق جغرافیایی کم‌هزینه - مدیران ممکن است سطح بالاتری از فاصله ژئوپلیتیک را بپذیرند. در مقابل، شرکت‌هایی که دارای دارایی‌های سرمایه‌بر، الزامات نظارتی سنگین یا فعالیت در صنایع حساس از نظر سیاسی هستند، معمولاً تحمل کمتری نسبت به فاصله ژئوپلیتیک دارند. مدیرعامل یک بن‌سازه جهانی شبکه‌های اجتماعی در این باره می‌گوید: «هرچه یک صنعت برای حاکمیت و استقلال یک کشور حیاتی‌تر تلقی شود، فشار بیشتری برای ایجاد نهادهای محلی با ساختارهای حاکمیتی محلی به وجود خواهد آمد.» از آنجا که تأسیسات تولیدی، زیرساخت‌های داده و نیروی انسانی متخصص به‌سادگی میان کشورها قابل انتقال نیستند، این

^۳ «به گزارش وال‌استریت ژورنال، تسلا از تأمین‌کنندگان خود خواسته است از قطعات ساخت چین در خودروهای عرضه‌شده در بازار آمریکا استفاده نکنند»، رویترز، ۱۵ نوامبر ۲۰۲۵.

رفت که پروازهای باری اختصاصی برای انتقال حدود ۱.۵ میلیون دستگاه آیفون به آمریکا اجاره کرد^۱.

پس از سنجش ارزش در معرض ریسک برای هر کارکرد سازمانی، مدیران می‌توانند آستانه‌هایی برای میزان مواجهه ژئوپلیتیک قابل تحمل تعیین کنند. این کار معمولاً طی سه مرحله انجام می‌شود:

”مواجهه با بازارهایی که از نظر ژئوپلیتیک فاصله بیشتری دارند، ممکن است در شرایطی قابل قبول باشد که موانع ورود نسبتاً پایین باشد؛ برای مثال در حوزه خدمات دیجیتال یا نرم‌افزار.“

تعیین دستورالعمل پایه برای میزان تمرکزپذیری. این دستورالعمل جهت کلی سازمان را مشخص می‌کند: اینکه در کجا مواجهه ژئوپلیتیک اهمیت مادی دارد و در کجا باید اقدام اصلاحی صورت گیرد. مدیرعامل یک شرکت چندملیتی اروپایی در حوزه بهداشت و درمان می‌گوید: «ما یک بررسی عمیق درباره کل پرتفوها به انجام رساندیم و محصولات، کشورها، کل مسیری که رفته بودیم را زیر سؤال بردیم، اما هیچ چیز را از بررسی جان نینداختیم. از خودمان پرسیدیم: آیا باید در این بازارها حضور داشته باشیم؟ آیا ارزش کافی خلق می‌کنیم؟» این دستورالعمل به رهبران خطوط تجاری نشان می‌دهد که در کجا باید به دنبال رشد باشند و چه سطحی از ریسک، قابل قبول

^۱ مگان سرولو، «اپل برای اجتناب از تعرفه‌های ترامپ بیش از یک میلیون آیفون را از هند به صورت هوایی منتقل کرد؛ به گزارش رویترز»، CBS News، ۱۰ آوریل ۲۰۲۵.

^۲ Tesla

چندملیتی خدمات مالی می‌گوید: «آنچه بیش از همه اهمیت دارد، توانایی بسیج سریع است. هنگامی که بحرانی رخ می‌دهد یا فرصتی به وجود می‌آید، باید هم توان عملیاتی محلی برای تشکیل سریع تیم داشته باشیم و هم ارتباطات مؤثر با دفتر مرکزی، برقرار شود تا بتوانیم بدون کند کردن کسب‌وکار، مشارکت راهبردی داشته باشیم.» به منظور تقویت این چابکی، شرکت‌های پیشرو فراتر از راه کارهای تاکتیکی رفته‌اند: آن‌ها در حال منطقه‌ای‌سازی تولید، تنوع‌بخشی به تأمین‌کنندگان، بازنگری قراردادهای بومی‌سازی فناوری هستند. مدیرعامل یک شرکت خدمات اطلاعاتی می‌گوید: «در بلوک‌های منطقه‌ای یک فرصت راهبردی می‌بینیم. گستردگی تولید جهانی ما اکنون یک فرصت برای بومی‌سازی فراهم کرده است.» در همین حال، یک شرکت جهانی فعال در حوزه کشاورزی، مدل عملیاتی خود را بازتنظیم کرده است: هنگامی که نوسان‌ها افزایش می‌یابد، سازمان، ریسک و انطباق با قوانین را متمرکز می‌کند؛ و هنگامی که شرایط باثبات‌تر می‌شود، اختیار تصمیم‌گیری را دوباره به واحدهای منطقه‌ای و محلی بازمی‌گرداند.

”چابکی، عنصر محوری در وظیفه دوگانه مدیرعامل است، زیرا توان شرکت را برای دستیابی به فرصت‌های رشد افزایش می‌دهد و هم‌زمان ریسک ناشی از مواجهه با بلزلهای ژئوپلیتیک دور را کاهش می‌دهد.

حوزه‌ها بیش از سایر بخش‌ها در برابر تغییرات ناگهانی سیاسی آسیب‌پذیرند.

بررسی اقدامات برای کاهش سطح مواجهه. این مرحله زمانی بیشترین اهمیت را دارد که پیامدهای منفی بالقوه، بسیار بالا و اصلاح آن دشوار باشد؛ مانند دارایی‌هایی که جابه‌جایی آن‌ها دشوار است یا محدودیت‌های مقرراتی که امکان تطبیق را محدود می‌کند (برای مثال کنترل‌های صادراتی).

برای نمونه، با توجه به تمرکز بالای ظرفیت تولید تراشه در تایوان، عدم قطعیت ژئوپلیتیک پیرامون روابط تایوان و چین (و نیز چین و ایالات متحده) به یک آسیب‌پذیری حیاتی برای برخی شرکت‌های نیمه‌رسانا تبدیل شده است و آن‌ها در تلاش هستند این ریسک را کاهش دهند. برای مثال، شرکت تی‌اس‌ام‌سی^۱ اعلام کرده است که قصد دارد کارخانه‌های تولید تراشه در ژاپن و آلمان احداث کند و در عین حال ظرفیت تولید خود در ایالات متحده را نیز گسترش دهد^۲. گرچه چنین اقداماتی هزینه‌بر است، اما به شرکت کمک می‌کند ریسک تمرکز جغرافیایی خود را کاهش دهد و در عین حال توانایی خدمت‌رسانی و رشد در بازارهای جدید را حفظ کند.

توسعه چابکی سازمانی برای واکنش سریع به تحولات ژئوپلیتیک

چابکی، عنصر محوری در وظیفه دوگانه مدیرعامل است، زیرا توان شرکت را برای دستیابی به فرصت‌های رشد افزایش می‌دهد و هم‌زمان ریسک ناشی از مواجهه با بازارهای ژئوپلیتیک دور را کاهش می‌دهد. مدیرعامل یک شرکت

^۲ جان روویچ، «با تغییر جهت بادهای سیاسی، بزرگ‌ترین تولیدکننده تراشه جهان، TSMC، به فراتر از تایوان می‌نگرد»، NPR، ۱ دسامبر ۲۰۲۵.

^۱ TSMC

بسیاری از شرکت‌های چندملیتی نیز در حال انجام سرمایه‌گذاری‌های مشابهی برای افزایش چابکی هستند (نمودار ۸). در میان شرکت‌هایی که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند، ۷۸ درصد در حال تنوع‌بخشی به جغرافیای زنجیره تأمین خود هستند، ۴۱ درصد در حال ایجاد قطب‌های تولید منطقه‌ای و ۳۲ درصد نیز در حال ایجاد ذخیره‌های اطمینان^۱ و اجرای طرح‌های تأمین دوگانه هستند.

مدیرعامل یک شرکت جهانی صنعتی می‌گوید: «ما از جهانی‌بودن عقب‌نشینی نمی‌کنیم؛ بلکه در حال برنامه‌ریزی برای طراحی آگاهانه‌تر مسیر تولید آینده خود هستیم، مسیری که در راستای سلايق مشتریان مهم و توانمندی‌هایی که ارزش خلق می‌کنند، باشد.»

چهار اقدام می‌تواند به مدیران عامل کمک کند چابکی سازمانی را ارتقا بخشند:

۱. جمع‌آوری بینش‌های ژئوپلیتیک و ایجاد داشبوردهای نظارتی
۲. تقویت توان جمع‌آوری اطلاعات در سطح منطقه‌ای
۳. تدوین اقدامات دفاعی و تهاجمی از پیش برنامه‌ریزی شده
۴. اطمینان از تصمیم‌گیری سریع برای پاسخ به فرصت‌ها و تکانه‌ها

بینش‌های ژئوپلیتیک و داشبوردها. سازمان‌هایی که به‌طور نظام‌مند از یک زیست‌بوم گسترده‌ای از منابع، داده‌های ژئوپلیتیک جمع‌آوری می‌کنند، می‌توانند این سیگنال‌ها را به

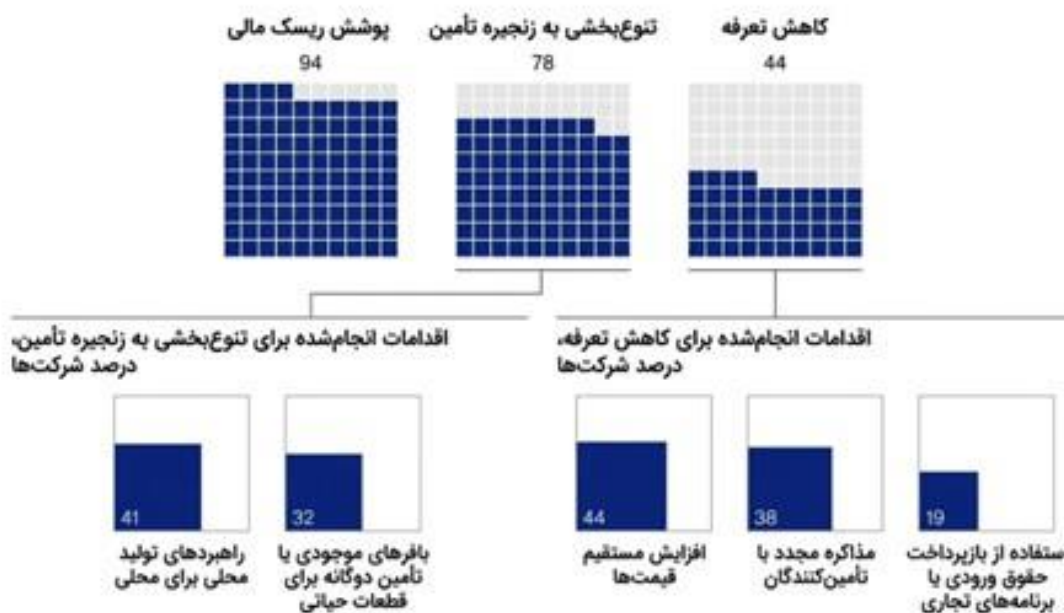
در دوره‌ای که شکاف‌های ژئوپلیتیک با سرعت بیشتری در حال افزایش هستند، صرفاً بهینه‌سازی کارایی کافی نیست، بلکه مزیت رقابتی نیازمند انعطاف‌پذیری و وجود ظرفیت‌های پشتیبان، در سراسر کارکردهای سازمان است. سازمان‌های چابک، آستانه و محرک‌های از پیش تعیین‌شده‌ای دارند تا بتوانند در عین حال که ریسک را کاهش می‌دهند، از فرصت‌های بالقوه استفاده کنند؛ این رویکرد به آن‌ها اجازه می‌دهد مدت زمان بیشتری از رقبا در محیط‌های پرریسک ژئوپلیتیک، فعالیت کنند. برای مثال، یک شرکت چندملیتی تولیدکننده کالاهای مصرفی، سه بار مسیر زنجیره تأمین خود را در واکنش به تعدیل تعرفه‌ها، تغییر داد، اما زمانی که سیاست‌ها دوباره دچار دگرگونی شدند، غافلگیر شد. مدیرعامل این شرکت تبیین می‌کند: «دیگر نمی‌دانستم کدام حوزه قضایی از نظر هزینه برای ورودی‌ها امن است. ما در صنعتی با حاشیه سود پایین فعالیت می‌کنیم و این موضوع مسئله مرگ و زندگی است.» جمع‌بندی او چیست؟ به‌جای تعقیب دائمی «مکان‌های کاملاً کم‌هزینه»، باید بر اساس نوسان و بی‌ثباتی طراحی کرد، یعنی ایجاد انعطاف‌پذیری از طریق تأمین دوگانه و چندگانه، تأمین‌کنندگان جایگزین از پیش تأییدشده و قراردادهایی که امکان جابه‌جایی سریع حجم تولید میان مناطق مختلف را فراهم کنند.

” در دوره‌ای که شکاف‌های ژئوپلیتیک با سرعت بیشتری در حال افزایش هستند، صرفاً بهینه‌سازی کارایی کافی نیست.“

¹ Inventory buffer

داشبوردهای مواجهه، سناریوها و آستانه‌هایی تبدیل کنند که به‌طور خودکار اقدامات کاهش ریسک را فعال می‌کنند.

نمودار ۸: گلوبال‌نز - شرکت‌ها از مجموعه‌ای از اقدامات برای افزایش چابکی سازمانی خود استفاده می‌کنند

به‌صورت منظم با شرکای محلی و نهادهای تنظیم‌گر در تعامل باشند.

توانمندی‌های جمع‌آوری اطلاعات منطقه‌ای. مدیران

منطقه‌ای در موقعیت مناسبی قرار دارند تا تحولات ژئوپلیتیک محلی را رصد نمایند و اطلاعات خود را با مدیریت ارشد به اشتراک بگذارند. مدیرعامل یک شرکت اروپایی فعال در حوزه سلامت می‌گوید: «ما باید نیروهایی در میدان داشته باشیم تا ببینند آیا در فرایندها و رویه‌های عملیاتی در سطح بیمارستان مشکلی وجود دارد یا خیر.» برخی شرکت‌های چندملیتی در حال طراحی برنامه‌های آموزشی هستند تا مدیران خود را با پیامدهای تعرفه‌ها، کریدورهای جدید تجاری و سایر

مدیرعامل یک شرکت فعال در حوزه انرژی و خدمات عمومی می‌گوید: «چرخه خبرها می‌تواند گمراه‌کننده باشد. ما نیاز داریم دقیقاً بدانیم کدام تغییرات ژئوپلیتیک واقعاً بر کسب‌وکار ما اثر مادی می‌گذارند.»

برای مثال، شرکت خدمات پستی بین‌المللی دی‌اچ‌ال^۱ ابزاری با عنوان رهگیری متصل جهانی^۲ ایجاد کرده است که سیاست‌های تجاری، تحریم‌ها، اختلالات فرامرزی و دیگر تحولات ژئوپلیتیک را پایش می‌کند.^۳ برای اثربخشی، چنین تیم‌هایی باید به‌طور مستمر پیامدهای سناریوهای مختلف را برای درآمد، تولید، زنجیره تأمین، فناوری و نیروی انسانی ارزیابی کنند و

^۳ با وجود اختلالات اخیر در سیاست‌گذاری، جریان‌های بین‌المللی همچنان در سطحی بی‌سابقه قرار دارند، DHL، مارس ۲۰۲۶.

^۱ DHL

^۲ Global Connectedness Tracker

تجاری یا قیمت‌گذاری مجدد محصولات و واگذاری این تصمیم‌ها به تیم‌های محلی در مواقعی که سرعت اهمیت دارد (همراه با چارچوب‌های کنترلی و محرک‌های تشدید) می‌تواند توان پاسخ‌گویی سازمان را در شرایط تحولات سریع، به‌طور عمده‌ای افزایش دهد.

” برخی شرکت‌های چندملیتی برنامه‌های سناریوسازی و گرام می‌کنند که در آن تصمیم‌گیری سریع درباره موضوعاتی همچون بازتنظیم قیمت‌ها یا تغییر الگوی تولید، شبیه‌سازی می‌شود.“

رهبران شرکت‌های چندملیتی که فاصله ژئوپلیتیک بازارهای خود را مورد ارزیابی قرار می‌دهند و ارزش در معرض ریسک را کمی‌سازی می‌نمایند و هم‌زمان برای توسعه چابکی سازمانی قوی اقدام می‌نمایند، بهتر می‌توانند سطوح بالاتری از مواجهه ژئوپلیتیک را مدیریت کنند (نمودار ۹). آن‌ها می‌توانند در کارکردهای مختلف سازمان «منحنی‌های تحمل ریسک» تعریف کنند؛ به‌طور معمول، واحدهای دارایی سبک که امکان جابه‌جایی سریع عملیات دارند (مانند فروش) تحمل بیشتری در برابر مواجهه ژئوپلیتیک دارند، در حالی که این تحمل در واحدهای سرمایه‌بر یا دارایی سنگین (مانند تولید) کمتر است. چابکی سازمانی به آن‌ها مزیت مهمی می‌دهد: آن‌ها می‌توانند در امتداد این منحنی پیش بروند، زیرا توانایی پاسخ سریع به تکانه‌ها و فرصت‌ها را دارند. برای مثال، یک شرکت چندملیتی

موضوعات ژئوپلیتیک آشنا کنند. مدیرعامل یک تأمین‌کننده چندملیتی در حوزه کشاورزی می‌گوید: «کل تیم رهبری ما در سراسر کسب‌وکار باید درک و تسلط بیشتری بر ژئوپلیتیک پیدا کنند.» چنین ابتکارهایی به ایجاد جریان مستمر بینش‌های خط مقدم کمک می‌کند و به مدیریت، امکان می‌دهد سریع‌تر خود را با شرایط جدید، تطبیق دهد.

اقدامات تهاجمی و تدافعی از پیش برنامه‌ریزی شده.

آماده‌سازی مجموعه‌ای از اقدامات در واکنش به رویدادهای محرک می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا برای بهره‌برداری از فرصت‌ها یا کاهش ریسک‌ها به سرعت بسیج شوند. این آمادگی ممکن است شامل ارزیابی و بررسی شرکای بالقوه در بازارهایی باشد که احتمال جهش تقاضا در آن‌ها وجود دارد، پیش‌تأیید تأمین‌کنندگان و تطبیق مسیرهای تدارکاتی یا بررسی گزینه‌های متمرکزسازی یا بومی‌سازی کارکردهای حساس. با این رویکرد، سازمان‌های چابک می‌توانند در شرایط تحولات ژئوپلیتیک، آزادی عمل راهبردی خود را حفظ کنند.

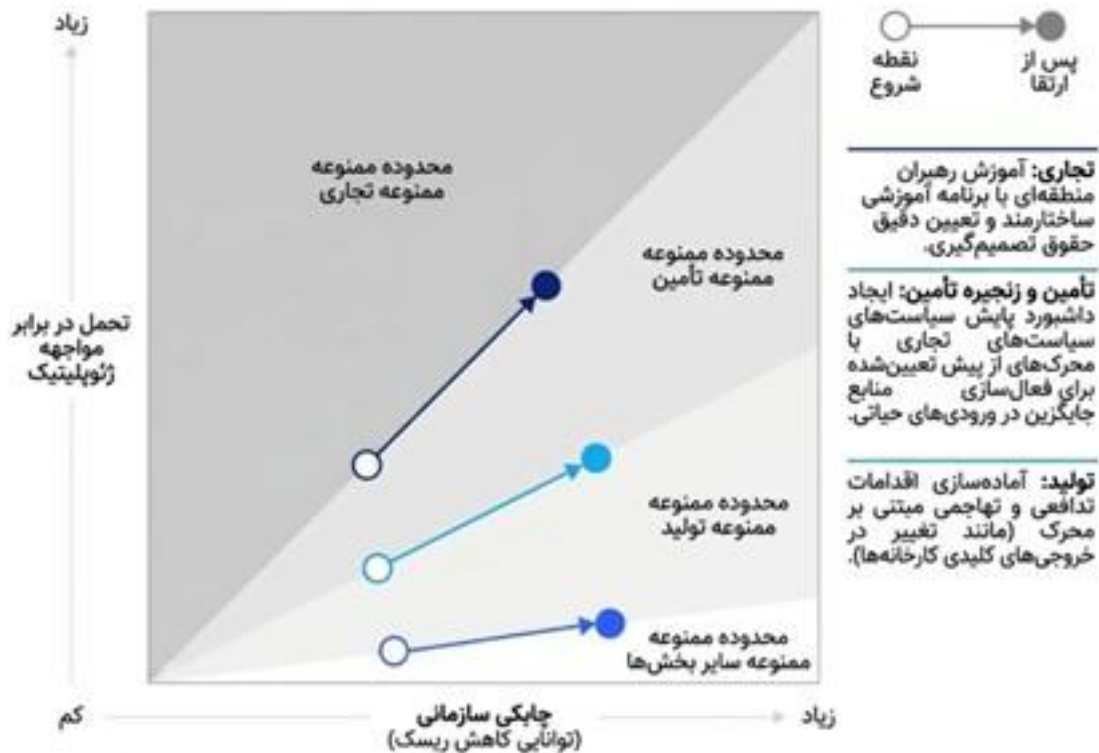
تصمیم‌گیری سریع برای پاسخ به فرصت‌ها و بحران‌ها.

زمانی که تکانه‌های بیرونی رخ می‌دهند، توانایی ایجاد مراکز فرماندهی بین‌کارکردی، ظرف چند ساعت می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا جریان اطلاعات میان تیم‌های محلی و ستاد مرکزی را هماهنگ کنند. برخی شرکت‌های چندملیتی برنامه‌های سناریوسازی برگزار می‌کنند که در آن تصمیم‌گیری سریع درباره موضوعاتی همچون بازتنظیم قیمت‌ها یا تغییر الگوی تولید، شبیه‌سازی می‌شود. شفاف‌سازی اختیارات تصمیم‌گیری از پیش در موضوعاتی مانند تخصیص مجدد حجم محصولات، تغییر مسیر جریان‌های

¹ Production shift

در حوزه غذا و نوشیدنی، سرمایه‌گذاری عمده‌ای برای ایجاد افزودنی‌ها در زنجیره تأمین خود انجام داده است تا ضمن حضور در بازارهای دارای ریسک ژئوپلیتیک، چابکی خود را افزایش دهد. مدیرعامل این شرکت توضیح می‌دهد: «اگر در بازار حضور نداشته باشیم، ممکن است خیلی سریع سهم بازار خود را از دست بدهیم.»

نمودار ۹: چابکی بالاتر سازمانی و کارکردی به شرکت‌ها امکان می‌دهد مواجهه ژئوپلیتیک بیشتری را با «ارزش در معرض ریسک» کمتر تحمل کنند.

ارزش در معرض ریسک در هر واحد از سازمان ناشی می‌شود؛ ارزشی که مواجهه ژئوپلیتیک می‌تواند آن را ایجاد یا تخریب کند. چابکی عملیاتی لازم برای واکنش سریع به تغییرات نیز مزیت رقابتی را تقویت می‌نماید.

تشدید نوسانات ژئوپلیتیک، شرکت‌های چندملیتی را در نقطه‌ای بحرانی قرار داده است: [یا تطبیق پیدا کنند یا به تدریج از صحنه بازار محو شوند.](#) شرکت‌هایی که بتوانند انعطاف‌پذیری را در سازمان خود نهادینه کنند، نسبت به رقبایی که تنش‌های ژئوپلیتیک را صرفاً اختلالاتی موقتی می‌پندارند، مزیت خواهند داشت. در محیط کنونی، مزیت رقابتی دیگر از ارتباطات جهانی مبتنی بر کارکردهای متمرکز حاصل نمی‌شود، بلکه از درک

¹ Redundancy

اخبار تازه

۱.۲. هاودن ری: فشار شدید بر بیمه‌های دریایی و جنگ دریایی بحران تنگه هرمز

۲.۲. دگرگونی الگوهای ریسک، صنعت بیمه و زنجیره‌های تأمین در سایه درگیری‌های خاورمیانه

۳.۲. تداوم روند ادغام و یکپارچه‌سازی در صنعت جهانی بیمه عمر با وجود تفاوت‌های منطقه‌ای و چالش‌های اقتصادی؛ گزارشی تحلیلی از آژانس رتبه‌بندی فیچ

۱.۲. هاودن ری: فشار شدید بر بیمه‌های دریایی و جنگ در پی بحران تنگه هرمز^۱

ترجمه، تدوین و ویراستاری: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

نیز افزایش عدم قطعیت در روند برآورد و نهایی کردن خسارت‌ها^۲ شکل گرفته است.

در تازه‌ترین گزارش شرکت بیمه اتکایی «هاودن ری» با عنوان «[تحولات تنگه هرمز و پیامدهای آن برای بازار در چشم‌اندازی از ریسک‌های در حال تغییر](#)»^۷ آمده است، با وجود تاب‌آوری

به گفته واحد تحلیل کسب‌وکار «هاودن ری»^۲، بازارهای بیمه بدنه کشتی^۳ در شرایط جنگی، بیمه جنگ برای محموله‌های دریایی^۴ و نیز بیمه خشونت سیاسی^۵، با سطحی «بسیار شدید» از فشار، مواجه شده‌اند. این وضعیت در پی حملات به کشتی‌ها، هدف قرار گرفتن تأسیسات انرژی و اموال، جهش حق بیمه‌ها و

^۱ منبع: میدل‌ایست انشورنس ریویو، تاریخ انتشار: ۱۱ خرداد ۱۴۰۵ (۱ ژوئن ۲۰۲۶)، وبسایت:

<https://www.meinsurancereview.com/News/View-NewsLetter-Article/id/95661/Type/MiddleEast>

^۲ Howden Re Business Intelligence

^۳ Marine hull

^۴ Marine cargo

^۵ Political violence

^۶ Claim development: منظور از «نهایی کردن خسارت‌ها»، فرآیندی است که طی آن برآورد اولیه خسارت‌های اعلام‌شده به‌مرور زمان و با تکمیل اطلاعات،

رسیدگی‌های فنی و مشخص شدن ابعاد نهایی حادثه تغییر می‌کند. در ریسک‌های بزرگ و پیچیده - به‌ویژه در حوزه‌های دریایی، انرژی و خشونت سیاسی - تعیین مبلغ نهایی خسارت ممکن است ماه‌ها یا حتی سال‌ها به طول انجامد و همین عدم قطعیت، بر ذخیره‌گیری شرکت‌های بیمه و ارزیابی سودآوری آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

^۷ Strait of Hormuz Update: Market implications of an evolving risk landscape

بازار، نشان‌دهنده ارزیابی مجدد ریسک‌های ژئوپلیتیکی انباشته در پرتفوی بیمه‌های دریایی، انرژی و خشونت سیاسی است.^۵

” خسارت‌های اخیر، نگرانی‌های بزرگ را درباره ریسک انباشت، مسئولیت میان ذی‌نفعان متعدد و طولانی‌شدن روند نهایی‌شدن خسارت‌ها تشدید کرده است.“

او می‌افزاید: «اگرچه نرخ‌های بیمه ریسک جنگ به سرعت افزایش یافته‌اند، اما موضوع مهم‌تر تداوم نوسان‌ها، ابهام درباره برآورد نهایی خسارت‌ها و فشاری است که این شرایط بر بیمه‌گران تخصصی وارد می‌کند؛ به‌ویژه درحالی‌که آن‌ها همچنان با خسارت‌های سنگین اخیر، از جمله حادثه پل بالتیمور^۵، دست‌وپنجه نرم می‌کنند.»

این گزارش نشان می‌دهد که خسارت‌های اخیر، نگرانی‌های بازار را درباره ریسک انباشت^۶، مسئولیت میان ذی‌نفعان متعدد و طولانی‌شدن روند نهایی‌شدن خسارت‌ها تشدید کرده است؛ به‌ویژه در رشته‌های مرتبط با ریسک‌های دریایی و زیرساختی.

اندی فوت^۷، مدیر بخش بیمه‌های دریایی، انرژی و خشونت سیاسی در «هاودن ری»، می‌گوید: «بازار در طول این بحران همچنان کارکرد خود را حفظ کرده است و این موضوع اهمیت فراوانی دارد. ظرفیت بیمه‌ای همچنان موجود است، اما سطح سخت‌گیری در ارزیابی و پذیرش ریسک به‌طور محسوسی

بازار جهانی بیمه اتکایی، افزایش خسارت‌ها در رشته‌های بیمه دریایی، انرژی و خشونت سیاسی، به تدریج در حال تغییر شرایط ارزیابی و صدور، سازوکارهای قیمت‌گذاری و میزان پذیرش ریسک^۱ است.

در این گزارش تأکید شده است که تداوم بی‌ثباتی ژئوپلیتیک در منطقه خلیج فارس فشار سنگینی بر بازارهای بیمه بدنه کشتی در شرایط جنگی، بیمه جنگ باربری^۲، انرژی فراساحلی^۳ و خشونت سیاسی وارد کرده است؛ این در حالی است که ظرفیت کلی بازار بیمه اتکایی همچنان در سطح قابل قبولی باقی مانده است.

از زمان تشدید تنش‌ها، تردد کشتی‌ها از تنگه هرمز به شدت کاهش یافته، بهای نفت برنت از مرز ۱۰۰ دلار در هر بشکه عبور کرده و بیمه‌گران نیز با گسترش محدوده مناطق پرخطر، حق‌بیمه‌های ریسک جنگ را به‌طور چشمگیری افزایش داده‌اند. بر اساس این تحلیل، جریان تجارت جهانی نفت پس از آغاز درگیری‌ها بیش از ۶۰ درصد افت کرده است؛ در عین حال، تغییر مسیر حمل‌ونقل و تشدید تدابیر امنیتی همچنان زنجیره‌های تأمین را مختل کرده و هزینه‌های عملیاتی را بالا برده است.

سخت‌گیری در پذیرش و ارزیابی ریسک

ریچارد میلر^۴، مدیر بخش بیمه‌های دریایی، انرژی و خشونت سیاسی در «هاودن ری»، در این‌باره اظهار می‌دارد: «واکنش

⁵ Baltimore Bridge

⁶ Aggregation exposure

⁷ Andy Foot

¹ Risk appetite

² Cargo war

³ Offshore energy

⁴ Richard Miller

اثر می‌گذارد و طیفی از ریسک‌ها را در بخش‌های گوناگون، از فناوری گرفته تا کالاهای مصرفی، تحت تأثیر قرار می‌دهد.

پیامدهای گسترده‌تری در راه است

میشل تو^۴، مدیر بخش هوش کسب‌وکار در «هاودن ری»، اظهار داشت: «بحران تنگه هرمز نشان می‌دهد که چگونه تنش‌های ژئوپلیتیک می‌توانند به سرعت به یک رویداد بیمه‌ای کلان اقتصادی با پیامدهای چندجانبه تبدیل شوند. این تأثیر تنها به بخش‌های تخصصی و بازارهای اطراف خاورمیانه محدود نمی‌شود، بلکه پیامدهای بسیار گسترده‌تری در زنجیره‌های تأمین جهانی در پی دارد که بر سایر رشته‌های کسب‌وکار نیز اثر خواهد گذاشت.»

وی می‌افزاید: «نکته مهم آن است که این رویداد همچنان در حال محک‌نحوه مدل‌سازی ریسک‌های ژئوپلیتیکی و اقتصادی به‌هم‌پیوسته توسط صنعت بیمه است. مشتریان به‌طور فزاینده‌ای بر تاب‌آوری، برنامه‌ریزی مبتنی بر سناریو و درک نقاط تمرکز ریسک در عملیات جهانی خود متمرکز هستند.»

«هاودن ری» نتیجه می‌گیرد که اگرچه تکانه اولیه ممکن است برای بخش جهانی بیمه اتکایی قابل مدیریت باقی بماند، اما اختلال طولانی‌مدت یا تشدید بیشتر تنش‌ها در نقاط کلیدی تجاری می‌تواند شرایط بازار را در اواخر سال جاری به‌طور عمده‌ای تغییر دهد.

افزایش یافته است؛ به‌ویژه در حوزه ریسک‌های مرتبط با حمل‌ونقل، انباشت ریسک در بخش‌های جنگ، ترور و خشونت سیاسی (WTPV)^۱ و سناریوهای انباشت تبعی^۲.

با وجود افزایش خسارت‌ها، تحلیل «هاودن ری» نشان می‌دهد بازار گسترده بیمه اتکایی همچنان توان جذب این تکانه را دارد. ظرفیت در بازارهای جهانی اتکایی همچنان فراوان است و نرخ‌ها در تمدیدهای اول آوریل نیز عموماً در همان سطح نتایج تمدیدهای اول ژانویه باقی مانده‌اند. با این حال، بیمه‌گران اتکایی تحولات مربوط به فشارهای تورمی و احتمال افزایش بیشتر خسارت‌ها در رشته‌های دریایی و سایر بیمه‌های تخصصی را به‌دقت زیر نظر دارند.

”بحران تنگه هرمز نشان می‌دهد که چگونه تنش‌های ژئوپلیتیکی می‌توانند به سرعت به یک رویداد بیمه‌ای کلان اقتصادی با پیامدهای چندجانبه تبدیل شوند.“

به گفته «هاودن ری»، اختلال‌های اخیر از هم‌اکنون آثار خود را بر مؤلفه‌های تورمی در بازار کالاهای اساسی، زنجیره‌های تأمین انرژی و هزینه‌های ساخت‌وساز نشان داده است. همچنین، همگام با سازگاری بیشتر اقتصادها، قیمت‌های بالاتر انرژی و ریسک‌های ناشی از تمرکز در عرضه، پیش‌بینی رشد اقتصادی کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)^۳ کاهش یافته است. این تحولات بر صنایع مختلف

³ The Organization for Economic Co-operation and Development

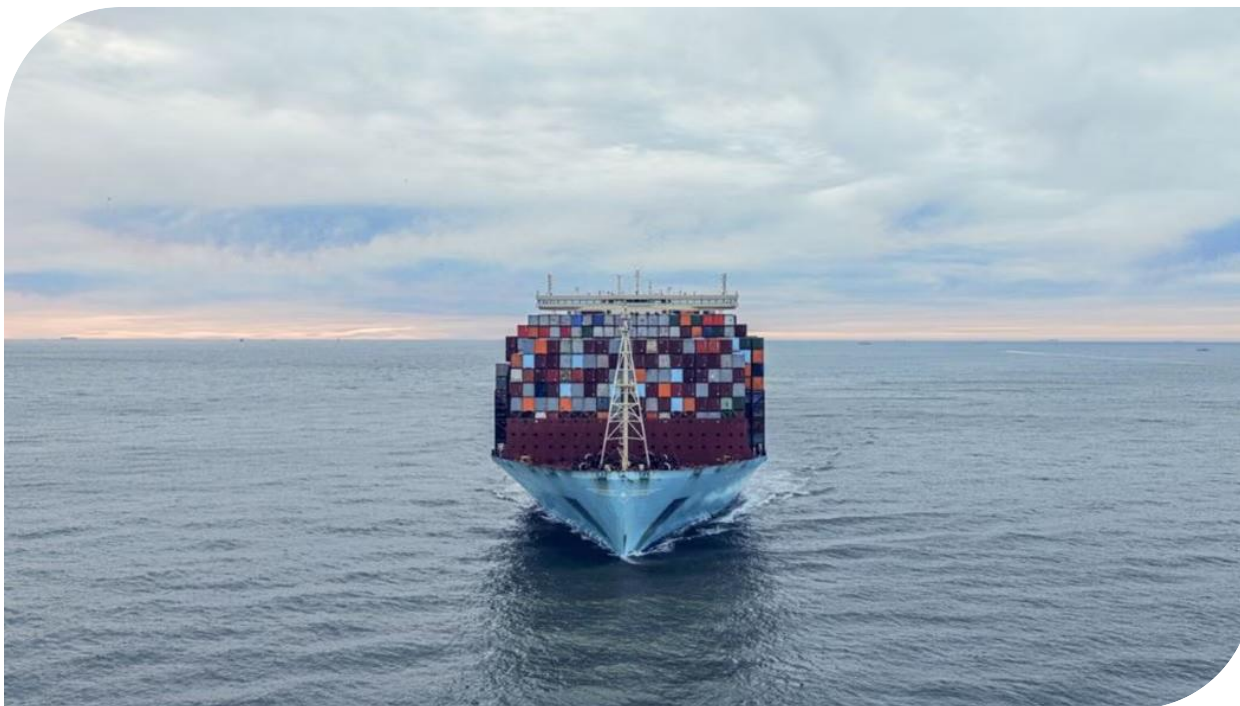
⁴ Michelle To

¹ War, Terror and Political Violence

² Contingent accumulation

۲.۲. دگرگونی الگوهای ریسک، صنعت بیمه و زنجیره‌های تأمین در سایه درگیری‌های خاورمیانه^۱

ترجمه، تدوین و ویراستاری: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

شرکت جهانی خدمات حرفه‌ای «ای.او.ان»^۲، که در زمینه راهکارهای ریسک، بازنشستگی و سلامت فعالیت می‌کند، اعلام کرده است که تداوم درگیری‌ها در خاورمیانه همچنان بازارهای بیمه، زنجیره‌های تأمین، ریسک‌های سیاسی و برنامه‌ریزی نیروی انسانی شرکت‌های فعال در عرصه بین‌المللی را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

در ویناری که شرکت ای.او.ان در ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۵ (۷ می ۲۰۲۶) با عنوان «درگیری در خاورمیانه: تحولات کلیدی و

در حالی که تنش‌های ژئوپلیتیکی خاورمیانه ادامه دارد، یک ارزیابی تازه از شرکت جهانی «ای.او.ان» نشان می‌دهد این درگیری‌ها دیگر تنها یک بحران منطقه‌ای نیستند، بلکه به عاملی ساختاری در بازتعریف ریسک‌های جهانی تبدیل شده‌اند؛ عاملی که همزمان بازارهای بیمه، زنجیره‌های تأمین، هزینه‌های حمل‌ونقل و حتی مدیریت نیروی انسانی شرکت‌های بین‌المللی را دستخوش تغییر کرده است و کسب‌وکارها را ناچار ساخته تا در فضایی از عدم قطعیت دائمی به فعالیت خود ادامه دهند.

^۱ منبع: پایگاه خبری ری‌انشورنس، تاریخ انتشار: ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۵ (۸ می ۲۰۲۶)، وبسایت:

<https://www.reinsurancene.ws/aon-says-middle-east-conflict-is-reshaping-risk-insurance-and-supply-chains>

^۲ AON

یافت، هزینه‌ها بالا رفت و استفاده از برخی مسیرها یا گزینه‌ها عملاً دشوارتر شد. بیشترین نقطه ضعف نیز از تمرکز ناشی می‌شود؛ تمرکزی که می‌تواند به یک مسیر واحد، یک تأمین‌کننده، یک محل عملیات یا حتی یک تصمیم‌گیرنده محدود باشد.

”ریسک دیگر پدیده‌ای نیست که تنها هنگام وقوع یک رویداد معنا پیدا کند، بلکه به بخشی از شرایط ثابت و ماندگار فضای کسبوکار بدل شده است.“

علی رضا، مدیر بخش مشاوره ریسک شرکت ای.او.ان در خاورمیانه، تشریح کرد، نااطمینانی‌های منطقه‌ای معمولاً پیش از آن که به کمبودهای گسترده در تأمین فیزیکی کالا منجر شوند، ابتدا بر تدارکات و حمل و نقل اثر می‌گذارند.

در شرایط فعلی خاورمیانه، نااطمینانی پیش از هر چیز در میزان قابلیت اتکای مسیرها، هزینه‌های حمل و نقل و حتی امکان‌پذیری جابه‌جایی کالا خود را نشان می‌دهد. مسیرهای ترانزیتی و محدودیت‌های ناشی از ریسک می‌توانند به سرعت تغییر کنند و همین امر، پیش از آن که وقفه‌ای در تأمین فیزیکی کالا ایجاد شود، بر تحویل محموله‌ها و حاشیه سود شرکت‌ها اثر می‌گذارد. معمولاً نخستین پیامدهای این وضعیت در سطح خدمات، حاشیه سود و جریان نقدی نمایان می‌شود.

ملاحظات عملی» برگزار کرد، کارشناسان این شرکت به بررسی این موضوع پرداختند که سازمان‌ها چگونه خود را با افزایش عدم قطعیت و تغییر شرایط بازار سازگار می‌کنند.

جو پایزرا، مدیرعامل بخش سرمایه ریسک در شرکت ای.او.ان، اظهار داشت، هم‌اکنون کسب و کارها در فضایی فعالیت می‌کنند که بی‌ثباتی در آن یک اختلال مقطعی نیست، بلکه به واقعیتی دائمی تبدیل شده است.

ریسک دیگر پدیده‌ای نیست که تنها هنگام وقوع یک رویداد معنا پیدا کند، بلکه به بخشی از شرایط ثابت و ماندگار فضای کسب و کار بدل شده است. نوسان نیز خطری دور از ذهن نیست که مدیران گه‌گاهی برای آن برنامه‌ریزی کنند؛ بلکه امروزه، حتی در دوره‌هایی که فضای خبری آرام‌تر به نظر می‌رسد، به یکی از فرض‌های اصلی هر نوع برنامه‌ریزی تبدیل شده است. به همین دلیل، حتی اگر از شدت درگیری کاسته شود، سازمان‌ها همچنان باید با سطح بالاتری از عدم قطعیت، هزینه‌های بیشتر ناشی از اختلال و حاشیه خطای کم‌تر فعالیت کنند.

ریچارد واترر^۱، مدیر جهانی بخش مشاوره ریسک در شرکت ای.او.ان، تبیین کرد، پیامدهای بی‌ثباتی ژئوپلیتیکی هم‌اکنون در زنجیره‌های تأمین جهانی و افزایش هزینه‌ها، قابل مشاهده است و تمرکز فعالیت‌ها در نقاط محدود نیز آسیب‌پذیری‌های بیشتری ایجاد کرده است.

در سطح جهانی، نخستین جایی که اثرات این شرایط نمایان شد، زنجیره‌های تأمین و هزینه‌ها بود. قابلیت اتکای تحویل^۳ کاهش

³ Delivery reliability

¹ Joe Peiser

² Richard Waterer

عمل می‌کنند. سینتیا بوریج، مدیر ارشد کارگزاری ریسک‌های تجاری ای.او.ان، می‌گوید رفتار بیمه‌گران حتی پیش از وقوع هرگونه خسارت مستقیم نیز در حال تغییر است.

تونی دی^۱، مدیر بخش مدیریت بحران شرکت ای.او.ان، خاطرنشان کرد، بیمه‌گران در حال بازنگری در میزان ریسکی^۲ هستند که تمایل دارند در بازار خاورمیانه بپذیرند. او می‌گوید: «بزرگ‌ترین تغییر این است که بیمه‌گران ناچار شده‌اند ساختار مدیریت سقف تعهدات^۳ خود در خاورمیانه را به‌طور اساسی بازنگری کنند. در نتیجه، شاهد کاهش چشم‌گیر ظرفیت‌های تخصیصی هستیم؛ موضوعی که باعث شده بسیاری از کسب‌وکارها برای تمدید پوشش‌های بیمه‌ای خود با همان سقف‌های قبلی^۴، با دشواری جدی روبه‌رو شوند.»

به گفته متخصصان حمل‌ونقل و تدارکات ای.او.ان، همزمان با تشدید نگرانی‌ها در مورد بروز اختلالات، ارزیابان ریسک توجه دقیق‌تری را معطوف به ریسک‌های مرتبط با محموله‌ها کرده‌اند.

فیل اسمیج^۵، مدیر جهانی بخش تخصص‌های صنعتی در حوزه حمل‌ونقل و تدارکات ای.او.ان، افزود: «محموله‌ها بیش از گذشته در معرض ریسک‌های تأخیر، انباشت و آسیب هنگام جابه‌جایی قرار گرفته‌اند، حتی در مواردی که هنوز سابقه خسارت ثبت نشده است. هم‌اکنون، ارزیابان ریسک با دقت بیشتری به ارزش محموله‌های در حال انتقال، مدت توقف در

^۱ Expiring limit: منظور سقف پوشش‌هایی است که در قراردادهای فعلی وجود دارد و زمان تمدید آن‌ها فرا رسیده است. در شرایط بحرانی، بیمه‌گر ممکن است دیگر حاضر نباشد همان سقف قبلی (مثلاً ۱۰۰ میلیون دلار) را دوباره بیمه کند.

^۲ Phil Smaje

از منظر نیروی کار، شرکت ای.او.ان بر این نکته تأکید دارد که تنش‌های ژئوپلیتیکی بیش از پیش به یکی از چالش‌های حوزه نیروی انسانی و مخاطرات عملیاتی برای کارفرمایان بدل شده است. پل زغبی^۱، مدیر راهکارهای استعدادیابی شرکت ای.او.ان در خاورمیانه، معتقد است سازمان‌ها به‌خوبی دریافته‌اند که آسیب‌پذیری نیروی کار می‌تواند به‌سرعت به اختلالات گسترده‌تر در کسب‌وکار منجر شود.

” محموله‌ها بیش از گذشته در معرض ریسک‌های تأخیر، انباشت و آسیب هنگام جابه‌جایی قرار گرفته‌اند، حتی در مواردی که هنوز سابقه خسارت ثبت نشده است.“

هنگامی که ریسک‌های ژئوپلیتیکی شدت می‌گیرند، معمولاً نخستین خطری که عینیت پیدا می‌کند و سریع‌ترین عاملی که می‌تواند به پیامدهای عملیاتی سرایت کند، میزان در معرض بودن نیروی کار است. برای رهبران ارشد، تحول اساسی این است که دریابند ریسک نیروی انسانی دیگر یک مسئله درجه‌دو در حوزه منابع انسانی نیست؛ بلکه به یک ریسک عملیاتی، اعتباری و حتی بیمه‌پذیر تبدیل شده است.

ای.او.ان همچنین اشاره می‌کند که شرکت‌های بیمه در نحوه تخصیص ظرفیت خود در سراسر منطقه محتاط‌تر و گزینشی‌تر

¹ Paul Zoghbi

² Tony Day

³ Exposure

^۴ Line size management: در صنعت بیمه به مدیریت حداکثر مبلغی گفته می‌شود که یک بیمه‌گر حاضر است برای یک ریسک واحد بپذیرد.

و سوابق هم‌زمان تهیه شده باشند؛ از جمله ثبت تصمیمات، ارزیابی‌های امنیتی و اقدامات مربوط به نیروی کار. مستندسازی حاکمیتی^۲ صرفاً یک الزام نظری نیست؛ بلکه نقش سند و مدرک را دارد. همین موضوع نشان می‌دهد چرا دستورالعمل‌های مدیریت بحران و چارچوب‌های سطح‌بندی و ارجاع، فراتر از نقش عملیاتی خود اهمیت دارند - زیرا مستقیماً بر نتیجه رسیدگی به خسارت اثر می‌گذارند.

بنادر یا مراکز موقت و میزان تجمع کالا - که پیش‌تر چندان مشهود نبود - توجه می‌کنند.

اندرو گرین^۱، مدیر جهانی بخش رسیدگی به خسارت در ای.او.ان، نیز افزود، کسب‌وکارها باید انتظار داشته باشند شرکت‌های بیمه در فرایند رسیدگی به خسارت، تأکید بیشتری بر مستندسازی و الزامات حاکمیتی داشته باشند. او می‌گوید: «در حوزه خسارت، بیمه‌گران بیش از گذشته انتظار دارند اسناد

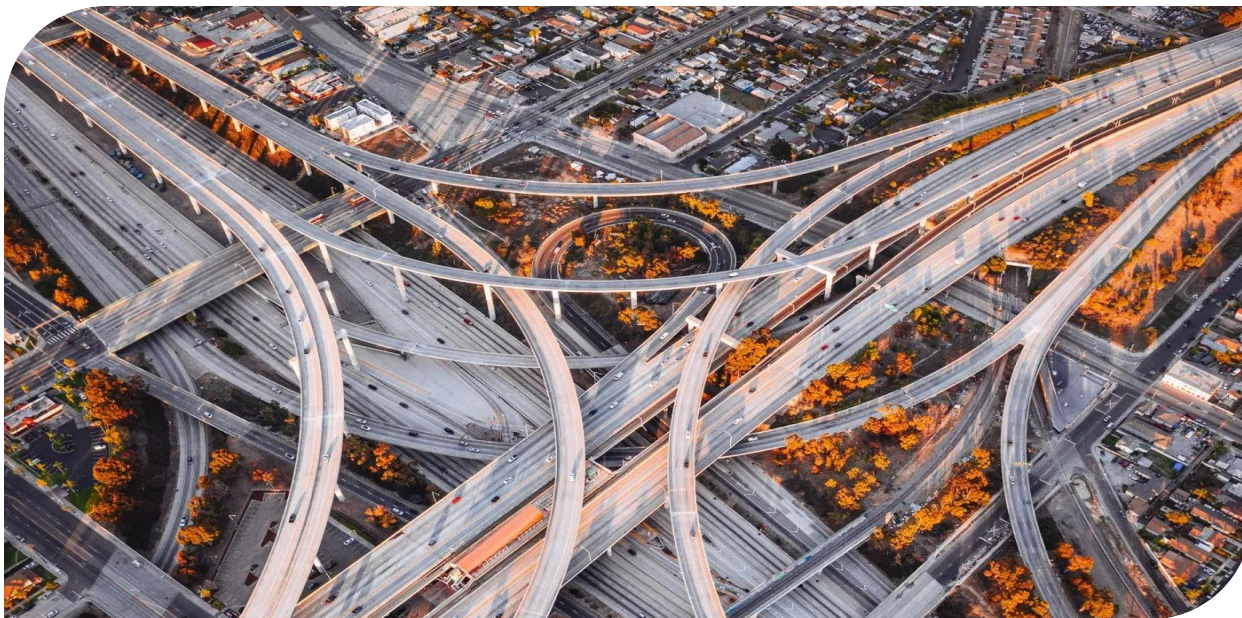
”از منظر نیروی کار شرکت ای.او.ان بر این نکته تأکید دارد که تنش‌های ژئوپلیتیکی بیش از پیش به یکی از چالش‌های حوزه نیروی انسانی و مخاطرات عملیاتی برای کرفرمایان بدل شده است.“

² Governance documentation

¹ Andrew Green

۳.۲. تداوم روند ادغام و یکپارچه‌سازی در صنعت جهانی بیمه عمر با وجود تفاوت‌های منطقه‌ای و چالش‌های اقتصادی؛ گزارشی تحلیلی از آژانس رتبه‌بندی فیچ^۱

ترجمه، تدوین و ویراستاری: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

خواهند کرد. این چشم‌انداز می‌تواند فرصتی ارزشمند برای فعالان صنعت بیمه ایران باشد تا ضمن آشنایی با فرآیندهای جهانی، راهبردهای خود را برای بهره‌برداری از تحولات آتی صنعت تنظیم کنند.

آژانس رتبه‌بندی اعتباری فیچ^۲ پیش‌بینی می‌کند روند ادغام و یکپارچه‌سازی^۳ در صنعت جهانی بیمه عمر همچنان ادامه داشته

گزارش اخیر آژانس رتبه‌بندی اعتباری فیچ از تداوم روند ادغام و یکپارچه‌سازی شرکت‌های بیمه عمر در سراسر جهان حکایت دارد. بر اساس این تحلیل، درحالی‌که ساختار و سرعت معاملات در مناطق مختلف تفاوت دارد، اما تمایل شرکت‌ها به تقویت ترازنامه، بهبود کارایی عملیاتی و سرمایه‌گذاری در خریدهای راهبردی، موتور محرک اصلی این روند است. با وجود چالش‌های اقتصاد کلان و محدودیت‌های تأمین مالی، فیچ معتقد است این عوامل به‌ندرت روند کلی ادغام‌ها را مختل

^۱ منبع: پایگاه خبری ری‌انشرنس، تاریخ انتشار: ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۵ (۱۱ می ۲۰۲۶)، وبسایت:

<https://www.reinsurancene.ws/continued-momentum-in-global-life-insurance-consolidation-across-regions-fitch>

^۲ Fitch Ratings

^۳ ادغام یا یکپارچه‌سازی (Consolidation) در صنعت مالی به فرایندی گفته می‌شود که طی آن چند شرکت یا نهاد با یکدیگر ترکیب یا یکپارچه می‌شوند - از طریق ادغام، تملک یا خرید سهام - تا به مقیاس بزرگ‌تر، کارایی بیشتر، کاهش هزینه‌ها و قدرت رقابتی بالاتر دست یابند.

میلیارد یورو از این پرتفوها در سال ۲۰۲۶ برای واگذاری عرضه شود.

باشد، هرچند سرعت و ساختار این معاملات در مناطق مختلف متفاوت خواهد بود.

”تنش‌های ژئوپلیتیک، نوسانات شرایط اقتصادی، محدودیت‌های تأمین مالی و تشدید نظارت‌ها در برخی بزرگ‌ها می‌تواند بر قیمت‌گذاری و زمان‌بندی معاملات اثر بگذارد.“

در این میان، بازار انگلستان، به‌طور فزاینده‌ای به سمت انتقال ریسک تعهدات بازنشستگی (PRT)^۳ سوق پیدا کرده است؛ فرآیندی که طی آن تعهدات طرح‌های بازنشستگی با مزایای معین^۴، همراه با دارایی‌های مرتبط، به شرکت‌های بیمه منتقل می‌شود. آژانس رتبه‌بندی فیچ پیش‌بینی می‌کند حجم معاملات انتقال ریسک تعهدات بازنشستگی در این کشور از ۳۸ میلیارد پوند در سال ۲۰۲۵ به حدود ۴۵ تا ۵۰ میلیارد پوند در سال ۲۰۲۶ افزایش یابد. به گفته فیچ، این رشد عمدتاً ناشی از تمایل مستمر صندوق‌های بازنشستگی برای کاهش مواجهه با ریسک و نیز

آژانس رتبه‌بندی فیچ می‌گوید تداوم معاملات در این حوزه تا حد زیادی ناشی از تلاش شرکت‌های بیمه برای تقویت ترازنامه‌ها، افزایش کارایی عملیاتی و هدایت سرمایه به سمت خریدها و ادغام‌هایی است که می‌تواند ارزش بلندمدت بیشتری ایجاد کند.

با وجود آنکه تنش‌های ژئوپلیتیک، نوسانات شرایط اقتصادی، محدودیت‌های تأمین مالی و تشدید نظارت‌ها در برخی بازارها می‌تواند بر قیمت‌گذاری و زمان‌بندی معاملات اثر بگذارد، آژانس رتبه‌بندی فیچ معتقد است این عوامل بعید است روند کلی و گسترده ادغام در این صنعت را به‌طور معناداری مختل کند.

به گفته فیچ، ساختار ادغام‌ها در حوزه‌های قضایی مختلف، تفاوت عمده‌ای دارند. در آلمان، بخش عمده این معاملات بر خرید و واگذاری پرتفوهای بسته^۱ یا قدیمی متمرکز است. در این بازار تنها تعداد محدودی بن‌سازه تخصصی برای مدیریت پرتفوهای ران‌آف^۲ فعال هستند و پیش‌بینی می‌شود حدود ۲۵

معمولاً از نوع «مزایای معین» (Defined Benefit)، تمام یا بخشی از تعهدات خود در قبال پرداخت مستمری به اعضا و بازنشستگان را به یک شرکت بیمه منتقل می‌کند. این انتقال معمولاً همراه با واگذاری دارایی‌های متناظر به بیمه‌گر انجام می‌شود تا شرکت بیمه مسئولیت تأمین و پرداخت تعهدات آینده را بر عهده بگیرد. هدف اصلی چنین معاملاتی کاهش ریسک‌های مالی، سرمایه‌گذاری و طول عمر برای صندوق بازنشستگی و تثبیت وضعیت تعهدات آن است. این معاملات معمولاً در قالب ابزارهایی مانند انتقال درون‌طرحی ریسک به بیمه‌گر (buy-in) یا انتقال کامل تعهدات به بیمه‌گر (buy-out) انجام می‌شوند که در آن‌ها بیمه‌گر در ازای دریافت دارایی‌ها، پرداخت مستمری‌های آتی را تضمین می‌کند.

^۱ پرتفوی بسته (Closed Portfolio): به مجموعه‌ای از بیمه‌نامه‌ها گفته می‌شود که بیمه‌نامه جدیدی به آن اضافه نمی‌شود و شرکت بیمه صرفاً تعهدات مربوط به قراردادهای موجود را تا پایان مدت آن‌ها مدیریت و تسویه می‌کند.

^۲ بن‌سازه ران‌آف (Run-off Platform): به ساختارها یا زیرساخت‌های عملیاتی تخصصی در صنعت بیمه گفته می‌شود که برای مدیریت پرتفوهای بسته یا ران‌آف ایجاد شده‌اند. این بن‌سازه‌ها وظایفی مانند اداره قراردادهای موجود، مدیریت دارایی‌ها و تعهدات، رسیدگی به خسارت‌ها و نظارت بر تسویه تدریجی تعهدات بیمه‌ای را بر عهده دارند.

^۳ انتقال ریسک تعهدات بازنشستگی (Pension Risk Transfer - PRT): به مجموعه معاملاتی گفته می‌شود که طی آن یک طرح بازنشستگی،

^۴ Defined benefit pension

مشارکت دارند، دریافته است که این شرکت‌ها چگونه هم‌زمان با مدیریت رشد، میزان مواجهه با ریسک‌های مختلف را نیز کنترل می‌کنند. از جمله این موارد می‌توان به ریسک‌های سرمایه‌گذاری، ریسک طرف مقابل^۲، ریسک‌های مقرراتی و حاکمیتی و نیز ریسک‌های اجرایی مرتبط با انجام معاملات اشاره کرد.

” در انگلستان، انتقال ریسک تعهدات بازنشستگی همچنان مهم‌ترین محرک فعالیت‌های یکپارچه‌سازی در بزار به‌شمار می‌رود.“

راهبرد سرمایه‌گذاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا شرکت‌های خریدار ممکن است برای دستیابی به بازدهی بالاتر، بخشی از سرمایه‌گذاری‌های خود را به دارایی‌های کم‌نقدشونده‌تر یا دارایی‌ها با بازدهی بیشتر اختصاص دهند. در تحلیل معاملات ادغام و تملک، آژانس رتبه‌بندی فیچ اثر این معاملات را بر شاخص‌های کلیدی مالی - به‌ویژه اهرم مالی^۴ - بر اساس ترازنامه‌های تجمیعی فرضی^۵ ارزیابی می‌کند.

می‌شود؛ به‌عبارت دیگر، خطر آنکه طرف قرارداد نتواند یا نخواهد تعهدات مالی توافق‌شده را در موعد مقرر ایفا کند.
^۴ اهرم مالی (Leverage) به میزان استفاده یک شرکت از بدهی یا تعهدات مالی در تأمین منابع مالی خود اشاره دارد و نشان می‌دهد چه نسبتی از دارایی‌ها یا سرمایه شرکت از طریق بدهی تأمین شده است. افزایش اهرم مالی می‌تواند بازده بالقوه سرمایه را افزایش دهد، اما در عین حال سطح ریسک مالی شرکت را نیز بالا می‌برد.

^۵ ترازنامه تجمیعی فرضی (Pro Forma Combined Balance Sheet) به صورت مالی برآوردی گفته می‌شود که با فرض انجام یک معامله - مانند ادغام یا تملک - تهیه می‌گردد و نشان می‌دهد اگر این معامله

تمایل شرکت‌های بیمه به گسترش فعالیت و افزایش مقیاس از طریق این نوع معاملات است.

در هلند نیز الگوی مشابهی در حال شکل‌گیری است و انتظار می‌رود حدود ۱۰ میلیارد یورو از تعهدات بازنشستگی در سال ۲۰۲۶ به شرکت‌های بیمه منتقل شود. در مقابل، در بازارهایی مانند فرانسه و برخی دیگر از حوزه‌های اروپایی، به دلیل تفاوت‌های ساختاری در نظام‌های بازنشستگی، فعالیت در حوزه معاملات انتقال ریسک تعهدات بازنشستگی (PRT) همچنان محدود است.

در ایالات متحده، روند ادغام در صنعت بیمه عمدتاً با ترکیبی از بیمه اتکایی دارایی‌محور^۱ و نیز فعالیت‌های گسترده ادغام و تملیک^۲ شرکت‌ها همراه است؛ معاملاتی که شامل انتقال بلوکی پرتفوها و حتی فروش کامل شرکت‌ها نیز می‌شود. در مقابل، در منطقه آسیا-اقیانوسیه، ادغام‌ها معمولاً با رویکردی گزینشی‌تر انجام می‌شوند و در ژاپن نیز هنوز چارچوب داخلی مشخصی برای معاملات انتقال ریسک تعهدات بازنشستگی وجود ندارد.

آژانس رتبه‌بندی فیچ تأکید می‌کند که در ارزیابی خود از شرکت‌های بیمه‌ای که در فرآیند ادغام و یکپارچه‌سازی،

^۱ بیمه اتکایی دارایی‌محور (Asset-Intensive Reinsurance) به نوعی از قراردادهای بیمه اتکایی گفته می‌شود که در آن، علاوه بر انتقال بخشی از تعهدات بیمه‌ای، دارایی‌های پشتیبان این تعهدات نیز به بیمه‌گر اتکایی منتقل یا تحت مدیریت او قرار می‌گیرد. این ساختار معمولاً در پرتفوهای بلندمدت، به‌ویژه در بیمه‌های عمر و مستمري، به‌کار می‌رود و هدف آن بهینه‌سازی مدیریت سرمایه، کاهش ریسک ترازنامه و افزایش کارایی مالی است.

^۲ Merger and Acquisition (M&A)

^۳ ریسک طرف مقابل (Counterparty Risk) به احتمال زیان ناشی از ناتوانی یا قصور یکی از طرف‌های قرارداد مالی در انجام تعهدات خود گفته

بهینه‌سازی الزامات سرمایه نظارتی^۳ و افزایش کارایی اقتصادی استفاده می‌شود.

”بازار معاملات انتقال بلوکی پرتفوها و فروش کامل شرکت‌ها همچنان فعال است.“

بازار معاملات انتقال بلوکی پرتفوها و فروش کامل شرکت‌ها همچنان فعال است، هرچند این معاملات به‌طور نامنظم رخ می‌دهند. در این میان، شرکت‌های بیمه تلاش می‌کنند بخشی از تعهدات قدیمی خود - از جمله تعهدات مرتبط با بیمه‌های مراقبت بلندمدت و برخی پرتفویهای مستمری^۴ - را واگذار نمایند. همچنین، مشارکت‌های راهبردی میان شرکت‌های بیمه و مدیران دارایی‌های جایگزین همچنان در حال گسترش است و این همکاری‌ها از طریق ترکیبی از تملک‌ها، سرمایه‌گذاری‌های اقلیت و قراردادهای بیمه اتکایی شکل می‌گیرد.

آژانس رتبه‌بندی فیچ اشاره می‌کند که در سراسر منطقه آسیا - اقیانوسیه، روند یکپارچه‌سازی در صنعت بیمه پراکنده‌تر است و عموماً بیش از آنکه بر انتقال‌های بزرگ پرتفویهای بسته متکی باشد، از ساختاردهی مجدد پرتفوها، خروج راهبردی از برخی فعالیت‌ها و بهینه‌سازی ترانزنامه ناشی می‌شود. در ژاپن نیز با عنایت به تغییرات مقرراتی که قرار است از سال ۲۰۲۶ اجرایی شود، استفاده از بیمه اتکایی دارایی محور رو به افزایش است؛ معاملاتی که در بسیاری موارد با طرف‌های اتکایی برون‌مرزی،

اخیر بیش از ۷ میلیارد یورو از تعهدات بازنشستگی را بر عهده گرفته‌اند و پیش‌بینی می‌شود مجموع انتقال این تعهدات تا سال ۲۰۲۷ به حدود ۲۰ تا ۳۰ میلیارد یورو برسد. با این حال، این بازار همچنان در اختیار تعداد محدودی از شرکت‌های بیمه داخلی متمرکز است و به دلیل وجود موانع مقرراتی و نظارت بانک مرکزی هلند^۱، حضور بازیگران بین‌المللی در آن محدود باقی مانده است.

در آلمان نیز انتظار می‌رود این کشور همچنان مهم‌ترین بازار تجمیع پرتفویهای بسته در اروپا باقی بماند. با وجود بیش از ۱۰۰ میلیارد یورو تعهدات قدیمی که همچنان در جریان است، پیش‌بینی می‌شود حجم معاملات در این حوزه در سال ۲۰۲۶ به حدود ۲۵ میلیارد یورو برسد.

افزایش هزینه‌های عملیاتی و نگهداری سامانه‌های فناوری اطلاعات، در کنار پیچیدگی‌های مدیریت پرتفویهای در جریان^۲ که به تدریج در حال کاهش‌اند، همچنان شرکت‌های بیمه را به واگذاری این پرتفوها ترغیب می‌کند. آژانس رتبه‌بندی فیچ اشاره می‌کند که چنین معاملاتی به شرکت‌های بیمه کمک می‌کند کارایی سرمایه خود را بهبود بخشند و تمرکز بیشتری بر توسعه کسب‌وکارهای جدید داشته باشند، هرچند حجم سالانه این معاملات ممکن است بسته به زمان انجام معاملات بزرگ دچار نوسان شود.

در ایالات متحده، آژانس رتبه‌بندی فیچ بر تداوم قدرت روند یکپارچه‌سازی مبتنی بر بیمه اتکایی تأکید دارد؛ به‌ویژه از طریق ساختارهای برون‌مرزی وابسته که با مدیران سرمایه‌گذاری جایگزین در ارتباط هستند. از این ساختارها اغلب برای

³ Statutory capital

⁴ Annuity

¹ De Nederlandsche Bank

² In-force portfolio

انتقال پرتفوها محسوب می‌شود؛ در ژاپن نیز نهادهای ناظر، نظارت خود بر معاملات بیمه اتکایی دارای محور را افزایش داده‌اند و به‌ویژه بر میزان مواجهه با طرف‌های مقابل و تمرکز ریسک تأکید دارند.

ریشیکش سیواکومار^۴، مشاور ارشد مالی (CFA)^۵، دیدگاه آژانس رتبه‌بندی فیچ را این‌گونه خلاصه می‌کند: «فیچ انتظار دارد روند یکپارچه‌سازی در صنعت جهانی بیمه عمر همچنان ادامه یابد؛ روندی که از وجود جریان نسبتاً پایدار معاملات، تمایل شرکت‌های بیمه به به‌کارگیری سرمایه در خریدها و نیز استفاده فزاینده از ساختارهای نوآورانه در معاملات حمایت می‌شود. با این حال، نوسانات شرایط اقتصاد کلان و تأمین مالی، همراه با افزایش نظارت‌های مقرراتی، ممکن است حجم معاملات را محدود کند، اما بعید است به‌طور معناداری از شتاب روند یکپارچه‌سازی بکاهد.»

در مجموع، آژانس رتبه‌بندی فیچ بر این باور است، توانایی اجرای معاملات، قابلیت یکپارچه‌سازی پس از معامله و مدیریت ریسک سرمایه‌گذاری همچنان از عوامل کلیدی در ارزیابی فعالیت‌های ادغام و یکپارچه‌سازی به‌شمار می‌روند؛ به‌ویژه در مواردی که معاملات شامل ساختارهای برون‌مرزی، تعهدات پیچیده یا سازوکارهای سرمایه‌گذاری وابسته، باشند.

از جمله شرکت‌های بیمه اتکایی مستقر در برمودا، انجام می‌شود.

همچنین آژانس رتبه‌بندی فیچ تأکید می‌کند، تحولات مقرراتی می‌تواند بر ساختار و درعین‌حال بر جذابیت معاملات یکپارچه‌سازی اثرگذار باشد. در انگلستان، تغییرات پیشنهادی «سازمان مقررات احتیاطی»^۱ در خصوص الزامات سرمایه مربوط به بیمه اتکایی تأمین‌شده^۲ ممکن است از سال ۲۰۲۶ به‌طور معتناهی هزینه‌های سرمایه‌ای را افزایش دهد؛ موضوعی که می‌تواند وابستگی شرکت‌ها به این ساختارها را کاهش دهد و بخشی از فعالیت‌ها را به سمت شیوه‌های جایگزین به‌کارگیری سرمایه هدایت کند.

” در ایالات متحده، آژانس رتبه‌بندی فیچ بر تداوم قدرت روند یکپارچه‌سازی مبتنی بر بیمه اتکایی تأکید دارد.“

در ایالات متحده نیز تغییرات پیشنهادی در نحوه محاسبه سرمایه مبتنی بر ریسک^۳ برای برخی دارای‌های ساختاریافته ممکن است بر رفتار سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه اثر بگذارد. در آلمان، اخذ تأییدیه از نهاد ناظر همچنان یکی از عناصر اصلی در

⁴ Rishikesh Sivakumar
⁵ Chief Financial Advisor

¹ Prudential Regulation Authority
² Funded reinsurance
³ Risk-Based Capital

بینش‌های تازه

۱.۳. رکورد جهانی شکاف پوشش فوت در سالی که گذشت

۲.۳. پوشش درمان‌های فردا: توازن میان نوآوری‌های پزشکی و

واقعیت‌های اجرایی

۱.۳. رکورد جهانی شکاف پوشش فوت در سالی که گذشت^۱

نگارندگان: Caroline De Souza Rodrigues Cabral، اقتصاددان ارشد، مؤسسه سوئیس‌ری؛ Vinitha Ajit، تحلیلگر پژوهشی، مؤسسه سوئیس‌ری.

ترجمه، تدوین و ویراستاری: مهدی ملائی، کارشناسی امور بین‌الملل، پژوهشکده بیمه

فناوری‌های نوین، به‌ویژه ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی، می‌توانند به کاهش بخشی از موانع دسترسی و آگاهی در بازار بیمه کمک کنند.

مقدمه

شاخص تاب‌آوری ریسک فوت^۲ مؤسسه سوئیس‌ری، که میزان محافظت مالی خانواده‌ها در صورت فوت نان‌آور خانه را نشان می‌دهد، در سال ۲۰۲۴ به ۴۴ درصد رسید. اگرچه این رقم نسبت به سال ۲۰۲۳، اندکی افزایش داشت، اما همچنان پایین‌تر از سطح یک دهه گذشته است. براساس ارقام مطلق، شکاف پوشش بیمه‌ای فوت^۳ یعنی تفاوت میان میزان پوشش مورد نیاز

در سال گذشته، تصویر امنیت مالی بسیاری از خانوارها در جهان با نشانه‌ای نگران‌کننده همراه شد: شکاف جهانی پوشش بیمه‌ای ریسک فوت به رکورد ۴۳۲ میلیارد دلار رسید. این رقم نشان می‌دهد بخش بزرگی از خانواده‌ها در صورت از دست دادن نان‌آور خود، از پشتوانه مالی کافی برخوردار نیستند. گزارش تازه مؤسسه سوئیس‌ری نشان می‌دهد اگرچه برخی شاخص‌های تاب‌آوری مالی در سال ۲۰۲۴ اندکی بهبود یافته‌اند، اما فاصله میان نیاز واقعی خانوارها به پوشش بیمه‌ای و آنچه در عمل در اختیار دارند، همچنان چشمگیر است. در چنین شرایطی، تحولات جمعیتی، فشارهای اقتصادی و تغییر الگوهای تقاضا در حال بازتعریف نقش بیمه‌های زندگی هستند؛ در حالی که

^۱ منبع: مؤسسه سوئیس‌ری، تاریخ انتشار: اردیبهشت ۱۴۰۵ (آوریل ۲۰۲۶)؛ وبسایت:

<https://www.swissre.com/institute/research/topics-and-risk-dialogues/climate-and-natural-catastrophe-risk/growing-exposure/global-mortality-protection-gap.html>

^۲ Mortality Resilience Index

^۳ Mortality protection gap

ساختاری بر میزان پوشش‌های موجود، تأثیر منفی گذاشته است. در بازارهای نوظهور، تاب‌آوری در برابر ریسک فوت به تدریج بهبود یافت، اما این رشد از سطحی بسیار پایین‌تر آغاز شد و همچنان به دلیل افزایش سریع نیاز به پوشش‌های بیمه‌ای، محدود باقی مانده است.

”شاخص تاب‌آوری ریسک فوت مؤسسه سوئیس‌ری، که میزان محافظت مالی خانواده‌ها در صورت فوت نان‌آور خانه را نشان می‌دهد، در سال ۲۰۲۴ به ۴۴ درصد رسید.“

رکورد ۴۳۲ میلیارد دلاری شکاف پوشش فوت

علی‌رغم بهبود تاب‌آوری در برابر ریسک فوت طی سال ۲۰۲۴، شکاف جهانی پوشش بیمه‌ای فوت به رقم بی‌سابقه ۴۳۲ میلیارد دلار از لحاظ مقادیر اسمی^۳ رسید. این شکاف که به‌عنوان تفاوت بین پوشش مورد نیاز و پوشش موجود و معادل حق بیمه تعریف می‌شود^۴، همچنان در حال افزایش است، زیرا میزان دارایی‌هایی که خانوارها برای محافظت از آن نیاز دارند، پیوسته رو به فزونی است. این پویایی توسط عوامل زیر هدایت می‌شود: توسعه اقتصادی، تورم، افزایش بار بدهی‌ها و نیازهای رو به رشد برای جایگزینی درآمد^۵. این شکاف، بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴، در هر دو گروه بازارهای پیشرفته و نوظهور، به‌طور

جمله بازپرداخت بدهی‌هایی مانند وام مسکن و منابع مالی در دسترس، تعریف می‌شود. منابع در دسترس شامل دارایی‌های مالی، مبالغ پرداختی حاصل از بیمه‌نامه‌های عمر و مزایای تأمین اجتماعی است.

^۵ Income replacement

و پوشش موجود، به رکورد ۴۳۲ میلیارد دلار معادل حق بیمه^۱ رسید. بررسی‌ها نشان می‌دهند بازارهای پیشرفته از مقاومت مالی بیشتری برخوردارند، اما حمایت ساختاری ضعیف‌تری نسبت به تقاضای مرسوم بیمه فوت دارند؛ درحالی‌که بازارهای نوظهور تاب‌آوری مالی کمتری دارند، اما امکان رشد بلندمدت آن‌ها قوی‌تر است. چالش اصلی برای شرکت‌های بیمه، افزایش نرخ پوشش بیمه‌ای در کنار سازگاری محصولات و کانال‌های توزیع با تغییرات جمعیتی و نیازهای جدید مشتریان است. در این میان، فناوری مبتنی بر هوش مصنوعی با اجرای دقیق می‌تواند نقش مهمی در پاسخ مؤثر صنعت ایفا کند.

پوشش فوت، یکی از اصلی‌ترین ارزش‌های پیشنهادی بیمه عمر است که به خانوارها کمک می‌کند در صورت فوت نان‌آور، سطح معیشت خود را حفظ کنند. طبق «شاخص تاب‌آوری ریسک فوت» مؤسسه سوئیس‌ری، در سال ۲۰۲۴، نسبت پوشش موجود به پوشش مورد نیاز، معادل ۴۴.۴ درصد بوده است. این رقم نشان می‌دهد که خانوارها همچنان بیش از نیمی از دارایی‌های لازم (حدود ۵۶ درصد) برای تأمین نیازهای مالی افراد تحت تکفل خود را در اختیار ندارند. با وجود بهبود جزئی نسبت به رقم ۴۳.۶ درصدی در سال ۲۰۲۳، تاب‌آوری جهانی در برابر ریسک فوت همچنان پایین‌تر از سطح یک دهه گذشته است که در آن زمان، به ۴۵.۶ درصد رسیده بود (به جدول ۳ مراجعه کنید). دلیل اصلی این روند، کاهش این شاخص در بازارهای پیشرفته آمریکای شمالی و منطقه «امی»^۲ (اروپا، خاورمیانه و آفریقا) است؛ مناطقی که در آن‌ها چالش‌های

^۱ Premium equivalent

^۲ EMEA

^۳ Nominal term

^۴ در اینجا، شکاف پوشش بیمه‌ای فوت را به‌عنوان تفاوت میان منابع مالی موردنیاز برای حفظ سطح معیشت یک خانوار در صورت فوت نان‌آور از

تجمیعی به ترتیب ۳۶ و ۳۴ درصد، به صورت مقادیر اسمی، افزایش یافته است.

جدول ۳: شاخص تاب‌آوری ریسک فوت و شکاف پوششی بر اساس منطقه*

	شکاف حفاظتی (به میلیارد دلار)			شاخص تاب‌آوری (به درصد)			
	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۱۴	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۱۴	
شاخص تاب‌آوری ریسک فوت	۴۳۲	۴۲۳	۳۲۱	▲	۴۴/۴	۴۳/۶	۴۵/۶
آمریکای شمالی	۸۵	۸۶	۵۷	▲	۵۲/۶	۵۱/۰	۵۷/۰
آمریکای لاتین	۴۲	۴۴	۴۸	▲	۴۹/۶	۴۵/۷	۳۸/۰
بازارهای پیشرفته منطقه‌امی	۴۹	۴۷	۳۲	▲	۶۰/۲	۶۰/۱	۶۷/۰
بازارهای نوظهور منطقه‌امی	۹۶	۹۰	۷۵	▼	۲۴/۵	۲۴/۹	۲۸/۱
بازارهای پیشرفته منطقه آسیا-اقیانوسیه	۲۷	۲۸	۲۹	▲	۶۲/۷	۶۱/۹	۶۰/۲
بازارهای نوظهور منطقه آسیا-اقیانوسیه	۱۳۳	۱۲۸	۸۰	▲	۳۰/۵	۳۰/۰	۲۳/۸
چین	۷۶	۷۴	۴۱	▲	۳۹/۲	۳۸/۳	۳۳/۰
بازارهای پیشرفته	۱۶۱	۱۶۱	۱۱۹	▲	۵۷/۱	۵۶/۱	۶۱/۰
بازارهای نوظهور	۲۷۱	۲۶۱	۲۰۳	▲	۳۲/۶	۳۱/۷	۲۹/۲

***یادداشت:** شاخص تاب‌آوری ریسک فوت، نسبت پوشش موجود به پوشش مورد نیاز را اندازه‌گیری می‌کند و در مقیاسی از ۰ تا ۱۰۰ درصد بیان می‌شود. مقادیر بالاتر نشان‌دهنده سطح بالاتری از پوشش نسبت به نیازها و در نتیجه تاب‌آوری بیشتر است. شکاف‌های پوشش معادل حق بیمه بیان می‌شوند.

کاهش مزایای تأمین اجتماعی در افزایش شکاف پوشش بیمه‌ای نقش داشته است.

تاب‌آوری ریسک فوت در بازارهای نوظهور با ثبت ۳۲/۶ درصد به تدریج بهبود یافته است، اما همچنان به مراتب پایین‌تر از سطوح مشاهده‌شده در بازارهای پیشرفته قرار دارد. شکاف پوشش بیمه‌ای ریسک فوت نیز از سال ۲۰۱۴ تاکنون از لحاظ اسمی افزایش یافته است و در سال ۲۰۲۴ به ۲۷۱ میلیارد دلار رسید؛ رقمی که معادل ۶۳ درصد از کل شکاف پوشش جهانی است. بخش عمده این وضعیت بازتابی از رشد اقتصادی و در پی آن، افزایش نیاز به جایگزینی درآمد در منطقه نوظهور آسیا-اقیانوسیه است.

چین همچنان بازاری بزرگ اما کم‌پوشش از لحاظ بیمه‌ای محسوب می‌شود. از سال ۲۰۱۴ تاکنون، شاخص تاب‌آوری ریسک فوت در این کشور ۶/۲ واحد درصد بهبود یافته است، اما شکاف پوشش بیمه‌ای در سال ۲۰۲۴ به ۷۶ میلیارد دلار افزایش یافت. در سطح گسترده‌تر در منطقه نوظهور آسیا-اقیانوسیه نیز، تاب‌آوری ریسک فوت بهبود یافت که این امر با گسترش پوشش بیمه‌های زندگی و نیز توسعه بیشتر نظام‌های تأمین اجتماعی پشتیبانی شده است. در آمریکای لاتین نیز تاب‌آوری ریسک فوت بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴، ۱۱/۶ واحد درصد افزایش یافت، زیرا نسبت پوشش بیمه عمر به

در بازارهای پیشرفته، شاخص تاب‌آوری ریسک فوت همچنان در سطح نسبتاً بالایی قرار دارد و در سال ۲۰۲۴ معادل ۵۷ درصد ثبت شد؛ با این وجود، این رقم نسبت به ۶۱ درصد در سال ۲۰۱۴ کاهش یافته است. در عین حال، شکاف پوشش بیمه‌ای طی دهه گذشته از نظر اسمی روندی افزایشی داشت و در سال ۲۰۲۴ به رقم ۱۶۱ میلیارد دلار حق بیمه رسید. این وضعیت بیانگر رشد کندتر پوشش‌های سنتی بیمه عمر در برابر ریسک فوت، هم‌زمان با افزایش نیازهای پوششی است.

”علی‌رغم بهبود تاب‌آوری در برابر ریسک فوت طی سال ۲۰۲۴، شکاف جهانی پوشش بیمه‌ای فوت به رقم بی‌سابقه ۴۳۲ میلیارد دلار از لحاظ مقادیر اسمی رسید.“

در ایالات متحده، شاخص تاب‌آوری ریسک فوت به ۵۰ درصد کاهش یافت و شکاف پوشش بیمه‌ای به حدود ۸۳ میلیارد دلار افزایش یافت؛ به گونه‌ای که نیاز به جایگزینی درآمد ناشی از رشد دستمزدها و افزایش بدهی‌ها، با سرعتی بیش از توسعه پوشش‌های بیمه عمر افزایش یافته است. در انگلستان نیز روند مشابهی مشاهده می‌شود؛ به طوری که شاخص تاب‌آوری ریسک فوت از ۷۳ درصد در سال ۲۰۱۴ به ۵۸ درصد در سال ۲۰۲۴ کاهش یافت و شکاف پوشش بیمه‌ای تقریباً دو برابر شد و به ۷/۵ میلیارد دلار رسید. در منطقه پیشرفته امی نیز رکود یا

سال‌های ۲۰۲۶ تا ۲۰۳۵ با نرخ رشد مرکب سالانه کمتر از ۳ درصد افزایش یابد؛ رقمی که به مراتب پایین‌تر از رشد ۸/۶ درصدی در دوره ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۵ است. این کاهش سرعت رشد در چین بازتابی از بالغ‌تر شدن بازار، تضعیف مزیت‌های جمعیتی و نیز شرایط کلان اقتصادی ضعیف‌تر نسبت به دهه گذشته است.

” با نگاهی به آینده، بازارهای نوظهور ظرفیت بیشتری برای کاهش شکاف‌های پوشش بیمه‌ای خود دارند.“

انتظار می‌رود رشد حق بیمه پوشش‌های ریسک در بیمه‌های زندگی در بازارهای پیشرفته همچنان محدود باقی بماند؛ امری که بازتابی از تحولات جمعیتی و نیز تغییر تدریجی تقاضای محصولات از پوشش‌های سنتی ریسک فوت به سایر انواع محصولات است. همان‌گونه که در [چهارمین گزارش سیگمای سوئیس‌ری](#) در سال ۲۰۲۵ اشاره شده است، کند شدن رشد جمعیت، کاهش نرخ باروری و افزایش امید به زندگی در حال دگرگونی چشم‌انداز بیمه‌های زندگی هستند.^۳ در بازارهای پیشرفته، کاهش جمعیت در سن کار و تغییر در ساختار خانوارها، برخی از محرک‌های سنتی تقاضا برای پوشش ریسک فوت را تضعیف کرده است. در عین حال، خانوارهای تک‌نفره نیز شیوع بیشتری پیدا کرده‌اند. برای نمونه، در ژاپن بر

نیازهای حفاظتی از حدود ۲۵ درصد به ۳۲ درصد افزایش یافت.^۱

رشد پوشش‌های حفاظتی به تدریج در حال انتقال به سمت بازارهای نوظهور است

با نگاهی به آینده، بازارهای نوظهور ظرفیت بیشتری برای کاهش شکاف‌های پوشش بیمه‌ای خود دارند. با کنار گذاشتن چین، پیش‌بینی می‌شود حق بیمه پوشش‌های ریسک در بیمه‌های زندگی (به جز بخش‌های پس‌اندازی) طی ده سال آتی با نرخ رشد مرکب سالانه (CAGR)^۲ نزدیک به ۵ درصد افزایش یابد؛ نرخ‌ی که بالاتر از رشد ۳/۵ درصدی در دهه گذشته است (جدول ۳). ضریب نفوذ بیمه همچنان پایین است (حدود ۲ درصد در بازارهای نوظهور در برابر ۴ درصد در بازارهای پیشرفته) و ساختارهای جمعیتی مساعد همراه با افزایش درآمد، از گسترش بلندمدت این بازار حمایت می‌کنند. بر اساس نظرسنجی مصرف‌کنندگان آسیا در سال ۲۰۲۵ توسط مؤسسه سوئیس‌ری^۴، تمایل مصرف‌کنندگان نیز بالاتر ارزیابی شده است؛ به طوری که حدود ۶۰ درصد از پاسخ‌دهندگان در بازارهای نوظهور آسیا-اقیانوسیه اعلام کرده‌اند که در سال آینده به خرید پوشش‌های حفاظتی بیمه عمر علاقه‌مند هستند، در حالی که این نسبت در بازارهای پیشرفته این منطقه حدود یک‌سوم است.^۵ در چین، با وجود آنکه نیازهای بنیادی به پوشش بیمه‌ای همچنان چشمگیر است، رشد پوشش‌های حفاظتی در حال کند شدن است. انتظار می‌رود حق بیمه‌ها طی

³ 2025 Asia Consumer Survey

⁴ Swiss Re Institute

⁵ Asia Life & Health consumer survey 2025, Swiss Re Institute, July 2025

⁶ [sigma 4/2025 - Life\(span\) insurance](#), Swiss Re Institute, 22 October 2025.

^۱ کاهش شکاف پوشش بیمه‌ای در آمریکای لاتین در سال‌های اخیر، ناشی از دو عامل بوده است: افزایش سطح پوشش‌های بیمه‌ای در دسترس و کاهش ارزش ارزهای منطقه؛ عاملی که باعث شد اندازه این شکاف بر حسب دلار آمریکا کوچک‌تر به نظر برسد.

² Compound annual growth rate

راهکارهای خصوصی تأمین درآمد بازنشستگی را افزایش می‌دهد. این تحولات فرصتی فراهم می‌کند تا بیمه‌گران محصولات و راهکارهایی متناسب با نیازهای متغیر مشتریان را طراحی و ارائه کنند.

کاهش موانع برخورداری از پوشش‌های بیمه‌ای توسط فناوری

فناوری می‌تواند به کاهش برخی از اصطکاک‌هایی کمک کند که مانع از گسترش برخورداری از بیمه‌های زندگی می‌شوند؛ به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند درک محصولات، پیچیدگی آن‌ها و دسترسی به مشاوره. بین‌سازهای دیجیتال، از جمله وبسایت‌ها، اپلیکیشن‌ها و شبکه‌های اجتماعی شرکت‌های بیمه، می‌توانند نقش مهمی در افزایش آگاهی مصرف‌کنندگان و تسهیل در دسترسی به اطلاعات محصولات ایفا کنند. بر اساس نظرسنجی مصرف‌کنندگان در سال ۲۰۲۵، بیش از ۴۰ درصد از پاسخ‌دهندگان اعلام کرده‌اند که برای دریافت اطلاعات در زمان خرید محصول از وبسایت‌ها یا اپلیکیشن‌های رسمی استفاده می‌کنند، در حالی که ۲۸ درصد نیز به صفحات شبکه‌های اجتماعی مراجعه می‌کنند.^۵ روندهای مشابهی در بازارهای بالغی همچون ایالات متحده نیز مشاهده شده است، به‌ویژه در میان بزرگسالان جوان‌تر^۶. در عین حال، به نظر می‌رسد ابزارهای دیجیتال، جایگزین کامل تعامل انسانی نمی‌شوند، بلکه آن را تکمیل می‌کنند؛ زیرا مصرف‌کنندگان در گروه‌های سنی مختلف همچنان مدل‌های ترکیبی را ترجیح می‌دهند که تعامل دیجیتال را با دسترسی به مشاور تلفیق

اساس آخرین داده‌ها، این نوع خانوارها، ۳۴ درصد از کل خانوارها را تشکیل می‌دهند، درحالی‌که این سهم در سال ۱۹۸۰، حدود ۲۰ درصد بود؛ روندی مشابه نیز در ایالات متحده و اروپا مشاهده می‌شود. هم‌زمان، پیش‌بینی می‌شود جمعیت افراد ۶۵ سال به بالا در کشورهای دارای درآمد بالا تا سال ۲۰۵۰ حدود ۳۵ درصد افزایش یابد.

” فناوری می‌تواند به کاهش برخی از اصطکاک‌هایی کمک کند که مانع از گسترش برخورداری از بیمه‌های زندگی می‌شوند.“

پیامد این تحولات برای شرکت‌های بیمه، دگرگونی گسترده‌تر در الگوی تقاضای محصولات است. هرچه افراد عمر طولانی‌تری داشته باشند و بخش بزرگ‌تری از زندگی خود را در دوران بازنشستگی سپری کنند، انتظار می‌رود تقاضا برای درآمد بازنشستگی، راهکارهای پوشش ریسک طول عمر و محصولات مرتبط با سلامت افزایش یابد. در بازارهای پیشرفته، تحلیل مؤسسه سوئیس‌ری نشان می‌دهد که این روندها احتمالاً بر پتانسیل رشد بلندمدت محصولات پوشش ریسک فوت و محصولات انباشتی پس‌اندازی^۱ فشار وارد می‌کند؛ درحالی‌که برای کسب و کارهای خروج از مرحله انباشت^۲ نوعی باد موافق برای رشد ایجاد می‌کند. گذار مداوم از نظام‌های بازنشستگی با مزایای معین (DB)^۳ به نظام‌های مبتنی بر مشارکت معین (DC)^۴ نیز این روند را تقویت می‌کند، زیرا نیاز خانوارها به

⁵ Asia Life & Health consumer survey 2025, op.cit

⁶ Adults Age 30 and Younger Overestimate Life Insurance Cost by 10–12 Times, LIMRA, 25 June 2025.

¹ Savings accumulation product

² Decumulation business

³ Defined benefit

⁴ Defined contribution

بیمه‌ای را تشریح کنند. در یک نظرسنجی جهانی اخیر از مصرف‌کنندگان، ۷۴/۵ درصد از کاربران ربات‌های سخنگوی بیمه‌ای اعلام کرده‌اند که از این تعامل راضی یا بسیار راضی بوده‌اند.^۵ ورای بهبود تجربه مشتری، این ابزارها می‌توانند به شرکت‌های بیمه کمک کنند تا با سرعت بیشتری پاسخ‌گو باشند، حجم بیشتری از پرسش‌های متداول را مدیریت کنند و هزینه‌های خدمات‌رسانی را کاهش دهند. این موضوع برای گسترش استفاده از پوشش‌های بیمه‌ای اهمیت دارد، زیرا زمان‌های طولانی برای پاسخ‌گویی، مستندات پیچیده و دسترسی محدود به راهنما می‌تواند مصرف‌کنندگان را از خرید پوشش بیمه‌ای منصرف کند. در صورت استفاده مؤثر، ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی این ظرفیت را دارند که کارایی عملیاتی شرکت‌های بیمه و درعین حال تجربه مشتری در فرآیند خرید و پس از آن را بهبود بخشند.

” اعتماد مصرف‌کنندگان همچنان عامل کلیدی در گسترش استفاده از کانال‌های دیجیتال خواهد بود.“

همچنین، کانال‌های دیجیتال می‌توانند با افزایش مقیاس، گسترش دسترسی و بهبود استطاعت مالی، به افزایش

می‌کند. با این حال، بر اساس مطالعه‌ای درباره شرکت‌های بزرگ بیمه، در حال حاضر تنها ۱۶ درصد از بیمه‌گران چنین قابلیت‌های یکپارچه‌ای را ارائه می‌کنند.^۱

حوزه دیگری که فناوری می‌تواند در آن ارزش‌آفرینی کند، کاهش شکاف دانشی و پیچیدگی مستندات است. هنگامی که شرکت‌های بیمه با زبانی ساده و قابل‌فهم با مشتریان ارتباط برقرار کنند، مستندات بیمه‌نامه را ساده‌تر نمایند و تعامل فعال‌تری با متقاضیان و بیمه‌گذاران فعلی داشته باشند، سطح اعتماد و رضایت مشتریان افزایش می‌یابد. برای تسهیل در این تحول، بیمه‌گران می‌توانند از بن‌سازه‌های ارتباطی تقویت‌شده با ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی مولد^۲ بهره ببرند؛ از جمله ربات‌های سخنگو^۳ که می‌توانند در توضیح شفاف‌تر محصولات، پاسخ‌گویی به پرسش‌های متداول و ارائه اطلاعات با زبانی ساده‌تر و متناسب با نیاز مخاطب کمک کنند.^۴ شرکت‌های بیمه در سراسر جهان نیز به تدریج در حال بررسی و به‌کارگیری چنین ابزارهایی هستند تا درک و استفاده از محصولات بیمه‌ای برای مشتریان ساده‌تر شود.^۵

سطح رضایت کاربران از ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی در صنعت بیمه نسبتاً بالا گزارش شده است؛ موضوعی که نشان می‌دهد ربات‌های سخنگو در صورت پیاده‌سازی مناسب می‌توانند به‌طور قابل‌قبولی به پرسش‌ها پاسخ دهند و محصولات

⁵ [Revisiting our Digital Tools](#) | Prudential Singapore

⁶ [Generali's GenAI Revolution](#): Transfo... - Generali Group

⁷ [GlobalData's 2024 Emerging Trends Insurance Consumer Survey](#), which polled more than 5,500 individuals across 11 countries Consumers sceptical of AI in insurance despite noted benefits – GlobalData | Insurance Business Asia

¹ Beinsure; Capgemini Research Institute for Financial Services Analysis, 2025; World Life Insurance Report Executive Interviews 2025 (N=200); World Life Insurance Report 2026 Voice of the Customer Survey 2025 (N=6176).

² Generative AI

³ Chatbot

⁴ [The Plain Language Imperative: Leveraging Generative AI for Life Insurance Customer Communications](#) | Insurance Innovation Report

اعتماد مصرف‌کنندگان همچنان عامل کلیدی در گسترش استفاده از کانال‌های دیجیتال خواهد بود. بر اساس نظرسنجی جهانی درک هوش مصنوعی سوئیس‌ری در سال ۲۰۲۵، حدود ۷۰ درصد از مصرف‌کنندگان با کاربرد هوش مصنوعی مولد در ربات‌های سخنگو و سایر کاربردها آشنا هستند و بیش از ۸۰ درصد نیز به شرکت‌های بیمه برای مدیریت مسئولانه داده‌هایشان با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی اعتماد دارند.^۴ با این حال، برای گسترش بیشتر استفاده از این فناوری‌ها، مدیریت امن داده‌ها، شفافیت در نحوه استفاده از اطلاعات و دسترسی به پشتیبانی انسانی همچنان از الزامات اساسی به شمار می‌روند.

با این حال، پیاده‌سازی این فناوری‌ها در صنعت بیمه همچنان ناهمگون است. بسیاری از شرکت‌های بیمه هنوز از قابلیت‌های دیجیتال کاملاً یکپارچه برخوردار نیستند و به کارگیری هوش مصنوعی در سطح صنعت همچنان محدود است. بر اساس مطالعه سال ۲۰۲۵ مؤسسه آکورد^۵ در حوزه بلوغ دیجیتال^۶، تنها یک‌چهارم از ۲۰۰ شرکت بیمه برتر جهان واقعاً به مرحله دیجیتالی شدن کامل رسیده‌اند^۷. همچنین، یک نظرسنجی اخیر از ۳۰ شرکت بزرگ بیمه مستقر در آمریکای شمالی و اروپا

برخورداری از بیمه کمک‌کننده؛ به‌ویژه در بازارهایی که شبکه‌های توزیع سنتی با محدودیت مواجه هستند، اما دسترسی دیجیتال وجود دارد. برای نمونه، در برزیل که بانک‌بیمه (فروش بیمه از طریق کانال‌های بانکی) سهم غالبی در بازار بیمه‌های زندگی دارد، بن‌سازه‌های برخط در حال ایجاد دسترسی برای جمعیت‌هایی هستند که پیش‌تر کمتر تحت پوشش قرار گرفته بودند؛ به‌ویژه خانوارهای کم‌درآمدی که به خدمات بانکی رسمی دسترسی ندارند.^۱ در آسیا نیز گسترش «سوپر اپلیکیشن‌ها»^۲ در حال ایجاد زیست‌بوم‌های جدیدی است که در آن‌ها بیمه می‌تواند همراه با سایر خدمات ارائه شود؛ امری که به کاهش اصطکاک‌های توزیع و حمایت از محصولات با حق‌بیمه‌های کم‌تر کمک می‌کند.^۳ این روند می‌تواند امکان گسترش پوشش‌های بیمه‌ای به بخش‌هایی از جامعه را که به‌طور سنتی فاقد پوشش بوده یا پوشش ناکافی داشته‌اند برای بیمه‌گران فراهم نماید.

”حوزه دیگری که فناوری می‌تواند در آن ارزش‌آفرینی کند، کاهش شکاف دانشی و پیچیدگی مستندات است.“

توانسته‌اند به‌طور واقعی فرآیندهای خود را دیجیتالی کنند. این گزارش ۲۱۰ شرکت از بزرگ‌ترین شرکت‌های بیمه جهان را در تمامی رشته‌های اصلی بیمه، از جمله بیمه‌های اموال و مسئولیت، بیمه‌های زندگی و بیمه اتکایی، مورد بررسی قرار داده است.

^۸ گزارش اکورد در پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان با عنوان «راهنمای بلوغ دیجیتال در صنعت بیمه جهان و پیشنهاداتی برای صنعت بیمه ایران» منتشر شده است.

¹ sigma 4/2025, op. cit.

² Super apps

^۳ همان

⁴ [Consumer trust and data sharing in the age of Generative AI: survey insights | Swiss Re](#)

⁵ ACORD

⁶ Digital Maturity

^۷ مطالعه «بلوغ دیجیتال بیمه ۲۰۲۵» مؤسسه اکورد که در ۶ مارس ۲۰۲۵ منتشر شد، نشان می‌دهد تنها حدود یک‌چهارم از شرکت‌های بزرگ بیمه

وجود، میزان استفاده از بیمه به شرایط گسترده‌تر بازار نیز وابسته است. استطاعت مالی همچنان یکی از محدودیت‌های اصلی به شمار می‌رود، زیرا بسیاری از خانوارها با فشار بر درآمد قابل‌تصرف^۲ مواجه هستند و درعین حال، آگاهی محدود از بیمه می‌تواند تمایل به خرید پوشش بیمه‌ای را کاهش دهد. هم‌زمان، سطح پایین پس‌انداز، دسترسی محدود به خدمات مالی و پوشش ناکامل نظام‌های حمایت اجتماعی موجب می‌شود بسیاری از خانوارها در برابر تکانه‌های مالی، آسیب‌پذیرتر باشند و نتوانند صرفاً از طریق بیمه‌های خصوصی شکاف پوشش بیمه‌ای را جبران کنند.

نشان می‌دهد که تنها ۱۲ شرکت دست‌کم یک مورد استفاده از هوش مصنوعی را با نتایج ملموس تجاری افشا کرده‌اند^۱.

فناوری به‌تنهایی راه‌حلی برای شکاف پوشش ریسک فوت نیست. با این حال، در صورت استفاده مؤثر، می‌تواند به شرکت‌های بیمه کمک کند شکاف‌های دانشی را کاهش دهند، مسیر تجربه مشتری را ساده‌تر سازند و سطح تعامل با مشتریان را افزایش دهند؛ عواملی که در بلندمدت می‌توانند به افزایش برخورداری از پوشش‌های بیمه‌ای کمک کنند. با این

” در آسیا نیز گسترش «سوپر اپلیکیشن‌ها» در حال ایجاد زیست‌بوم‌های جدیدی است که در آن‌ها بیمه می‌تواند همراه با سایر خدمات ارائه شود؛ امری که به کاهش اصطکاک‌های توزیع و حمایت از محصولات با حق بیمه‌های کم‌تر کمک می‌کند.“

² Disposable income

¹ [The Evident AI Insurance Index: Key Findings Report 2025](#)

۲.۳. پوشش درمان‌های فردا: توازن میان نوآوری‌های پزشکی و واقعیت‌های اجرایی^۱

نگارندگان: Christoph Nabholz، Adrita Bhattacharya-Craven

مترجم: مینا دهقان دولتی، کارشناس امور بیمه‌ای، بیمه نوین، شعبه کرمان؛ ویراستاری: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

تشخیصی را بررسی می‌کند و سپس به پنج دسته از درمان‌های نوظهور می‌پردازد؛ و در سراسر این مسیر، هر یک از این تحولات را از منظر اثرات بالینی، پویایی هزینه‌ها و پیامدهای گسترده‌تر آن‌ها برای نظام سلامت و جامعه ارزیابی می‌نماید.

مقدمه

دنای پزشکی در آستانه تحولی بنیادین است. امروزه خدمات درمانی از رویکردهای کلی و مبتنی بر میانگین جمعیت فاصله گرفته و به سوی الگوهای شخصی‌سازی شده گام برمی‌دارند؛ الگوهایی که بر ویژگی‌های زیستی منحصربه‌فرد، رفتارهای فردی و شرایط محیطی هر بیمار تمرکز دارند. هم‌زمان،

شتاب فزاینده نوآوری‌های پزشکی، از ابزارهای تشخیصی هوشمند گرفته تا درمان‌های پیشرفته و شخصی‌سازی شده، تنها افق‌های تازه را پیش روی دانش پزشکی نگشوده است؛ بلکه هم‌زمان، پرسش‌هایی اساسی و سرنوشت‌ساز را نیز درباره آینده پوشش بیمه‌ای، نحوه قیمت‌گذاری درمان و ظرفیت نظام‌های سلامت برای پذیرش این تحولات پیش کشیده است. در چنین شرایطی، گزارش «بیمه درمان‌های فردا: توازن میان نوآوری‌های پزشکی و واقعیت‌های اجرایی» که از سوی انجمن ژنو منتشر شده است، می‌کوشد تصویری روشن و واقع‌بینانه‌ای از فرصت‌ها و چالش‌های این دگرگونی ترسیم کند. گزارش حاضر با ساختاری منظم، نخست پنج حوزه از نوآوری‌های نوین

^۱ منبع: انجمن ژنو، تاریخ انتشار: اسفند ۱۴۰۴ (فوریه ۲۰۲۶)، وبسایت:

<https://www.genevaassociation.org/publication/population-health-trends/insuring-tomorrows-cures-balancing-promises-and-practicalities>

گفت‌وگویی مستمر و سازنده میان حوزه‌های سلامت، صنعت بیمه و نهادهای سیاست‌گذار خواهد بود. هدف نهایی آن است که پیشرفت‌های پزشکی، به جای تضعیف ساختارهای حمایتی، نقش بیمه را در ترویج پیشگیری و بنای نظام‌های سلامت تاب‌آورتر مستحکم سازند.

” نوآوری‌های پزشکی به تدریج قواعد بازی را در صنعت بیمه تغییر می‌دهند و بر طراحی محصولات، نظام قیمت‌گذاری و مدل‌های تجمیع ریسک اثر می‌گذارند.“

چکیده مدیریتی

پزشکی مدرن به یک نقطه عطف تاریخی رسیده است. رویکرد «پزشکی عمومی» که برای قرن‌ها بر اساس میانگین‌های آماری و درمان گروه‌های بزرگ بیماران عمل می‌کرد، اکنون در حال پیوند با جریانی نوین به نام «پزشکی شخصی‌سازی‌شده» است. از این منظر جدید، مراقبت‌های درمانی بر اساس ویژگی‌های منحصر به فرد هر بیمار اعم از نمایه ژنتیکی^۱، سبک زندگی و شرایط محیطی او، به صورت اختصاصی طراحی می‌شوند. امروزه، فرآیند دیجیتال‌شدن و به طور ویژه هوش مصنوعی، به این دو جریان شتابی بی‌سابقه بخشیده است و عمق و دامنه‌ی توانمندی‌های پزشکی را به شدت گسترش داده‌اند.

گزارش حاضر با هدف ترسیم چشم‌انداز نوآوری‌های پزشکی، علاوه بر مرور گسترده‌ی ادبیات علمی، از دیدگاه‌های مستقیم ۳۸ کارشناس برجسته (شامل مدیران شرکت‌های داروسازی و

فناوری‌های دیجیتال و هوش مصنوعی با شتابی بی‌سابقه به این گذار سرعت بخشیده‌اند و مرزهای توانمندی و سرعت عمل در دانش پزشکی را جابه‌جا کرده‌اند.

این دگرگونی‌های ساختاری، تمامی ذی‌نفعان نظام سلامت - از بیماران و کادر درمان گرفته تا نهادهای بیمه‌گر و پرداخت‌کنندگان هزینه - را با چالش‌ها و فرصت‌های تازه‌ی روبرو کرده است. نوشتار حاضر به بررسی این موضوع می‌پردازد که چگونه نوآوری‌های اخیر در حوزه‌ی تشخیص و درمان، افق‌های تازه‌ای را در پایش، پیش‌بینی و مدیریت بیماری‌ها گشوده‌اند و فراتر از آن، این تغییرات چه پیامدهایی برای صنعت بیمه سلامت و عمر به همراه خواهد داشت.

یافته‌ها نشان می‌دهد که تشخیص زودهنگام و مداخلات دقیق‌تر، نه تنها نتایج درمانی را به شکلی چشمگیر بهبود می‌بخشد، بلکه با تقویت اقدامات پیشگیرانه، الگوهای بلندمدت ریسک را نیز تغییر می‌دهد. در این میان، هوش مصنوعی نقشی کلیدی و شتاب‌دهنده در تمامی این فرآیندها ایفا می‌کند. با این حال، مسیر پیاده‌سازی این نوآوری‌ها در دنیای واقعی هموار نیست؛ هزینه‌های سنگین، پیچیدگی‌های اجرایی و ابهام در سازوکارهای تأمین مالی، همچنان مانعی جدی بر سر راه همه‌گیری این فناوری‌ها محسوب می‌شوند.

نوآوری‌های پزشکی به تدریج قواعد بازی را در صنعت بیمه تغییر می‌دهند و بر طراحی محصولات، نظام قیمت‌گذاری و مدل‌های تجمیع ریسک اثر می‌گذارند. رویارویی با این تحولات، مستلزم ایجاد توازن ظریف میان «نوآوری»، «به‌صرفه بودن خدمات» و «اعتماد عمومی» است. تحقق این امر، در گرو

¹ Genetic profile

تصمیم‌گیری‌های بالینی بسیار دقیق، با هم ادغام می‌کنند.

هم‌زمان با این توانمندی‌های تشخیصی که امکان شناسایی زود هنگام را فراهم کرده‌اند، درمان‌های نوینی در حال ظهور هستند که می‌توانند مسیر بیماری را تغییر داده یا حتی آن را ریشه‌کن کنند. گزارش حاضر، پنج گروه از نوآوری‌های درمانی را معرفی می‌کند که نحوه پیشگیری و درمان بیماری‌ها را بازتعریف می‌کنند:

- درمان‌های متابولیک: مانند آگونیست‌های گیرنده جی‌ال‌پی ۱^۸ که نتایج درمانی را در بیماری‌های چاقی، دیابت، عوارض قلبی-عروقی و حتی فراتر از آن‌ها به شکلی خیره‌کننده بهبود می‌بخشند.
- داروهای ژنتیکی: شامل ژن‌درمانی و ویرایش ژن که هدفشان اصلاح بیماری در منشأ اصلی (ژنتیک) است.
- سلول‌درمانی و رویکردهای بازساختی: که در آن‌ها از سلول‌های زنده به عنوان ابزارهای درمانی قابل برنامه‌ریزی^۹ استفاده می‌شود.
- درمان‌های مبتنی بر آر.ان.ای^{۱۰}: که بستری برای توسعه‌ی سریع داروها، از جمله واکسن‌های نسل جدید، فراهم می‌کنند.
- ایمونوتراپی‌ها: که سیستم ایمنی بدن را برای هدف قرار دادن دقیق سرطان‌ها، بیماری‌های خودایمنی و

بیوتکنولوژی، متخصصان بالینی، بیمه‌گران و دانشگاهیان) بهره گرفته است. این گزارش پنج حوزه‌ی کلیدی در نوآوری‌های تشخیصی را شناسایی می‌کند که باعث می‌شوند ریسک‌های سلامتی، بسیار زودتر و حتی پیش از آنکه بیماری به مرحله‌ی بروز بالینی برسد، پدیدار و قابل مشاهده شوند:

- تصویربرداری پزشکی مبتنی بر هوش مصنوعی: که با تقویت دقت در تشخیص، ظرفیت غربالگری را به شکلی چشمگیر افزایش می‌دهد.
- بیوپسی‌های مایع^۱ و تست‌های تشخیص زود هنگام چندگانه سرطان (MCED)^۲: که تومورها را تنها از طریق سیگنال‌های مولکولی موجود در خون شناسایی می‌کنند.
- نمایه‌سازی ژنومیک^۳ مانند شاخص ریسک چندژنی (PRS)^۴: که ریسک ارثی ابتلا به بیماری را سال‌ها پیش از ظهور هرگونه علائم بالینی، اندازه‌گیری و کمی‌سازی می‌کند.
- تجهیزات پوشیدنی در محل مراقبت^۵: که با پایش مداوم نشانگرهای زیستی و علائم حیاتی، رفتار روزمره‌ی افراد را به داده‌های سلامت لحظه‌ای تبدیل می‌کنند.
- تست‌های چند-اومیکس^۶ و تشخیصی همراه^۷: که اطلاعات مولکولی و متابولیکی را برای هدایت

⁶ Multi-omics

⁷ Companion diagnostics

⁸ GLP-1 receptor agonist

⁹ Programmable treatment

¹⁰ RNA

¹ Liquid biopsies

² Multi-cancer early detection

³ Genomic profiling

⁴ Polygenic risk scores

⁵ Point-of-Care wearable

پرداخت‌کننده که گفت‌وگو درباره تأمین مالی سلامت را دشوار کرده است. علاوه بر این، جریان سرمایه‌گذاری در نوآوری‌های پزشکی عمدتاً به سمت درمان‌های پرهزینه و سودآور سوق یافته و راه‌حل‌های پیشگیرانه را در حاشیه قرار داده است که این امر چالش‌ها را تشدید می‌کند.

در بخش تشخیص، کارشناسان بیمه پیش‌بینی می‌کنند که تصویربرداری هوشمند و بیوپسی‌های مایع در برخی سرطان‌ها، ظرف ۳ تا ۵ سال آینده، صنعت بیمه را متحول کنند. در دهه‌ی پیش رو نیز انتظار می‌رود تست‌های تشخیص زودهنگام چندگانه سرطان (MCED) به یک «استاندارد مراقبتی» تبدیل شوند و سرطان‌ها را به جای محل عضو، از روی سیگنال‌های مولکولی شناسایی کنند. در حوزه درمان نیز، کارشناسان تحولی بزرگ را ظرف ۵ سال آینده، به‌ویژه با محوریت داروهای جی‌ال‌پی‌۱، پیش‌بینی می‌کنند. بیمه‌گران این داروها را سلاح اصلی در مبارزه با چاقی (به عنوان ریشه‌ی بسیاری از بیماری‌های مزمن) می‌دانند. در بلندمدت، پزشکی ژنومیک^۲ می‌تواند جهت‌گیری نظام سلامت را از «درمان بیماری» به سمت «اصلاح یا حذف ریسک‌های ارثی» تغییر دهد؛ تحولی که مدل‌های قیمت‌گذاری و تجمیع ریسک^۳ در بیمه عمر و سلامت را اساساً دگرگون خواهد کرد.

بیمه سلامت، نخستین و شدیدترین تأثیر را از این پیشرفت‌ها خواهد پذیرفت. درمان‌های گران‌قیمت ژنی، سلولی و ضدچاقی، ثبات حق‌بیمه‌ها و سقف پوشش‌ها را به چالش می‌کشند. در مقابل، ابزارهای تشخیصی و پیشگیرانه می‌توانند با کاهش نیاز به خدمات بیمارستانی، هزینه‌های بلندمدت را

بیماری‌های مربوط به زوال عقل (مانند آلزایمر) مهار و هدایت می‌کنند.

هوش مصنوعی به عنوان یک «حلقه واسط و توانمندساز» در تمامی این روش‌های تشخیصی و درمانی حضور دارد و انتظار می‌رود فرآیند پیش‌بینی و تشخیص زودهنگام را بیش از پیش تسریع کند. در این میان، تصویربرداری پزشکی هوشمند به عنوان تحول‌آفرین‌ترین عامل در بهبود وضعیت بیماران شناخته می‌شود. همچنین، پیشرفت‌های درمانی در حوزه‌ی بیماری‌های متابولیک و ژنتیکی، امیدوارکننده‌ترین بخش برای ارتقای سلامت عمومی جامعه به شمار می‌روند.

” کارشناسان بیمه پیش‌بینی می‌کنند که تصویربرداری هوشمند و بیوپسی‌های مایع در برخی سرطان‌ها، ظرف ۳ تا ۵ سال آینده، صنعت بیمه را متحول کنند.“

با وجود آنکه وعده‌های بالینی این نوآوری‌ها، انکارناپذیر است، اما اثرگذاری واقعی آن‌ها در دنیای عمل، به توانایی نظام‌های سلامت و صنعت بیمه در غلبه بر چالش‌های عملیاتی و موضوع «مقرون‌به‌صرفه بودن»^۱ بستگی دارد. موانع اصلی عبارتند از: بهای بسیار سنگین درمان‌های جدید که ترازنامه‌ی پرداخت‌کنندگان را تحت فشاری شدید قرار می‌دهد؛ عدم قطعیت در فرآیند بازپرداخت هزینه‌ها که باعث احتیاط مراکز درمانی در به‌کارگیری این فناوری‌ها می‌شود؛ و همچنین شکاف میان انتظارات بیماران و توان مالی نهاد‌های

³ Risk Pooling

¹ Affordability

² Genomic medicine

در نهایت، آینده‌ی صنعت بیمه در گرو مدیریت پنج موضوع کلیدی خواهد بود:

- تعریف دقیق دامنه و میزان پوشش‌های نوین؛
- بازطراحی محصولات متناسب با فناوری‌های پیشگیرانه و تحول‌آفرین؛
- نوسازی شیوه‌های ارزیابی ریسک در مواجهه با تغییر ماهیت خطرات سلامتی؛
- بازنگری در مدل‌های تجمع ریسک و نحوه‌ی عرضه‌ی محصولات بیمه‌ای؛
- مدیریت چالش‌های پیچیده‌ی نظارتی، قانونی و اخلاقی.

” گنجاندن ابزارهای تشخیصی و پیشگیرانه در بیمه‌نامه‌ها، تعامل با مشتری را عمیق‌تر کرده و بیمه‌گوان عمر را از پرداخت‌کنندگان منفعل خسارت، به شرکای فعال در حوزه‌ی سلامت تبدیل می‌کند.“

روش‌شناسی مورد استفاده در این مطالعه

این مطالعه از یک رویکرد تحقیق کیفی سه‌وجهی بهره برده است:

۱ پژوهش کتابخانه‌ای:

مرور گسترده‌ای بر منابع دانشگاهی و سایر ادبیات مرتبط انجام شد تا مبنای شواهد، شکاف‌های دانشی و مضامین کلیدی

کاهش دهند؛ هرچند کوتاه بودن چرخه‌ی بیمه‌نامه‌ها و نرخ بالای جابه‌جایی مشتریان میان شرکت‌های مختلف، ممکن است انگیزه سرمایه‌گذاری بیمه‌گران بر روی خدمات پیشگیرانه را کاهش دهد.

برای بیمه‌های عمر (پوشش فوت)، این تحولات عمدتاً مثبت هستند. پیشرفت در درمان‌های نوین، نرخ مرگ‌ومیر را کاهش داده و دایره‌ی افراد قابل‌بیمه را گسترش می‌دهد. این وضعیت نیازمند رویکردهای تازه در ارزیابی ریسک^۱ و قیمت‌گذاری است. داده‌های اولیه نشان می‌دهند که بهبود سلامت ناشی از داروهای جی.ال.پی-۱ نیز می‌تواند میزان خسارت‌ها را کاهش دهد. علاوه بر این، گنجاندن ابزارهای تشخیصی و پیشگیرانه در بیمه‌نامه‌ها، تعامل با مشتری را عمیق‌تر کرده و بیمه‌گران عمر را از پرداخت‌کنندگان منفعل خسارت، به شرکای فعال در حوزه‌ی سلامت تبدیل می‌کند.

اما در مورد پوشش‌های حین حیات^۲ (مانند مستمری‌ها و بیمه بیماری‌های خاص)، آثار پیچیده‌تری پیش‌بینی می‌شود. افزایش طول عمر، دوره‌ی پرداخت مستمری را طولانی‌تر می‌کند، هرچند ممکن است این مسئله با افزایش سال‌های فعالیت‌کاری و سلامت بهتر جبران شود. از سوی دیگر، تشخیص زودهنگام بیماری‌ها به کمک هوش مصنوعی و بیوپسی مایع، می‌تواند باعث افزایش اعلام خسارت در مراحل اولیه بیماری (در پوشش‌های بیماری حاد) شود که این امر نیازمند بازنگری در تعاریف قانونی این پوشش‌هاست. همچنین، درمان‌های نوین برای بیماری‌هایی مثل زوال عقل، نیاز به مراقبت‌های طولانی‌مدت را بازتعریف خواهد کرد.

² Living benefit product

¹ Underwriting

ترسیم مرزهای جدید: از تشخیص‌های پیش‌بینانه تا درمان‌های تحول‌آفرین

در این مقاله، مرزهای نوین نوآوری پزشکی در قالب دو دسته اصلی و متمایز ترسیم می‌شود: پنج دسته از نوآوری‌های تشخیصی و پنج دسته از نوآوری‌های درمانی. هر یک از این دسته‌ها برای درک دقیق‌تر و عمیق‌تر، در سه بُعد کلیدی بررسی شده‌اند.

بُعد نخست: تأثیر بالینی فناوری که بهبود پیامدهای بیمار، و نیز افزایش دقت و سرعت تشخیص یا درمان را در بر می‌گیرد.

بُعد دوم: پویایی کلی هزینه‌ها که هم هزینه‌های مستقیم اجرای فناوری و هم صرفه‌جویی‌های بالقوه بلندمدت ناشی از آن را شامل می‌شود.

بُعد سوم: پیامدهای نهایی آن در سطح کلان برای نظام سلامت و جامعه.

(۱) تشخیص‌های نوین: گذار از رویکرد واکنشی به پیش‌بینی‌کننده

(۱-۱) تصویربرداری پزشکی مبتنی بر هوش مصنوعی

انتظار می‌رود در دهه آتی، تصویربرداری پزشکی مبتنی بر هوش مصنوعی به اثرگذارترین حوزه نوآوری در تشخیص تبدیل شود. بر اساس پیش‌بینی پژوهشگران، فناوری‌های تشخیصی مبتنی بر هوش مصنوعی، نسبت به سایر حوزه‌ها، بیشترین نقش را در تشخیص نهایی بیماری خواهند داشت. هوش مصنوعی با تحلیل دقیق سی‌تی اسکن‌ها، تصاویر

شناسایی شود؛ مضامینی که ساختار این گزارش را هدایت می‌کنند.

۲) میزگردهای تخصصی بالینی:

دو میزگرد با حضور ۲۰ کارشناس از شرکت‌های داروسازی و بیوتکنولوژی، بیمه‌گران و بیمه‌گران اتکایی، دانشگاهیان و متخصصان بالینی برگزار شد. این میزگردها بر اساس دستور جلسه‌ای که از پژوهش کتابخانه‌ای استخراج شده بود پیش رفت و ویژگی‌های بالینی و فنی نوآوری‌های نوظهور در حوزه‌های تشخیصی و درمانی، و نیز پیامدهای گسترده‌تر آن‌ها برای نظام‌های سلامت را بررسی کرد.

۳) میزگردهای مدیران صنعت بیمه:

در ادامه، دو میزگرد کیفی با حضور ۱۸ نفر از مدیران ارشد و متخصصان صنعت بیمه برگزار شد؛ از جمله متخصصان ارزیابی ریسک، کارشناسان خسارت و مدیران راهبردی. این گفت‌وگوها بر بینش‌های به‌دست آمده از میزگردهای پیشین بنا شد و پیامدها را برای بیمه‌های عمر و سلامت (L&H)^۱ بررسی کرد.^۲

”تشخیص زودهنگام بیماری‌ها به کمک هوش مصنوعی و بیوپسی مایع، می‌تواند باعث افزایش اعلام خسارت در مراحل اولیه بیماری (در پوشش‌های بیماری حاد) شود.“

² Genva Association

¹ Life and Health Insurances

پیشرفته‌ترین نظام‌های سلامت نیز دسترسی به اس سی تی اسکن‌ها، تصاویر ام.آر.آی، به سبب صف‌های انتظار طولانی، تراکم در فرایند ارجاع، کمبود شدید نیروی انسانی متخصص و تمرکز تجهیزات پیشرفته تصویربرداری در مراکز بزرگ تخصصی (به جای مراکز محلی و عمومی) به شدت محدود است. هوش مصنوعی به تنهایی نمی‌تواند کمبود فیزیکی دستگاه‌های اسکن را جبران کند. بنابراین، تحقق وعده «تشخیص زودهنگام در مقیاس وسیع» احتمالاً تنها با سرمایه‌گذاری موازی برای افزایش ظرفیت فیزیکی تصویربرداری، بازطراحی بنیادین فرایندهای کاری و گسترش زیرساخت‌های اسکن به مناطق محروم امکان‌پذیر خواهد بود.

”انتظار می‌رود در دهه آتی، تصویربرداری پزشکی مبتنی بر هوش مصنوعی به اؤگداترین حوزه نوآوری در تشخیص تبدیل شود.“

۱-۲) بیوپسی‌های مایع و تشخیص زودهنگام مولکولی

بیوپسی‌های مایع نشان‌دهنده یک تغییر اساسی در شیوه تشخیص برخی سرطان‌ها هستند. برخلاف بیوپسی سنتی بافتی^۴ که روشی تهاجمی^۵، پرهزینه و گاه پرخطر است، بیوپسی مایع کم‌تهاجمی‌تر است و می‌توان آن را با سهولت بیشتر و به صورت مکرر تکرار کرد. همین ویژگی‌ها باعث می‌شود بیوپسی مایع گزینه‌ای مناسب برای غربالگری در سطح عمومی باشد.

ام.آر.آی^۱، سونوگرافی و سایر روش‌های تصویربرداری، می‌تواند نشانه‌های بسیار ظریف بیماری - مانند تومورهای اولیه، ریزخونریزی‌های مغزی یا تغییرات عروقی - را شناسایی کند؛ نشانه‌هایی که اغلب حتی در بهترین شرایط نیز از چشم انسان پنهان می‌مانند.

با آموزش مستمر این ابزارها بر مجموعه داده‌های متنوع بالینی، امکان تشخیص زودهنگام و دقیق‌تر بیماری‌ها، اولویت‌بندی بیماران پرخطر برای پیگیری سریع و نیز افزایش دسترسی به تشخیص به موقع برای جمعیت‌های بزرگ‌تر و محروم‌تر فراهم می‌شود^۲. شواهد مطالعات «دنیای واقعی» نشان می‌دهد که هوش مصنوعی می‌تواند هم‌زمان با کاهش معتابه زمان خوانش تصاویر، دقت تشخیص را حفظ کند یا حتی بهبود بخشد. برای نمونه، یک مطالعه بزرگ در سوئد نشان داد ماموگرافی مبتنی بر هوش مصنوعی ظرفیت خوانش تصاویر را دو برابر کرده و در عین حال عملکرد تشخیص سرطان را در سطح بالایی حفظ می‌کند^۳.

اهمیت کاربردی هوش مصنوعی صرفاً در افزایش کارایی خلاصه نمی‌شود؛ ارزش اصلی آن در فراهم کردن امکان غربالگری زودهنگام برای طیف وسیع‌تری از افراد - به‌ویژه در سرطان‌ها و بیماری‌های قلبی عروقی - است؛ بیماری‌هایی که تشخیص دیرهنگام آن‌ها معمولاً با پیامدهای بسیار نامطلوبی همراه است.

با وجود این ظرفیت عظیم، پیاده‌سازی در مقیاس وسیع با یک محدودیت جدی مواجه است: کمبود منابع. حتی در

⁴ Tissue biopsy

⁵ Invasive

¹ MRI

² Shmatko et al.2025

³ Lång et al.2023

۳-۱) نمایه‌سازی ژنومیک

با تحلیل هزاران گونه ژنتیکی^۴ در سطح ژنوم - که اغلب با داده‌های مربوط به سبک زندگی فرد و عوامل محیطی نیز ترکیب می‌شوند - شاخص‌های ریسک چندژنی (PRS) می‌توانند پیش‌بینی کنند که کدام افراد ممکن است در آینده و مدت‌ها پیش از بروز علائم بالینی، به بیماری‌های خاصی مبتلا شوند. وقتی این نمایه‌های ژنتیکی با کمک الگوریتم‌های هوش مصنوعی پشتیبانی و تحلیل شوند، می‌توانند اقدامات پیشگیرانه را هدفمندتر کنند و به شخصی‌سازی مداخلات برای شرایط پیچیده و چندعاملی کمک کنند.

با وجود این وعده‌های امیدبخش، فناوری شاخص‌های ریسک چندژنی همچنان با چالش‌های جدی در اعتبارسنجی بالینی روبه‌رو است. برای مثال، یک شاخص ممکن است سال‌ها یا حتی دهه‌ها پیش از ظاهر شدن هر نشانه بالینی از بیماری، افزایش ریسک سلامت را نشان دهد.^۵ یک مرور جامع و نظام‌مند بر شاخص‌های ریسک چندژنی منتشره نشان داد که به‌طور میانگین، تنها ۱۱ درصد از افرادی که توسط این ابزارها به‌عنوان افراد «در معرض ریسک بالا» شناسایی شده بودند، بعدها در طول زندگی به همان بیماری خاص مبتلا شدند.^۶

از پیامدهای منفی این وضعیت می‌توان به ایجاد استرس روانی غیرضروری در افرادی که هرگز بیمار نمی‌شوند، افزایش فشار بر پزشکان برای تجویز غربالگری‌های مکرر و پرهزینه و نیز آغاز زود هنگام مداخلات پیشگیرانه‌ای اشاره کرد که ممکن است ضرورتی نداشته باشند. علاوه بر این، در صورت فقدان

یکی از زیرشاخه‌های این فناوری که با سرعت چشمگیری در حال پیشرفت است، فناوری تشخیص زود هنگام چندگانه سرطان (MCED) است. هدف این فناوری، شناسایی سیگنال‌های مولکولیِ محتملِ سرطان از انواع مختلف تومورها، تنها از طریق یک آزمایش خون ساده است.^۱ این رویکرد می‌تواند سرطان‌ها را ماه‌ها یا حتی سال‌ها پیش از بروز هرگونه علائم بالینی شناسایی کند و از این مسیر، در عین حال که نرخ بقا را به‌طور معناداری افزایش می‌دهد، هزینه‌های سنگین درمانی در آینده را نیز کاهش دهد.

” فناوری شاخص‌های ریسک چندژنی همچنان با چالش‌های جدی در اعتبارسنجی بالینی روبه‌رو است.“

با این حال، عملکرد این فناوری در «دنیای واقعی» همچنان یکنواخت و قطعی نیست و می‌تواند متغیر باشد. بر اساس یافته‌های اولیه از کارآزمایی‌های بالینی^۲ گسترده در ایالات متحده و انگلستان^۳، این آزمون‌ها می‌توانند وجود سیگنال‌های سرطان را با دقت نسبتاً خوبی تأیید کنند؛ اما حساسیت آن‌ها نسبت به تومورهای کوچک و سرطان‌های مراحل اولیه پایین‌تر است - دقیقاً همان مواردی که شناسایی آنها از نظر تشخیصی حیاتی‌ترین و در عین حال دشوارترین بخش کار است.

⁴ Genetic variant

⁵ Lennon et al.2024

⁶ Hingorani et al.2023

¹ Swiss Re 2024b

² Clinical study

³ The GRAIL's Galleri test, is a large-scale clinical trial on MCEDs in the US and UK.

دی.ان.ای، آر.ان.ای، پروتئین‌ها (پروتئومیکس) و متابولیت‌ها (متابولومیکس) را کنار هم قرار می‌دهد تا نشان دهد یک بیماری واقعاً چگونه در سطح مولکولی در حال شکل‌گیری و پیشرفت است.

اگرچه این ابزارهای پیشرفته در حال حاضر عمدتاً به محیط‌های بسیار تخصصی و تحقیقاتی محدود هستند، اما همچنان به شناسایی الگوهای مولکولی ظریف کمک می‌کنند که می‌تواند به تشخیص زودهنگام و طبقه‌بندی دقیق‌تر و شخصی‌سازی شده‌تر ریسک منجر شود.

” درحالی‌که نمایه‌سازی ژنومیک سنتی تنها بر تحلیل توالی دی.ان.ای متمرکز است، فناوری چند-آمیکس رویکردی جامع‌تر دارد.“

بخش دیگری از این بن‌سازه‌ها، تشخیص‌های همراه است که با هدف تعیین صلاحیت بیمار برای دریافت یک درمان خاص (اغلب داروهای هدفمند سرطان) طراحی می‌شود و از طریق تأیید وجود یک جهش دی.ان.ای خاص یا نشانگر زیستی مشخص، صورت می‌پذیرد.

بن‌سازه‌های چند-آمیکس مسیر را برای تحقق وعده درمان‌های کاملاً شخصی‌سازی شده هموار می‌سازند، هرچند در حال حاضر با محدودیت‌های عملی معتابهی مانند هزینه‌های بسیار بالا، پیچیدگی فرایندهای آزمایشگاهی و نیاز به زیرساخت‌های تخصصی و نیروی انسانی ماهر مواجه هستند.

شواهد قابل اتکای اعتبارسنجی بالینی، شاخص‌های ریسک چندژنی می‌تواند مرز ظریف میان پیش‌بینی ریسک (احتمال آماری بروز بیماری در آینده) و تشخیص واقعی (شناسایی قطعی یک بیماری یا وضعیت موجود) را مخدوش کند؛ موضوعی که به‌نوبه خود، نگرانی‌های اخلاقی و نظارتی در خصوص حریم خصوصی داده‌های سلامت را تشدید می‌کند.

۴-۱) دستگاه‌های پوشیدنی و پایش در نقطه مراقبت

دستگاه‌های پوشیدنی و تجهیزات پایش از راه دور - که اغلب با الگوریتم‌های هوش مصنوعی تقویت می‌شوند - می‌توانند به‌صورت مداوم و در زمان واقعی، شاخص‌های زیستی مهمی همچون ریتم قلب، سطح گلوکز خون، الگوهای فعالیت بدنی و کیفیت خواب را پایش کنند. این پایش مستمر و لحظه‌ای، امکان شناسایی زودهنگام تغییرات ظریف در وضعیت سلامت را فراهم می‌کند، به مدیریت فعال و مؤثر بیماری‌های مزمن (مانند دیابت) کمک می‌کند و می‌تواند به واکنش‌های بالینی سریع و به‌موقع منجر شود.

برای خود بیماران نیز، ابزارهایی مانند پایش مداوم گلوکز (CGM)^۱ و سایر داده‌های فیزیولوژیک لحظه‌ای، بینش ارزشمندی درباره نحوه واکنش بدنشان به غذا، فعالیت و داروها فراهم می‌آورد؛ و به آن‌ها کمک می‌کند فعالانه‌تر در مراقبت از خود مشارکت کنند و عادات سالم‌تری را در پیش بگیرند.

۵-۱) بن‌سازه‌های چند-آمیکس

درحالی‌که نمایه‌سازی ژنومیک سنتی تنها بر تحلیل توالی دی.ان.ای^۲ متمرکز است، فناوری چند-آمیکس رویکردی جامع‌تر دارد. این رویکرد، لایه‌های مختلف مولکولی از جمله

² DNA

¹ Continuous glucose monitoring

۲) درمان‌های نوین: بازتعریف شیوه درمان بیماری‌ها

در کنار پیشرفت‌های سریع در حوزه تشخیص، رویکردهای درمانی جدیدی در حال ظهور هستند که با تغییر در زیست‌شناسی پایه‌ای بیماری‌ها، مفهوم «درمان» را بازتعریف کرده است و در برخی موارد، حتی به سمت حذف کامل بیماری از بدن بیمار پیش می‌روند. پنج دسته درمانی که در این مطالعه شناسایی شده‌اند، بیشترین پتانسیل را برای تغییر شکل درمان‌ها در آینده نزدیک و میان‌مدت خواهند داشت:

۲-۱) درمان‌های متابولیک

درمان‌های متابولیک - به‌ویژه آگونیست‌های گیرنده جی.ال.پی-۱ - با تقلید از هورمون‌های طبیعی روده و پانکراس، به کنترل قند خون، کاهش اشتها و کند شدن فرایند گوارش کمک می‌کنند. حاصل این سازوکار، کاهش وزن قابل توجه و بهبود گسترده شاخص‌های سلامت متابولیک است.

” در کنار پیشرفت‌های سریع در حوزه تشخیص، رویکردهای درمانی جدیدی در حال ظهور هستند که با تغییر در زیست‌شناسی پایه‌ای بیماری‌ها، مفهوم «درمان» را بازتعریف کرده است.“

داروهایی مانند سماگلوتاید^۱ و تیرزپاتاید^۲ که عموماً تحت عنوان داروهای جی.ال.پی-۱ شناخته می‌شوند، تا امروز اثراتی

فراتر از انتظارات اولیه نشان داده‌اند. نسل‌های جدیدتر این داروها، از جمله رتاتروتاید^۳ و آمی کرتین^۴، به گونه‌ای طراحی شده‌اند که به‌طور هم‌زمان بر چند مسیر متابولیک اثر بگذارند و احتمالاً نتایج قوی‌تر و پایدارتر ایجاد کنند.

داروهای جی.ال.پی-۱ مزایای روشن و مستندی در درمان چاقی و دیابت نوع ۲ دارند و شواهد روبه‌رشدی نیز از اثر محافظتی بلندمدت آن‌ها در برابر بیماری‌های قلبی عروقی حکایت دارد. علاوه بر این، نشانه‌های اولیه و امیدوارکننده‌ای از کاربرد بالقوه آن‌ها در پیشگیری از برخی سرطان‌ها و بیماری‌های کلیوی نیز مشاهده شده است.

با وجود این پتانسیل چشمگیر، هنوز شواهد بلندمدت کافی درباره ایمنی و اثربخشی پایدار این داروها در دست نیست و برخی کارشناسان برجسته همچنان درباره میزان پایداری بیماران به درمان طولانی‌مدت و نیز عوارض جانبی بالقوه در افق چندساله نگرانی دارند. پژوهش‌های مستقل نشان می‌دهد تنها ۴۶ درصد بیماران پس از ۱۸۰ روز مصرف داروی جی.ال.پی-۱ را ادامه می‌دهند؛ این رقم پس از یک سال به ۲۹ درصد و پس از دو سال به ۱۵ درصد کاهش می‌یابد.

به‌طور مشابه، عوارض جانبی گزارش‌شده برای این داروها شامل کاهش توده عضلانی (که می‌تواند برای سالمندان مشکل‌ساز باشد)، سوءتغذیه ناشی از سرکوب شدید اشتها و افزایش خطر ابتلا به بیماری‌های کیسه صفرا است.

۲-۲) داروهای ژنتیکی

³ Retatrutide
⁴ Amycretin

¹ Semaglutide and
² Tirzepatide

می‌شوند و سپس به بدن بازگردانده می‌شوند تا عملکردهای زیستی از دست‌رفته را بازیابی یا تقویت کنند. درمان‌های کار-تی^۶ که در آن سلول‌های ایمنی بیمار برای شناسایی و حمله به سلول‌های سرطانی «آموزش» داده می‌شوند، نمونه شاخص این رویکرد هستند. این درمان‌ها در حال حاضر برای چندین نوع سرطان خون و لنفوم، نتایج بی‌سابقه از نظر بهبودی کامل نشان داده‌اند.

”سلول‌درمانی، رویکردی نوین است که در آن سلول‌های بیمار - معمولاً سلول‌های ایمنی - خارج از بدن، اصلاح یا مهندسی می‌شوند و سپس به بدن برگردانده می‌شوند.“

رویکردهای نسل بعدی سلول‌درمانی با هدف غلبه بر موانع موجود در درمان تومورها و نیز درمان برخی بیماری‌های خودایمنی شدید طراحی شده‌اند. با این حال، درمان‌های کار-تی به دلیل فرایند تولید بسیار پیچیده و زمان‌بر، با چالش‌های جدی مواجه هستند. انتظار می‌رود حل این معضل سال‌ها زمان ببرد و در این فاصله، دسترسی به این درمان‌های نجات‌بخش محدود خواهد ماند.

۴-۲) درمان‌های مبتنی بر آر.ان.ای

درمان‌های مبتنی بر آر.ان.ای به بدن امکان می‌دهند پروتئین‌های درمانی تولید کند یا پروتئین‌های زیان‌بار را غیرفعال سازد. در رویکردهای شخصی‌سازی‌شده، پس از تعیین توالی تومور هر

درمان‌های ژنی و فناوری‌های ویرایش ژن، بیماری‌ها را مستقیماً در ریشه ژنتیکی و زیستی آن‌ها هدف می‌گیرند. ژن‌درمانی‌های تثبیت‌شده با افزودن یک نسخه سالم از ژن معیوب یا جایگزینی ژن معیوب با ژن سالم، اختلالات ارثی را در سطح مولکولی، اصلاح می‌کنند. در حال حاضر، درمان‌های ژنی مورد تأیید نهادهای نظارتی برای بیماری‌هایی مانند مانند هموفیلی^۱ و بتا-تالاسمی^۲ در دسترس هستند.

ابزارهای پیشرفته‌تر ویرایش ژن مانند سی.آر.آی.اس.پی.آر^۳ می‌تواند ژن‌ها را با دقت بسیار بالا روشن یا خاموش کند یا تغییرات هدفمند و موضعی در ژنوم ایجاد کنند؛ و از این طریق، امکان اصلاح قطعی برخی نقص‌های ارثی را در همان «منبع» آن‌ها فراهم آورند. ویرایش ژن پتانسیل ارائه درمان‌های پایدار برای بیماری‌هایی مانند کم‌خونی داسی شکل^۴ و کلسترول بالای ارثی^۵ را دارد.

با وجود این وعده برای درمان قطعی برخی بیماری‌های نادر و صعب‌العلاج، پزشکی ژنتیکی در مقطع فعلی عمدتاً به تعداد محدودی مطالعه بالینی با جمعیت‌های کوچک و دوره‌های پیگیری کوتاه متکی است. از همین رو، برانجام کارآزمایی‌های بالینی گسترده‌تر و بلندمدت‌تر برای اثبات اثربخشی و ایمنی پایدار این درمان‌های پرهزینه تأکید می‌شود.

۳-۲) سلول‌درمانی

سلول‌درمانی، رویکردی نوین است که در آن سلول‌های بیمار - معمولاً سلول‌های ایمنی - خارج از بدن، اصلاح یا مهندسی

⁵ Horie et al.2024

⁶ CAR-T therapy

⁷ Khan et al.2022

¹ Heo 2023.

² Asghar et al.2022

³ CRISPR

⁴ Singh et al.2024

۲-۵) ایمن‌درمانی

ایمن‌درمانی^۵ با تعدیل عملکرد سیستم ایمنی، به بدن کمک می‌کند تا سرطان‌ها یا بیماری‌های تحلیل‌برنده عصبی را بهتر شناسایی کرده و روند آنها را کند سازد، یا در برخی موارد مهار و برطرف کند. در حوزه آلزایمر^۶، داروهایی همچون لکمی^۷، آدولهلم^۸ و کیسونلا^۹ با کمک به سیستم ایمنی برای پاک‌سازی تجمعات مضر پروتئینی از مغز عمل می‌کنند؛ سازوکاری که می‌تواند پیشرفت بیماری را در مراحل اولیه تا حدی کندتر کند.

هرچند منافع بالینی این درمان‌ها محدود است و انتظار نمی‌رود در کوتاه‌مدت اثر معناداری بر سلامت جمعیت داشته باشند، از آنجا که از نخستین درمان‌های آلزایمر با هدف تغییر مسیر پیشرفت بیماری - و نه صرفاً کنترل علائم - به‌شمار می‌روند، جایگاه مهمی در چشم‌انداز درمانی این حوزه دارند.

اقتصاد پزشکی نوآورانه

موج کنونی درمان‌های پیشرفته - به‌ویژه در حوزه پزشکی متابولیک و ژنتیکی - نشان‌دهنده گذار از «مدیریت بیماری» به سمت «اصلاح سازوکارهای زیستی زمینه‌ای» است. با این حال، موفقیت علمی در آزمایشگاه و کارآزمایی‌های بالینی کنترل‌شده زمانی ارزش عملی پیدا می‌کند که در دنیای واقعی نیز بتواند سلامت شمار زیادی از بیماران را، در چارچوب مراقبت‌های روزمره و با منابع محدود، بهبود بخشد. از همین رو،

بیمار برای شناسایی نشانگرهای منحصر به فرد آن، یک واکسن ام.آر.ان.ای شخصی‌سازی شده^۱ طراحی می‌شود تا سیستم ایمنی بدن را برای شناسایی و حمله به سلول‌های سرطانی آموزش دهد.

” موج کنونی درمان‌های پیشرفته - به‌ویژه در حوزه پزشکی متابولیک و ژنتیکی - نشان‌دهنده گذار از «مدیریت بیماری» به سمت «اصلاح سازوکارهای زیستی زمینه‌ای» است.“

بر پایه همان فناوری به‌کاررفته در واکسن‌های کووید-۱۹، درمان‌هایی مانند ام.آر.ان.ای-۲۴۱۵۷^۲ شرکت مُدرنا^۴ اکنون برای سرطان‌هایی مانند ملانوم و نیز برای پیشگیری از بیماری‌های عفونی، در حال آزمایش هستند.

با این حال، عرضه واکسن‌های سرطانی مبتنی بر ام.آر.ان.ای به بازار، به‌مراتب دشوارتر از واکسن‌های کووید-۱۹ است. برخلاف ویروس‌ها، هر تومور از نظر زیستی منحصر به فرد است و به‌طور مداوم تغییر می‌کند؛ از همین رو، به‌جای واکسن‌های تولید انبوه، باید برای هر بیمار واکسنی شخصی‌سازی شده طراحی و تولید شود. ساخت چنین واکسن اختصاصی - همانند سلول‌درمانی شخصی‌سازی شده - فرایندی کند، پرهزینه و از نظر گسترش‌پذیری برای استفاده روتین، دشوار است و در عمل با همان موانع اجرایی سلول‌درمانی مواجه می‌شود.

⁶ Jucker et al.2023

⁷ Leqembi

⁸ Aduhelm

⁹ Kisunla

¹ Personalized mRNA vaccine

² mRNA-4157

³ Broderick et al.2025

⁴ Moderna

⁵ Immunotherapy

معتبری بر بودجه پرداخت‌کنندگان دولتی و خصوصی وارد می‌کند. برای مثال، بر اساس یک نظرسنجی ملی در آمریکا در سال ۲۰۲۵، حدود ۱۲ درصد از جمعیت بزرگسال از درمان‌های جی.ال.پی-۱ استفاده کرده‌اند^۲. به‌طور متوسط، بیمه‌گران سلامت در آمریکا ماهانه حدود ۴۶۷ تا ۵۱۲ دلار برای هر فرد تحت پوشش پرداخت می‌کنند؛ افزودن یک نسخه داروی جی.ال.پی-۱ می‌تواند این هزینه را برای همان فرد تقریباً دو برابر کند و بار مالی سنگینی بر نظام سلامت وارد آورد^۳.

”واقعیت این است که تبدیل شواهد علمی به کاربرد بالینی روزمره معمولاً زمان‌بر است.“

دوم، ابهام و عدم قطعیت در مسیر بازپرداخت هزینه می‌تواند موجب تردید جدی در میان ارائه‌دهندگان خدمات درمانی شود. به دلیل فقدان مسیر بازپرداخت روشن و قابل پیش‌بینی، درمان‌ها و فناوری‌های جدید ممکن است به چند مرکز تخصصی محدود بمانند یا صرفاً در قالب طرح‌های پژوهشی ادامه یابند و هرگز به جریان اصلی درمان و مراقبت راه پیدا نکنند.

سوم، ناهمسویی میان انتظارات بیماران و ظرفیت واقعی پرداخت‌کنندگان است. بیماران اغلب انتظار دارند هر نوآوری مفید و تأییدشده‌ای تحت پوشش بیمه قرار گیرد، در حالی که پرداخت‌کنندگان - با توجه به محدودیت شواهد بالینی،

«قابلیت پرداخت» به یکی از مهم‌ترین معیارهای سنجش اثرگذاری واقعی این نوآوری‌ها در عمل تبدیل شده است.

در ایالات متحده، تحلیل هزینه‌هایی که خریداران برای ابزارهای تشخیصی نوآورانه و درمان‌های جدید می‌پردازند نشان می‌دهد دامنه قیمت‌ها بسیار گسترده است: از بیش از ۱۲ هزار دلار در سال برای داروهای جدید چاقی از خانواده جی.ال.پی-۱ تا حدود ۲/۲ میلیون دلار برای یک درمان ژنتیکی تک‌مرحله‌ای در برخی اختلالات خونی ارثی. این ارقام به‌روشنی تنش فزاینده میان پیشرفت پزشکی و پایداری مالی نظام‌های سلامت را برجسته می‌کنند؛ به‌ویژه آنکه بسیاری از درمان‌های نوین - از جمله ژن‌درمانی‌ها و درمان‌های شخصی‌سازی‌شده سرطان - برای توسعه و اجرای گسترده، هزینه‌های بسیار سنگینی دارند.

واقعیت این است که تبدیل شواهد علمی به کاربرد بالینی روزمره معمولاً زمان‌بر است. حتی پس از آن که یک ابزار تشخیصی یا مداخله درمانی از نظر علمی اثربخش تشخیص داده می‌شود و تأیید نهادهای نظارتی را دریافت می‌کند، موانع فرایند بازپرداخت هزینه می‌تواند دسترسی عادلانه را برای سال‌ها و حتی دهه‌ها به تأخیر بیندازد^۱. کارشناسان بالینی مشارکت‌کننده در این مطالعه، سه مانع عمده را در مسیر پذیرش گسترده نوآوری‌های پزشکی شناسایی کرده‌اند.

نخست، فشار هزینه‌ای بر پرداخت‌کنندگان بالا است. هزینه‌های بسیار بالای درمان - چه در اثر تقاضای گسترده برای داروهای مانند جی.ال.پی-۱ و چه به دلیل قیمت‌های بسیار بالای درمان‌های تک‌مرحله‌ای (مانند ژن‌درمانی‌ها) - فشار مالی

³ Cotter et al.2025

¹ Slote et al.2011

² RAND 2025

باشد، اما تأثیر آنها بر سلامت جمعیت در سطح کلان، به‌دلیل نادر بودن خود بیماری‌ها، محدود خواهد ماند. در مقابل، در بیماری‌های زوال‌عصبی و حوزه سلامت روان، روند پیشرفت احتمالاً کندتر از سایر حوزه‌ها خواهد بود - هرچند در سلامت روان، به‌واسطه نفوذ ابزارها و خدمات دیجیتال در سال‌های اخیر، ظرفیت بهبود بیشتری دیده می‌شود. در نهایت، میان‌برهایی مانند هوش مصنوعی در تشخیص بیماری و ابزارهای پوشیدنی در نقطه مراقبت می‌توانند مداخلات زودهنگام را تسهیل کنند؛ اما بهره‌برداری کامل از این ظرفیت‌ها مستلزم اصلاح سیاست‌های سلامت، بازطراحی فرایندهای کاری بالینی و تغییر رفتارهای فردی است.

پیامد نوآوری‌های پزشکی برای بیمه‌گران عمر و سلامت

پیشرفت‌های تشخیصی چه زمانی بر بیمه تأثیر خواهند گذاشت؟

انتظار می‌رود نوآوری‌های تشخیصی از جمله تصویربرداری پزشکی تقویت‌شده با هوش مصنوعی، بیوپسی مایع برای غربالگری و پایش برخی سرطان‌ها و آزمایش‌های ژنتیکی در دسترس مستقیم مصرف‌کننده، در کوتاه‌مدت و میان‌مدت، بیشترین اثر را بر صنعت بیمه‌های عمر و سلامت بگذارند. این فناوری‌ها احتمالاً دو تحول اساسی ایجاد خواهند کرد. نخست، تشخیص زودهنگام‌تر و دقیق‌تر بیماری را ممکن می‌سازند؛ امری که می‌تواند پیامدهای درمانی را بهبود بخشد و در برخی موارد، هزینه‌ها را کاهش دهد. دوم، دقت فرایند ارزیابی ریسک^۲ را به‌طور معناداری افزایش می‌دهند، زیرا بیمه‌گران به

الزامات قانونی و سقف بودجه‌های سالانه - امکان تأمین همه درمان‌ها و فناوری‌ها را ندارند. این شکاف انتظارات، گفت‌وگوهای واقع‌بینانه و سازنده را دشوار می‌کند و محدودیت‌های عملیاتی پرداخت‌کنندگان سلامت را از منظر عمومی کم‌نمایان می‌سازد.

” در آینده، نوآوری پزشکی احتمالاً تحت تأثیر چند روند کلیدی قرار خواهد گرفت.“

در آینده، نوآوری پزشکی احتمالاً تحت تأثیر چند روند کلیدی قرار خواهد گرفت. در کوتاه‌مدت و میان‌مدت، دستاوردهای مهمی در بیماری‌های قلبی-عروقی، دیابت و چاقی رخ خواهد داد؛ عمدتاً به‌واسطه داروهای جی.آل.پی-۱، گسترش ابزارهای پوشیدنی و پایش در نقطه مراقبت، استفاده فراگیرتر از پایش مداوم گلوکز و ژن‌درمانی برای کلسترول بالای ارثی. هم‌زمان، در حوزه سرطان، پیشرفت‌ها به‌صورت تدریجی اما پیوسته ادامه می‌یابد و با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و فناوری‌هایی مانند واکسن‌های ام.آر.ان.ای، درمان‌های سی.ای.آر-تی و بیوپسی مایع تقویت می‌شود؛ با این حال، اثرات جمعیتی این درمان‌ها به دلیل نیاز به مراکز تخصصی، آزمون‌های شخصی‌سازی شده و پیچیدگی اجرا، به‌تدریج نمایان خواهد شد.

در بیماری‌های نادر نیز پیشرفت‌های عمیق اما از نظر جمعیت هدف محدود، از طریق ژن‌درمانی‌ها و سلول‌درمانی‌ها در حال تحقق است: اثرات فردی این درمان‌ها می‌تواند بسیار چشمگیر

² Underwriting

¹ Geneva Association 2023

بیماری‌های زوال‌عصبی نیز اثرات بالقوه‌ای داشته باشند. از این منظر، این داروها می‌توانند الگوهای بروز بیماری، مرگ‌ومیر و کیفیت طول عمر را در سطح جمعیت دگرگون سازند. پذیرش گسترده این درمان‌ها حتی می‌تواند مرگ‌ومیر جمعی ناشی از همه علل را در سطح جامعه کاهش دهد. بر اساس برخی برآوردهای خوش‌بینانه اما قابل‌اعتنا، این کاهش در ایالات متحده تا سال ۲۰۴۵ می‌تواند بین ۶/۴ تا ۸/۸ درصد باشد^۱.

” در افق بلندمدت‌تر، سلول‌درمانی‌ها و ژن‌درمانی‌ها می‌توانند ارائه خدمات سلامت را از درمان بیماری به سمت اصلاح یا حتی حذف استعداد ابتلا به برخی بیماری‌های ارثی سوق دهند.“

در افق بلندمدت‌تر، سلول‌درمانی‌ها و ژن‌درمانی‌ها با وجود ریسک‌های اجرایی و هزینه‌های اولیه بسیار بالا، می‌توانند ارائه خدمات سلامت را از درمان بیماری به سمت اصلاح یا حتی حذف استعداد ابتلا به برخی بیماری‌های ارثی سوق دهند. چنین تحولی می‌تواند مفروضات مرگ‌ومیر و در نتیجه، منطق قیمت‌گذاری در بیمه را به‌صورت بنیادی دگرگون نماید.

انواع محصولات بیمه عمر و سلامت چگونه تحت تأثیر قرار خواهند گرفت؟

در بیمه‌های سلامت، درمان‌های بسیار پرهزینه مانند ژن‌درمانی و سلول‌درمانی، در کنار هزینه‌های انباشته ناشی از مصرف گسترده و طولانی‌مدت داروهای ضد‌چاقی، می‌توانند فشار کم‌سابقه‌ای بر حق‌بیمه‌ها و سقف تعهدات وارد کنند. تعداد

داده‌های سلامت دقیق‌تر و با قدرت پیش‌بینی بالاتر درباره متقاضیان دسترسی خواهند داشت.

در بلندمدت، انتظار می‌رود بیوپسی‌های مایع به‌ویژه در قالب تست‌های تشخیص زودهنگام چندگانه سرطان، تکامل یابند و به یکی از معیارهای مرجع در مراقبت برای شناسایی زودهنگام چندین نوع سرطان تبدیل شوند. با پیشرفت این فناوری‌ها و افزایش توان آنها در شناسایی سرطان‌هایی که تشخیص‌شان با روش‌های متعارف دشوارتر است مانند سرطان‌های پانکراس، تخمدان، کبد و ریه، امکان مداخله زودهنگام‌تر و پیگیری بالینی هدفمندتر فراهم می‌شود؛ تحولی که می‌تواند پیامدهای درمانی را بهبود بخشد و فشار هزینه‌ای بر نظام سلامت را کاهش دهد.

پیشرفت‌های درمانی چه زمانی بر بیمه تأثیر خواهند گذاشت؟

در میان کارشناسان بیمه مشارکت‌کننده در این مطالعه، درباره زمان‌بندی و دامنه دقیق اثرگذاری پیشرفت‌های درمانی نوین بر بیمه‌های عمر و سلامت دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. با این حال، اکثریت قاطع آنان انتظار دارند که ظرف پنج سال آینده، تغییراتی چشمگیر و حتی تحول‌آفرین در صنعت بیمه رخ دهد؛ از همین رو، تبیین سریع مسائل و تعیین مسیر راهبردی آینده، اهمیتی فوری پیدا می‌کند.

آگونیست‌های گیرنده جی.ال.پی-۱ به‌عنوان یکی از تحول‌آفرین‌ترین مداخلات درمانی، نه تنها ریسک‌های مستقیم و غیرمستقیم سلامت مرتبط با چاقی از جمله دیابت، بیماری‌های قلبی عروقی و برخی سرطان‌ها را کاهش می‌دهند، بلکه شواهد اولیه حاکی از آن است که ممکن است بر آلزایمر و سایر

¹ Swiss Re 2025 & RGA 2025

در بیمه‌های عمر با پوشش فوت، پیشرفت‌های تشخیصی و درمانی جدید عموماً تحولی مثبت به‌شمار می‌آیند. پیشرفت‌های چشمگیر در درمان سرطان و نیز گسترش ژن‌درمانی‌ها و سلول‌درمانی‌ها می‌تواند مرگ‌ومیر ناشی از این بیماری‌ها را به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای کاهش دهد. این تحول، دامنه افراد بیمه‌پذیر را گسترش می‌دهد و در بلندمدت می‌تواند به کاهش حق‌بیمه‌ها بینجامد. افرادی که پیش‌تر به دلیل سابقه خانوادگی یا استعداد ژنتیکی از این نوع پوشش محروم بودند، ممکن است اکنون واجد شرایط دریافت بیمه با نرخ‌های استاندارد، یا دست‌کم با ارزیابی دقیق‌تر و منصفانه‌تر ریسک، شوند.

نوآوری‌های پیش‌بینانه و تشخیصی همچنان فرصت‌های تازه‌ای برای تعامل مستمر و معنادار با مشتری فراهم می‌کنند. صنعت بیمه عمر در طول تاریخ در ایجاد ارتباطی مداوم و مؤثر با بیمه‌گزاران با چالش روبه‌رو بوده و غالباً تماس با مشتری به‌زمان صدور بیمه‌نامه یا وقوع خسارت محدود می‌شده است. گنجاندن تشخیص‌های دوره‌ای، پایش مستمر نشانگرهای زیستی از طریق دستگاه‌های پوشیدنی و ارائه توصیه‌های پیشگیرانه و سبک زندگی شخصی‌سازی‌شده در بسته خدمات بیمه، می‌تواند این الگو را دگرگون سازد و به بیمه‌گران عمر امکان دهد تا از نقش سنتی «پرداخت‌کننده منفعل خسارت» فاصله بگیرند و به شریکی فعال و قابل اعتماد در حفظ سلامت و رفاه مشتریان تبدیل شوند.

در بیمه‌های عمر دارای پوشش‌های حین حیات از جمله مستمری‌ها، بیمه بیماری‌های خاص و بیمه مراقبت طولانی‌مدت

اندکی خسارت بسیار بزرگ ناشی از درمان‌های ژنی تک‌مرحله‌ای و حجم بالای خسارت‌ها با هزینه متوسط اما تکرارشونده مرتبط با درمان‌های مزمن جی.ال.پی-۱، هر دو می‌توانند پایداری مالی بیمه‌گران سلامت را در مقیاس وسیع با چالش جدی مواجه سازند. سازوکارهای سنتی تجمیع ریسک که بر قانون اعداد بزرگ و پراکندگی هزینه‌ها تکیه دارند، ممکن است در برابر چنین نوسان‌های شدید و غیرمنتظره‌ای در الگوهای خسارت، با محدودیت جدی روبه‌رو شوند. این مسئله در بیمه سلامت حادث‌تر است، زیرا حاشیه سود عملیاتی در این حوزه معمولاً اندک است.

” در بیمه‌های عمر با پوشش فوت، پیشرفت‌های تشخیصی و درمانی جدید عموماً تحولی مثبت به‌شمار می‌آیند.“

در عین حال، فرصت‌های مهمی نیز وجود دارد. تشخیص زودهنگام بیماری‌هایی همچون دیابت می‌تواند مداخله سریع‌تر با درمان‌های مؤثرتر، از جمله داروهای جی.ال.پی-۱، را ممکن سازد و نیاز به مراقبت‌های پرهزینه بیمارستانی یا تخصصی در مراحل پیشرفته را کاهش دهد. همچنین توسعه خدمات جامع که دارودرمانی را با برنامه‌های تغییر سبک زندگی، مشاوره تغذیه و مریگیری سلامت تلفیق می‌کند، می‌تواند به افراد کمک کند مدت طولانی‌تری سالم بمانند. با این حال، توسعه چنین مدل‌هایی مستلزم سرمایه‌گذاری اولیه معتنا بهی است؛ امری که برای بیمه‌گران سلامت خصوصی، به‌ویژه در شرایط جابه‌جایی بالای بیمه‌گزاران، ممکن است توجیه اقتصادی روشنی نداشته باشد.

نوآوری‌های پزشکی چگونه بر بیمه‌پذیری^۳ تأثیر می‌گذارند؟

بیمه‌گران امروز در بستر یک زیست‌بوم سلامت قرار دارند که با سرعتی بی‌سابقه در حال تغییر است؛ و همین امر فرصتی راهبردی برای بازاندیشی درباره نقش سنتی آنان فراهم کرده است. نوآوری پزشکی در حال بازتعریف مرزهای بیمه‌پذیری است؛ یعنی تعیین اینکه کدام ریسک‌ها همچنان قابل بیمه شدن هستند و کدام‌یک از منطق سنتی بیمه فاصله می‌گیرند.

در برخی موارد، این نوآوری‌ها دامنه بیمه‌پذیری را گسترش می‌دهند و امکان پوشش گروه‌های جدیدی از افراد یا ریسک‌های تازه‌شناخته‌شده را فراهم می‌کنند. در موارد دیگر، همان نوآوری‌ها چالش‌های جدی پدید می‌آورند: از یک سو می‌توانند هزینه‌ها را به‌طور چشمگیری افزایش دهند؛ و از سوی دیگر، با افزایش قطعیت و پیش‌بینی‌پذیری برخی ریسک‌های سلامت، به‌ویژه ریسک‌های مرتبط با زمینه ژنتیکی، بر منطق سنتی عدم قطعیت در بیمه اثر بگذارند.

گفت‌وگو با کارشناسان صنعت بیمه سه حوزه اصلی را برای بیمه‌های عمر و سلامت برجسته می‌سازد. در کوتاه‌مدت، اولویت فوری، طراحی و بازطراحی محصولات بیمه‌ای متناسب با رشد سریع هزینه درمان‌های نوین و تغییر پروفایل ریسک بیمه‌گزاران است. در گام بعد، موضوعاتی همچون ارزیابی ریسک، تجمع ریسک، روش‌های پرداخت به ارائه‌دهندگان خدمات درمانی و نحوه مواجهه با مقررات فزاینده، به اولویت‌های مهم نوظهور تبدیل می‌شوند. در افق بلندمدت، تحول پایدار در بیمه‌های عمر و سلامت مستلزم کسب

(LTCI)^۱، الگوی اثرگذاری پیچیده‌تر و در برخی موارد متعارض است. در محصولات مبتنی بر طول عمر^۲، مانند مستمری‌ها، افزایش طول عمر ناشی از پیشرفت‌های پزشکی می‌تواند دوره پرداخت مستمری را طولانی‌تر کند و فشار مالی بیشتری بر ارائه‌دهندگان این محصولات وارد آورد. در مقابل، اگر این پیشرفت‌ها به زندگی سالم‌تر و توان کاری طولانی‌تر بینجامند، دوره کسب درآمد و انباشت سرمایه نیز افزایش می‌یابد و مرحله برداشت از پس‌اندازها کوتاه‌تر می‌شود.

” پوشش بیمه بیماری‌های خاص به‌طور مستقیم در معرض اثر فناوری‌های جدید تشخیصی و درمانی قرار دارد.“

پوشش بیمه بیماری‌های خاص به‌طور مستقیم در معرض اثر فناوری‌های جدید تشخیصی و درمانی قرار دارد. تشخیص زودهنگام بیماری از طریق تصویربرداری مبتنی بر هوش مصنوعی یا بیوپسی مایع می‌تواند باعث افزایش تعداد خسارت‌ها در مراحل اولیه بیماری شود، زیرا بیماری زودتر شناسایی می‌شود و در نتیجه، بیمه‌گران زودتر با تعهد پرداخت سرمایه بیمه‌ای مواجه خواهند شد. در بیمه مراقبت طولانی‌مدت نیز هرگونه پیشرفت واقعی در درمان بیماری‌های زوال عقل از جمله ایمن‌درمانی‌های جدید، می‌تواند الگوهای بروز و پیشرفت این بیماری‌ها را دگرگون سازد و بر ساختار محصول و مفروضات قیمت‌گذاری اثر بگذارد.

³ Insurability

¹ Long-term care insurance

² Longevity-based life insurance

مهارت‌های جدید، جذب استعداد‌های میان‌رشته‌ای و ایجاد شیوه‌های نوین برای تعامل مستمر و معنادار با مشتریان خواهد بود.

نمودار ۱۰: عملکردهای صنعت بیمه که نیاز به تغییر دارند:

زیان‌بار یا بی‌نتیجه و ارتقای استانداردهای بالینی، می‌تواند اتلاف منابع محدود سلامت را به‌طور معناداری کاهش دهد.

طراحی محصول چگونه باید تکامل یابد؟

ظهور درمان‌های مولکولی بسیار گران‌قیمت، از جمله سلول‌درمانی‌های کار-تی، درمان‌های ژنتیکی سی.آر.آی.اس.پی.آر و واکسن‌های شخصی‌سازی‌شده سرطان، تصمیم‌گیری درباره تخصیص منابع را در سراسر زنجیره مراقبت دشوارتر کرده است. این دسته درمان‌ها، ضرورت بازتعریف طراحی محصولات بیمه‌ای با محوریت «پیشگیری» را برجسته می‌کنند؛ هدف این است که تا حد امکان، وابستگی به مداخلات دیر هنگام و پرهزینه کاهش یابد.

با توجه به اینکه جریان سرمایه‌گذاری تحقیق و توسعه امروز عمدتاً به سمت رویکردهای درمانی پرهزینه متمایل است، شواهد علمی نشان می‌دهد خدمات پیشگیرانه، پایش مستمر

چه چیزی و تا چه میزان باید تحت پوشش قرار گیرد؟

در بسیاری از کشورهای پیشرفته، نهادهای عمومی نقش محوری در تدوین راهنماهای مبتنی بر شواهد برای سیاست‌گذاران و پرداخت‌کنندگان حوزه سلامت دارند. این نهادها که اغلب با عنوان سازمان‌های ارزیابی فناوری سلامت (HTA)^۱ شناخته می‌شوند، با انجام ارزیابی‌های نظام‌مند و بی‌طرفانه از فناوری‌های جدید پزشکی، به تصمیم‌گیری درباره بازپرداخت هزینه‌ها جهت می‌دهند.

از منظر کارشناسان بیمه، صنعت بیمه‌های عمر و سلامت به چارچوبی مشترک نیاز دارد تا میان «آزمایش‌های پیش‌بینی‌کننده و تشخیصی واقعاً ارزش‌آفرین» و «درمان‌ها یا مداخلاتی با ارزش بالینی اندک یا فاقد ارزش» تمایز روشن برقرار شود. شکل‌گیری چنین اجماعی، با تجویز هدفمند و مبتنی بر شواهد ابزارهای تشخیصی و درمان‌ها، حذف رویه‌های

¹ Health Technology Assessment

با تغییرات نمایه ریسک سلامت افراد در طول مدت قرارداد سازگار بماند. این ارزیابی مستمر، فرصت‌های تازه‌ای برای تعامل با مصرف‌کنندگان ایجاد می‌کند و به شکل‌گیری ارتباطی مکرر و معنادار میان بیمه‌گر و بیمه‌گزار می‌انجامد.

فناوری‌های نوظهور تشخیصی و پزشکی شخصی‌سازی شده در حال شکل‌دهی به گروه‌های ریسک کوچک‌تر و بسیار دقیق‌تر حتی در سطح فردبه‌فرد، هستند. در چنین شرایطی، افراد کم‌ریسک ممکن است کاهش محسوس حق‌بیمه را تجربه کنند، اما برای افراد پرریسک، حق‌بیمه می‌تواند به تدریج گران‌تر و حتی غیرقابل‌دسترس شود. این وضعیت، چالش‌های جدی اخلاقی و اجتماعی ایجاد می‌کند؛ زیرا همین گروه‌های پرریسک نیز به پوشش‌های مقرون‌به‌صرفه نیاز دارند.

ریسک و مدیریت فعال سلامت در بسیاری از موارد هم از نظر بالینی اثربخش‌تر و هم از لحاظ اقتصادی کارآمدتر هستند. بیمه‌گران سلامت می‌توانند با برجسته‌سازی پوشش‌ها و مزیت‌های خود در این حوزه، به بازار سرمایه و شرکت‌های داروسازی یک سیگنال مالی روشن ارسال کنند و بر توزیع متوازن‌تر سرمایه میان نوآوری‌های درمانی و نوآوری‌های پیشگیرانه اثر بگذارند.

فرایند ارزیابی ریسک چگونه باید با شرایط جدید تطبیق یابد؟

ارزیابی ریسک در بیمه‌های عمر و سلامت باید از یک فرایند ایستا و مقطعی، به رویکردی پویا و مستمر تبدیل شود تا بتواند

جدول ۴: شمایی ساده از سازوکارهای نوظهور تجمیع ریسک و خرید خدمات درمانی

مذاکرات قیمتی بیماری محور	پرداخت قسطی سالانه	الگوی اشتراک	بیمه اتکائی	الگوها و قابلیت‌های نوظهور
نوسان قیمت	فشار بودجه‌ای اولیه و ریسک عدم تحقق عملکرد مورد انتظار	ریسک ناشی از افزایش حجم مصرف ^۱	ریسک خسارت‌های بسیار بزرگ کم‌تکرار	پوشش بیمه در مقابل ...
پرداخت‌کنندگان، از جمله بیمه‌گران، در حوزه‌های مشخص بیماری از مسیر چانه‌زنی جمعی درباره شرایط و مفاد توافق مذاکره می‌کنند.	هزینه‌ها در طول چند سال سرشکن می‌شود و می‌تواند به عملکرد (نتایج درمان) نیز گره بخورد.	حق‌اشتراک دوره‌ای ثابت برای دسترسی به درمان‌های پرهزینه	پوشش تکمیلی مازاد برای پیش‌بینی نشده درمان‌های مشخص، در قالب قراردادهای حد ضرر (استاپ‌لاس)	چگونگی کارکرد

مذاکرات قیمتی بیماری محور	پرداخت قسطی سالانه	الگوی اشتراک	بیمه اتکائی	الگوها و قابلیت‌های نوظهور
خیر؛ در اصل یک سازوکار تأمین و خرید است.	خیر؛ این یک سازوکار قراردادی است.	در سطح پرداخت‌کننده، بر پایه تقاضای پیش‌بینی‌شده	انتقال ریسک به بیمه‌گر اتکائی	تجمیع ریسک
دسترسی و قدرت چانه‌زنی را تقویت می‌کند، اما به بیماری‌های منتخب محدود می‌ماند.	امکان خرید را بهبود می‌بخشد، اما تعهدات بلندمدت ایجاد می‌کند و مستلزم پیگیری مستمر پیامدهای بالینی است.	هزینه‌ها قابل پیش‌بینی است، اما همواره ریسک خطای در برآوردها وجود دارد.	از توانگری مالی محافظت می‌کند، به‌ویژه در مواجهه با موارد نادر یا بسیار پرهزینه	پیامدها برای بیمه سلامت
-	می‌تواند بیمه‌پذیری برخی بیماری‌ها را بهبود بخشد. اگر میزان پذیرش و بهره‌مندی گسترده باشد، ممکن است بر برآوردهای مرگ‌ومیر و طول عمر اثر بگذارد.	می‌تواند بیمه‌پذیری برخی بیماری‌ها را بهبود بخشد. اگر میزان پذیرش و بهره‌مندی گسترده باشد، ممکن است بر برآوردهای مرگ‌ومیر و طول عمر اثر بگذارد.	ممکن است بیمه‌پذیری برخی بیماری‌هایی را که پیش‌تر از پوشش خارج می‌شدند، بهبود بخشد؛ برای نمونه، بیماری‌های مادام‌العمر که با ویرایش ژن به‌طور مؤثر درمان می‌شوند.	پیامدها برای بیمه عمر

منبع: انجمن ژنو

بیمه‌گران چگونه می‌توانند بر محدودیت‌های تجمیع ریسک و قراردادهای سستی خرید غلبه کنند؟

نوسانات قیمتی ناشی از برخی درمان‌های بسیار گران‌قیمت می‌تواند معتابه و مخرب باشد. تجمیع ریسک سستی، حتی با اتکا به پیشرفته‌ترین روش‌های ارزیابی ریسک، در برابر شوک‌های ناگهانی و بزرگ هزینه درمان، آسیب‌پذیر است. از

هم‌زمان، عدم تقارن اطلاعات^۱ میان بیمه‌گزار و بیمه‌گر می‌تواند به انتخاب نامطلوب منجر شود: وضعیتی که در آن متقاضیان پوشش، هنگام خرید بیمه اطلاعات دقیق‌تری درباره ریسک واقعی سلامت خود نسبت به بیمه‌گر در اختیار دارند.

^۱ Information asymmetry: عدم تقارن اطلاعات» به وضعیتی گفته می‌شود که در آن یکی از طرفین تعامل بیمه‌ای معمولاً متقاضی یا بیمه‌گذار، اطلاعات دقیق‌تر یا بیشتری درباره وضعیت سلامت، سوابق پزشکی یا سطح ریسک واقعی خود نسبت به بیمه‌گر در اختیار دارد. این نابرابری اطلاعاتی می‌تواند ارزیابی و قیمت‌گذاری ریسک را مخدوش کند و در نهایت به «انتخاب نامطلوب» بینجامد؛ یعنی افرادی با ریسک بالاتر، بیش از دیگران به خرید پوشش ترغیب شوند، بی‌آنکه بیمه‌گر بتواند این افزایش ریسک را به‌طور کامل در شرایط بیمه‌نامه منعکس کند.

بازار و کنترل هزینه‌های مرتبط با آنها نفوذ بیشتری داشته باشند. صندوق داروهای سرطان^۶ انگلستان نمونه‌ای شناخته شده از این رویکرد است و ملاحظات مشابهی در بسیاری از کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)^۷ در جریان است.

” بیمه‌گران باید سازوکارهای نوآورانه‌تری برای تجمیع ریسک و نیز شیوه‌های جدید خرید خدمات سلامت را بررسی کنند تا بتوانند اثر نوسان قیمت را خنثی یا دست‌کم محدود نمایند. “

تنش‌های نظارتی پیش رو

قواعد دسترسی به داده‌های حساس ژنتیکی مانند داده‌های پیش‌بینی‌کننده و تشخیصی، در نظام‌های حقوقی مختلف، متفاوت است. با شتاب فناوری‌های ژنتیکی و ظهور درمان‌های شخصی‌سازی شده، موضع نهادهای ناظر درباره دسترسی و نحوه استفاده از این داده‌ها پرسشی کلیدی ایجاد می‌کند: بیمه‌گران چگونه می‌توانند ریسک‌های ساختاری مانند انتخاب نامطلوب^۸ را مدیریت کنند، بی‌آنکه به تبعیض ناعادلانه دامن بزنند؟

از این رو، تعامل سازنده و مبتنی بر همکاری نزدیک با سیاست‌گذاران در حوزه‌های بیمه، سلامت و تنظیم‌گری داده،

این رو، بیمه‌گران باید سازوکارهای نوآورانه‌تری برای تجمیع ریسک و نیز شیوه‌های جدید خرید خدمات سلامت را بررسی کنند تا بتوانند اثر نوسان قیمت را خنثی یا دست‌کم محدود نمایند.

تجربه ایالات متحده در به‌کارگیری سازوکارهای عمومی برای مدیریت هزینه‌های بسیار بالا می‌تواند برای بیمه‌گران اتکایی در سایر کشورها آموزنده باشد. برنامه اتکایی انتقالی^۱ قانون مراقبت مقرون‌به‌صرفه^۲ (۲۰۱۴-۲۰۱۶) نمونه‌ای از اعمال حد ضرر در برابر خسارت‌های بسیار بزرگ^۳ بود. هرچند این برنامه فدرال به پایان رسیده است اما چندین ایالت آمریکا همچنان برنامه‌های اتکایی خود را تحت معافیت‌های فدرال اداره می‌کنند. افزون بر این، شمار محدودی از بیمه‌گران اتکایی خصوصی در آمریکا، تضمین حد ضرر را به بیمه‌گران اولیه یا طرح‌های خودبیمه‌گری^۴ ارائه می‌دهند؛ گاه از طریق مدل‌های اشتراکی با پرداخت ثابت ماهانه به ازای هر عضو تا دسترسی به درمان‌های پرهزینه ممکن شود. ارزش این الگوها برای بیمه‌گر، تبدیل نوسان‌های سنگین ریسک به هزینه‌ای قابل پیش‌بینی است.

در سمت «خرید خدمات سلامت» نیز روش‌هایی مانند پرداخت مبتنی بر ارزش و قراردادهای مبتنی بر پیامد در حال گسترش است. مدل‌های پرداخت چندساله مبتنی بر عملکرد می‌توانند هزینه درمان را متناسب با اثربخشی آن، طی چند سال توزیع کنند. همچنین راه‌اندازی صندوق‌های اختصاصی بیماری و «محیط‌های کنترل‌شده»^۵ برای ارزیابی درمان‌های نو، به بیمه‌گران امکان می‌دهد بر نحوه ورود نوآوری‌های درمانی به

^۶ Cancer Drugs Fund

^۷ Organization for Economic Co-operation and Development

^۸ Adverse selection

^۱ Transitional reinsurance program

^۲ Affordable Care Act

^۳ Stop-loss protection

^۴ Self-insured health plans.

^۵ Sandbox

درهم‌تنیده نیست. گفت‌وگوی باز، مستمر و سازنده میان بیمه‌گران، قانون‌گذاران، نوآوران و محققان، ارائه‌دهندگان خدمات سلامت و جامعه مدنی برای اطمینان از اینکه پیشرفت‌های پزشکی «ارزش اجتماعی بیمه» را تقویت می‌کنند و نه تضعیف، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

منابع

Argentieri, A.M., et al. 2025. [Integrating the environmental and genetic architectures of aging and mortality](#). *Nature Medicine* 31 (3): 1016–1025.

ASDA Online Doctor. 2025. [Wegovy \(Semaglutide\)](#).

Asghar, A.A., Khabir, Y., and Hashmi, M.R. 2022. [Zynteglo: Betibeglogene autotemcel - An innovative therapy for \$\beta\$ -thalassemia patients](#). *Annals of medicine and surgery* 82: 104624.

Association of British Insurers. 2023. [Code on Genetic Testing and Insurance](#).

Association of the British Pharmaceutical Industry. 2022. [Comparing Outcomes Pre- and Post-Cancer Drugs Fund: What Can We Learn?](#)

Broderick, J.C., et al. 2025. [Melanoma Vaccines: Comparing Novel Adjuvant Treatments in High-Risk Patients](#). *Vaccines* 13 (6): 656.

CaliforniaHealthline. 2023. [Blood Test That Screens for Cancer Raises Hopes, and Worries](#).

Campbell, D. 2024. [Mounjaro is second obesity drug to be approved for use in England](#). *The Guardian*. Center For American Progress 2023. [How States Can Use Section 1332 Waivers To Improve Health Care Affordability and Access](#).

برای ایجاد توازن میان محاسبات بیم‌سنجی از یک سو و نیاز جامعه به پوشش ریسک از سوی دیگر، ضروری است.

نتیجه‌گیری

نوآوری پزشکی در حال دگرگون‌سازی بنیان‌های علمی و اقتصادی بیمه‌های عمر و سلامت است. با بلوغ این فناوری‌ها و ورود آنها به جریان اصلی مراقبت، احتمال بروز اختلال‌های عمیق‌تر در صنعت بیمه افزایش می‌یابد. درمان‌هایی مانند آگونیست‌های جی.ال.پی-۱، ژن‌درمانی و سلول‌درمانی، درمان‌های مبتنی بر آر.ان.ای برای نسل بعدی واکسن‌ها، همراه با تشخیص‌های مبتنی بر هوش مصنوعی و بیوپسی‌های مایع، همگی نوید آینده‌ای با امید به زندگی بالاتر و سالم‌تر را می‌دهند؛ اما هم‌زمان، مدل‌های سنتی پیش‌بینی ریسک، ارزیابی ریسک و قیمت‌گذاری بیمه را به چالش می‌کشند.

این نوآوری‌ها از یک سو راه را برای گسترش پوشش به گروه‌های تازه هموار می‌کنند و از سوی دیگر، مرزهای «قابلیت پرداخت» و پایداری بلندمدت محصولات بیمه‌ای را به چالش می‌کشند. با این حال، فرصت‌های معتاب‌هی پیش‌روست: اگر سرمایه‌گذاری‌ها به‌موقع و هوشمندانه انجام شود، ابزارهای تحلیلی و عملیاتی به‌درستی به‌کار گرفته شوند و چارچوب‌های سیاستی کارآمد و منعطف شکل بگیرند، می‌توان بیمه‌پذیری و تاب‌آوری نظام‌های سلامت و بیمه را به‌طور معناداری تقویت کرد.

با این حال، این تصمیم‌های خطیر نیازمند صداقت فکری، شفافیت و دقت محاسباتی بالاست. نکته اساسی آن است که هیچ‌ذی‌نفعی اعم از بیمه‌گران، داروسازان، سیاست‌گذاران و بیماران، به‌تنهایی قادر به مدیریت این فشارهای چندلایه و

Gleason, P., et al. 2024. [Real-world persistence and adherence to glucagon-like peptide-1 receptor agonists among obese commercially insured adults without diabetes](#). *Journal of Managed Care & Specialty Pharmacy* 30 (8): 860–867.

GoodRX. 2025. [How Much Does Zepbound \(Tirzepatide\) Cost Without Insurance?](#)

Grand View Research. 2024. [GLP-1 Receptor Agonist Market \(2025–2030\)](#).

He, L., et al. 2022. [Association of Glucagon-Like Peptide-1 Receptor Agonist Use With Risk of Gallbladder and Biliary Diseases: A Systematic Review and Meta-analysis of Randomized Clinical Trials](#). *JAMA Intern Med.* 182 (5): 513–519. Heo, Y.A. 2023. [Etranacogene Dezaparvovec: First Approval](#). *Drugs* 83 (4): 347–352.

Hingorani, A., et al. 2023. [Performance of polygenic risk scores in screening, prediction, and risk stratification: secondary analysis of data in the Polygenic Score Catalog](#). *BMJ Med* 2, e000554.

Horie, T., and Ono, K. 2024. [VERVE-101: a promising CRISPR-based gene editing therapy that reduces LDL-C and PCSK9 levels in HeFH patients](#). *European Heart Journal. Cardiovascular Pharmacotherapy* 10 (2): 89–90. International Monetary Fund. 2025. [Inflation rate, end of period consumer prices](#).

Inland Revenue Service. 2025. [ACA Section 1341 Transitional Reinsurance Program FAQs](#).

Jastreboff, A.M., et al. 2023. [Triple-Hormone-Receptor Agonist Retatrutide for Obesity - A Phase 2 Trial](#). *The New England Journal of Medicine* 389 (6): 514–526.

Jørgensen, J., and Kefalas, P. 2017. [Annuity](#)

Cotter, L., Rae, M., McGough, M., Rakshit, S., and Cox, C. 2025. [How ACA Marketplace costs compare to employer-sponsored health insurance](#). Peterson-KFF Health System Tracker.

DealForma 2024. [Venture Funding – Biopharma Therapeutics & Platforms – Q1 2024](#). Deloitte. 2025. [2025 Life Sciences Outlook](#).

EISAI Global. 2023. [EISAI'S approach to U.S. pricing for Leqembi™ \(Lecanemab\)](#). EU Artificial Intelligence Act. 2024. [High-level summary of the AI Act](#).

Everyone. 2025. [Is inclisiran available in the UK \(and for whom\)? All you need to know](#).

Fang, H., Freaan, M., and Sylwestrzak, G. 2022. [Trends in Disenrollment and Reenrollment Within US Commercial Health Insurance Plans, 2006-2018](#). *JAMA Network Open* 5 (2).

Fernandez, J., de Boissieu, P., and Galbraith, M. 2025. [Health technology assessment in Europe: A comparison of organizations and introduction to the European regulation](#). *La Presse Médicale* 54 (2).

FiercePharma. 2022. [Immunocore wins FDA nod for first uveal melanoma treatment, also first T-cell receptor therapeutic](#).

FiercePharma. 2024. [Vertex taps Lonza to help produce global supply of cutting-edge CRISPR therapy Casgevy](#).

Geneva Association. 2023. [Promoting Peace of Mind: Mental health and insurance](#). Adrita Bhattacharya-Craven.

Geneva Association. 2025. [Insurance and the Longevity Economy: Navigating protection in the era of 100-year lives](#). Adrita Bhattacharya-Craven.

Commissioners. 2024b. *US Health Insurance Industry | 2024 Mid-Year Results*.

National Institute for Health and Clinical Excellence. 2017. *HeartFlow FFRCT for estimating fractional flow reserve from coronary CT angiography*.

National Institute for Health and Clinical Excellence. 2022. *NICE recommends new drug for people living with obesity*.

Nordic Pharmaceutical Forum. 2023. *Nordic countries strengthen joint negotiations*. OECD. 2020. *Addressing Challenges in Access to Oncology Medicines*.

OECD. 2023. *Pensions at a Glance 2023: OECD and G20 Indicators*. OECD. 2024. *Is Care Affordable for Older People?*

Oliver Wyman. 2024. *Pharmaceutical Companies Bolster Venture Capital Investments*.

Primetherapeutics. 2024. *Real-World Analysis of Glucagon Like Peptide-1 (GLP-1) Agonist Obesity Treatment Year-Two Clinical and Cost Outcomes*.

RAND. 2025. *New Weight Loss Drugs GLP-1 Agonist Use and Side Effects in the United States*.

RGA. 2025. *RGA GLP-1 Study: Weighing the Evidence. Quantifying the mortality and morbidity impacts of GLP-1 and other incretin-based drugs in the US, UK, Canada, and Hong Kong populations*.

Shmatko, A., et al. 2025. *Learning the natural history of human disease with generative transformers*. *Nature* 647: 248–256.

Singh, A., et al. 2024. *Revolutionary breakthrough: FDA approves CASGEVY, the first CRISPR/Cas9 gene therapy for*

payments can increase patient access to innovative cell and gene therapies under England's net budget impact test. *Journal for Market Access Health Policy* 5 (1): 1355203.

Jucker, M., and Walker, L. 2023. *Alzheimer's disease: From immunotherapy to immunoprevention*. *Cell* 186 (20): 4260–4270.

Khan, A., et al. 2022. *Immunogenicity of CAR-T Cell Therapeutics: Evidence, Mechanism and Mitigation*. *Frontiers in immunology* 13: 886546.

LaMattina, J. 2022. *It Was To Be The Cholesterol Drug For The Masses. Novartis Changed That*. *Forbes*. Lång, K., et al. 2023. *Artificial intelligence-supported screen reading versus standard double reading in the Mammography Screening with Artificial Intelligence trial (MASAI): a clinical safety analysis of a randomised, controlled, non-inferiority, single-blinded, screening accuracy study*. *The Lancet. Oncology* 24 (8): 936–944.

Lennon, N.J., et al. 2024. *Selection, optimization and validation of ten chronic disease polygenic risk scores for clinical implementation in diverse US populations*. *Nature Medicine* 30 (2): 480–487.

Mahobe, R., and Srinivasan, S. 2022. *Provention prices diabetes drug above analysts' estimates at \$13,850/vial*. *Reuters*.

Massachusetts Institute of Technology. 2021. *Emerging market solutions for financing and reimbursement of durable cell and gene therapies*.

National Association of Insurance Commissioners. 2023. *US Health Insurance Industry Analysis Report*. National Association of Insurance Commissioners. 2024a. *US Health Insurance Industry Analysis Report*.

National Association of Insurance

meets target in key diabetes trial. *Financial Times*.

The Treasury (Australian Government). 2025. *Ban on the use of adverse genetic testing results in life insurance consultation paper*.

US Food & Drug Administration. 2017. *Full-Body CT Scans - What You Need to Know*.

US Food & Drug Administration. 2018. *Precision Medicine*.

VerywellHealth. 2025. *Novo Nordisk Offers Wegovy for \$499 a Month in Direct-to-Consumer Program*.

Willis Tower Watson. 2025. *Global Medical Trends Survey. Medical costs are projected to continue to rise in 2025*.

sickle cell disease. *Annals of medicine and surgery* 86 (8): 4555–4559.

Slote Morris, Z., et al. 2011. *The answer is 17 years, what is the question: understanding time lags in translational research*. *Journal of the Royal Society of Medicine* 104 (12): 510–20.

Swiss Re. 2020. *Cancer screening; What's new, what's coming and what you should consider*.

Swiss Re. 2024a. *Genetic testing in the Life & Health insurance industry. Navigating a shifting regulatory landscape*. Swiss Re. 2024b. *Multi-Cancer Early Detection Cancer screening beyond today's boundaries*.

Swiss Re. 2024c. *Weight loss injectables. The boom of GLP-1 drugs*.

Swiss Re. 2025. *The future of metabolic health and weight loss drugs: Projecting mortality reductions in the US and UK populations*.

Taylor, P. 2024. *Lilly gets FDA OK for Alzheimer's drug, cites cost advantage*. *Pharmaphorum*.

Temple-West, P. 2025. *Eli Lilly's weight-loss pill*

یک معرفی تازه

۱.۴. روش‌های ییزی در ارزیابی ریسک و قیمت‌گذاری بیمه:

مزایا، محدودیت‌ها و روندهای آتی

۱.۴. روش‌های بیزی در ارزیابی ریسک و قیمت‌گذاری بیمه: مزایا، محدودیت‌ها و روندهای آتی^۱

نگارنده: Xiangchi Yang، دانشگاه برتیش کلمبیا، کانادا

ترجمه، تدوین و تنظیم: مهدی ملائی، کارشناسی امور بین‌الملل، پژوهشکده بیمه

چکیده

شرکت‌های بیمه همچنان با چالش مداوم تعیین و تنظیم نرخ حق‌بیمه^۲ مواجه هستند؛ فرآیندی که برای حفظ توانگری مالی و رعایت انصاف در محاسبات بیمه‌ای^۳ ضروری است. در میان روش‌های مختلف یادگیری ماشین^۴، چارچوب بیزی^۵ به دلیل توانایی منحصربه‌فرد در به‌روزرسانی مدل‌ها با استفاده از

در پی همه‌گیری کووید-۱۹، نقش بیمه در کمک به افراد با هدف کاهش پیامدهای مالی ناشی از رویدادهای نامطلوب و پیش‌بینی‌ناپذیر، بیش از پیش برجسته شده است. با این حال،

^۱ منبع: چکیده مقالات سمپوزیوم ICFTBA 2025، تاریخ دسترسی: اردیبهشت ۱۴۰۵ (آوریل ۲۰۲۶)؛ وبسایت:

https://www.researchgate.net/publication/396128630_Bayesian_Methods_in_Risk_Assessment_and_Insurance_Pricing_Strengths_Limitations_and_Future_Trends

^۲ Premium pricing calibration

^۳ Actuarial equity

^۴ Machine learning

^۵ Bayesian framework

تصادفی^۷، اکس‌جی‌بوست^۸، ماشین بردار پشتیبان (SVM)^۹ و درخت تصمیم (DT)^۹ - برای پشتیبانی از تصمیم‌گیری و مدیریت ریسک در بخش‌های مختلف پرداخته‌اند. در مقابل، چارچوب بیزی به دلیل توانایی قابل توجه در اصلاح و به‌روزرسانی تدریجی مدل‌ها بر اساس جریان داده‌های ورودی در زمان واقعی، مزایای معتابهی از خود نشان داده است.^{۱۰}

” مقاله حاضر، کاربرد روش‌های بیزی در ارزیابی ریسک و عدم قطعیت در صنایع مختلف را بررسی می‌کند و تمرکز اصلی آن بر شیوه‌های نوین قیمت‌گذاری بیمه است.“

کارآمدی روش‌های بیزی ناشی از قابلیت آن‌ها در تلفیق دانش پیشین تخصصی با فرآیند استنباط احتمالاتی است؛ به گونه‌ای که تعادل مناسبی میان بهره‌برداری از اطلاعات موجود و جست‌وجوی اطلاعات جدید برقرار می‌شود. این رویکرد بر قضیه بیز^{۱۱} استوار است؛ قضیه‌ای که بیان می‌کند احتمال پسین یک مدل با توجه به داده‌ها، متناسب با حاصل ضرب راست‌نمایی داده‌ها تحت آن مدل و احتمال پیشین مدل است.^{۱۲}

مدل‌های بیزی در حوزه‌هایی که عدم قطعیت در آنها ذاتی است و تصمیم‌گیری، پیامدهای مهمی به همراه دارد، کاربرد گسترده‌ای یافته‌اند. در صنعت بیمه، بیمه به‌عنوان ابزاری کلیدی برای هموارسازی درآمد و ایجاد حفاظت مالی عمل می‌کند. در

داده‌های جدید در زمان واقعی، جایگاه ویژه‌ای دارد و برای محیط‌های پویای ریسک بسیار مناسب است. پژوهش حاضر، با رویکردی نظام‌مند به مرور و بررسی روش‌های بیزی پرداخته و بر کاربرد آن‌ها در ارزیابی ریسک و قیمت‌گذاری اکچوئری^۱ تمرکز دارد. همچنین، نقاط قوت این روش‌ها در مدل‌سازی عدم قطعیت^۲ در صنایع حساس و پرریسک و نیز محدودیت‌های آن‌ها - از جمله پیچیدگی محاسباتی، چالش‌های تفسیرپذیری و حساسیت به مفروضات اولیه - بررسی شده است. افزون بر این، نوآوری‌های نوظهوری همچون مدل‌های ترکیبی بیزی - یادگیری ماشین و هوش مصنوعی بیزی^۳ که با هدف کاهش این محدودیت‌ها و گسترش دامنه کاربرد عملی چارچوب بیزی توسعه یافته‌اند، تحلیل می‌شوند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که اگرچه چارچوب بیزی رویکردی قدرتمند برای مدل‌سازی پویای ریسک ارائه می‌دهد، اما کاربرد عملی گسترده آن در آینده به توسعه مدل‌های ترکیبی وابسته است؛ مدل‌هایی که بتوانند میان دقت پیش‌بینی، تفسیرپذیری و کارایی محاسباتی تعادل برقرار کنند. پژوهش‌های آتی نیز باید بر مطالعات موردی مبتنی بر داده‌های واقعی تمرکز کنند تا اعتبار این پیشرفت‌ها بیشتر ارزیابی شود.

۱. مقدمه

در دهه گذشته، پژوهش‌های متعددی به بررسی طیف گسترده‌ای از روش‌های یادگیری ماشین - از جمله رگرسیون لجستیک (LR)^۴، شبکه‌های عصبی مصنوعی (ANN)^۵، جنگل

⁷ XGBoost

⁸ Support Vector Machines

⁹ Decision Trees

¹⁰ Animah, I. (2024)

¹¹ Bayesian Theorem

¹² Brochu, E., Cora, V. M., & De Freitas, N. (2010)

¹ Actuarial pricing

² Uncertainty modeling

³ Bayesian AI

⁴ Logistic Regression

⁵ Artificial Neural Networks

⁶ Random Forests

بیزی در صنایع مختلف ارائه می‌شود؛ صنایعی که هر یک نیازمند سازگاری سریع با داده‌های جدید، استنباط احتمالاتی و تصمیم‌گیری قابل اتکا در شرایط عدم قطعیت هستند.

صنعت دریانوردی یکی از بخش‌های بسیار مقررات‌گذاری شده و پرریسک در سطح جهان است؛ جایی که شکست‌های عملیاتی می‌تواند به خسارات زیست‌محیطی گسترده، زیان‌های مالی سنگین و حتی تلفات انسانی منجر شود. در چنین شرایطی، شبکه‌های بیزی (BN)^۳ به‌عنوان ابزاری مؤثر برای مدل‌سازی وابستگی‌های پیچیده میان عوامل ریسک و پیش‌بینی احتمال وقوع رویدادهای نامطلوب مطرح شده‌اند.

مرور فراتحلیلی^۴ انجام شده توسط آنیما^۵ بر روی ۱۱۵ مطالعه که از شبکه‌های بیزی در محیط‌های دریایی استفاده کرده بودند نشان داد، بیش از ۴۰ درصد این مطالعات از شبکه‌های بیزی به‌عنوان ابزار مستقل ارزیابی ریسک بهره‌برده‌اند^۶. این امر بیانگر میزان اعتماد این حوزه به مدل‌های بیزی است. برای نمونه، لی و همکاران^۷ با استفاده از یک شبکه بیزی به تحلیل ریسک برخورد کشتی‌ها در بنادر بزرگ پرداختند و متغیرهایی مانند خطای انسانی، ویژگی‌های شناور، شرایط آب‌وهوایی و طراحی بندر را در مدل خود لحاظ کردند^۸. مدل ارائه شده نه تنها احتمال وقوع برخورد را کمی‌سازی کرد، بلکه مشخص ساخت کدام بندر و تحت چه شرایطی آسیب‌پذیرتر هستند. چنین نتایجی امکان بهبود هدفمند پروتکل‌های ایمنی بندر را فراهم کرد.

یکی از ویژگی‌های مهم شبکه‌های بیزی در این حوزه، قابلیت به‌روزرسانی پیوسته آن‌هاست. با در دسترس قرار گرفتن

چنین بستری، برآورد دقیق ریسک و تعیین صحیح نرخ حق‌بیمه برای حفظ ثبات مالی شرکت‌های بیمه، جلب اعتماد بیمه‌گذاران و رعایت الزامات نظارتی اهمیت اساسی دارد^۱.

”شرکت‌های بیمه همچنان با چالش مداوم تعیین و تنظیم نرخ حق‌بیمه مواجه هستند؛ فوآیندی که برای حفظ توانگری مالی و رعایت انصاف در محاسبات بیمه‌ای ضروری است.“

مقاله حاضر، کاربرد روش‌های بیزی در ارزیابی ریسک و عدم قطعیت در صنایع مختلف را بررسی می‌کند و تمرکز اصلی آن بر شیوه‌های نوین قیمت‌گذاری بیمه است. همچنین، محدودیت‌های ذاتی چارچوب‌های بیزی در آن ارزیابی شده است و پیشرفت‌های روش‌شناختی نوظهور – از جمله معماری‌های مدل‌سازی ترکیبی و هوش مصنوعی بیزی – که با هدف گسترش قابلیت‌های عملی این رویکرد توسعه یافته‌اند، مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

۲. کاربردهای کنونی روش‌های بیزی

روش‌های بیزی^۲ در مدل‌سازی ریسک و عدم قطعیت به‌طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته‌اند، به‌ویژه در محیط‌هایی که ایمنی، کارایی عملیاتی و عملکرد اقتصادی به‌شدت به یکدیگر وابسته‌اند. در ادامه، نمونه‌هایی از کاربرد موفق رویکردهای

⁵ Animah

⁶ Animah, I. (2024)

⁷ Li et al.

⁸ Li, Z., Zhu, X., Liao, S., Yin, J., Gao, K., & Liu, X. (2024)

¹ Ozaki, V. A. (2008)

² Bayesian method

³ Bayesian Network

⁴ Meta-review

محتمل‌ترین نوع حادثه، مسیرهای منتهی به هر رویداد را نیز مشخص کرد. چنین سطحی از تحلیل امکان انجام ممیزی‌های ایمنی مؤثرتر و تخصیص بهینه‌تر منابع را فراهم ساخت.

شبکه‌های باور بیزی در این بخش صنعتی به طور خاصی مفید هستند، چراکه می‌توانند دانش کیفی را در شرایط کمبود یا عدم قطعیت داده‌ها در مدل وارد کنند؛ وضعیتی که در محیط‌های پرخطر با رخدادهای کم تکرار بسیار رایج است. توانایی ترکیب داده‌های تجربی با قضاوت‌های تخصصی در یک چارچوب احتمالاتی منسجم، مدل‌های بیزی را برای صنایع فرایندی بسیار مناسب می‌سازد. صناعی که در آن قضاوت متخصصین اغلب جای سوابق تاریخی محدود را می‌گیرد.

”با در دسترس قرار گرفتن داده‌های جدید مربوط به حوادث یا حسگرها، شبکه بیزی می‌تواند احتمال‌ها را در زمان واقعی مجدداً تنظیم کند.“

قیمت‌گذاری بیمه^۷ یا تعیین نرخ حق بیمه^۸ نیز فرآیندی حساس است که در آن قیمت‌گذاری کمتر از حد واقعی و قیمت‌گذاری بیش از حد می‌تواند پیامدهای معتناهایی به همراه داشته باشد. روش‌های بیزی در این حوزه مزایای مهمی به همراه دارند، زیرا از انعطاف‌پذیری ساختاری برخوردارند، امکان استفاده از دانش پیشین را فراهم می‌کنند و با روندهای جدید داده‌ای سازگار می‌شوند.

داده‌های جدید مربوط به حوادث یا حسگرها، شبکه بیزی می‌تواند احتمال‌ها را در زمان واقعی مجدداً تنظیم کند. این قابلیت امکان شکل‌گیری یک سامانه پویای پشتیبان برای تصمیم‌گیری را فراهم می‌کند که به مرور زمان دقیق‌تر شده و پیش‌بینی ریسک‌های عملیاتی را بهبود می‌بخشد و تخصیص بهینه منابع ایمنی را امکان‌پذیر می‌سازد^۱. با به‌روزرسانی نمایه‌های ریسک^۲ بر اساس توزیع‌های پسین^۳ در زمان واقعی، کاربران می‌توانند هشدارهای کاذب و هشدارهای از دست‌رفته را به حداقل برسانند و در نتیجه ایمنی و کارایی عملیاتی را به‌طور هم‌زمان بهینه نمایند.

صنایع شیمیایی و فرایندی نیز دارای سامانه‌های ایمنی محور با پیچیدگی مشابه هستند. رخدادهایی نظیر نشت مواد، انفجار یا توقف فرایند نه تنها جان انسان‌ها و محیط زیست را تهدید می‌کند، بلکه می‌تواند جریمه‌های نظارتی و زیان‌های اقتصادی معتناهایی به همراه داشته باشد. طی دهه گذشته، شبکه‌های باور بیزی (BBN)^۴ برای مدل‌سازی این نوع ریسک‌ها با ترکیب داده‌های تاریخی و قضاوت خبرگان، مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

زروکی و صمدی^۵، نمونه‌ای از این کاربرد را با استفاده از شبکه‌های باور بیزی در مدل‌سازی سناریوهای مختلف ریسک در یک پالایشگاه ارائه کردند^۶. آن‌ها سه سناریوی اصلی حادثه - افزایش فشار، انتشار گاز و توقف فرایند - را شناسایی نمودند و احتمال وقوع هر یک را تحت شرایط مختلف ورودی محاسبه کردند. چارچوب شبکه‌های باور بیزی، علاوه بر تعیین

⁵ Zerrouki & Smadi

⁶ Zerrouki, H., & Smadi, H. (2016)

⁷ Insurance pricing

⁸ Premium rating

¹ Animah, I. (2024)

² Risk profile

³ Posterior distribution

⁴ Bayesian Belief Networks

این مدل‌ها امکان ثبت بهتر روابط غیرخطی و اثرات تعاملی را فراهم کرد.

این ویژگی برای شرکت‌های بیمه‌ای که با تغییرات ناگهانی بازار، اصلاحات مقرراتی یا تحول در الگوهای ریسک (مانند تغییرات اقلیمی) مواجه‌اند، اهمیت زیادی دارد. رویکردهای بیزی، چارچوبی ارائه می‌دهند که همگام با تحولات بازار تکامل می‌یابد و می‌تواند تعدیل‌های قیمت‌گذاری را در زمان واقعی فراهم کند؛ امری که به رعایت مقررات و حفظ توانگری مالی بلندمدت کمک می‌کند.

۳. محدودیت‌های مدل‌های بیزی

با وجود مزایای چشمگیر مدل‌های بیزی، این مدل‌ها با محدودیت‌های عمده‌ای روبه‌رو هستند. اجرای گسترده آنها به‌ویژه در کاربردهای تجاری مانند قیمت‌گذاری بیمه، اغلب به دلیل هزینه‌های محاسباتی بالا، دشواری تفسیر نتایج و حساسیت به انتخاب مفروضات اولیه، با محدودیت مواجه می‌شود.

یکی از موانع اصلی در به‌کارگیری گسترده روش‌های بیزی، شدت محاسباتی آنهاست؛ به‌خصوص زمانی که با مجموعه داده‌های بزرگ و با ابعاد بالا سروکار داریم. در استنباط بیزی کلاسیک لازم است توزیع‌های پسین محاسبه شوند، اما در اغلب مدل‌های واقعی این توزیع‌ها به‌صورت تحلیلی قابل حل نیستند. بنابراین پژوهشگران معمولاً از الگوریتم‌های مونت کارلو با زنجیره مارکوف (MCMC)^۶ برای نمونه‌گیری از این توزیع‌ها استفاده می‌کنند؛ الگوریتم‌هایی که می‌توانند بسیار

قیمت‌گذاری نوین بیمه دیگر محدود به جداول سنتی اکچوئری نیست. این فرآیند اکنون مستلزم مدل‌سازی‌های آماری پیچیده‌ای است که اطلاعات جمعیت‌شناختی، داده‌های رفتاری، سوابق خسارت، الگوهای ریسک جغرافیایی و سوابق پزشکی را در بر می‌گیرد^۱. گوناوان و همکاران^۲ نمونه‌ای قابل توجه ارائه کردند که در آن از مدل‌های خطی تعمیم‌یافته بیزی (BGLM)^۳ برای ارزیابی ریسک‌های مرتبط با توسعه یک شرکت بیمه عمومی در اندونزی استفاده شد^۴. در این مطالعه، داده‌های پیش از توسعه به‌عنوان توزیع پیشین در نظر گرفته شد و نتایج پس از توسعه در قالب داده‌های جدید وارد مدل گردید. مدل خطی تعمیم‌یافته بیزی توانست اثر این توسعه بر تعداد و شدت خسارت‌ها را به‌طور کمی اندازه‌گیری کند.

”نتایج نشان داد که مدل خطی تعمیم‌یافته بیزی در مقایسه با مدل‌های سنتی خطی تعمیم‌یافته (GLM) از لحاظ معنای آماری، دقت پیش‌بینی و پایداری عملکرد بهتری دارد.“

نتایج نشان داد که مدل خطی تعمیم‌یافته بیزی در مقایسه با مدل‌های سنتی خطی تعمیم‌یافته (GLM)^۵ از لحاظ معنای آماری، دقت پیش‌بینی و پایداری عملکرد بهتری دارد. به‌طور مشخص، فواصل اطمینان در مدل خطی تعمیم‌یافته بیزی بیشتر مواقع مقدار صفر را در بر نمی‌گرفتند که نشان‌دهنده برآوردهای قوی‌تر اثرات بود. علاوه بر این، ساختار احتمالاتی

⁴ Gunawan, C., Faizal, M. I., & Susyanto, N. (2024)

⁵ Generalized Linear Model

⁶ Markov Chain Monte Carlo

¹ Szczepaniak, A. (2025, May 12)

² Gunawan et al.

³ Bayesian Generalized Linear Model

برخلاف مدل‌های خطی تعمیم‌یافته (GLM) یا درخت‌های تصمیم، مدل‌های بیزی اغلب رابطه صریح میان ویژگی‌ها و وزن آن‌ها ارائه نمی‌کنند و از این رو گاهی به‌عنوان مدل‌های «جعبه سیاه»^۵ تلقی می‌شوند.^۶

” برخلاف مدل‌های خطی تعمیم‌یافته (GLM) یا درخت‌های تصمیم، مدل‌های بیزی اغلب رابطه صریح میان ویژگی‌ها و وزن آن‌ها ارائه نمی‌کنند.“

همچنین، استنباط بیزی به‌شدت به انتخاب توزیع پیشین وابسته است؛ عاملی که به‌ویژه در نمونه‌های کوچک می‌تواند تأثیر معتنابهی بر نتایج مدل داشته باشد. اگرچه در نظر، توزیع‌های پیشین باید دانش خبرگان را منعکس کنند، اما در عمل اغلب به دلیل سهولت محاسباتی انتخاب می‌شوند نه لزوماً به دلیل دقت نظری. برای مثال، توزیع‌های پیشین نرمال معمولاً به دلیل قضیه برنشتاین فون میزس^۷ انتخاب می‌شوند، در حالی که شرایط لازم برای این قضیه در بسیاری از مدل‌های با ابعاد بالا یا نمونه‌های محدود برقرار نیست.^۸

ونزل و همکاران^۹ پیامدهای انتخاب نادرست توزیع پیشین را بررسی کردند و پدیده‌ای موسوم به «اثر پسین سرد»^{۱۰} ناشی از استفاده از پیشین نرمال^{۱۱} را گزارش نمودند؛ وضعیتی که در آن توزیع پسین با انتظارات کیفی همخوانی ندارد.^{۱۲} این امر

زمان‌بر باشند، به‌ویژه در محیط‌های بیمه‌ای که تعداد بیمه‌گزاران ممکن است به میلیون‌ها نفر برسد.

با ورود داده‌های جدید مانند سوابق به‌روزشده خسارت‌ها، مدل باید مجدداً اجرا شود تا برآوردهای پسین به‌روز شوند، که ممکن است در هر چرخه محاسباتی به میلیون‌ها تکرار نیاز داشته باشد.^۱ چنین سطحی از محاسبات برای محصولات با فراوانی بالا و حاشیه سود پایین مانند بیمه خودرو یا درمان، اغلب عملی یا مقرون‌به‌صرفه نیست.^۲ افزون بر این، در محیط‌هایی که تصمیم‌های مربوط به قیمت‌گذاری باید در لحظه اتخاذ شوند (برای مثال در نقطه فروش)، این پیچیدگی محاسباتی مانع استفاده عملی از مدل‌های بیزی می‌شود.

انتقاد رایج دیگر از مدل‌های بیزی به مسئله تفسیرپذیری مربوط می‌شود. هرچند این مدل‌ها امکان سنجش عدم قطعیت را فراهم می‌کنند، اما معمولاً شفافیت محدودی درباره نحوه تأثیر متغیرها بر خروجی نهایی ارائه می‌دهند. این مسئله در قیمت‌گذاری بیمه مشکل‌ساز است، زیرا ذی‌نفعان انتظار دارند منطق تصمیم‌های مربوط به قیمت‌گذاری شفاف و قابل‌حسابرسی باشد.

زمانی که حق‌بیمه‌ها با استفاده از الگوریتم‌های مونت‌کارلو با زنجیره مارکوف یا سایر روش‌های مبتنی بر شبیه‌سازی تعیین می‌شوند، خروجی به‌صورت یک توزیع ارائه می‌شود نه یک مقدار نقطه‌ای؛ موضوعی که برای نهادهای ناظر، بیمه‌گزاران و حتی اکچوئرها ممکن است به دشواری قابل‌تفسیر باشد.

⁷ Bernstein-von-Mises theorem

⁸ Fortuin, V. (2022)

⁹ Wenzel et al.

¹⁰ Cold posterior effect

¹¹ Gaussian prior

¹² Wenzel, F., Roth, K., Veeling, B. S., Świątkowski, J., Tran, L., Mandt, S., Snoek, J., Salimans, T., Jenatton, R., & Nowozin, S. (2020)

¹ Brochu, E., Cora, V. M., & De Freitas, N. (2010)

² Sisson, S. A., Fan, Y., & Beaumont, M. A. (2018)

³ Calcetero Vanegas, S., Badescu, A. L., & Lin, S. X. (2024)

⁴ Kwon, Y., Won, J.-H., Kim, B. J., & Paik, M. C. (2020)

⁵ Black-box

⁶ Calcetero Vanegas, S., Badescu, A. L., & Lin, S. X. (2024)

رویکردهایی که ضمن حفظ مزایای استنباط بیزی، به‌ویژه در سنجش عدم قطعیت، مقیاس‌پذیری محاسباتی و دقت پیش‌بینی را نیز افزایش می‌دهند.

یکی از مسیرهای پژوهشی امیدوارکننده، تلفیق استنباط بیزی با درخت‌های تصمیم است؛ به‌ویژه در قالب درخت‌های طبقه‌بندی و رگرسیون بیزی (BCART)^۵. اگرچه مدل‌های سنتی درخت‌های طبقه‌بندی و رگرسیون (CART)^۶ به دلیل تفسیرپذیری بالا مورد توجه هستند، اما به دلیل ماهیت حریص و تکرارشونده و حساسیت به تغییرات کوچک در داده‌ها، از پایداری کافی برخوردار نیستند. برای رفع این مشکل، ژانگ و همکاران^۷، چارچوبی بیزی را در درخت طبقه‌بندی و رگرسیون ادغام کردند که در آن ساختار، درخت به‌جای تعیین قطعی، از یک توزیع پسین نمونه‌برداری می‌شود.^۸ چارچوب درخت‌های طبقه‌بندی و رگرسیون از نوع بیزی، در تحلیل فراوانی خسارت‌های بیمه‌ای به کار گرفته شد و از تابع راست‌نمایی^۹ پواسون با تورم صفر (ZIP)^{۱۰} برای لحاظ سهم بالای مشاهدات بدون خسارت، استفاده کرد. نتایج نشان داد که مدل حاصل نسبت به درخت‌های سنتی طبقه‌بندی و رگرسیون، از نظر دقت پیش‌بینی و پایداری، عملکرد بهتری دارد، درحالی که سطح بالایی از شفافیت را نیز حفظ می‌کند؛ عاملی که در کارکرد اکچوئری اهمیت زیادی دارد. افزون بر این، ساختار سلسله‌مراتبی درخت، امکان نمایش بصری ساده‌ای فراهم می‌کند و به بیم‌سنج‌ها و تحلیلگران ریسک اجازه می‌دهد نحوه

می‌تواند به برآوردهای گمراه‌کننده راست‌نمایی حاشیه‌ای، پیش‌بینی‌های نامطلوب و انتخاب نادرست مدل منجر شود.^۱ همچنین، سیلوسترو و آندرمن^۲ نشان دادند، حتی با مجموعه داده‌ای نسبتاً متوسط، انتخاب‌های متفاوتی برای توزیع پیشین می‌تواند تا حدود ۱۰ درصد تفاوت در نرخ مثبت واقعی ایجاد کند.^۳ در صنعت بیمه، چنین اختلافی ممکن است به قیمت‌گذاری ناعادلانه، برآورد کم ریسک^۴ یا نقض در الزامات نظارتی منجر شود.

” یکی از مسیرهای پژوهشی امیدوارکننده، تلفیق استنباط بیزی با درخت‌های تصمیم است؛ به‌ویژه در قالب درخت‌های طبقه‌بندی و رگرسیون بیزی (BCART). “

این حساسیت در بخش‌هایی که با کمبود داده مواجه هستند – مانند ورود به بازارهای جدید یا ارائه محصولات بیمه‌ای تخصصی (مانند بیمه حیوانات خانگی یا بیمه پهپاد) – بیشتر نمایان می‌شود، زیرا در این شرایط مفروضات پیشین تأثیر بسیار بیشتری بر توزیع‌های پسین دارند.

۴. روندهای آتی

به منظور رفع محدودیت‌های روش‌های سنتی بیزی و مدل‌های متعارف یادگیری ماشین در تحلیل‌های بیمه‌ای، پژوهشگران به‌طور فزاینده‌ای به توسعه رویکردهای ترکیبی روی آورده‌اند؛

⁶ Classification and Regression Trees

⁷ Zhang et al.

⁸ Zhang, Y., Ji, L., Aivaliotis, G., & Taylor, C. (2024)

⁹ Likelihood function

¹⁰ Zero-Inflated Poisson

¹ Fortuin, V. (2022)

² Silvestro & Andermann

³ Silvestro, D., & Andermann, T. (2020)

⁴ Risk underestimation

⁵ Bayesian Classification and Regression Trees

قرار می‌گیرند که نتایجی مشابه داده‌های مشاهده‌شده تولید کنند.^۹ در واقع، این روش نوعی به‌روزرسانی بیزی مبتنی بر شباهت داده‌هاست، نه بر محاسبه صریح راست‌نمایی. چنین رویکردی در شرایطی که ساختار مدل پیچیده، تصادفی و مبتنی بر عامل باشد و در عین حال شبیه‌سازی داده‌ها امکان‌پذیر باشد، کارایی بالایی دارد.

”توکیب استنباط بیزی با معماری‌های یادگیری ماشین برای بهره‌گیری هم‌زمان از مزایای هر دو رویکرد؛ یعنی دستیابی به دقت پیش‌بینی بالا.“

برای مثال، در مدل‌های عامل‌محور^{۱۰} مربوط به تعاملات مشتریان یا فرایندهای خسارت که محرک‌های رفتاری در آن‌ها نقش دارند، قواعد حاکم بر رفتار عامل‌ها و تعاملات آن‌ها چندین لایه تصادفی ایجاد می‌کند. در چنین حالتی، ساخت تابع راست‌نمایی تحلیلی عملاً غیرممکن است، اما می‌توان مجموعه داده‌های شبیه‌سازی‌شده تولید کرد؛ موضوعی که محاسبات بیزی تقریبی را به راهکاری مناسب تبدیل می‌کند. این تحولات نشان‌دهنده مسیری است که در آن مدل‌های بیزی از طریق اصلاحات خلاقانه مانند حذف نیاز به راست‌نمایی صریح، گسترش یافته و در عین حال مزیت‌های اصلی خود در استدلال احتمالاتی را حفظ می‌کنند.

تأثیر متغیرها بر طبقه‌بندی ریسک و تعیین حق‌بیمه را به خوبی درک کنند.

اگرچه بیشتر مدل‌های درختی بیزی بر توزیع‌های پیشین نرمال و خروجی‌های پیوسته تمرکز داشته‌اند، هیل و همکاران^۱ بر ضرورت عبور از این محدودیت‌ها تأکید کرده‌اند.^۲ نسخه‌های توسعه‌یافته‌ای همچون مدل لگاریتمی-خطی رگرسیون درختی جمعی بیزی (BART)^۳، امکان مدل‌سازی داده‌های گسسته، چندجمله‌ای، دارای تورم صفر و پراکندگی بیش از حد را فراهم می‌کنند و دامنه کاربرد مدل‌های درختی بیزی را گسترش می‌دهند. موفقیت درخت‌های طبقه‌بندی و رگرسیون بیزی در این حوزه، نشان‌دهنده روندی گسترده‌تر است: ترکیب استنباط بیزی با معماری‌های یادگیری ماشین برای بهره‌گیری هم‌زمان از مزایای هر دو رویکرد؛ یعنی دستیابی به دقت پیش‌بینی بالا همراه با فواصل اعتبار^۴ و سنجش اصولی عدم قطعیت.

روند مهم دیگر، استفاده فزاینده از محاسبات بیزی تقریبی (ABC)^۵ در علم بیم‌سنجی و مدل‌سازی ریسک عملیاتی^۶ است. با پیچیده‌تر شدن محصولات بیمه‌ای و تعاملات مشتریان که اغلب با شبیه‌سازی‌های عامل‌محور یا معادلات دیفرانسیل تصادفی مدل‌سازی^۷ می‌شوند، توابع راست‌نمایی آن‌ها به‌صورت تحلیلی قابل‌محاسبه نیستند. به گفته سیسون و همکاران^۸، محاسبات بیزی تقریبی، رویکردی بدون نیاز به تابع راست‌نمایی ارائه می‌دهد که در آن داده‌ها تحت پارامترهای پیشنهادی شبیه‌سازی می‌شوند و تنها پارامترهایی مورد پذیرش

⁶ Operational risk

⁷ Stochastic differential equation

⁸ Sisson et al.

⁹ Sisson, S. A., Fan, Y., & Beaumont, M. A. (2018)

¹⁰ Agent-based model

¹ Hill et al.

² Hill, J., Linero, A., & Murray, J. (2020)

³ Log-linear Bayesian additive regression tree

⁴ Credibility interval

⁵ Approximate Bayesian Computation

فرایند، به‌طور خودکار آستانه‌های بهینه پوشش و پارامترهای فعال‌سازی خسارت را تعیین می‌کند و میان سودآوری شرکت بیمه و الزامات حمایت از بیمه‌گذاران، تعادل برقرار می‌سازد. این مدل از نظر کالیبراسیون و پایداری عملکرد، به‌طور معناداری بهتر از رگرسیون‌های بیزی استاندارد عمل کرد و مهم‌تر آنکه برآوردهای عدم قطعیت آن با انتظارات کیفی همخوانی داشت. چنین مدلی می‌تواند در بن‌سازه‌های خودکار بیمه‌ای مورد استفاده قرار گیرد. در همین راستا، مانگویی و همکاران^۸ نشان دادند که شبکه‌های عصبی بیزی دارای پیشین‌های تعیین خودکار ارتباط [کارکردی] (ARD)^۹ علاوه بر بهبود پیش‌بینی خسارت‌های بیمه‌خورد، امکان انتخاب متغیرهای قابل‌شرح را نیز فراهم می‌کنند و به بیمه‌گران در تحلیل اهمیت متغیرها کمک می‌کنند^{۱۰}. یافته‌های تجربی آن‌ها نشان داد معماری‌های عمیق‌تر شبکه عصبی در مقایسه با شبکه‌های کم‌عمق اما گسترده، هنگام پردازش مجموعه داده‌های بزرگ دوراداده‌ورزی^{۱۱} از قدرت تعمیم بهتری برخوردار هستند.

این تحولات نشان‌دهنده چشم‌اندازی امیدوارکننده برای تحلیل‌های بیمه‌ای است: ظهور مدل‌های ترکیبی بیزی-یادگیری ماشین که تفسیرپذیری و سنجش عدم قطعیت در استنباط بیزی را با انعطاف‌پذیری و مقیاس‌پذیری الگوریتم‌های یادگیری مدرن ترکیب می‌کنند. با عنایت به تلاش بیم‌سنج‌ها و دانشمندان داده برای افزایش دقت پیش‌بینی، حفظ شفافیت

در سال‌های اخیر، ادغام روش‌های بیزی با هوش مصنوعی نیز به شکل‌گیری حوزه‌ای میان‌رشته‌ای و رو به رشد با عنوان «هوش مصنوعی بیزی» انجامیده است. هدف از این حوزه، ترکیب استدلال احتمالاتی و سنجش عدم قطعیت با قدرت و انعطاف‌پذیری مدل‌های مدرن هوش مصنوعی است. شبکه‌های عصبی بیزی (BNN)^۱ یکی از نمونه‌های مهم این ادغام به‌شمار می‌روند. در این شبکه‌ها، ساختار پایه شامل عصب‌های به‌هم‌پیوسته در چندین لایه است که هر لایه ورودی‌های لایه قبل را دریافت می‌نماید، آن‌ها را از طریق اتصالات وزنی^۲ پردازش می‌کند و با اعمال تغییرهای غیرخطی، خروجی تولید می‌کند. مجموعه این لایه‌ها نگاهی غیرخطی و پیچیده میان داده‌های نهایی ورودی و خروجی ایجاد می‌کند. در چارچوب بیزی، می‌توان فرض پیشین درباره توزیع وزن‌های شبکه را نیز وارد مدل کرد^۳.

” ادغام روش‌های بیزی با هوش مصنوعی نیز به شکل‌گیری حوزه‌ای میان‌رشته‌ای و رو به رشد با عنوان «هوش مصنوعی بیزی» انجامیده است.“

پانگ و چوی^۴، فرایند سیگماپوینت عمیق (DSPP)^۵ را که گونه‌ای از شبکه‌های عصبی بیزی محسوب می‌شود، معرفی کردند و آن را در بیمه‌های پارامتریک^۶ مرتبط با تغییرات اقلیمی به کار بردند^۷. برخلاف رویکردهای مدل‌سازی متعارف، این

⁷ Pang, S., & Choi, C. (2022)

⁸ Mongwe et al.

⁹ Automatic Relevance Determination

¹⁰ Mongwe, W. T., Mbuva, R., & Marwala, T. (2025)

¹¹ Telematics dataset

¹ Bayesian Neural Network

² Weighted connection

³ Mongwe, W. T., Mbuva, R., & Marwala, T. (2025)

⁴ Pang & Choi

⁵ Deep Sigma Point Process

⁶ Parametric insurance

(BCART) را توسعه داده‌اند؛ درحالی‌که برخی دیگر رویکردهایی مانند محاسبات بیزی تقریبی (ABC) را پیشنهاد کرده‌اند که با اصلاح جریان کارکرد سنتی روش‌های بیزی، نیاز به محاسبه صریح راست‌نمایی را برطرف می‌سازد. یکی از سریع‌ترین حوزه‌های در حال رشد نیز هوش مصنوعی بیزی است که به‌عنوان روندی آینده‌دار در قیمت‌گذاری بیمه و مدل‌سازی ریسک شناخته می‌شود.

اگرچه این مقاله مروری کلی بر روش‌های بیزی و کاربردهای آن‌ها در ارزیابی ریسک ارائه می‌دهد، دامنه آن عمدتاً نظری و مبتنی بر مرور ادبیات است و تحلیل تجربی محدودی دارد. از این رو، پژوهش‌های آینده باید بر مطالعات موردی مبتنی بر داده‌های واقعی در صنعت بیمه و سایر صنایع، تمرکز کنند و همچنین به توسعه مدل‌های ترکیبی بپردازند که قادر باشند میان دقت پیش‌بینی، تفسیرپذیری و کارایی محاسباتی، تعادل مؤثری برقرار نمایند.

منابع

- Animah, I. (2024). Application of bayesian network in the Maritime Industry: Comprehensive Literature Review. *Ocean Engineering*, 302, 117610. <https://doi.org/10.1016/j.oceaneng.2024.117610>
- Brochu, E., Cora, V. M., & De Freitas, N. (2010). A Tutorial on Bayesian Optimization of Expensive Cost Functions, with Application to Active User Modeling and Hierarchical Reinforcement Learning. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1012.2599>
- Ozaki, V. A. (2008). Pricing farm-level Agricultural Insurance: A bayesian approach.

نظارتی و ارائه پشتیبانی برای تصمیم‌گیری قابل اتکا، انتظار می‌رود چنین رویکردهای ترکیبی به ابزارهایی ضروری در ارزیابی ریسک، قیمت‌گذاری حق‌بیمه و پیش‌بینی خسارت تبدیل شوند.

۵. نتیجه‌گیری

در مجموع، چارچوب بیزی در میان روش‌های مختلف یادگیری ماشین به دلیل توانایی منحصربه‌فرد در به‌روزرسانی مستمر مدل‌ها بر اساس داده‌های تازه، جایگاه برجسته‌ای دارد. به همین دلیل، این رویکرد در طیف گسترده‌ای از صنایع به کار گرفته شده است. به‌ویژه در حوزه‌هایی که با محیط‌های عملیاتی پرخطر یا تصمیم‌های حساس مواجه هستند، روش‌های بیزی برای ارزیابی جامع ریسک و سنجش دقیق عدم قطعیت به‌طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

با این حال، برخی محدودیت‌های موجود در جریان کار روش‌های بیزی، مانع از گسترش کامل آن‌ها در کاربردهای عملی شده است. برای مثال، مدل‌های بیزی اغلب به دلیل نیاز به محاسبات پیچیده راست‌نمایی و اجرای شبیه‌سازی‌های سنگین، از نظر محاسباتی پرهزینه و از نظر تحلیلی، دشوار هستند؛ موضوعی که می‌تواند شفافیت مدل را نیز کاهش دهد. علاوه بر این، وابستگی مدل به توزیع‌های پیشین - به‌ویژه در شرایط کمبود داده - ممکن است دقت پیش‌بینی آن را به‌طور چشمگیری تحت تأثیر قرار دهد.

برای مقابله با این چالش‌ها، پژوهشگران، روش‌های نوینی مبتنی بر اصول بیزی ارائه کرده‌اند. برخی از این رویکردها با تلفیق استنباط بیزی با سایر روش‌های یادگیری ماشین، مدل‌های ترکیبی مانند درخت‌های طبقه‌بندی و رگرسیون بیزی

Modeling. Insurance: Mathematics and Economics, 118, 25–43. <https://doi.org/10.1016/j.insmatheco.2024.05.004>

Kwon, Y., Won, J.-H., Kim, B. J., & Paik, M. C. (2020). Uncertainty quantification using Bayesian neural networks in classification: Application to biomedical image segmentation. Computational Statistics & Data Analysis, 142, 106816. <https://doi.org/10.1016/j.csda.2019.106816>

Fortuin, V. (2022). Priors in bayesian deep learning: A Review. International Statistical Review, 90(3), 563–591. <https://doi.org/10.1111/insr.12502>

Wenzel, F., Roth, K., Veeling, B. S., Świątkowski, J., Tran, L., Mandt, S., Snoek, J., Salimans, T., Jenatton, R., & Nowozin, S. (2020). How Good Is the Bayes Posterior in Deep Neural Networks Really? <https://doi.org/10.48550/arXiv.2002.02405>

Silvestro, D., & Andermann, T. (2020). Prior Choice Affects Ability of Bayesian Neural Networks to Identify Unknowns. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2005.04987>

Zhang, Y., Ji, L., Aivaliotis, G., & Taylor, C. (2024). Bayesian cart models for insurance claims frequency. Insurance: Mathematics and Economics, 114, 108–131. <https://doi.org/10.1016/j.insmatheco.2023.11.005>

Hill, J., Linero, A., & Murray, J. (2020). Bayesian additive regression trees: A review and look forward. Annual Review of Statistics and Its Application, 7(1), 251–278.

Empirical Economics, 36(2), 231–242. <https://doi.org/10.1007/s00181-008-0193-2>

Li, Z., Zhu, X., Liao, S., Yin, J., Gao, K., & Liu, X. (2024). Integrating bayesian network and cloud model to probabilistic risk assessment of maritime collision accidents in China's coastal Port Waters. Journal of Marine Science and Engineering, 12(12), 2113. <https://doi.org/10.3390/jmse12122113>

Zerrouki, H., & Smadi, H. (2016). Bayesian belief network used in the chemical and Process Industry: A review and Application. Journal of Failure Analysis and Prevention, 17(1), 159–165. <https://doi.org/10.1007/s11668-016-0231-x>

Szczepaniak, A. (2025, May 12). Insurance pricing 101: Understanding the fundamentals of rate-making. Shaped Thoughts. <https://shapedthoughts.io/insurance-pricing-101-understanding-the-fundamentals-of-rate-making/>

Gunawan, C., Faizal, M. I., & Susyanto, N. (2024). Adapting the insurance pricing model for distribution channel expansion using the Bayesian generalized Linear Model. Operations Research and Decisions, 34(4). <https://doi.org/10.37190/ord240404>

Sisson, S. A., Fan, Y., & Beaumont, M. A. (2018). Overview of ABC. Handbook of Approximate Bayesian Computation, 3–54. <https://doi.org/10.1201/9781315117195-1>

Calcetero Vanegas, S., Badescu, A. L., & Lin, S. X. (2024). Effective experience rating for large insurance portfolios via Surrogate

205-223. https://doi.org/10.1007/978-3-031-88431-3_10

Pang, S., & Choi, C. (2022). Data-Driven Parametric Insurance Framework Using Bayesian Neural Networks. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2209.05307>

<https://doi.org/10.1146/annurev-statistics-031219-041110>

Mongwe, W. T., Mbuva, R., & Marwala, T. (2025). Bayesian neural network inference of Motor Insurance claims. Bayesian Machine Learning in Quantitative Finance,

” در مجموع، چارچوب بی‌زی در میان روش‌های مختلف یادگیری ماشین به دلیل توانایی منحصر به فرد در به‌روزرسانی مستمر مدل‌ها بر اساس داده‌های تازه، جایگاه برجسته‌ای دارد. به همین دلیل، این رویکرد در طیف گسترده‌ای از صنایع به کار گرفته شده است.“

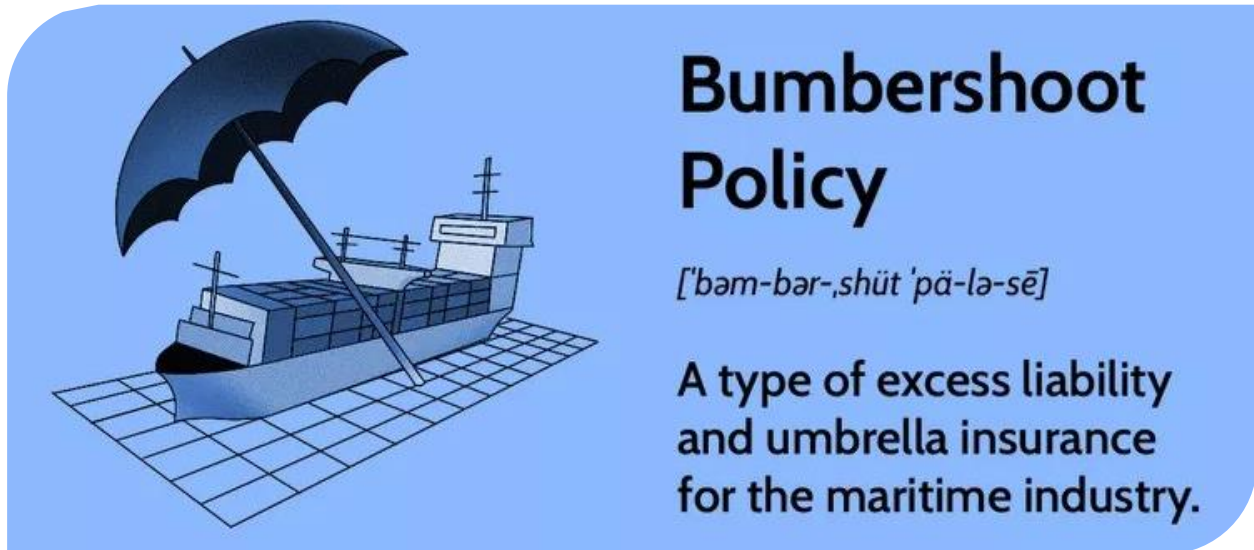
یک مفهوم تازه

۱.۵. بیمه مسئولیت مازاد چتری: پوشش مسئولیت در حوزه‌های دریایی
و غیر دریایی

۱.۵ بیمه مسئولیت مازاد چتری: پوشش مسئولیت در حوزه‌های دریایی و غیردریایی^۱

نگارنده: Julia Kagan

ترجمه، تدوین و ویراستاری: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

Bumbershoot Policy

['bəm-bər-,shüt 'pä-lə-sē]

A type of excess liability and umbrella insurance for the maritime industry.

سازوکار آن و نقش این پوشش در مدیریت ریسک‌های پیچیده صنعت دریایی بیشتر آشنا می‌شویم.

تعریف

پوشش مسئولیت مازاد چتری^۲ نوعی بیمه تخصصی مسئولیت مازاد^۳ در صنعت دریایی است که پوشش ریسک‌های دریایی از جمله تصادم و نجات (سالویج)^۴ در دریا را فراهم می‌کند.

نکات کلیدی

- پوشش مسئولیت مازاد چتری در واقع نوعی بیمه چتری تخصصی برای صنایع دریایی به شمار می‌آیند

در صنعتی که هر روزه میلیاردها دلار کالا از مسیر دریا جابه‌جا می‌شود، یک حادثه می‌تواند به سرعت از مرزهای یک بیمه‌نامه معمول فراتر رود. تصادم کشتی‌ها، عملیات نجات، خسارت به محموله یا حتی آلودگی‌های زیست‌محیطی از جمله ریسک‌هایی هستند که فعالان زنجیره حمل‌ونقل دریایی با آن روبه‌رو هستند. در چنین فضایی، بیمه‌نامه مسئولیت مازاد چتری یا «بامبرشوت» به‌عنوان نوعی پوشش تخصصی مسئولیت مازاد طراحی شده است تا شکاف‌های پوشش‌های پایه را پر کند و سپری گسترده‌تر برای شرکت‌های فعال در دریا و ساحل فراهم آورد. در ادامه، با مفهوم پوشش مسئولیت مازاد چتری،

^۱ منبع: اینوستوپدیا؛ تاریخ دسترسی: اردیبهشت ۱۴۰۵ (می ۲۰۲۶)؛ وبسایت:

<https://www.investopedia.com/terms/b/bumbershoot-policy.asp>

^۲ Bumbershoot policy

^۳ Excess liability insurance

^۴ Salvage

حفاظت آن را گسترده‌تر می‌نماید. این بیمه‌نامه‌ها، حوادث و مسئولیت‌های ناشی از فعالیت‌های دریایی و غیردریایی را، چه در دریا و چه در خشکی، تحت پوشش قرار می‌دهند.

سازوکار بیمه‌نامه مسئولیت مازاد چتری

پوشش مسئولیت مازاد چتری در واقع نوعی بیمه بازرگانی چتری و تخصصی است. بیمه‌های چتری، شرکت را در برابر ریسک‌هایی پوشش می‌دهند که سقف تعهدات آن‌ها فراتر از حدود مندرج در بیمه‌نامه‌های پایه مسئولیت است. بیمه مسئولیت مازاد چتری، از کسب و کارها در برابر ریسک‌های ویژه‌ای که به‌طور خاص در صنایع دریایی خشکی و آبی وجود دارند، حفاظت می‌کند.

بیمه‌نامه مسئولیت مازاد چتری مانند بیمه‌نامه چتری، سطح پوشش گسترده‌تری ارائه می‌دهد و دامنه حفاظت بیشتری برای بیمه‌نامه‌های پایه بازرگانی به همراه دارد.

نکته: نرخ بروز آسیب‌دیدگی^۴ در میان کارکنان کشتی‌سازی^۵ بیش از دو برابر نرخ آسیب‌دیدگی سایر کارکنان در ایالات متحده است.^۶

بیمه‌های تجاری می‌توانند شامل پوشش‌های اختصاصی مربوط به یک صنعت خاص، همچنین بیمه جبران خسارت کارکنان^۷، بیمه مسئولیت عمومی^۸، خسارت‌های جانی و مالی و پوشش دعاوی حقوقی^۹ باشند. بیمه‌های بازرگانی، از کسب و کارها در برابر زیان‌های مالی بالقوه سنگینی که ممکن است در اثر

و مسئولیت‌های ناشی از فعالیت‌ها در خشکی و در دریا را پوشش می‌دهند.

- این بیمه‌نامه‌ها پوشش مسئولیت در قبال تصادم، عملیات نجات را فراهم می‌کنند و با الزامات «قانون جبران خسارت کارگران بنادر و اسکله‌ها»^۱ نیز انطباق دارند.

- خریداران متداول این نوع پوشش بیمه شامل شرکت‌های بین‌المللی حمل و نقل کالا، کشتی‌سازی‌ها، شرکت‌های بارگیری و تخلیه (استیوورها)^۲ و شرکت‌های اداره‌کننده پایانه‌های بندری هستند.

- این بیمه‌نامه‌ها می‌توانند مسئولیت‌های زیست‌محیطی ناشی از نشت مواد آلاینده و نیز فقدان یا خسارت به محموله در جریان حمل و نقل را نیز دربر گیرند.

- این نوع بیمه برای کشورهای که بخش عمده‌ای از صادرات آنان از طریق حمل و نقل دریایی انجام می‌شود، اهمیت ویژه‌ای دارد.

پوشش مسئولیت مازاد چتری چیست؟

پوشش مسئولیت مازاد چتری، نوعی بیمه تخصصی مسئولیت مازاد است که برای صنعت حمل و نقل دریایی طراحی شده است. پوشش مسئولیت مازاد چتری معمولاً به‌عنوان تکمیل‌کننده پوشش بیمه مسئولیت چتری^۳ عمل می‌کند و دامنه

⁶ Centers for Disease Control and Prevention. "Maritime Industries: Shipyards."

⁷ Workers compensation insurance

⁸ General liability insurance

⁹ Litigation coverage

¹ Longshoreman and Harbor Workers' Act

² Stevedore

³ Umbrella liability policy

⁴ Injury rate

⁵ Shipyard worker

(umbrella) و «چتر نجات» (parachute) ساخته شده است.^۵

عوامل مهم در انتخاب بیمه مسئولیت مازاد چتری

پس از پایان جنگ جهانی دوم، تجارت بین‌المللی به سرعت رشد کرد. جهانی شدن اقتصاد و پیشرفت‌های فناورانه، جریان واردات و صادرات را در سراسر جهان شتاب بخشید.

اهمیت حمل‌ونقل دریایی در اقتصاد جهانی را نمی‌توان نادیده گرفت. حمل‌ونقل دریایی حدود ۹۰ درصد از کالاهای مبادله‌شده در سطح جهان را به خود اختصاص می‌دهد.^۶ در ایالات متحده، حمل‌ونقل کالا از طریق آبراه‌ها در سال ۲۰۲۰، نزدیک به ۱/۵ میلیارد تن کالا به ارزشی بیش از ۱۵۰۰ میلیارد دلار بوده است.^۷

بیمه مسئولیت مازاد چتری به‌عنوان یک پوشش پشتیبان^۸ عمل می‌کند و سطح حفاظتی را که از طریق بیمه‌نامه‌های معمول فراهم می‌شود، تکمیل و تقویت می‌نماید. در صورتی که پوشش مسئولیت مازاد چتری از همان بیمه‌گر صادرکننده بیمه‌نامه‌های اصلی خریداری شود، حق بیمه آن ممکن است مقرون‌به‌صرفه‌تر باشد. این نوع پوشش‌ها، به‌ویژه برای کشورهای که بخش عمده‌ای از صادرات آن‌ها از طریق حمل‌ونقل دریایی انجام می‌شود یا اقتصاد آن‌ها از این نوع صادرات منتفع می‌گردد، اهمیت کلیدی دارند.

حوادث، دعاوی قضایی، بلایای طبیعی و سایر رویدادهای نامطلوب ایجاد شود، حفاظت می‌کنند.

بیمه‌نامه مسئولیت مازاد چتری که براساس ریسک‌های دریایی طراحی شده است، می‌تواند پوشش هزینه‌های خاصی را که در نتیجه تصادم و عملیات نجات ایجاد می‌شود، فراهم کند. همچنین، این نوع بیمه، پوشش مسئولیتی ارائه می‌دهد که با الزامات قانون جبران خسارت کارگران بنادر و اسکله‌ها^۱ همخوانی دارد.^۲

بیمه مسئولیت مازاد چتری ممکن است شامل پوشش مسئولیت‌های زیست‌محیطی ناشی از نشت مواد آلاینده یا بروز حوادث باشد؛ حوادثی که می‌تواند در اسکله یا در دریا رخ دهند. همچنین، این نوع بیمه‌نامه‌ها می‌تواند خسارت ناشی از فقدان یا آسیب دیدگی محموله در طول حمل‌ونقل را تحت پوشش قرار دهند. خریداران اصلی این پوشش‌ها معمولاً شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی کالا هستند، اما از دیگر متقاضیان آن می‌توان به کشتی‌سازی‌ها، شرکت‌های تخلیه و بارگیری بندری^۳، کشتی‌های اجاره‌ای، بندرهای تفریحی^۴ و شرکت‌های اداره‌کننده پایانه‌های بندری اشاره کرد.

دانستنی

واژه «بامبرشوت» (Bumbershoot) در زبان انگلیسی به معنای «چتر» است که از اواخر قرن نوزدهم میلادی در ایالات متحده رواج یافت. این واژه در اصل از ترکیب دو واژه «چتر»

⁵ Merriam-Webster. "[Bumbershoot](#)."

⁶ Organisation for Economic Co-operation and Development. "[Ocean Shipping and Shipbuilding](#)."

⁷ U.S. Bureau of Transportation Statistics. "[On National Maritime Day and Every Day, U.S. Economy Relies on Waterborne Shipping](#)."

⁸ Fail-Safe

¹ Longshore and Harbor Workers' Compensation Act

² Congressional Research Service. "[The Longshore and Harbor Workers' Compensation Act \(LHWCA\): Overview of Workers' Compensation for Certain Private-Sector Maritime Workers](#)."

³ Stevedore

⁴ Marinas

شخصیت برجسته علمی

۱.۶. پروفیسور دکتور دیوید دیکسون

۱.۶. پروفیسور دکتر دیوید دیکسون

Prof. Dr. David C. M. Dickson

University of Melbourne, Australia

هریوت-وات^۴ در شهر ادینبرو انگلستان دریافت کرد. پس از آن، تا سال ۱۹۸۵ به‌عنوان کارآموز بیم‌سنجی در اداره بیم‌سنج‌های دولتی^۵ در لندن فعالیت داشت. سپس به دانشگاه هریوت-وات بازگشت و تا سال ۱۹۹۲ به‌عنوان مدرس در گروه ریاضیات و آمار بیم‌سنجی آن دانشگاه به تدریس و پژوهش پرداخت. وی همچنین از سال ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۲ به‌صورت پاره‌وقت در گروه آمار اجتماعی دانشگاه ساوت‌همپتون^۶ تدریس می‌کرد. دیکسون در سال ۱۹۹۳ به‌عنوان استادیار ارشد به مرکز مطالعات بیم‌سنجی^۷ در گروه اقتصاد دانشگاه ملبورن پیوست. او در سال ۱۹۹۷ به مرتبه دانشیاری رسید و در مارس ۲۰۰۰ به کرسی استادی مطالعات بیم‌سنجی منصوب شد. وی از سال ۱۹۸۷ عضو پیوسته انجمن بیم‌سنج‌های اسکاتلند^۸ است و

معرفی

دیوید سی. ام. دیکسون استاد ممتاز دانشگاه ملبورن استرالیا و از پژوهشگران برجسته حوزه بیم‌سنجی و دانش بیمه است که آثار او نقش مهمی در گسترش مبانی نظری ریسک، ریاضیات بیمه و روش‌های تحلیلی در این رشته‌ها داشته است. زمینه‌های اصلی فعالیت علمی او شامل نظریه ریسک^۱، روش‌های بازگشتی در تحلیل فرایندهای بیمه‌ای^۲ و کاربرد مدل‌های احتمالاتی^۳ در مسائل بیم‌سنجی است. پژوهش‌های او به‌خصوص در پیوند مباحث نظری با مسائل کاربردی بیمه، جایگاهی ویژه در ادبیات تخصصی این حوزه یافته است و آثار وی در آموزش دانشگاهی و حرفه‌ای دانش بیم‌سنجی مورد استفاده گسترده قرار گرفته است. او در سال ۱۹۸۳ درجه دکتری خود را از دانشگاه

⁵ Government Actuary's Department

⁶ University of Southampton

⁷ The Centre for Actuarial Studies

⁸ Faculty of Actuaries of Scotland

¹ Risk Theory

² Recursive methods in risk theory

³ Probabilistic models

⁴ Heriot-Watt University

Mathematics for Life Contingent Risks.

- Dickson, D. (2019). An identity based on the generalised negative binomial distribution with applications in ruin theory. *Annals of Actuarial Science*.
- Dickson, D. C. M., & Qazvini, M. (2018). Ruin problems in Markov-modulated risk models. *Annals of Actuarial Science*.
- Dickson, D. C. M. (2016). A note on some joint distribution functions involving the time of ruin. *Insurance: Mathematics and Economics*.
- Dickson, D. C. M. & Qazvini, M. (2016). Gerber-Shiu analysis of a risk model with capital injections. *European Actuarial Journal*.
- Dickson, D. C. M. (2016). *Insurance Risk and Ruin*. Cambridge University Press.
- Dickson, D. C. M. (2015). A review of some results for the time of ruin in the classical risk model. *ASTIN Bulletin*.
- Dickson, D. C. M., & Waters, H. R. (2013). The probability and severity of ruin in finite time. *Scandinavian Actuarial Journal*.

در سال ۲۰۲۵ عنوان اکچوئر خبره^۱ را نیز دریافت نمود. او همچنین از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۲۰ عضو پیوسته انجمن بیم‌سنج‌های استرالیا^۲ بود. از دیگر جنبه‌های فعالیت علمی و حرفه‌ای او می‌توان به مسئولیت‌های مهم در نشریات تخصصی این حوزه اشاره کرد. او پیش‌تر سردبیر نشریه «آستین بولتن»^۳، دبیر همکار نشریه «بیمه: ریاضیات و اقتصاد»^۴ و عضو هیئت تحریریه نشریات «مجله بیم‌سنجی آمریکای شمالی»^۵، «سالنامه دانش بیم‌سنجی»^۶ و «مجله بیم‌سنجی انگلستان»^۷ بوده است. همچنین از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۲۲ به‌عنوان استاد وابسته در گروه آمار و علم بیم‌سنجی دانشگاه واترلو^۸ فعالیت داشت. او در پایان سال ۲۰۱۹ بازنشسته شد و اکنون استاد ممتاز بازنشسته^۹ است.

برخی آثار علمی

- Dickson, D. C. M. (2023). The moments of the time of ruin in Sparre Andersen risk models. *Annals of Actuarial Science*.
- Dickson, D., Hardy, M. R., & Waters, H. R. (2020). *Solutions Manual for Actuarial Mathematics for Life Contingent Risks*.
- Dickson, D., Hardy, M., & Waters, H. (2020). *Actuarial Mathematics for Life Contingent Risks*.
- Dickson, D. C. M., Hardy, M. R., & Waters, H. R. (2019). *Actuarial*

⁶ Journal Annals of Actuarial Science

⁷ British Actuarial Journal

⁸ University of Waterloo

⁹ Professor Emeritus

¹ Chartered Actuary

² Institute of Actuaries of Australia

³ ASTIN Bulletin

⁴ Insurance: Mathematics & Economics

⁵ North American Actuarial

- Dickson, D. C. M. (2005). A review of Panjer's recursion formula and its applications. *British Actuarial Journal*.
- Dickson, D. C. M., & Waters, H. R. (2004). Some optimal dividends problems. *ASTIN Bulletin*.
- Dickson, D. C. M. (2012). Some applications of the compound geometric distribution in ruin theory. *Insurance: Mathematics and Economics*.
- Dickson, D. C. M. & Hipp, C. (2011). On the time to ruin for Erlang risk processes. *Insurance: Mathematics and Economics*.

اطلاعات تماس

آدرس:

Department of Economics, The University of Melbourne, Victoria, 3010, Australia

ایمیل:

dcmd@unimelb.edu.au

وبسایت:

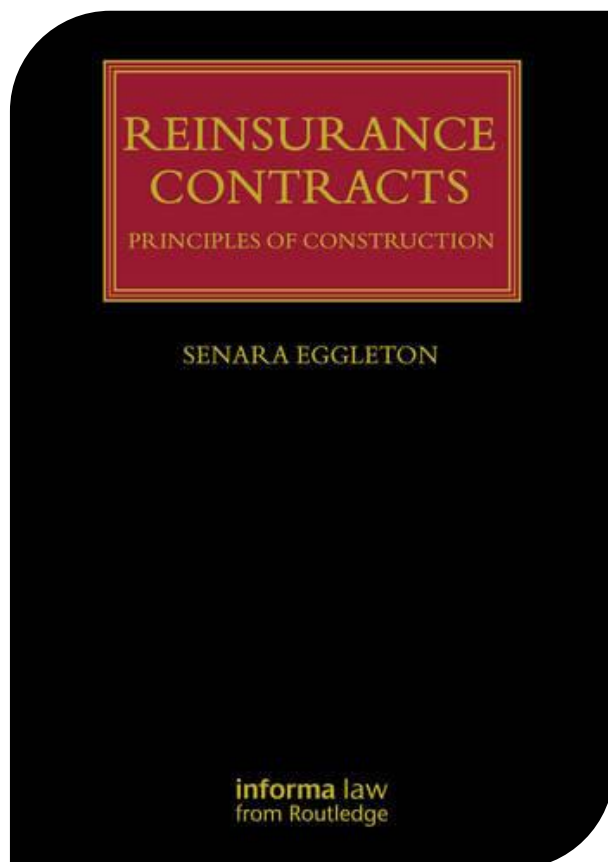
<https://findanexpert.unimelb.edu.au/profile/14931-david-dickson>

- Dickson, D. C. M. (2010). Ruin theory and its applications to insurance risk models. *North American Actuarial Journal*.
- Dickson, D. C. M., Hardy, M. R., & Waters, H. R. (2009). *Actuarial Mathematics for Life Contingent Risks*. Cambridge University Press.
- Dickson, D. C. M. (2008). On the distribution of the time to ruin. *Insurance: Mathematics and Economics*.

نشر تازه

۱.۷. قراردادهای بیمه اتکایی: اصول تفسیر و ساختار حقوقی

۲.۷. راهنمای ضروری ادعاهای خسارت محموله کشتی

۱.۷. قراردادهای بیمه اتکایی: اصول تفسیر و ساختار حقوقی

مترجم: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

نویسنده: سنارا ایگلتن^۱

ناشر: انتشارات راتلج (چاپ اول، ۱ سپتامبر ۲۰۲۶)

زبان اثر: انگلیسی

تعداد صفحات: ۲۲۴

شابک: ۹۷۸۱۰۳۲۹۷۷۹۷۳

در صنعت بیمه و به‌ویژه حوزه بیمه اتکایی، روابط قراردادی میان طرفین اغلب با پیچیدگی‌های حقوقی قابل توجهی همراه است. در چنین فضایی، شناخت اصول حاکم بر تفسیر قراردادها و درک صحیح تعهدات متقابل طرفین، نقش مهمی در مدیریت اختلافات و تعیین حدود مسئولیت‌ها ایفا می‌کند. کتاب حاضر، با هدف روشن ساختن همین چارچوب حقوقی به رشته تحریر درآمده و می‌کوشد تصویری روشن و قابل درکی از قواعدی ارائه دهد که بر روابط میان بیمه‌گر اتکایی^۲ و شرکت واگذارنده^۳ حاکم است.

در این اثر، نگارنده، رابطه حقوقی میان طرفین قراردادهای بیمه اتکایی را از زاویه تعادل منافع میان بیمه‌گر اتکایی و شرکت واگذارنده بررسی می‌کند. این نگاه تحلیلی، به‌ویژه در پرتو تحولاتی که با تصویب قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلستان^۴ رخ داده‌اند،

اهمیت می‌یابد؛ قانونی که با هدف اصلاح نابرابری‌های پیشین در روابط بیمه‌ای تصویب شد و آثار آن در قراردادهای اتکایی نیز قابل مشاهده است. کتاب نشان می‌دهد که این تغییرات چگونه بر نحوه تفسیر شروط قراردادی و تعیین مسئولیت‌های طرفین اثر می‌گذارند.

مباحث کتاب، به‌گونه‌ای سامان یافته‌اند که خواننده را با مهم‌ترین عناصر حقوقی حاکم بر قراردادهای اتکایی آشنا می‌کنند. در این چارچوب، موضوعاتی همچون فرض هم‌پوشانی قراردادهای، شرط تبعیت از تسویه یا سازش^۵، مسئولیت ناشی از تأخیر در پرداخت مطالبات بیمه‌ای^۶، شروط

⁵ Back-to-Back Cover

⁶ Follow the Settlements Clause

⁷ Damages for Late Payment of Claims

¹ Senara Eggleton

² Reinsurer

³ Reassured

⁴ Insurance Act 2015

این کتاب برای حقوق‌دانان، وکلای فعال در حوزه بیمه، متخصصان صنعت بیمه و بیمه‌اتکایی، پژوهشگران و دانشجویان حقوق بیمه، اثری مفید و قابل‌اتکایی به شمار می‌آید. با عنایت به این که حقوق انگلستان در بسیاری از دعوی بین‌المللی بیمه به‌عنوان یکی از مراجع مهم بازارهای جهانی، شناخته می‌شود، مباحث این کتاب می‌تواند برای مخاطبان حرفه‌ای در کشورهای مختلف نیز کاربرد عملی داشته باشد. این اثر با داشتن نثری روان، تمرکز بر موضوعات کلیدی و توجه به تحولات جدید صنعت بیمه، منبعی مناسب برای فهم بهتر ساختار حقوقی قراردادهای بیمه‌اتکایی است.

فصل‌های کتاب شامل عناوین ذیل می‌شود:

۱. فرض هم‌پوشانی قراردادها
۲. شرط تبعیت از تسویه
۳. جریان خسارت ناشی از تأخیر در پرداخت مطالبات
۴. شروط مربوط به ادعاهای خسارت
۵. تجمیع خسارات
۶. تخصیص خسارات

نگارنده کتاب، سنارا ایگلتون، پژوهشگر یتس گلنبروک^۵، استادیار حقوق و مدیر مطالعات حقوق در دانشکده جیزز^۸ دانشگاه کمبریج است. او درجه دکتری حقوق خود را از کالج

مربوط به اعلام و پیگیری خسارت^۱، تجمیع خسارات^۲ و نحوه تخصیص خسارت^۳ میان پوشش‌های مختلف بررسی می‌شوند. نویسنده، علاوه بر تبیین مبانی نظری این مفاهیم، آن‌ها را در پرتو اصلاحات جدید حقوق بیمه، از جمله ماده ۱۳۳^۴ و تا حدی ماده ۱۱ قانون بیمه ۲۰۱۵، تحلیل می‌کند.

همچنین، کتاب به برخی از چالش‌های مهم و نسبتاً جدیدی در حوزه بیمه و بیمه‌اتکایی می‌پردازد؛ از جمله مسئله تجمیع خسارات ناشی از وقفه در کسب و کار^۵ در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ و نیز بحث تخصیص خسارات در چارچوب پرونده فیرچایلد^۶ در حوزه قراردادهای اتکایی. بررسی این نمونه‌ها نشان می‌دهد که چگونه قواعد حقوقی در مواجهه با دعوی پیچیده و چندلایه صنعت بیمه در عمل، به کار گرفته می‌شوند.

در این کتاب، موارد ذیل را خواهید آموخت:

- چارچوب حقوقی حاکم بر روابط قراردادی در بیمه اتکایی؛
- تعادل منافع میان بیمه‌گر اتکایی و شرکت واگذارنده در تفسیر قراردادها؛
- آثار اصلاحات قانون بیمه ۲۰۱۵ بر قراردادهای اتکایی؛
- شروط مهمی مانند شرط تبعیت از تسویه و شروط مرتبط با اعلام خسارت؛
- مسائل پیچیده‌ای مانند تجمیع و تخصیص خسارات در چارچوب حقوق بیمه.

⁵ Business Interruption

⁶ Fairchild Enclave

⁷ Yates Glazebrook Fellow

⁸ Jesus College

¹ Claims Clauses

² Aggregation of Losses

³ Allocation of Losses

⁴ Section A13

کینگز لندن^۱ دریافت کرده است. حوزه‌های پژوهشی او شامل حقوق بیمه و بیمه اتکایی و نیز حقوق تعهدات است. همچنین، ایگلتون عضو کمیته انجمن حقوق بیمه انگلستان (BILA)^۲ و عضو وابسته آکادمی آموزش عالی انگلستان^۳ است.

” کتاب «قراردادهای بیمه اتکایی: اصول تفسیر و ساختار حقوقی» به بررسی چرچوب حقوقی قراردادهای بیمه اتکایی و نحوه تفسیر آنها می‌پردازد. نویسنده با تمرکز بر تعادل منافع میان بیمه‌گر اتکایی و شرکت واگذارنده، مهم‌ترین مسائل این حوزه مانند هم‌پوشانی قراردادهای، شرط تبعیت از تسویه، اعلام و پرداخت خسارت، و نیز تجمیع و تخصیص خسارات را تحلیل می‌کند؛ به‌ویژه در پرتو اصلاحات قانون بیمه ۲۰۱۵ انگلستان. این اثر همچنین با بررسی نمونه‌های عملی، چالش‌های نوظهور صنعت بیمه را نشان می‌دهد و منبعی مفید برای حقوقدانان، وکلا و متخصصان بیمه به شمار می‌آید.“

³ Higher Education Academy

¹ King's College London

² British Insurance Law Association

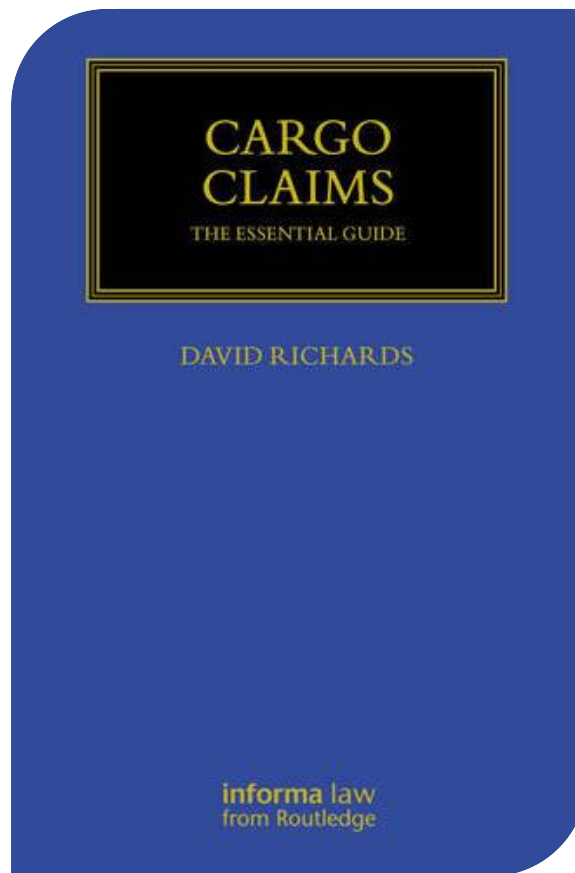
۲.۷. راهنمای ضروری ادعاهای خسارت محموله کشتی

ادعاهای خسارت محموله کشتی^۲، رایج‌ترین نوع مسئولیت اشخاص ثالث^۳ محسوب می‌شوند که متصدیان حمل و نقل دریایی و بیمه‌گران «حفاظت و غرامت» (کلوب‌های P&I)^۴ با آن مواجه هستند. این‌گونه دعاوی، بخش مهمی از فعالیت متصدیان کشتی و این باشگاه‌ها را تشکیل می‌دهند و هر باشگاه سالانه با هزاران پرونده‌ی خسارت محموله سروکار دارد.

کتاب حاضر، کلیه جنبه‌های حقوقی و عملی ادعاهای خسارت محموله کشتی را با رویکردی جامع بررسی می‌کند و مکملی ارزشمند برای سایر منابع تخصصی در زمینه‌ی بارنامه‌ها و قراردادهای اجاره کشتی^۵ به شمار می‌رود.

نگارنده، با ارائه یک نمونه ادعای خسارت در خصوص محموله، مبانی حقوقی مسئولیت متصدی حمل را در برابر خسارت یا فقدان کالا تحلیل می‌کند؛ مقررات مربوط به تأخیر و انحراف از مسیر را شرح می‌دهد؛ وظایف صاحبان کالا را در ارتباط با محموله‌های ارسالی، تشریح می‌کند؛ دفاعیات معمول متصدیان حمل را تبیین می‌نماید؛ نقش بیمه‌گران محموله و سازوکار جانشینی^۶ را روشن می‌سازد؛ پوشش باشگاه‌های حفاظت و غرامت برای ادعاهای مربوط به محموله و روش‌های بازیافت^۷ را بررسی می‌کند. همچنین، کتاب شامل تفسیر بنده‌بند «توافق بین‌باشگاهی»^۸ است.

این اثر برای متخصصان حوزه‌ی ادعاهای خسارت محموله و کسانی که روزانه با چنین پرونده‌هایی مواجه هستند، به رشته تحریر درآمده است و منبعی کاربردی برای متصدیان کشتی، مؤسسات حقوقی دریایی، دفاتر وکالت، شرکت‌های بازیافت

مترجم: دفتر پایگاه خبری تازه‌های بیمه ایران و جهان

نویسنده: دیوید ریچاردز^۱

ناشر: انتشارات راتلج (۲۵ آوریل ۲۰۲۶)

زبان اثر: انگلیسی

تعداد صفحات: ۱۶۶

شابک: ۹۷۸۱۰۴۱۰۸۸۱۷۲

⁵ Charterparty

⁶ Subrogation

⁷ Recovery

⁸ Inter-Club Agreement

¹ David Richards

² Cargo

³ Third-party liability

⁴ P&I club

توافق‌های اشتراک فضا؛^۹ اثبات و رابطه‌ی سببی^۲ در ادعاهای خسارت محموله؛^{۱۰} بیمه‌گران محموله، جاننشینی و نمایندگان بازیافت خسارت؛^{۱۱} پوشش باشگاه‌های حفاظت و غرامت (P&I) برای ادعاهای خسارت محموله؛^{۱۲} تأمین مالی ادعاهای خسارت محموله و نامه‌های تعهد باشگاه‌های حفاظت و غرامت (P&I)؛^{۱۳} ترک محموله؛^{۱۴} بازیافت خسارت (نامه‌های جبران خسارت)؛^{۱۵} بازیافت خسارت (قراردادهای اجاره کشتی)؛^{۱۶} بازیافت خسارت (توافق بین باشگاهی).

نگارنده کتاب، دیوید ریچاردز دارای مدرک حقوق از دانشگاه اکستر^۳ انگلستان است. وی در سال ۲۰۰۷ به‌عنوان وکیل در مؤسسه‌ی حقوقی اینک و کو^۴ آغاز به کار کرد و در سال ۲۰۱۵ به مقام شریک ارتقا یافت. در سال ۲۰۱۸، ریچاردز، به باشگاه حفاظت و غرامت (P&I) منطقه‌ی شمال انگلستان پیوست و به‌عنوان مدیر معاون بخش ادعاهای خسارت محموله فعالیت کرد. سپس به سمت معاون جهانی دعاوی حفاظت و غرامت (P&I) و رئیس بخش حقوقی و تخصصی این باشگاه، منصوب شد. او از ژانویه ۲۰۲۵، به بخش خصوصی بازگشت و به‌عنوان مدیر مؤسسه‌ی حقوقی شروتر^۵ مشغول به کار شد.

خسارت^۱ و بیمه‌گران حفاظت و غرامت (P&I) خواهد بود. خوانندگان از رهگذر تحلیل دقیق اصول حقوقی مرتبط و ارائه‌ی راهنمایی‌های عملی، درکی جامع از روند رسیدگی به ادعاهای خسارت محموله به دست خواهند آورد.

در این کتاب، موارد ذیل را خواهید آموخت:

۱. مبانی حقوقی و قراردادی مسئولیت متصدی حمل در برابر خسارت کالا؛
۲. اصول مربوط به تأخیر و انحراف در حمل و نقل دریایی؛
۳. وظایف صاحبان کالا در خصوص محموله‌های ارسالی؛
۴. دفاعیات متعارف در ادعاهای خسارت محموله؛
۵. نقش بیمه‌گران محموله و سازوکار جاننشینی؛
۶. پوشش باشگاه‌های حفاظت و غرامت (P&I) برای ادعاهای خسارت محموله؛
۷. روش‌های بازیافت خسارت و تفسیر بنده‌بند «توافق بین باشگاهی».

کتاب دارای ۱۶ فصل به شرح ذیل است:

۱. مقدمه؛
۲. قرارداد حمل و نقل؛
۳. مسئولیت متصدی حمل در قبال محموله؛
۴. تأخیر و انحراف در مسیر؛
۵. وظایف صاحبان کالا در خصوص محموله؛
۶. دفاعیات در برابر دعاوی خسارت محموله؛
۷. جنبه‌های معمول ادعاهای خسارت محموله؛
۸. ادعاهای خسارت محموله در قراردادهای اجاره کشتی و

⁴ Ince & Co

⁵ Shearwater Law

¹ Recovery agent

² Causation

³ University of Exeter